

УФ
У-45

Українські народні пісні

Календарно-
обрядова
лірика

Державне видавництво художньої літератури
Київ
1963

*Вступна стаття, упорядкування,
підготовка текстів та примітки
доктора філологічних наук*

О. І. ДЕЯ

УКРАЇНСЬКА НАРОДНА ПОЕЗІЯ КАЛЕНДАРНО-ОБРЯДОВОГО ЦИКЛУ

Українська музика й поезія найбільш
розкішна і запашна з усіх гілок світової
народної творчості.

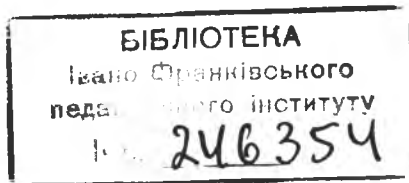
А. В. Луначарський

• Українська народна лірика — це чудове втілення поетичного генія трудових мас, окраса їх духовного життя. • Незліченними перлинами, що виблискують всіма барвами людських почуттів, збагачує вона скарбницю світової культури. Здається, весь вогонь свого від природи щедрого обдарування, всю ніжність і велич душі, глибину і силу натхнення та думки вклали в свою пісню на протязі віків легіони безіменних народних творців, щоб вона завжди вабила вічною красою та безсмертно ширяла над українською землею, тишила в горі, множила сили в труді та зміцнювала в борні в суворі часи воєнних випробувань.

• Українська пісня ніколи не відривалася від життя. Воно було завжди її джерелом і предметом відображення. Скажемо словами В. Г. Белінського: «Поезія народу — це дзеркало, в якому відображається його життя з усіма характерними відтінками і родовими ознаками. Оскільки ж поезія є не що інше як мислення образами, то поезія народу є ще і його свідомістю»¹.

Тяжка і бурхлива історична доля судилася українському на-

¹ В. Г. Белінський. Полное собрание сочинений под редакцией С. А. Венгерова. СПб, т. II, стор. 448.

родові перед Жовтнем. Десятиріччями і століттями відстоював він своє право на свободу, боронив рідну землю від напасників. І ніколи не змовкала його пісня, в поетичних образах якої висловлені прагнення трудової людини до справедливості і волі. Жила і розвивалася українська пісня, бо були живими, як Прометееве серце, сила і почуття нескореного народу.

На кінець XVIII — початок XIX ст. потік народної пісні був уже настільки могутнім, що став животворним ґрунтом для нової національної літератури і музичного мистецтва.

• Пісня постійно була виразом духовного життя народу, скарбницею художньої правди. До неї звертались колективно і поодиноці молоді і старі люди при найрізноманітніших життєвих нагодах і душевних зворушеннях. В ній повсякчас чули вони рідний своєму серцю голос батьківщини, знаходили відлуння своїм інтимним почуттям і затаєним думам, ловили золотий промінь надії, слово мудрої поради і ніжної ласки. Народною піснею було найзручніше поскаржитись на свою гірку долю, бо пісня має чудову здатність тамувати душевні болі і окрилювати нестихаючу жадобу людини до щастя. За це захоплено любить народ свою пісню, по-материнському береже її і збагачує все новими барвами, гордо пишаючись нею:

Гей плину я по Дунаю
І так си думаю:
Нема краших співаночок,
Як у нашім краю!

Тріумфальний шлях української народної пісні до світової слави, її високий авторитет серед слов'янських народів переконливо свідчать про її високу якість.

Народній пісні належить видатна роль у розвитку нашої літератури. Згадати хоч би творчість геніального Шевченка, який, за словом І. Франка, ввібрав «увесь той, так сказати, сок українських пісень народних»¹. Протягом всієї історії нової української літератури не знайдемо серед письменників-реалістів жодного поета і прозаїка, які б не зверталися до народної пісні, не живили б свого таланту з її поетичних джерел. І якщо сьогодні українська література пишається І. Котляревським і М. Шашкевичем, Г. Квіtkою-Основ'яненком, Марком Вовчком і Панасом Мирним, О. Фельквичем і С. Руданським, велетнями Т. Шевченком і І. Франком, чудовими талантами М. Коцюбинського і Лесі Українки, П. Тичини

¹ І. Франко. Твори в двадцяти томах, т. XVII, К., Держлітвидав України, 1955, стор. 59.

І М. Рильського, великою шеренгою інших письменників, то в цьому неабияка заслуга і національної народної поезії — нестаріючого джерела, з якого черпали і довго ще черпатимуть поетичну насагу митці слова. Недаремно так високо оцінив його вагу для народу і для національної культури найбільший поет України Т. Г. Шевченко:

Наша пісня, наша дума
Не вмере, не загине...
От де, люди, наша слава,
Слава України!

Високий авторитет і славу здобула українська народна пісня і за межами України.

Заохлюючи слова викликала вона у діячів російської культури, в багатьох дослідників і письменників — представників різних народів Європи. Яскраво сказав про неї М. Горький: «Народна поезія України — апофеоз краси. Український народ проніс через століття рабства і неволі дорогоцінне багатство свого генія. Гляньте, який ласкавий і співучий світ розкривається в його безсмертних піснях»¹.

Сьогодні, в умовах радянської дійсності, це багатство генія українського народу множить свою славу і користується великою любов'ю всіх народів Радянського Союзу.

* * *

Найдревнішим шаром народної творчості є обрядова поезія. Початки її сховані в імлі дохристиянської доби. Особливо великою поетичною спадщиною, що її унаслідувала ще Київська Русь від первіснообщинного періоду історії східних слов'ян, була календарно-обрядова поезія. Від самого свого виникнення вона перебувала в органічному зв'язку з язичницькими віруваннями, які своєрідно відображали залежність первісної людини від незрозумілих їй явищ природи. Ця поезія була невід'ємною від землеробського культу і річної господарської діяльності. Поклоніння силам природи — божествам, магичне заклинання їх і славлення з піснями, танками та ігрищами мало під собою практично-трудова основу — прагнення домогтися від божеств милості і, таким чином, забезпечити собі

¹ Збірник «Братерство культур», К., Держлітвидав України, 1954, стор. 232.

добробут і благополуччя. «Виробництво ідей, уявлень, свідомості,— писали К. Маркс і Ф. Енгельс,— з самого початку безпосередньо вплетене в матеріальну діяльність і в матеріальні стосунки людей, в мову реального життя»¹. Такою була і календарно-обрядова поезія наших далеких предків у дохристиянські часи.»

З введенням християнства в Київській Русі розпочався наступ панівних верств на язичницьку релігію, звичаї і обряди. Календарно-обрядова поезія та різні обрядовомагічні елементи фольклору починають відігравати певну роль у класовій боротьбі тієї епохи, відображаючи демократичну ідеологію трудових верств народу. Християнські проповідники і церква оголошують жорстоку війну стародавнім народним обрядам: проводження зими і зустрічі весни, святкування дня русалій, Купала, колядки тощо. В «Слові про кари божі» (XI ст.) зазначається, що чорт заманює людей «трубами і скоморохи» і що «игрища утолочена и людей много множество на них... а церкви стоятъ (пустими)». Новгородський архієпископ вимагає у своїх правилах (1166), щоб поли впливали на віруючих. В одній з постанов собору 1274 р. про весінні свята говориться: «В субботу (перед пасхою) вечер собираются вкупъ мужи и жени и играютъ и пляшуть бестидно и скверну деют в ношь святого воскресенья, яко Дионисов праздникъ празднюють нечестивии елини (греки), вкупе и мужи и жени, яко и кони вискають и ржуть...» Одно із повчань «Изборника» XIII ст., що відноситься до більш раннього часу, застерігає християнина виходити на вулицю, коли «играють русалья или скомороси или пьяницы кличут»².

Проте органічний зв'язок календарно-обрядових звичаїв і поезії з трудовим господарським роком забезпечив їм глибоку живучість та стійкість. Під тиском християнської обрядовості вони не зникли, а почали своєрідно співіснувати, що в окремих проявах дожило аж до наших днів. Так, стародавній звичай зустрічати весну, водити з цієї нагоди веснянки календарно співпали з великодніми християнськими святами, русальні свята співпали з християнською трійцею, Купала — з днем Івана Хрестителя, колядки — з різдвом, шедрий вечір — з йорданськими святками. Звичайно, це співіснування певною мірою позначилось на деяких жанрах народної поезії, яка (особливо колядки й шедрівки) протягом століть не могла не запозичити окремих елементів християнських понять, окремих мотивів та образів християнських легенд. Все ж порівняно це були незначні впливи на народну поетичну стихію. Народні кален-

¹ К. Маркс і Ф. Енгельс. Про релігію. К., Держполітвидав, 1956, стор. 54.

² «История культуры древней Руси», т. II, М.—Л. Изд.-во АН СССР, 1955, стор. 144.

дарні свята й обряди були настільки живучими, що по них, а не по християнських святцях, народ вів цілими століттями визначення часу і поділ господарського року. Характерно, що здавна це знаходило відображення і в офіційних документах: в Іпатіївському літописі за 1174, 1177, 1195 і 1262 роки згадуються події «на русальной неделе», а за 1262 рік — «накануне Ивана дня, на самое Купалья»; в договорах литовських князів 1350, 1396 років зустрічаються дати: «писана (грамота) во вторник перед Купалы», «до Ивана дне до Купал» тощо.

Показником живучості язичеської старовини в формі календарної обрядовості і зв'язаної з нею поезії є органічний розвиток останньої на мовах трьох східнослов'янських народностей, що оформлялися як окремі етнічні одиниці в процесі розпаду багатоплемінної Київської Русі. Як наслідок цього процесу оформились надзвичайно багаті потоки календарно-обрядових пісень в українського, російського і білоруського народів. Спорідненість пісень в трьох братніх східнослов'янських народів була передусім обумовлена наявністю у всіх трьох її потоках єдиної обрядової основи і спільних поетичних елементів з старослов'янської і староруської доби.

Коллективне виконання календарно-обрядових пісень з хороводними рухами й співами, яке в первіснообщинний період було невід'ємне від певних магічних дій, а також природна єдність словесного тексту, мелодії і пісенного ритму сприяли їх довгому життю, консервації в них багатьох творчих засобів. Проте розвиток економічного життя й культури народу не могли не вплинути і на цей усталений за своєю внутрішньою структурою вид народної поезії. Тому найстаріша за своїм походженням календарно-обрядова поезія в процесі побутування підлягала значним змінам у змісті, мотивах тощо.

Українська календарно-обрядова поезія дійшла до нас у досить пізніх формах, коли обряди як складники релігійного культу язичеської давнини вже майже зникли. Буйний розквіт української ліричної поезії, що задовольняла світоглядні й художні запити та смаки народу, впливає і на характер обрядової пісні, не нівелюючи окремих її традиційних особливостей — архаїчних образів, уособлень, закостенілих звертань, рефренів та приспівів, мелодійно-ритмічних структур і певних обрядово-словесних формул. У піснях з'являлись все нові й нові нашарування, викликані новими обставинами життя носіїв і творців народної поезії, втрачалась первісна магічна функція обряду й пісні, все більше й більше заповнювали поезію цього циклу особисті й громадські мотиви. Тому-то пісні, записувані протягом XIX—XX ст. ст., так голосно перегакуються з «чистою» (необрядовою) народною лірикою. Розуміється, фіксуючи це, не слід за-

бувати й прямої спорідненості ліричної пісні з обрядовою поезією, адже лірична пісня як самостійний твір в самих початках свого виникнення з'явилася внаслідок відокремлення від обряду.

Українські календарно-обрядові пісні в тому вигляді, в якому вони дійшли в записках та публікаціях до нас, це винятково багата поезія, що відображає «труди і дні» українського села минулих віків, розкриває людські почуття і роздуми, життєвий досвід, побажання і надії, викликані певною порогою трудового року і овіяні подихом оточуючої природи.»

* *
*

В дожовтневій науці про народну творчість календарно-обрядову поезію розпочинали з колядок і шедрівок, які в сиву давнину співалися напередодні весняної пори. Але в часи християнства вони співалися на релігійні свята різдвя й Нового року, що відзначалися зимою. Тому є підстави обрядову поезію Нового року починати з веснянок і гаївок. Наші предки починали річний круг з весняного оживлення природи, з її пробудження і оновлення. З тієї пори, коли сонце пригрівало по-літньому, починався Новий рік, що й виявилось у староруському літочисленні, яке було березневим. Саме за цим літочисленням розпочаті легендарним літописцем Нестором його «Повести временных лет» з березня 6360 року від «створення» світу.

«Взагалі з сивої давнини у слов'янських народів вважалася першим річним святом весна, і її всюди зустрічали пишно й радісно, з піснями та іграми. В українського народу це свято молодості породило могутній життєрадісний і барястий, як сама весна, поетичний ліричний поетичний. Це — обрядові пісні та забави, що на Наддніпрянщині, Поділлі й Волині мають назву веснянки, а в Галичині — гаївки чи гаїлки»¹. В окремих районах Поділля, на колишніх Холмщині і Підляссі, зустрічалися паралельно обидві назви. Як зауважив В. Гнатюк, «не кожному веснянку можна зачислити до гаївки, хоч кожна гаївка є веснянкою»², бо гаївки співаються переважно в час великодніх свят, а веснянки від ранньої весни аж до зелених свят.

¹ Локальні назви, паралельні до гаїлки, зустрічаються ще й такі: ягівка, гаїлка, ягілька, магівка, галагівка, галалівка, лаголойка, яголойка, егулка, явілка, маївка. Дуже часто в окремих місцевостях ці пісні іменують назвами гри — «Гаяля», «Жук», «Ворота», «Перецілка» тощо.

² «Матеріали до української етнології», т. XII, Львів, 1909, стор. 2.

І веснянки, і гаївки співають дівчата на вулицях, на цвинтарі або ж на вигоні за селом. У деяких місцях співи починають з того дня, коли вперше закує зозуля, в інших — коли з'явиться вівсянка з своєю пісенкою, в якій нібито чуються слова «шмаровіз, шмаровіз, покинь сани, візьми віз», ще в інших — з часу, як «шука хвостом розбиває лід». І хоч іноді ця пора весняного пробудження співпала з постом напередодні великоддя і попи не дозволяли молоді збиратися на весняні забави та співи, все ж гучно розливалися бадьорі мелодії веснянок і гаївок по українській землі. Церковні заборони не в спроможі були перегородити шлях багатівковій традиції радісного відзначення приходу весни, народному обрядові складання їй поетичної хвали.

За часом виникнення і за своєю функцією всі веснянки і гаївки діляться на дві групи: а) старовинні, архаїчні за своєю обрядовою функціональністю хороводи і співи з лантомією, іграми й танками (їх збереглося менше) й б) новіші ліричні та жартівливі пісні, співані дівчатами «на злобу дня» як пісенний супровід до старовинного за походженням «кривого танцю» чи «кривого колеса» або й просто на вечірніх сходинах весною на вулиці»

Веснянки й гаївки виконували в глибокій давнині важливу магічну функцію: танки й хороводи, супроводжувані простими, примітивними за змістом співами, збуджували бадьорний життєрадісний настрій. Цей настрій люди прагнули передати й оточуючій природі, розбуркати своїми імітаційними рухами й діями її сили до нового життя, вплинути на неї в бажаному напрямі. Вся синкретична цілість веснянок і гаївок (словесний текст, мелодія, міміка, танкові рухи й драматична дія в сукупності) підпорядковувалась в доісторичну добу своєрідній магічній меті: прикликати весну, прогнати зиму з її холодами й морозами, наворожити урожайне літо, напрокувати щасливе парування молоді і весілля. Живучи натуральним господарством, перебуваючи в постійній залежності від природи, людина на ранніх ступенях свого розвитку уважно приглядалася до її явищ і ставилася до них з чисто утилітарної точки зору. Весна з її силами відродження, сонцем, грозою, буйним розкітним рослинності робила такий могутній вплив на уяву людини, що вона обожнювала сили природи, схилялася перед ними, запобігала їх ласки, творючи гімн цим своїм божествам певними обрядами. Чародіянням людина прагнула повернути природу на свій бік, полегшити свою працю. Магічна функціональність древніх весняних обрядів, таким чином, викликала реальними матеріальними обставинами життя і настійними потребами людини в конкретну пору її господарського року та визначалась ще низьким рівнем її свідомості.

Звичайно, веснянки й гаївки, що дійшли до нас, не зберегли

свого магічного змісту в первісному вигляді. Під впливом нових суспільних умов життя, під тиском християнської релігії затемнилося значення багатьох весінніх пісень і хороводів, інші зникли взагалі, бо записувати їх стали досить пізно, тільки з початком XIX ст. Все ж і в наявних записах пісень зустрічаємо багато фрагментарно законсервованих елементів, що відображають ставлення наших предків до навколишньої природи, їх міфічні уявлення й пантеїстичні вірування.

Яскравим відблиском обоження природи виступає у веснянках і гаївках щедра персоніфікація її явищ, міфологічні уявлення про неї. Так, дехто з дослідників вважає, що вислови «лелю-полелю», «дів», «ладо», які часто-густо супроводять вітальні пісні-веснянки як уже незрозумілий в часи записів їх рефрен, мають під собою міфічну основу¹. Подібно до цього розглядають вони образ Кострубонька, що вмирає з приходом весни, образ Марі, що ще в XIX ст. в деяких місцевостях України був атрибутом звичаю проганяти зиму (її представляли як ляльку, вбирали по-жіночому й, винісши на гору, палили при співі веснянок). Персоніфікованими виступають у весняних піснях та хороводах і образи весни та її дочки («Ой весна, весна, весняночка, де ж твоя дочка-паняночка»), образ ягліки («Яглі-ягілочка, ягілова дочка»), образи зеленого шуму (гра «Шум»), вітру, сонця, дощу («Ой не хвалися та березонько») тощо. Саме хороводне коло, найбільш характерне для гаївок і веснянок, як гадає Х. Яшуржинський², нібито відображає зовнішню форму благодатного сонця — символу весни і життя.

В піснях відображений настрій очікування, повний світлий сподіванок від пробудженої й визволеної з-під зимової сплячки природи. Особливо виділяються в цьому відношенні весняні хороводи й ігри хліборобського циклу, в яких славлять родючу землю й весняну працю, які сповнені символики сільськогосподарських робіт. Наслідкування в танках та іграх хліборобських рухів при оранці, сіянні, плеканні молодої рослини (хороводи «Просо», «Мак», «Огірочки», «Льон» і т. д.) мало на меті сприяти трудареві й допомагати буйному зростові врожаю. В цих веснянках виражався погляд трудівників на весну з господарської точки зору, як на пору відповідальної праці, від якої залежатимуть статки протягом цілого року.¹

Окрему групу серед веснянок і гаївок складають пісні, в яких збереглися спогади про княжі й козацькі часи. Суперечка князя з Дажбогом, образ князя Романа, згадки про медову данину, охо-

¹ Детально про них див.: А. А. Потебня. Объяснения малорусских и сродных народных песен, Варшава, 1883, стор. 16—38.
² «Киевская старина», т. XXI, 1889, травень—червень, стор. 621.

належать до найдавніших у даному циклі і були тісно пов'язані з обрядом очищення як провідним у купальському святкуванні. Такими самими є мотиви ворожіння вінками, пускання їх на воду, що, на думку деяких дослідників, несуть у собі відгук первісних ігрищ і умикання дівчат біля води. Язичеські відгуки помітні і в магічній символіці — пісні про втоплену дівчину, краса якої проявляється й живе в оточуючій природі, пісні про брата, що хоче зарубати сестру, з тіла якої виростуть три зіллячка — васильки, барвінок і любисток тощо. Своєрідно відображає язичницькі традиції неупорядкованого парування під час Купала пісня про Івана та Мар'ю, сестру і брата, що вступили в подружні відносини. Як пізніше нашарування купальських пісенних мотивів, вона виступає проти старих етичних норм, картаючи еротичні крайності купальського святкування з позицій нової моралі. Крізь це заперечення можна вловити одну з характерних рис язичеської обрядовості.

Картини перетворення людини в дерева, квіти, зілля і т. п., що їх знаходимо в окремих купальських піснях, є відгомонам язичницького антропоморфічного ставлення до природи, яке, подібно до купальського замовляння та ворожіння, засвідчує важливу вагу магічного елемента в купальській обрядовості язичеської доби. Наші давні предки покладали особливі сподівання на допомогу природи в пору її найбуйнішого розквіту. Це стародавнє світосприймання і внесло в пісенну творчість той елемент, що в нові часи надав деяким пісням баладного характеру.

Безпосередньо з купальськими іграми пов'язані пісні — звертання до Купала («Купайло, Купайло! Де ти зимувало?») або до святого Яна, щоб «запалити собі тойку» (тут уже бачимо вплив церковного свята), пісні про плетіння вінків та ворожіння ними, пісні-замовляння проти відьом і «нечистих сил», що за повір'ям є надзвичайно небезпечними та шкідливими в купальську ніч. В тісному зв'язку з обрядом стоять і пісні-запрошення до молодичь вийти на вулицю та запалити купайлицю.

Головним же, бурхливим і барвистим струменем купальських пісень є пісні про кохання, сватання, життя заміжжя та жартівливі. Всі ці пісні пов'язані з Купалом лише тим, що їх співають дівчата в день цього свята, ведучи хороводи навколо Марені чи Купала. За своїм змістом та мотивами вони органічно зливаються з веснянками та петрівочними піснями і є їх продовженням. Барвисто розквітла літня природа глибоко вражала закохані серця творців і співачок пісень, і вони прагнули вилити свої враження та радісні душевні зворушення в таких же багатих і щедрих кольорах. Не дивно, що купальські ліричні пісні сповнені в'яжучою красою,

художніх образів і широкій ніжності почуттів. Оспівують вони окремих дівчат чи хлопців, чий імена, як правило, називаються в пісні, говорять про певну пару закоханих чи вихваляють дівочу красу — всі ці теми супроводяться яскравими картинами з життя природи, що виступають у порівняннях, паралелізмах, мальовничих приспівках тощо. Особливо частими образами в них є ясний місяць, сяючі зорі, граюче сонце, полум'я, шаріюча вишня, червона рожа, зріюче жито, червоні ягоди і т. д., які ніби символізують полум'яність почуттів закоханих («Посію я рожу», «Ой шаріла вишенька, шаріла», «Та зоряла зіронька, зоряла» і т. п.).

Домінуюча в купальських піснях тема кохання розробляється, як і в петрівочних, з глибокою силою почуття, відвертим освідченням в любові до конкретної особи.

Тема сватання, символізованого образами дарування віночків, купування гостинців, пернів та подарунків, вишнвання сорочки і т. п. в купальських піснях розробляється широко і щедро. В них звучать і розмови з матір'ю про жениха, і мрії жати пшеницю разом з милим, і турботи про те, що «ще й рушничків не напряла, а Василеві слово дала», і невизначні натяки про «біленьку постіленьку», і відверті запитання:

Ой в городі вишня,
Чому не черешня?
Ой ти мене любиш —
Чому не беремся?

Всім своїм змістом і образною системою купальські пісні ніби закликають молодь брати шлюб.

В купальських піснях наявна певна кількість творів еротичного характеру. Як уже згадувалось, вони є відгуком магичної мети купальського обряду — сприяти плодючості в навколишньому житті.

Значну групу купальських пісень складають жартівливі та сатиричні пісні, що якнайкраще виражають бадьорий і життєрадісний колорит свята. В цих коротеньких піснях, співаних переважно при розкладанні купальського вогню та перестрибуванні через нього, висміюються хлопці, які зачіпають Купало та перешкоджають дівчатам водити хороводи, глузують з окремих пар, картають ледащиць, хвалькуватих хлопців, багачок і т. д.

В купальських піснях, що дійшли до наших днів, обрядовість затерта часом. Єдине, що недоторкано збереглося в них, — це поетична атмосфера свята середини літа, сповнена бадьорим настроєм, життєрадісна та приваблива, з елементами таємничого. Не дивно, що вона притягала до себе багатьох художників слова.

Окрему специфічну ланку в річно-календарному колі обрядової народної поезії складають жнивварські пісні. Найпомітнішою їх рисою є безпосередній зв'язок з працею, з трудовою діяльністю хліборобів у тяжку, але найбільш радісну і врочисту її пору — пору збирання врожаю. Зміст жнивварського обрядового пісенного циклу — похвала ниві, хлібові, врожаю і трудівникам — такий же давній, як і землеробство. Українська жнивварська пісня є лише однією з тих рясних галузок, що розрослися від старовинного спільнослов'янського кореня.

Весь цикл жнивварських пісень на основі змісту, часу виконання і характеру обряду, який ними супроводиться, можна розділити на три групи: зажинкові, співані на початку роботи, жнивні — під час збирання на ниві, і обжинкові, що співалися при закінченні праці, дожинанні останніх снопів, при вбиранні «бороди» і званні вінка, перед двором господаря, на подвір'ї, в хаті за столом під час пригощання.

Зажинкові пісні в деяких місцевостях України відкривалися похвалою першому нажатому на ниві снопу. Підісни його вгору, одна із жниць звертанням-речитативом до цього снопа-«воєводи» бажала радісних і своєчасних жнив. Починаючи з цього обряду, мотив величання золотої ниви і її трудівників проходить через усю жнивварську пісенність. У зажинкових піснях звучить піднесене почуття хліборобської гордості і хвилювання, відчувається тепло жіночого ставлення до врожаю, незважаючи на те, що часто-густо доводилось збирати хліб на чужому полі. Своєрідний вираз знаходить у цих піснях «обспівування» господаря («пана») і господині («пані»), що йде або по лінії величання їх за лагідне ставлення до женців, добрий обід чи ранню вечерю (тоді в піснях «пані пшанна, як у саду вишня», а пан — «соловейко», бо «пускає раненько»), або ж по лінії добродушного, але дотепного кепкування з них за те, що погано обходяться з жінцями, шкодують горілки до обіду й вечері, допізна затримують у полі і т. п. (тоді пані виступає в піснях черватою і нечепурою, а пан — товстим, скупим і т. д.). При цьому підкреслюється скупість багатих господарів і щедрість бідних. Ця соціальна оцінка набирає особливої гостроти в зажинкових піснях, що відобразили кріпосницький лад на селі. На загальному лагідному і світлому фоні жнивварських пісень вони звучать як гнівний протест змучених панською роботою трудівників, як прокльон на адресу панів та їх лакіз — наглядачів:

Атамане-упиру,
Запряжи нам кобилу;

Атамане-відьмо,
Додому поїдьмо!
Ой час і пора
Уже до двора.

Бодай пану в дворі страшно,
Як нам в полі сонце зашло...
Бодай пана громи вбили,
Як ми ручки потопили... і т. п.

Мотиви втими женців від важкої праці і спеки в довгі літні дні — невід'ємні складники змісту зажинкових та жнивних пісень. З високою поетичною майстерністю вмів народ виспівати ці свої почуття! Здається, він купає їх у золотому промінні заходячого літнього сонця, образ якого незмінно виступає при передачі цих почуттів у жнивварських піснях. До нього звертаються творці й співачки або ж для створення реалістичного лаконічного малюнка надвечір'я («Да вже сонце кружком, кружком, нам додому лужком, лужком»), або ж щоб висловити цілу гаму бажань та емоцій напруженої людини. В цій гамі і докір зморених жниць («Сонечко, чи було ти в бога в наймах, чи думаєш ти об мені, що так раненько сходиш, а пізенько заходиш?»), і благання до сонця швидше сідати («Боже, поможи, сонечко, біжи, а ти, вечорок, напни холодок»), і сподіванки на скорий відпочинок, на хвилини вечірніх зустрічей («А вже сонце над дубком, нам додому холодом», «Закотилось сонечко на зелений бір, ми підемо вечеряти у багатий двір», «Закотилось сонечко за сад-виноград, цілуйтеся, милуйтеся, ой хто кому рад» і т. п.).

Децю вужчим руслом пливають у жнивних піснях родинно-побутові та жартівливі теми. Перші звичайно присвячені почуттям кохання і дівочим роздумам про заміжжя, другі — зачіпають тих жниць, що «позаду лізуть», що бережуть від загару свій «біленький видок», та, як уже згадувалось, щедро іронізують над скупими і непривітними господарями.

Художне втілення всіх згаданих тем і мотивів, картин і почуттів у жнивних піснях відзначається винятковою простотою, реалізмом (що підсилюється ще і згадуваними в пісні конкретними іменами господарів тощо), а також надзвичайною ширістю, м'якістю. Вони ніби дихають теплотою й свіжістю літніх зоряних вечорів, ароматом поля і пахощами достиглих і свіжозжатих хлібів. Ці ніжні, ласкаві тони в коротеньких за обсягом, мажорних за мелодією і змістом, пересипаних жартами жнивних піснях досягаються досить економічними художніми засобами, передусім системою постійних епітетів, у більшості своєрідних саме для цього виду народної поезії (жниці молодії, серпи золотії, красна нивка, густе жи-

тенько, часті копоньки і под.), та широким розливом пестливої, зменшувальної лексики, що надає пісням теплоти і ніжності. Наскільки вирішальна вона в створенні цього емоційного колориту, може засвідчити хоч би наступна жнивна пісня, де лише один іменник «сон» не виступає у зменшеній формі (та й то, очевидно, через те, що вона йому не властива):

Уже сонечко¹ закотилося,
Нам додомоньку захотілося,
Закотилося та за гороньку,
Та надходить сон на головоньку.
Треба ж спати нам та всю ніченьку,
Йдемо рано жати та пшениченьку.

В цьому ж художньому та емоційному ключі звучить і найбільша група жнивварських пісень — обжинкові пісні. В них відчувається ще більше врочистості, гордості і радості від здійсненої праці. Мотиви втими відходять тут уже на другий план і натовміть широко відображаються надії на близький відпочинок, на достаток, на веселі забави після важкої роботи.

Тематичне і кількісне багатство обжинкових пісень обумовлено великою мірою самими обрядами обжинок, поетична краса яких сприяла їх довгому збереженню в народі. Першим з таких обрядів при дожинанні лану було т. зв. завивання «бороди», або «кози». Це залишений невижатай на лані кущик жита або пшениці, якого обплювали і обжинали, а біля зігнутих донизу колосків об'язували стрічкою. Зерно з колосків витрушували на ниву. Крім зерна, в «бороду», між стеблин, клали хліб, воду. В глибоку давнину цей обряд був зв'язаний з вірою в духа родючої ниви — покровителя статку і плодороддя; він відображав поклоніння і принесення жертви цьому духові та мав на меті викликати урожайність на ниві, тобто був своєрідною магичною емблемою її плодороддя. Коли ж це первісне язичницьке значення «бороди» втратилось, вона (а в деяких місцевостях Східної України — останній снопок з ниви, що ставився у хаті на покуті) була своєрідним символом врожаю і добробуту.

Дожинання лану і завивання «бороди» супроводилося піснями, в яких заохочувались жінці швидше закінчувати лан («До кінця, женчики, до кінця, підемо додому за сонця») та йти на частування («Нуте, нуте, до межі, варенички у діжі»), вславлялась нива і трудівники, величався господар і господиня.

Невід'ємним образом цих пісень є образ перепілки, яка не має де сховатися з дітьми:

¹ Розрядка моя.— О. Дей.

Перепелонька біла,
Де ж ти будеш сиділа?
Нема жита, ні пшениці
На господаревій нивці.

Образами бездомної перепілки, здивованих лісів («Дивувались ліси, де поділися віски?»), образами-протиставленнями поля, що «заспівало стоя», і поля, що «задрімало (або заржавіло) стоя», жниць молодих і жниць кривих, серпів золотих і серпів луб'яних, гомінких стодол та усіяної копами, як небо зірками, ниви і т. п. багата народна фантазія звеличила в обжинкових піснях працю, споетизувала радісний момент дожинання врожаю. В багатьох з цих пісень звеличувано і обжинкову «бороду», яка теж символізувала закінчення жнив. Краса її гідна подиву:

Сидить ведмідь на копі,
Дивується бороді:
— Ой диво мені
Об тій бороді!
Ой чия ж то борода
Чорним шовком увита?
Чорним шовком увита,
Сріблом-золотом улита?

Так співали в Сосниці на Чернігівщині, місцевості, що має ліси. Там же, де їх не було, дивувались «бороді» ворон, півень або голуб. В піснях про «бороду», як і в інших жнивних та обжинкових піснях, величальній меті служив той же прийом протиставлення «бороди» на ниві свого господаря, де вона «сріблом-золотом улита», «бороді» у сусіда, яка «мачулами увита, а смолою улита». Імена обох господарів зручно вставлялись у пісенні рядки, і з ниви на ниву неслись пісенні компліменти своїм хазяям і насміхи над їх сусідами.

Другим яскравим обрядовим моментом дожинок був вінок із жита чи пшениці. Його сплітали жниці-дівчата, закінчивши ниву, клали на голову найкращій жниці-княгині і так несли до села. Вінок з колосків, уквітчаний польовими квітами та кетягами червоної калини, символізував радість закінчення праці і добрий урожай. Всі ці дії рясно супроводились співом обжинкових пісень, у яких серед згадуваних мотивів особливо виділявся мотив величання зажинкового вінка, що виступав у піснях в персоніфікованому образі:

Котився віночок по полю,
Просився женчиків додому.
«Возьміте мене, женчики, з собою
Та занесіть мене до господаря в
стодолу... і т. д.

Поетизація врожаю в образі вінка викликала і відповідну величальну систему епітетів та порівнянь: вінок у піснях золотий, рясний, «красний, як місяченько ясний, іще вищий від поля, ще дорожчий від злата, іще вищий від гори, ще ясніший від зорі».

Третім обрядовим моментом обжинок було вручення вінка господареві. Коли жінці прибували з вінком до двору господаря, вони співали обжинкові пісні перед двором і в дворі, вихваляючи женців, ниву, вінок та господарів і закликаючи господаря вийти та викупити вінок.

Багато з обжинкових пісень, співаних в цей момент, схиляють господаря добре заплатити за вінок, спорядити багатий почастинок жінцям, закликають його вийти з хати разом з дружиною і дітьми приймати вінок. (За народним звичаєм, господар весь цей час повинен сидіти в хаті). Коли ж він з'являється перед жінцями, «княгиня» передає йому вінок. В деяких місцях, особливо на Лівобережжі України, замість вінка плели хрест із колосків. Це — один із елементів впливу християнської церкви на народний обряд. (За народним звичаєм, у перший день озимого посіву виносили вінок з хлібом та сіллю на поле і, вим'явши зерно з колосків, розсівали по ріллі, підготовленій для озимини).

Після вручення вінка господареві відбувалося частування з музикою, танцями та вгощення жінців, яке особливо щедрим було в тих селах, де під час жнив був звичай збирати толоку. У хаті за столом жінці продовжували співати обжинкові пісні, величаючи в них господаря та господиню. Саме мотивами величання обжинкові пісні в давнину прагнули прикликати статок і багатство у господарство. Змальовуючи господаря молодим, на вороному коні, господиню веселою і пишною, з ключами в руках, їх двір — новим, з золотими воротами, з повними стодолами, а поле — усіяне копами, як небо зірками, в цих піснях жінці намагались магічною силою слова і пісенного образу вплинути на дійсність, спрямувати її саме по цьому бажаному руслу. В цьому відношенні обжинкові пісні перегукуються з колядками та весільними піснями. Особливий зв'язок мають вони, як зазначив О. Потєбня та Ф. Колесса, з весільними «не тільки деякими спільними мотивами, але й формою вірша (найчастіше семискладового без сталої цезури, також одинадцяти-складового (4 + 4 + 3) і тринадцятискладового (4 + 4 + 5) та мелодіями — це т. зв. «ладкання» з досить вільною текстовою будовою. Також плетіння обжинкового вінка й несення його «княгинєю» й «дружками» живо нагадує весілля. Усе це дозволяє здогадатися, що обжинки розвинулись під сильним впливом весільного обряду,

без порівняння багатішого й більш живучого, та що обжинкові пісні склалися на зразок весільних»¹.

В свою чергу жниварські пісні вплинули на інші хліборобські пісні, зокрема косарські та гребовицькі. Деякі з останніх («Ой чиї то косарі», «Ой ходили косарі», «Наш паночку молодий, за покоси заведи», «Уже сонце на копиці», «Ой чиї се гребці», «Скриплять ворітечка», «Уже сонце на причілку», «Чиний, пане, ворота» та інші) — це сестри-близнята з жнивварськими піснями. І своїм змістом, і образною системою, і ритмікою вони органічно споріднені. Це і дає право включати косарські та гребовицькі пісні в обрядово-календарний цикл пісенності, хоч вони й не супроводять якогось обряду при збиранні сіна.

* *
*

Винятково багатими жанрами календарно-обрядової поезії є магічно-величальні за своїм характером пісні, що в епоху християнства співпали з святкуванням різдва і Нового року, — колядки та щедрівки. Споріднення їх з білоруськими волочобними обрядами та піснями, що за часом припадають на весінню пору (на великдень), оспівування весінніх робіт та велика увага до цієї пори дають підставу твердити про приналежність їх у глибоку давнину до весняного циклу календарної поезії. О. Потебня відносив їх до колишнього весняного новоріччя². Лише під впливом християнського календаря вони пересунулися на зимовий період і стали своєрідною заключною ланкою річної обрядової поезії. Від часу появи трьох східнослов'янських народностей колядки та щедрівки виконувалися в зимову пору, і тому ми подаємо їх в кінці книги, виходячи з зафіксованого фольклористами стану.

Термін «колядка» і зміст колядки різні вчені розглядали по-різному. То виводили його з Візантії, пояснюючи образи колядок з міфологічної точки зору (О. Афанасьєв), то поєднували з назвою Нового року у римлян — *calendae* — і надавали перевагу фактору запозичення назви та обряду від греків, римлян та румунів (Я. Грім, О. Веселовський), то пов'язували з слов'янським коре-

нем «коло» і прагнули знайти в піснях історичні елементи, що вказували б на древніх героїв і князів (М. Драгоманов та ін.). Деякі з учених (Ф. Колесса) дотримувались тієї думки, що «грецько-римські впливи стрінулися на східнослов'янському ґрунті вже з виробленою новорічною обрядовістю й величальними піснями місцевого походження»¹. Назву «колядка» вони розглядали як синонім до місцевої назви «шедрівка», яка вказує на зміст пісень, що щедро напропорочують багатство, статок і добробут господарям. Виходячи з цього, В. Гнатюк, Ф. Колесса та інші не проводили суттєвої різниці між колядками і щедрівками щодо їх змісту й обрядової функції. В народі ж у часи побутування цих пісень розрізняли їх за часом виконання: колядки співалися перед різдвом, щедрівки — проти Нового року.

Як свідчать збірки і дослідження цих пісень, на XIX—XX століття вони найкраще збереглися в Галичині, серед гуцулів, бойків та в північній частині Східної України, особливо на Чернігівщині. Співання колядок під вікнами і в хаті тут було пов'язане з своєрідними звичаями: збиралась дружина колядників, що обирала ватажка (березу) і збирача подарунків (міхоншу). Група колядників задалегідь вивчала колядки, а в час свят ходила по дворах і виспівувала побажання господарям. Часто колядники водили з собою «козу» (переодягнений парубок) або Маланку (це — перед Новим роком), брали з собою музик і вели по хатах ігри та своєрідні народні вистави, в яких сатиричні та драматичні елементи поєднувались з елементами магічної обрядовості. В цьому репертуарі — у веселих сценах, у формулах вітань і випрошувань плати тощо — багато що нагадувало веселих мандрівних скоморохів. Заколядувавши грошей і різної їжі, колядники — хлопці та дівчата — збиралися на т. зв. «бесіду» до певної хати, де й відбувалася гулянка з піснями й танцями.

Колядки й щедрівки за своїм змістом органічно зв'язані з трудовим життям, побутом та історією народу. В них знайшли широке відображення, крім господарських турбот, побажань і прагнень, старовинною основою яких була господарська магія (вона властива всій календарно-обрядовій поезії і віруванням народу)², побутова правда, мораль сімейних відносин, народна психологія і духовні пориви трудівників. Провідне місце в колядках і щедрівках займає землеробська тема. Язичеська віра в чародійство слова тут виявила себе у величально-побажальних мотивах та прийомах, що мали

¹ Ф. Колесса. Українська усна словесність, Львів, 1938, стор. 56.

² Ця думка підтверджується і дослідником зимового періоду народного календаря В. І. Чичеровим (див. його працю «Зимний період русского народного земледельческого календаря XVI—XIX веков», М., 1957).

¹ Ф. Колесса. Українська усна словесність, Львів, 1938, стор. 39.

² Детально про це див.: С. А. Токарев. Религиозные верования восточнославянских народов XIX — начала XX века, М., 1957.

практичну господарську мету: напроорокувати імітацією оранки, засівання та славлення врожаю, худоби майбутнє багатство хліборобів. Саме тому в колядках і щедрівках домінують хліборобські мотиви. Вони найширше інстнують у колядках та щедрівках господарю й господині. Змалюючи їх у статках, колядники ніби сиринли здійсненню всього в реальному житті.

Другою групою мотивів у колядках і щедрівках, переважно ядречованих до парубків, є військові та мисливські мотиви. Незважаючи на те ж багатство гіперболізації, в них яскраво відчувається шияни давніх епох у житті народу, ідеалом яких був сміливий воїн, і подих тих часів, коли доводилось вести постійну боротьбу з ворожими наскоками.

Навколо особи парубка і особливо ж дівчини групуються колядки й щедрівки з мотивами кохання, сватання та одруження. Ці колядки й щедрівки перегукуються з веснянками, купальськими та весільними піснями. Вони оспівують красу дівчини-трудівниці, беручи найяскравіші фарби й кольори з багатой народнопоетичної палітри.

Окрему групу складають колядки міфічного та казкового характеру. В них оспівані родинні зв'язки героя колядки з небесними світилами, його розмова та ділові зносини із звірами, його чарівні перетворення тощо. Ці колядки близько стоять до російського билинного та східнослов'янського казкового епосу. В них збереглися залишки передхристиянських вірувань і міфічних уявлень.

Християнство внесло в деякі колядки та щедрівки біблійно-апокрифічні мотиви. Твори з таким змістом є порівняно недавнім нашаруванням. Чимало колядок такого характеру було створено церковниками, і їх слід рішуче вилучати з народних.

В XIX і особливо в XX століттях колядки та щедрівки почали забуватися і зникати, що було обумовлено змінами в соціально-економічному житті народу, принесеними капіталізмом, який руйнував і пауперизував село з його звичаями та обрядами. Своєрідним показником занепаду колядок є критичне ставлення народу до них, особливо до колядок на релігійні теми, що виявило себе в пародіюванні цього жанру. На грані XIX—XX століть записувачі зібрали велике число пародій на колядки та щедрівки.

В процесі довгого багатовікового побутування колядок і щедрівок відбулася значна еволюція їх функціонального характеру. Чим ближче до наших днів, тим більше зникало та губилося їх господарсько-магічне спрямування. В колядках і щедрівках трудівників усе більше й більше вабили ті картини щасливого і заможного життя, до якого прагнули селяни, пригнічені тяжкою соціальною дійсністю періодів феодалізму і капіталізму.

Впливову силу колядкових пісень яскраво передав відомий український фольклорист М. Сумцов у одній з своїх праць про колядки: «Все важке і сумне, що тривожить селянську душу в довгі осінні ночі, коли на солом'яну стріху падають буйні краплинки холодного дощу, в повітрі стоїть сира мряка і шумливий вітер вривається в похилений набік димник, гнітючі турботи, сумніви й побоювання зникають, забуваються під принадним впливом веселої святкової пісні. Колядка зачаровує уяву рисами і образами неземного щастя, наповнює бідне життя фантастичними статками, із одинокої і похмурої хатини веде в чертоги багача, де всюди виблискуює золото і срібло, підіймає слухача в осяйні надзоряні простори... В різдвяних піснях, колядках і щедрівках милосердне і співчутливе божество спускається па землю, відвідує бідні людські мешкання і щедрою рукою роздає достаток і щастя. Сонце виявляє батьківську турботу про селянське господарство. Місяць дружжелюбно розмовляє з людьми і відкриває їм, у якій хаті в наступному році буде весілля. Добрий хлопець у колядках — не просто парубок, а богатир, що нехтує вороними кінями й червінцями і любить лише милу дівчину. Дівчина в колядках — не звичайна сільська дівчина:

В хату прийшла — пани стрічають,
Пани стрічають, шапки знімають,
Шапки знімають, її питають:
«Чи ти царівна? Чи ти королівна?»

Селянський двір оточений білокам'яними стінами; ворота зроблені з жовтої міді. В хаті столи накріті дорогими килимами; на столах стоять келехи, повні вина. Дарунки, що їх парубок вручає дівчині, — великої вартості: золотий перстень блищить, як вогонь, намисто з буйних перлин обтяжує шию. Навіть кінь у колядках не простий, звичайний сільський кінь, малосильний, з запалими боками, якого прийняв один іноземний мандрівник за тварину своєрідної породи — коняку. Золота грива вкриває його широкі груди, срібні копита розбивають камінь, що попадає під ноги, очі, як тернові ягоди, читають всякі написи.

Цей пісенний ідеалізм чогось та вартий! Вікова особиста і майнова залежність, що знижувалась часом до ступеня рабства, зламала б у духовному відношенні темного, неписьменного селянина, якби його не підтримувала постійно чарівниця-пісня, що переносила думку і почуття кудись далеко-далеко, де і ясно, і тепло, і затишно...»

Такий вплив на слухачів колядок і щедрівок досягався завдяки їх високій художній майстерності, багатій образній системі та ме-

лодійності. Колядки й щедрівки, як і інші цикли календарно-обрядової поезії, дуже багаті на образну символіку, що виступає тут у яскравій гіперболічності. Широке використання мальовничих образів з життя природи як паралелізмів для звеличання людських якостей вносить у колядки та щедрівки відтінок монументальності й епічності. Останнє разом з піднесеною емоційністю, що всюди пульсує в колядках, надає цьому пісенному жанрові тієї світлої величності й чарівної принадності, що так вабила трудівників-слухачів.

Поетична краса, багатий реалістичний зміст і глибока емоційна наснага української календарно-обрядової поезії є одним з яскравих виявів невмирушого народного поетичного генія. Ця поезія дихає життям трудового народу давніх епох, у ній крізь ліричні тони пробивається довга історія численних поколінь, що зафіксували в піснях почуття і погляди, свої бажання й мрії, свої прагнення до справедливості й світлого життя та свою боротьбу за народну правду. І тому календарно-обрядова поезія як один з відшліфованих віками скарбів національної поетичної культури залишається й досі цінним художнім і пізнавальним джерелом. Здорове світосприймання, бадьорість, висока мораль народу, що виступає в цій поезії, не втратила свого виховного значення і до нашого часу.

Олексій Дей

ВЕСНЯНКИ

ТА ГАЇВКИ

РОЗДІЛ І
ХОРОВОДИ З ІГРАМИ Й ТАНКАМИ

ПРОСО

І

Славши в два ряди, лицем один напроти одного, дівчата по черзі кланяються і співають:

1-й ряд

Ой ми в поле виїдем, виїдем —
Ой ми з ладом¹ виїдем, виїдем.

2-й ряд

А ми нивку виорем, виорем —
Ой ми з ладом виорем, виорем.

1-й ряд

А ми проса насієм, насієм.

¹ Приспів «Ой ми з ладом» з останніми словами наступного рядка співається на протязі всієї гри.

2-й ряд

А ми коні пустимо, пустимо.

1-й ряд

А ми коні займемо, займемо.

2-й ряд

А ми коні викупим, викупим.

1-й ряд

Ми на купчу не глянем, не глянем.

2-й ряд

Ми сто рублів кладемо, кладемо.

1-й ряд

На сто рублів не глянем, не глянем.

2-й ряд

Ми бабусю додамо, додамо.

1-й ряд

Ми бабусі не хочем, не хочем.

2-й ряд

Ми дівочку додамо, додамо.

1-й ряд

За дівочку ні слова, ні слова.

2-й ряд

Бувай, дівка, здорова, здорова!

Після цього одна дівчина переходить у перший ряд, до якого звертаються:

Їдьте, поїдьте до нас!

Перший ряд відповідає (речитативом):

Нема короля дома,
Поїхав по дрова,
Пиво варити,
Сина женити,
Дочку давати,
Нас на весілля звати!

ПРОСО

II

— А ми просо сіяли, сіяли,

Ой див, ладо¹, сіяли, сіяли.

— А ми просо витопчем, витопчем,

Ой див, ладо, витопчем, витопчем.

— Та як же ви втопчете, втопчете?

— А ми коні випустим, випустим.

— А ми коні злапаєм, злапаєм.

— Та чим же вам лапати, лапати?

— Ой шовковим неводом, неводом.

— А ми коні викупим, викупим.

— А за що вам викупляти, викупляти?

— А ми дамо сто срібних, сто срібних.

— Не возьмемо й тисячі, тисячі.

— А ми дамо дівчину, дівчину.

— А дівчину возьмемо, возьмемо.

МОСТИ

З одного боку стають поруч дві дівчини, а проти них кілька дівчат в ряд тримаються руками за плечі і співають:

— Пустіте нас, пустіте нас до гір воювати!

— Не пустимо, не пустимо, мости полоमितе.

— Хоть ми мости поломимо,

Ой то ми вам заплатимо

Самими талярами, самими талярами.

— Не хочемо, не хочемо вашої заплати,

Не пустимо, не пустимо до гір воювати.

— Пустіте нас, пустіте нас до гір воювати!

— Не пустимо, не пустимо, мости полоमितе.

— Хоть ми мости поломимо,

Ой то ми вам заплатимо

Самими сороківцями, самими сороківцями.

— Не хочемо, не хочемо вашої заплати,

Не пустимо, не пустимо до гір воювати.

¹ Прислів «Ой див, ладо» повторюється з останніми двома словами кожного рядка.

— Пустіте нас, пустіте нас до гір воювати!
— Не пустимо, не пустимо, мости полоomite.
— Хоть ми мости полоmимо,
Ой то ми вам заплатимо
Самими рублями, самими рублями.
— Не хочемо, не хочемо вашої заплати,
Не пустимо, не пустимо до гір воювати.

— Пустіте нас, пустіте нас до гір воювати!
— Не пустимо, не пустимо, мости полоomite.
— Хоть ми мости полоmимо,
Собі дівоньку возьмемо,
Хоть би найскрутнішу.

Після останнього рядка дві дівчини, вхопивши одну з ряду, перетягають силоміць на свій бік. Гра продовжується доти, доки не перетягнуть всіх.

ЧАДО

Дівчата беруться за руки і утворюють коло; в середині кола і поза ним ходять по дві дівчини і співають, а коло допомагає їм. Вся гаївка складається з питань і відповідей.

— Десь ту моє чадо було!
— А ми его не виділи.
— Може, чадо коні пасе?
— Може тото щасте бути.
— А я ковбас наварю,
Своє чадо викуплю.
— Ми ковбаси роз'їмо,
Тобі чада не дамо.
— Я капусти наварю,
Своє чадо заберу.
— Ми капусту псам дамо,
Тобі чада не дамо.
— Я пирогів наварю,
Своє чадо відберу.
— Ми пироги роз'їмо,
Тобі чада не дамо.
— А я квасу наварю,
Своє чадо викуплю.
— А ми весь квас псам дамо,

Тобі чада не дамо.
— Я з костуром зайду,
Своє чадо займу.
— А ми костур спалимо,
Тобі чада не дамо.
— А я візком під'їду,
Своє чадо виведу.
— А ми возик зломимо,
Тобі чада не дамо.
— А я ябком підкочу,
Своє чадо виточу.
— А ми ти ябко з'їмо
Тобі чада не дамо.
— А я пасок напечу,
Своє чадо викуплю.
— А ми паски поїмо,
Тобі чада не дамо.
— А що тото дитя їдат?
— В неділейку ковбасойку,
В будній день суху рибойку.
— А що тото дитя пиват?
— В неділейку мед, винойко,
А в будній день горілойку.
— А в чім тото дитя ходит?
— В золоті, сріблї, атласі
І в окованім поясі.
— А що тото дитя робит?
— В неділейку гуси пасе,
А в будній день кужіль пряде.

ЖІНКА НА ТОРЗІ

Чоловік

Ци були-сте, люди добрі, на торгу,
Ци виділи-сте мою жону молоду?

Дівчата

Коло неї стоїмо, стоїмо,
Тобі єї не дамо, не дамо.

Чоловік

А я свої жоньки черевки куп'ю,
А я свою жоньку із торгу викуп'ю.

Дівчата

Черевки сходимо, сходимо,
Тобі жони не дамо, не дамо.

Чоловік

А я свої жоньки сорочину куп'ю,
А я свою жоньку викуп'ю.

Дівчата

Сорочину сходимо, сходимо,
Тобі жони не дамо, не дамо.

Чоловік

А я свої жоньки спідничину куп'ю,
А я свою жоньку викуп'ю.

Дівчата

Спідничину сходимо, сходимо,
Тобі жони не дамо, не дамо.

Чоловік

А я свої жоньки запасчину куп'ю,
А я свою жоньку викуп'ю.

Дівчата

Запасчину сходимо, сходимо,
Тобі жони не дамо, не дамо.

Чоловік

А я свої жоньки спенсерину куп'ю,
А я свою жоньку із торгу викуп'ю.

Дівчата

Спенсерину зносимо, зносимо,
Тобі жони не дамо, не дамо.

Чоловік

А я свої жоньки коралики куп'ю,
А я свою жоньку із торгу викуп'ю.

Дівчата

Коралики зносимо, зносимо,
Тобі жони не дамо, не дамо.

В кінці:

А я свої жоньки перстенину куп'ю,
А я свою жоньку із торгу викуп'ю;
Перстенину на палець, на палець,
Тікай, жоно, у танець, у танець.

Жона втікає, і на тім кінчається гаївка.

ЖОНА

Тримаючись за руки, дівчата стають в коло; одна з них стає всередину і називається жоною, інші ж дві, ходячи поза колом, всіляко намагаються вхопити ту жону. Спів, що супроводить ту гру, полягає в тому, що дві дівчини з-поза кола співають куплет за куплетом, на які хором відповідають дівчата, які творять коло. Жона ж мовчить або приєднується до хору.

Починають дівчата поза колом:

Ой піду я да шукаючи, да гукаючи
По свою жону, по свою жону,
Що в садочку з барвіночку
Вінки в'є, вінки в'є.
А ми вінки порвемо, порвемо,
Таки жону возьмемо, возьмемо.

Хор

А ми вінки зв'яжемо, зв'яжемо,
Таки жону не дамо, не дамо.

Дівчата за колом

А я хліба напечу, напечу,
Таки жону ухвачу, ухвачу.

Хор

А ми хлібець поїмо, поїмо,
Таки жону не дамо, не дамо.

Дівчата за колом
А я пива наточу, наточу,
Таки жону ухвачу, ухвачу.

Хор

А ми пиво вип'ємо, вип'ємо,
Таки жону не дамо, не дамо.

Дівчата за колом
А я меду насичу, насичу,
Таки жону ухвачу, ухвачу.

Хор

А ми медець вип'ємо, вип'ємо,
Таки жони не дамо, не дамо.

Дівчата за колом
Я горілки накурю, накурю,
Таки жону піддурю, піддурю.

Хор

Ми горілку поп'ємо, поп'ємо,
Таки жони не дамо, не дамо.

Дівчата за колом
А я гатку загачу, загачу,
Таки жону викличу, викличу.

Хор

А ми гатку прорвемо, прорвемо,
Таки жони не дамо, не дамо.

Дівчата за колом
А я персня покочу, покочу,
Таки жону ухвачу, ухвачу.

Хор

А ми персня спіймемо, спіймемо,
Таки жони не дамо, не дамо.

Дівчата за колом
А я персня на ручку, на ручку,
Таки жону у кучку, у кучку.

МАК

I

Дівчата стають у коло і беруться за руки, двоє виламують собі палички і сідають серед кола. Ті, що сидять, зветься маківночки.

Дівчата співають:

Ой по горі лен, лен,
По долині мак, мак;
Любі наші маківночки,
Просили вас соколочки:
Оріть же го так, так!

Дівчата з кола показують маківночкам, як треба робити, ті роблять, а всі далі співають:

Сійте, ой, по горі лен, лен,
По долині мак, мак;
Любі наші маківночки,
Просили вас соколочки:
Сійте же го так, так... і т. д.

Подальші строфи починаються з слів: політь, сапайте, жніть, в'яжіть, складайте, возіть, молотіть, вийте, продайте, а за кожним словом «ой по горі лен, лен» і т. д. усі маківночки показують, як сіяти, волочити, полоти, сапати, жати, в'язати тощо. Як уже «продадуть», співають:

— Горобелю, горобелю,
Де-с бував, де-с бував?
— А в садочку на листочку.
— Що-с чував, що-с чував?

Чи-с не видів, горобелю,
Як мак труть, як мак труть?
— Ой я видів, ой я бачив,
Що в долоні б'ють, що в долоні б'ють.

Всі дівчата плескають у долоні і розбігаються.

МАК

II

При долині мак, при широкій мак,
Коренастий, головастий,
Молоді молодиці, не ходіте на вулицю,
Станьте ви у ряд, як в долині мак!¹

¹ Приспів повторюється після кожного рядка пісні.

При долині мак, розцвітає мак,
При долині мак, поспіває мак,
При долині мак, молотила мак,
При долині мак, продавала мак,
При долині мак, упилася за мак.

ЩІТКА (ДЗЬОБКА)

I

Дівчата й хлопці, побравшись за руки, ходять навколо однієї дівчини, яка, ходячи по колу, приспівує разом з іншими:

— Щітка маленька,
Повідай, де твоя ненька?
— На маківці сиділа,
Дрібен мачок дзюбала:
Дзюб, дзюб, дзюбанець,
Ходить дівка у танець,
А за нею молодець.
Не ходи, дівко, у танець —
Лихо буде під кінець.

Виходить із кола хлопець і, підходячи до дівчини, каже:

Горю, горю пень!
Дівчина
Чого ти гориш?
Хлопець
Щітки, гребінки, красної пані.
Дівчина
Якої?
Хлопець
Тебе, молоді.

При цьому слові дівчина вибігає з кола, а хлопець кидається за нею: якщо впіймає її, то вона стає в коло, а як ні — сам стає замість тієї, що ходила в крузі.

ЩІТКА

II

Дівчата й хлопці беруться за руки. Крайня дівчина стоїть нерухомо, а всі інші ходять коло неї, обвивають її навкруги. Дівчина починає бігати посередині того кола й співає. Проспівавши, стає оддалік; а друга за нею робить те ж саме, далі третя, аж поки остання не стане першою, а та, що співала, стане щіткою.

Горобейкова матінка, матінка
Та на маківці сиділа, сиділа,
Та дробен мачок дзюбала, дзюбала.
Скіць горобець
На козубець,
А ви, дівочки-чорнобривочки,
Ведіть танець.

ГОРОШОК

Дівчата й хлопці, взявшись за руки, ходять повільно в колі і співають притупуючи:

Посіяв я горошок на зеленій нивці,
Купив же я черевички своїй чорнобривці;
Ще й горошок не зійшов, тільки лободочки,
Витоптала ж черевички — тільки зап'яточки.

— Ой дівчино, чия ти? Чи вийдеш ти гуляти?
— Не питайся, чия я, коли вийдеш, вийду й я.
Коли ходиш, то ходи; коли любиш, то люби,
Не зводь мене із ума, коли думки нема.

ОГІРОЧКИ

Дівчата й молодіці роблять шеренгу, тримаючись руками за кінці хустинок. На одному кінці шеренги дві дівчини підіймають руки з хусткою вгору, а дівчина з протилежного кінця веде попід хусткою всю шеренгу. Коли весь ланцюг протягнеться і черга надійде до однієї з тих, що тримали хустку вгорі, ця робить тільки півоборота і затримується, внаслідок чого хустка обив'є їй шию. Це значить — один огірочок завився. Друга дівчина пускає цю хустку і робить ворота з третьою, через які знову йде шеренга і завиває другого огірочка і т. д., аж до передостанньої дівчини. Під час завивання огірочків співають:

Любі наші огірочки,
завивайте си,
а молоді молодички,
женихайте си.
Огірочки наші любі
завивають си,
а молоді молодички
женихають си.
Огірочки як ізродять,
мемо продавати,
а передня як ізмилить,
мемо си сміяти.
Огірочки ізродили,
а ми продавали,
а передня не змилила,
ми си не сміяли.
А не дивуй, товаришко,
хоть би помилила,
горівочка добра була,
я си понапила.
Та ми би вам, легінчики,
по писанці дали,
коби-сте нам огірочки
не переривали.
Та ми би вам, легінчики,
ще й по другій дали,
коби-сте нам огірочки
не переривали.
Та ми би вам, легінчики,
горілки купили,
коби-сте си легінчики
до нас не мішали.
Та ми цього, легінчики,
цілу зиму ждали,
та щоби ми коло церкви
огірки звивали.
Огірочки-пупіночки
так си в'ють,
а молоді молодички
мід, вино п'ють.
Огірочки-пупіночки
так си завивають,

а молоді молодички
медок попивають.
Та й у лузі дзелененькім
заіржало лóша,
та хто буде так співати,
як ми віддамо си.
Та кувала зозуленька
та й буде кувати,
та є другі дівчаточка,
що муть так співати.

Після закінчення завивання таким же чином проходить розвивання огірочків, а в пісні слово «завивати» замінюється на «розвивати».

ШУМ

Ці пісні співають дівчата на великдень, узявшись за руки і бігаючи кружком по селу. Спочатку, як сплітається шум, то співають оцю пісню:

Ой нумо, нумо
В плетеного шума!
Як наша мати
Буде заплітати?
Заплетися, шуме,
Заплетися;
Хрещатий барвінку,
Розстелися!

А потім такі пісні співають:

I

Виорем нивочку
Довгеньку,
Посієм гречечку
Чорненьку.
Гречечка вродиться,
Женчики найдуться,
Гречечку чик-чик,
Чик-чик!
А з тії гречки

Чорні вершечки,
А з того проса
Руса коса,
А з тії пшениці
Русії косиці.
Од кутка до кутка
Скакали дівки в городка.
Годі, дівки, скакати,
Ходім гречки в'язати;
Ти, галочко сизокрила,
Ти, дівочко чорнобрива,
Ти, галочко, скоч на тинць!
Ти, дівочко, поведи танець!

2

— Сам ходжу, сам!
— А діти, а діти
Де подівав?..
— Грім перебив,
Дощ потопив.
— Старий мужу, горобею,
Сам утони,
Сам пропади,
А мої дитятка,
Старшее й меншее,
Шовковим неводом
Виволочи!

3

Бив мене муж,
Бив, волочив,
Трясця навчив.
Прив'язав ниткою,
Бив соломинкою,
Трясця навчив.
Я з того зла
Спати лягла.
Встала ранесенько,
Вмилась білесенько,

Поснідала:
З'їла вола,
Ще й барана,
Сімдесят поросят,
Чотири пташечки,
Горщечок кашечки,
Ще й голодна!

4

Ой шум ходить по діброві,
А шумиха рибу ловить.
Що вловила, те й пропила,
Сучій доні не вгодила.
Постій, доню, до суботи,
Куплю сукню ще й чоботи.
Огірки-жовтляки,
Старійтеся, парубки!..
Наші хлопці — стрельці, бредці:
Застрелили мишу в коробці,
Мишу в коробці,
Жабу на колодці.
Огірки-жовтляки,
Старійтеся, парубки!

5

Ой нумо, нумо
У шума гуляти,
Шума заплітати!
Заплетем плетеницю —
На парубків шибеницю.
Калинова, малинова
Да й невеличенька.
Заплетем, гай, гай,
На дівочок рай, рай.
Калинова, малинова
Да й невеличенька.
Заплету хижку
З калинового листу.
А в тій хижці

Хлопці сиділи,
Постолики корчили,
Кобилину морщили,
Ножі поламали,
Зубами тягали.

6

Ой нумо, нумо
В плетеного шума!
Як наша мати
Буде розплітати?
Розплетися, шуме,
Розплетися!
Хрещатий барвінку,
Розстелися!

ВОРОБЕЙ

На кінці ключа стоїть мати з лозиною; з другого кінця по черзі бігають навколо, б'ючи в долоні, при цьому співають:

Киш, киш, горобей!
Ти не клюй конопель,
Ні моїх, ні чужих,
Ні сусідчиних!
Мої конопельки
Іще зелененькі!

Потім стає одна проти матері, і між ними розмова:

— Мамо, мамо, дай хліба!
— А той де діла?
— На печі з козаком з'їла!
— А робить?
— Не прибить!
— А конопельки м'ять?
— Підшовки болять!
— А замуж?
— Хоть зараз!

Тоді мати гониться за нею до кінця ключа і б'є лозиною, пробігаючи в'юнком попід руками кожної в шерензі.

ГОРОБЕЄЧКО

Ой умер горобеєчко на вишні, на вишні, на вишні,
Та його ніженьки повисли, повисли, повисли.

Ой горе, горе, ненько, що помер горобейко,
Та й не жив же він буде¹.

Та полетіли сороки, сороки, сороки,
Взяли горобеєчка під боки, під боки, під боки.

Та налетіли ворони, ворони, ворони,
Вони горобеєчка збороли, збороли, збороли.

Та налетіли ластівки, ластівки, ластівки,
То ж його хрещені матінки, матінки, матінки.

Та налетіли синиці, синиці, синиці,
То ж горобейкові сестриці, сестриці, сестриці.

Поховали горобейка у стрісі, у стрісі, у стрісі,
Поминали горобейка у лісі, у лісі, у лісі.

Насипали в домовиноньку травиці, травиці, травиці,
Затужили за сіреньким всі птиці, всі птиці, всі птиці.

ГАЛКА

Дівчата стають в ряд. Чим довший ряд, тим краще, красивіше. Дві дівчини в парі з одного кінця ведуть за собою усіх дівчат, то просто, то знов повертають в одну-другу сторону. При цьому співають. Як проспівують ім'я тих дівчат, що в парі, то вони переходять на другий кінець, підіймають високо руки, а попід руками проходять дівчата одна по одній. Перша дівчина, що перед веде дівчатам під руками, виводить танок. Як усі перейдуть, то ті дві, що тримали руки вгору, не спускаючи рук, обертаються наполовину і стають останніми в ряду. Та ж дівчина, що вела танок попід руками, стає у першій парі з сусідньою дівчиною, і знов починають вести танок, як і попередні дівчата. Знов співають, далі стають ці дві на другий кінець, підіймаючи руки вгору. Так грають, аж поки не переберуть усіх дівчат. Весь час, поки співають, дівчата махають руками туди й сюди, усе однаково, аж поки не почнуть виводити танок.

¹ Приспів «Ой горе...» повторюється після кожних двох рядків пісні.

Ой Галочко, Галочко,
Красная паняночко.
Сядь собі на помості
З молодими молодичками,
З красними дівицями.
Ти, Марусю, скоч на конець,
А ти, Галочко, виводь танець.

ПЕРЕПІЛКА

Чомусь нашу перепелоньку
Та й головка болять!
Тут була перепелонька,
Тут була красная зоронька!
Чомусь нашу перепелоньку
Та й колінці болять!
Тут була перепелонька,
Тут була красная зоронька!
Чомусь нашу перепелоньку
Та й підбочки болять!
Тут була перепелонька,
Тут була красная зоронька!

Дальше наводяться інші частини тіла, що болять, а дівчина, яка ходить у колі, перехилиє голівку і хапається за хворі місця.

ДУДАР

Дівчата й хлопці стають в коло, всередині якого лежить парубок і зображує дударя.

Уже наш дудар захворав-занедужав.
Ой люлі, ой люлі, захворав-занедужав:
Рученьки склав, ніженьки простяг,
Ой люлі, ой люлі¹, ніженьки простяг.

¹ Рефрен «Ой люлі, ой люлі» з другою частиною рядка повтोरюється після кожного рядка пісні.

Ходить, подруженьки, зіллячка копати,
Зіллячка копати, дударя скупати.
Зілля накопили, дударя скупали,
А тепер наш дудар і в скоки, і в боки,
І в скоки, і в боки — навприсядки, гоп.
Та скажи, дударю, як старі діди пляшуть?
Отак вони скачуть, отак вони скачуть,
Отак сутулівши, отак згорбулівши.
Ой так не хороше, ой так не пригоже.
Та скажи, дударю, та як баби пляшуть?
Отак вони пляшуть, отак вони скачуть,
Отак сутулівши, отак згорбулівши.
Ой так не хороше, ой так не пригоже.
Та скажи, дударю, як парубочки пляшуть?
Отак вони пляшуть, отак вони скачуть,
Отак хорошенько, отак пригоженько.
Та скажи, дударю, як красні дівки пляшуть?
Отак вони пляшуть, отак вони скачуть,
Та отак хорошенько, та отак пригоженько.

СЕЛЕЗЕНЬ

Та вплинь, селезню,
Та вплинь за водою,
Та люлі-люлесеньки,
Та вплинь за водою.

Та скажи, селезню,
Як дівочки скачуть,
Та люлі-люлесеньки,
Як дівочки скачуть.

Да отак хорошенько,
Да отак пригоженько,
Та люлі-люлесеньки,
Да отак пригоженько.

Та скажи, селезню,
Як парубочки скачуть,
Та люлі-люлесеньки,
Як парубочки скачуть.

Да отак хорошенько,
Да отак пригоженько,
Та люлі-люлесеньки,
Да отак пригоженько.

Та скажи, селезню,
Як старі баби скачуть,
Та люлі-люлесеньки,
Як старі баби скачуть.

Да отак іскорчнвшись,
Да отак ізморщнвшись,
Та люлі-люлесеньки,
Да отак ізморщнвшись.

КОЗЕЛ

Дівчину наряджають козлом: обмотують соломою, накрутять із соломи роги, ідуть по селу за ним і співають:

Ускочив козел у город,
Та й у город, у город;
Поїв козел лук-часнок, лук-часнок,
І білу капусту, капусту,
І чорну чорнушку, чорнушку,
Зелену петрушку, петрушку.

Взяли козла за ріжок, за ріжок,
Повели козла на торжок, на торжок,
Взяли за козла три рублі, три рублі,
А за роги — чотири, чотири.

ДИКІ КОЗИ

Беруться дівчата за руки і стають по парі, в ряд, як до маршу. Ті дві, що спереду, повертаються лицем до всіх і роблять ворота. Весь ряд біжить попід їх руками (ворота) і співає:

Попід попові лози
Скакали дикі кози
То в гору, то в долину,

То в рожу, то в калину.
За ними козенята,
Поламали ноженята.

Потім ворота роблять перші з тих, що вже побігли,
і так бігають досчочу.

ЗАЙЧИК

Зайчику, зайчику, мій братчику!
Не ходи, не ходи по городчику:
З'їси капустку, зробиш доріжку,
Вийде хазяїн, переб'є ніжку.

Зайчику, зайчику, мій братчику!
Не скачи, не скачи по городчику.
Дивись: хазяїн вийшов із хати,
Зайчику сірий, треба тікати.

Зайчику, зайчику, мій братчику!
Чом ти не скачеш по городчику?
Зайчик не скаче, бідненький плаче,
Сірий кульгає, ніжки немає.

Зайчику, зайчику, мій братчику!
Не будеш лазити по городчику.
Будеш кульгати, ніжки не мати,
Ніжки не мати з віку до віку,
Зайчику, братчику, будеш каліка!

ОЙ НА ГОРІ ЖИТО

Ой на горі жито,
Сидить зайчик,
Він ніжками чеберяє.

Коли б такі ніжки мала,
То я б ними чеберяла,

Як той зайчик,
Як той зайчик! ¹

Ой на горі гречка,
Сидить зайчик,
Він ніжками чеберяє.

Ой на горі просо,
Сидить зайчик,
Він ніжками чеберяє.

ЖЕНЧИЧОК-БРЕНЧИЧОК

Женчичок-бренчичок вилігає,
Високо ніженьку піднімає.

Якби-то набито, ніженьку пробито,
В зеленім лугу бери собі другу! ²

Ой до схід сонечка женчик схопивсь,
Росою чистою женчик умивсь.

Зелене житечко в полі він жав,
З ранку до вечора не спочивав.

Ой по ланочку він весь день ходив,
Грудою гострою ніжку пробив.

Хоч стерня колеться, ніжка болить,
Спати не хочеться, гулять кортить.

Любий мій женчику, візьми мене,
Ніжка загоїться, біль той пройде.

Женчику-бренчику, забудь за ніженьку,
Візьми дівчину, вибирай дружину.

КАЧУРИК

Дівчата стоять у ряду, а дві збоку; ряд співає:

Ой не ходи, Качурино,
В горохленім вінку,

¹ Приспів повторюється після кожних трьох рядків пісні.

² Приспів повторюється після кожних двох рядків пісні.

Вибирай си, Качурино,
Щонайкращу дівку.

Дві дівчини збоку відповідають:

Не казала стара мати
Дівок вибирати,
Но казала стара мати
Сиротоньку взяти.

Бо бідная сиротонька
То буде робити,
А багацька розкішниця
Но схоче лежати.

В багацької дівчиноньки
Воли та й корови,
А в бідної дівчиноньки
Но чорнії брови.

Потім ловлять дві дівчини одну з ряду і силкуються перетягнути її на свій бік; ряд не дає її зразу, але по короткім змаганні пускає. Так повторяється забава кілька разів.

ЖУРАВЕЛЬ

Та внадився журавель, журавель
До бабиних конопель, конопель.

Такий, такий журавель,
Такий, такий цибатий,
Такий, такий носатий,
Такий, такий дибле,
Конопельки щипле ¹.

Ой я тому журавлю, журавлю
Кием ноги переб'ю, переб'ю!

Та щоб же він не дибав, не дибав,
Конопельок не щипав, не щипав!

Оце тобі, журавель, журавель,
Щоб не займав конопель, конопель!

¹ Приспів повторюється після кожних двох рядків пісні.

ПОДОЛЯНОЧКА

Дівчата роблять коло, крутяться і співають, а одна дівчина стає всередину і жестами показує те, що другі співають:

Десь тут була Подоляночка,
Десь тут була молодесенька,
Тут она стояла,
До землі припала,
Личко не вмивала,
Бо води не мала.
Ой встань, устань, Подоляночко,
Обмий личко, як ту скляночку,
Возьмися в боки за свої скоки,
Підскоч до раю, бери дівча скраю.

БІЛОДАНЧИК

Дівчата стають в коло, а одна сідає всередині, і їй співають:

Ой Іване Білодане,
Білоданчику, Білоданчику,
Ой попливи, Білодане,
По Дунайчику.
Пригладь собі, Білодане,
Головиченьку, головиченьку,
Умий собі, Білодане,
Біле личенько, біле личенько.
Насунь собі, Білодане,
Черевиченько, черевиченько.
Іми себе, Білодане,
За підбоченько, за підбоченько.
Шукай собі, Білодане,
Посестриченьки, посестриченьки.

Дівчина, що сидить в колі, робить усе так, як співається: удає, що пливе по Дунайчику, пригладжує голову, мие собі лице, натягає черевки, а коли заспівають: «Шукай собі посестриченьки», дівчина встає і йде в коло, друга з кола сідає на її місце. Так співають доти, доки всі дівчата по черзі не посидять у колі.

ГОРОД

Дівчата беруться за руки в кружок, а одна ходить у горіді і хоче вирватись із города крізь руки; дівчата не пускають, тоді вона бере, яку хоче, дівчину і цілує її, потім ходить з нею по городу. Як охота, то й усіх отак перецілує, а не хоче, то дві або три. Що робиться, те й співають:

Ходить зайчик
По широм бору,
Ще й по городу,
І по дівцях,
По красавицях.
Чи не заюшка,
Чи не батюшка
По городу ходив
Білі ножки томив:
То в сі ворота,
То в ті ворота.
А в нас ворота
Позамикані,
Жовтим піском
Позасипані.
Та сидять сестри,
Сестрівниці,
Одна в вінку,
Друга в танку,
А третя,
Самодільниця,
Ні сюди, ні туди
Не повернеться.
Посилають її
По мед, по вино.
А по яке?
По солодкеє.
Которую люблю,
То за себе візьму,
Которої не люблю,
То із ряду виведу.

ВІНКУ МІЙ РУЖОВИЙ

Дівчата стають у коло, а всередину входить хлопець. Все коло співає:

— Вінку мій ружовий,
Де-сь бував?
— У Львові.
— Що за тя давали?
— Сто левів червоних.
А по столу сокіл брень, сокіл брень!
А мій милий Тимку,
Вибирай си дівку,
Котру хоч,
Ще підскоч!

По цих словах хлопець вибирає собі з середини кола дівчину, котра йде досередини, а він — в коло на її місце, і тоді співають знов. «Вінку мій ружовий» і т. д.

ГОРІШОК

Дівчата беруться за руки, а по краях стають вищі ростом і бігають так, що один кінець перебігає другому попід руки, і співають:

Ой котиться горішок крізь ручки,
Ой ловіть си, дівочки, за ручки!
Гей, ловіть си чотири, чотири,
Щоби вам си легіні женили!

ГАЛЯ

I

Дівчата стають у коло, а одна (подекуди дві) йде досередини.
Хор зачинає:

Чому, Галю, не танцюєш, Галю, Галю?

О д н а

Бо не маю сорочини, кавалеру.

Х о р

А я тобі сорочинну в краму куплю!

О д н а

Тогді я си потанцюю
Та й красенько подякую, кавалеру.

Далі питають знов дівчину, чому не танцює, а вона відповідає, що не має спідниці, запасчини, корсетини, спендерини, хустини, стьонжши, коралів, укінці — віночка. Коли кавалер приобіцяє їй усе те справити, тоді гаївка кінчиться.

ГАЛЯ

II

— Ой чому ти не танцюєш, Галю, Галю?
— Бо не маю черевичків, кавалеру.
— А де ж тії черевички, що я ти дав?
— Повісила-м на кілочку, та й злодій вкрав.

— Ой чому ти не танцюєш, Галю, Галю?
— Бо не маю кораленьків, кавалеру.
— А де ж тії кораленьки, що-м ти купив?
— Положила-м в прискриночку, злодій вхопив.

— Ой чому ти не танцюєш, Галю, Галю?
— Бо не маю спідничини, кавалеру.
— А я тобі куплю, куплю, Галю, Галю.
— А я тобі подзенькую, кавалеру.

ГАЛЯ

III

— А я тобі, Галю, до ліса поїду.
— Ой поїдь же, серце моє, я муже не маю.
— А я тобі, Галю, і дров нарубаю.
— Ой нарубай, серце моє, я муже не маю.
— А я тобі, Галю, і в пецу запалю.
— Ой запали, серце моє, я муже не маю.
— А я тобі, Галю, і проса насұшу.
— Ой насуши, серце моє, я муже не маю.
— А я тобі, Галю, проса зопихаю.

- Ой зопихай, серце моє, я муже не маю.
- А я тобі, Галю, і каші наварю.
- Ой навари, серце моє, я муже не маю.
- А я тобі, Галю, діти нагодую.
- Ой нагодуй, серце моє, я муже не маю.
- А я тобі, Галю, і ліжко постелю.
- Ой постели, серце моє, я муже не маю.
- А я з тобов, Галю, і спати лягаю.
- Ой не лягай, серце моє, я юж муже маю.

ДРЕМА

Дівчата стають в коло, а всередині дві, взявшись за руки, водять дрему. Приспівують:

— Чого, дрема, довго спала,
 Чом починка не напняла?
 Ой встань, дрема, пробудися,
 Пойди й у сад проходися,
 Щоб ворота не скрипали,
 Щоб собаки не брехали,
 Щоб батюшці не сказали.
 Скажи, дрема, щирю правду:
 Й а що росте без коріння,
 Й а що сходить без насіння,
 Й а що грає — голос має,
 Й а що цвіте різним цвітом,
 Й а що лежить — нема кінця,
 Й а що плаче — сліз не баче,
 Й а що ходить — не говорить,
 Й а що в'ється вище ліса,
 Й а що пече без полум'я,
 Й а хто жиє без дружини?
 — Камінь росте без коріння,
 Сонце сходить без насіння,
 Скрипка грає — голос має,
 Дівки цвітуть різним цвітом,
 Шляшок лежить — нема кінця,
 Сокіл плаче, сліз не баче,
 Риба ходить — не говорить,
 Й а хміль в'ється вище ліса,
 Сонце пече без полум'я,
 Чернець жиє без дружини.

НА ГОРОДІ ВІЛЬХА

Дівчата стають у коло, взявшись за руки. Одна стає всередині, друга ходить довкола — обидві з прутиками в руці. Вони співають також разом з іншими дівчатами. Посеред співу старається одна одну вдарити прутиком, а по скінченій гаївці дівчина зсередини починає втікати — друга за нею гониться.

На городі вільха,
 Під нею вода мівка,
 Ото ми си сподобала
 Всередині дівка.

Она невеличка,
 Рум'яного личка,
 По садочку походить,
 Як перепеличка.

Цибульку микала,
 Часник полокала,
 Та й ще свому миленькому
 Коника тримала.

Зійдім на долину,
 Будем си радити,
 Який тобі, моя мила,
 Віночок купити.

Купи ми зелений,
 Злотом позлочений.
 Тепер собі, моя мила,
 Сядеш коло мене.

А В ЯРИНІ, В ТОЛОЦІ

А в ярині, в толоці,
 Кивнула, моргнула молода дівчина
 Да на гренадера з полночі:
 — Ой прийди ж ти, прийди,
 Да не буде ж тобі кривді!

— Прийшов би я, дівчино,
Прийшов би я, рибчино,
Да не знаю, де спать положиш.
— Положу я тебе
Під ворітьми у себе!
— Ой не прийду, дівчино,
Ой не прийду, рибчино,
Коли там спать положиш.

А в ярині, в толоці... і т. д.

Тут уже вона кладе його під дверима, далі в сінях, потім —
у кімнаті, далі — на ліжку у себе, і тут він говорить:

— Ой прийду, дівчино,
Ой прийду, рибчино,
Коли там спать положиш!

СВАХИ

Учасники цієї гри діляться на дві групи, або ключі: кожна група
являє собою окрему свашку. Співають:

1-й ключ

Прісь¹, свашко, прісь!
Прісь, любко, прісь!
Твій син ледащиця:
Пішов дрова рубати,
На дровітню ліг спати.

2-й ключ

Прісь, свашко, прісь!
Прісь, любко, прісь!
Твоя дочка ледащиця:
Пішла хату замітати,
Під порогом лягла спати.

¹ Прісь, тобто прийди (від польського *przyjść*).

1-й ключ

Прісь, свашко, прісь!
Прісь, любко, прісь!
Твій син ледащиця:
Пішов коні напувати,
Над водою ліг спати.

2-й ключ

Прісь, свашко, прісь!
Прісь, любко, прісь!
Твоя дочка ледащиця:
Пішла свиням їсти давати
Та й в барлозі лягла спати.

1-й ключ

Одна качка печеная,
Друга качка вареная...
Суко стара!
Їж ти сама!

2-й ключ

Одна жаба печеная,
Друга жаба вареная...
Суко стара!
Їж ти сама!

ЧОРНУШКА

— Підеш замуж, донько,
Підеш замуж, любко,
Підеш замуж, чорнушенько,
Сивенька голубко.

— Та за кого, мамко,
Та за кого, любко?
Та за кого, чорнушенько,
Сивенька голубко?

— За дротаря, донько,
За дротаря, любко,

За дротаря, чорнушенько,
Сивенька голубко.

— За дротаря не піду, не піду,
За дротарем не буду, не буду.
Ой за ним би рано встати,
Треба дроти натягати,
Я молода хочу спати.

— Підеш замуж, донько,
Підеш замуж, любко,
Підеш замуж, чорнушенько,
Сивенька голубко.

— Та за кого, мамко,
Та за кого, любко?
Та за кого, чорнушенько,
Сивенька голубко?

— За свинаря, донько,
За свинаря, любко,
За свинаря, чорнушенько,
Сивенька голубко.

— За свинаря не піду, не піду,
За свинарем не буду, не буду.
Бо за ним рано встати,
Треба свині виправляти,
Я молода хочу спати.

— Підеш замуж, донько,
Підеш замуж, любко,
Підеш замуж, чорнушенько,
Сивенька голубко.

— Та за кого, мамко,
Та за кого, любко?
Та за кого, чорнушенько,
Сивенька голубко?

— Та за майстра, донько,
Та за майстра, любко,
Та за майстра, чорнушенько,
Сивенька голубко.

— Я за майстра не піду, не піду,
Я за майстром не буду, не буду.
Ой за ним би рано встати,
Треба тріски замітати,
Я молода хочу спати.

— Підеш замуж, донько,
Підеш замуж, любко,
Підеш замуж, чорнушенько,
Сивенька голубко.

— Та за кого, мамко,
Та за кого, любко?
Та за кого, чорнушенько,
Сивенька голубко?

— Та за шевця, донько,
Та за шевця, любко,
Та за шевця, чорнушенько,
Сивенька голубко.

— Я за шевця не піду, не піду,
Я за шевцем не буду, не буду.
За шевцем би рано встати,
Треба шкіру натягати,
Я молода хочу спати.

— Підеш замуж, донько,
Підеш замуж, любко,
Підеш замуж, чорнушенько,
Сивенька голубко.

— Та за кого, мамко,
Та за кого, любко?
Та за кого, чорнушенько,
Сивенька голубко?

— За музику, донько,
За музику, любко,
За музику, чорнушенько,
Сивенька голубко!

— За музику я піду, я піду,
За музиков я буду, я буду.
Бо музика буде грати,
А я буду танцювати.

ОЙ БРИНІЛИ КЛЮЧІ З НОЧІ

Дівчата стають по дві в ряд і тримають хустки за кінці, підносять руки з хустками догори, і ті, що ззаду, перебігають попідруки наперед; потім співають:

Ой бриніли ключі з ночі
Понад наші чорні очі:
Най бринять,
Коли спати не хочять.

Положіть їх у подушки
Та дайте їм з грушок юшки:
Най бринять,
Коли спати не хочять.

Ой казала стара ненька:
— Моя дочка хорошенька,
Я не дам.

Бо у него сиві очі,
А він довго спати хоче,
Я не дам.

Положіть го на подушки,
Та дайте му з грушок юшки,
Та най спить.

НАЇХАЛИ ТУРИ-ЛЮДИ

— Наїхали тури-люди, матко наша,
Наїхали тури-люди, душко наша.
— Чого ж вони наїхали, дітки мої?
Чого ж вони наїхали, душки мої?
— Чи підеш ти за турина, матко наша?
Чи підеш ти за турина, душко наша?
— Ой чи старий? Чи молодий, дітки мої?

Ой чи старий? Чи молодий, душки мої?
— Старесечкий, сивесечкий, матко наша,
Старесечкий, сивесечкий, душко наша.
— Я на ногу та не могу, дітки мої,
Я на ногу та не могу, душки мої.
— Приїхали тури-люди, матко наша,
Приїхали тури-люди, душко наша.
— Чого ж вони приїхали, дітки мої?
Чого ж вони приїхали, душки мої?
— Чи підеш ти за турина, матко наша?
Чи підеш ти за турина, душко наша?
— Ой чи старий? Чи молодий, дітки мої?
Ой чи старий? Чи молодий, душки мої?
— Молодесечкий, гарнесечкий, матко наша,
Молодесечкий, гарнесечкий, душко наша.
— Я на ногу тераз могу, дітки мої,
Я на ногу тераз могу, душки мої.

ТЕЩА І ЗЯТЬ

— Ой добрий вечір, ласкава теще;
Ой рано, рано, ой рано еще¹.
— Ой здоров, здоров, мій рудий зятю,
Чого ж ти хочеш, мій рудий зятю?
— Я в тебе хочу котору дочку.
— На тобі цюю, хоч найменшую.
— Ой нашо мені така малая.
Така малая, неспособная?
— Ти, зятю, ще не брав, а вже гордуєш.
— Я не гордую, тільки шлюбую.

МОЛОДЕЦЬ

I

Молодцем зветься парубок, що виступає як жених. Він стає всередину кола, в якому, крім парубків і дівчат, беруть участь і молоді заміжні жінки. Хор співає:

Їздив я, їздив
По всіх городах,

¹ Приспів повторюється після кожного рядка пісні.

Я, я, я молодець,
Тихий переборець!
Шукав я, шукав я
Собі дівчини,
Я, я, я молодець,
Тихий переборець!

Молодець підходить до якої-небудь дівчини, вказує на неї:

Ой оце моя дівочка!
Я, я, я молодець,
Тихий переборець!

Потім жених вибирає собі тестя, тещу, бояр. Після вибору співають:

Ой ти, тестеньку,
Кури горілочку!
Я, я, я молодець!
Тихий переборець!

А ти, тещенько,
Споряжи дівочку!
Я, я, я молодець,
Тихий переборець.
А ви, бояри,
Ідьте по дівочку!
Я, я, я молодець,
Тихий переборець!

Молодець підходить до нареченої і цілується з нею.

МОЛОДЕЦЬ

II

Дівчата стають у коло і тримаються за руки, а одна всередині представляє жениха. Усі разом співають:

Ой піду ж бо я аж до Любліна,
По холодочку в літі, по студененькій росі¹.
Аж до Любліна дівку любити!

¹ Приспів повторюється після кожного рядка пісні.

Тепер дівчина-парубок вибирає собі з кола тестя, свекруху і т. д. і співає (а рондо після кожного рядка повторює приспів).

Вот того буде та мій тестенько!
Вот того буде моя свекронька!
Вот того буде мій рідний братенько!
Вот того буде моя сестронька!
А от того буде моя миленька!

Тепер усі разом:

Дівку-м си влюбив, тестя-м си найшов!

Оженившись, починає жених вигадувати (рондо знов повторює приспів):

Ой ти, батеньку, горівки возьми,
А ти, матінко, калачі печи,
А ти, братчику, пива навари,
А ти, сестронько, хустоньки пери,
А ти, миленька, зі мною ходи!

Далі жених парікає на рідню і свариться кулаками:

Тобі, батеньку, вот того буде,
Тобі, матінко (братчику, сестронько), вот
тото буде!

А ти, миленька, ходи зі мною!

Дівчата з рондо випускають молоду жениха під впливом його погроз, а він, боячись утратити її, всіх перепрошує, після чого забава закінчується.

Ой ти, батеньку (матінко, братчику,
сестронько), та не гнівайся.
Я вчора п'яний був та не тямився!

УДОВЕЦЬ

Дівчата стають у коло, беруться за руки, а одна стає посередині, надягає чоловічу шапку; хор співає:

Посадили удовця,
Посадили молодця,
Всередині дворця,
На скамієчці
Проти дівочки.

Дунай мій, Дунай,
Син мій нежонатий!
Дунай шапочку зронив,
Дунай дівочки просив.

При цих словах дівчина, що представляє удівця Дуная, кладе шапку проти якої-небудь дівчини. Хор співає:

Не твоя, Дунай, слуга,
Не послухаю тебе.

Дунай знов надягає шапку і обходить коло. Хор співає:

Посадили удовця,
Посадили молодця
Всередині дворця,
На скам'ячці
Проти дівочки.

Дунай мій, Дунай,
Син мій нежонатий!
Дунай шапочку зронив,
Дунай дівочки просив.

Дунай кладе шапку знову перед попередньою дівчиною. Цим разом хор співає:

Я твоя, Дунай, слуга,
Я послухаю тебе.

Так поступово обходять усіх дівчат.

КОРОВАЙ

Дівчата стають в коло, одна всередині — так званий коровай, — навколо якої ходять і співають, роблячи відповідні рухи до слів пісні:

На (Ганнині) іменини ми пекли коровай,
Коровай, коровай, коровай!

Отакий низини,
Отакий вишини,
Отакий ширини,
Отакий вузини.

Після цього беруться за руки і крутяться:

Коровай, коровай,
Кого хоч, вибирай!

Коровай вибирає, кого хоче, і все повторюється спочатку.

ЛИХИЙ МУЖ

Там, під зеленим дубом,
Били жовняри в бубон.
Там я ся забавила,
Спідничку заставила.
Мої милі сусідоньки,
Виведіть мя з бесідоньки,
Бо лихого мужа маю,
Буде бити, добре знаю,
І щіткою, кужівкою,
Веретеном, гребінкою.

ВЕРБОВА ДОЩЕЙКА

Старші дівчата ставлять трьох дівчаток — одну недалеко від другої, а самі беруться за руки, і обходять довкола одну, потім другу і третю, і співають:

Вербова дощeyка лежала, лежала,
По ній ми дівочка бігала, бігала.
На оба бочейки взирала, взирала,
Та відкіля вітройко повіне, повіне,
Відтіля миленький приїде, приїде.
Та що ж бо він мені привезе, привезе?
Лисюю шубойку або дві, або дві,
Кований пояс до землі, до землі.
А пиячисько в коршмі п'є, в коршмі п'є,
Та приїде додому мене б'є, мене б'є.
А я дітойки хапаю, хапаю,
Та до сусідойки ховаю, ховаю.
А той сусідойко добрий пан, добрий пан,
Та сховав дітойки під жупан, під жупан.

ТА ЧЕРЕЗ СЕЛО

Дівчата стають в коло; всередині його сідає молода жінка, перед якою встромлена в землю палиця: ознака, щоби вона пряде. Дівчата співають:

Та через село,
Через Бондарівку,
Поняв старий
Молодую жінку,
Іще ж не поняв,
Та хвалиться бити,
Та похваляється з товаришем
Нагайку купити.

Навчу я, навчу
Молодую жінку!
Навчу я, навчу
Молодесеньку!¹

Та поїхала жінка
Та до батька в гості.

Неділя минає —
Жінки немає.

І друга минає —
Жінки немає.

І третя минає —
Жінки немає.

Четверта іде —
Жінка іде.

Жінки побоявся,
В кропиву сховався,
Бороною вкрився.

Бороною вкрився,
Сінцем притрусився.

Ой первее лихо —
Кропива жаре;
А другее лихо —
Борона даве,

¹ Приспів повторюється після кожного куплета.

А трете лихо —
Сінце коле.
Четверте лихо —
Горобець скаче,
Жінці скаже.

СТРІЛКА

Сінують дівчата в коло, взявшись за руки, а одна всередині, то — жінка, а поза колом — чоловік. Чоловік кидає на жінку стрілку (паличку) і співає, а йому підспівує коло:

Ой кину я стрілку
На свою жінку.
— Гей, жоно, додому —
Кури кричать, їсти хочять.
Гей, жоно, додому!..

Вона піймала стрілку, кидає йому назад, і вона ж одказує, їй підспівують:

Єсть в коморіщі
З просом горщище —
Нехай беруть та їдять.

Ч о л о в і к

Ой кину я стрілку
На свою жінку.
— Гей, жоно, додому —
Діти плачуть, їсти хочять.
Гей, жоно, додому!..

Ж о н а

Єсть на полиці
Три паляниці —
Нехай беруть да їдять.

Ч о л о в і к

Ой кину я стрілку
На свою жінку.
— Гей, жоно, додому —
Дочки плачуть, замуж хочять.
Гей, жоно, додому!..

Жо на
Єсть у коморіщі
Три скринищі —
Нехай беруть да ідуть.

Чоловік
Ой кину я стрілку
На свою жінку.
— Гей, жоно, додому —
Сини плачуть, женитися хочять.
Гей, жоно, додому!

Жо на
Єсть на горищі
Три кожушища —
Нехай собі женяться.

Жона проспівала та й тікає, а чоловік її ловить.

НЕЛЮБ І МИЛИЙ

Дівчата стають в коло, дві йдуть досередини — одна з них представляє милого або нелюба. Дівчата хором запитують, як слід приймати милого або нелюба, а дівчина всередині кола співом і відповідними до його змісту жестами показує на своїй товарищі, як стелити йому постіль, як його садовити, обіймати, цілувати і т. п.

Хор
Ой, як, як нелюбові постилати?

Дівчина
Ой так, так нелюбові постилати.
Кладе йому постіль з гілок, дрючків і т. д.

Хор
Ой як, як нелюба посадити?

Дівчина
Ой так, так нелюба посадити.
Пхає силою нелюба на те сидіння.

Хор
Ой як, як коло нелюба сісти?

Дівчина
Ой так, так коло нелюба сісти.
Сідає надувшись і обернувшись до нього спиною.

Хор
Ой як, як з нелюбом обніматись?

Дівчина
Ой так, так з нелюбом обніматись.
З відразою відпихає його руками.

Хор
Ой як, як з нелюбом цілуватись?

Дівчина
Ой так, так з нелюбом цілуватись.
Плює на нього з гнівом.

Хор
Ой як, як з нелюбом розставатись?

Дівчина
Ой так, так з нелюбом розставатись.
З радістю виштовхує його з кола.
З милим зовсім навпаки:

Хор
Ой як, як миленькому постилати?

Дівчина
Ой так, так миленькому постилати.
Старанно розстеляє свою хустку або свитку і так далі поводить ся з милим ніжно й ласкаво, а при розставанні, коли випроводжає його з кола, удає голосний плач.

ЯВТУХ

Дівчина

Та куди їдеш, Явтуше?
Та куди їдеш, мій друже?

Явтух

Не скажу!

Дівчина

Та коли ж твоя та й добрая ласка,
То й скажеш!

Явтух

На базар!

Дівчина

Підвези мене, Явтуше,
Підвези мене, мій друже!

Явтух

Не хочу!

Дівчина

Та коли ж твоя та й добрая ласка,
То й схочеш!

Явтух

Сідай скраєчку!

Дівчина

Ой що везеш, Явтуше,
Ой що везеш, мій друже?

Явтух

Не скажу!

Дівчина

Ой коли ж твоя та й добрая ласка,
То й скажеш!

Явтух

Груші!

Дівчина

Ой дай мені, Явтуше,
Ой дай мені, мій друже!

Явтух

Не дам!

Дівчина

Та коли ж твоя та й добрая ласка,
То й даси!

Явтух

Візьми, та гниличку!

Дівчина

Обніму ж тебе, Явтуше,
Обніму ж тебе, мій друже!

Явтух

Не хочу!

Дівчина

Та коли твоя та й добрая ласка,
То й схочеш!

Явтух

Обнімай, та не задуши!

Дівчина

Поцілую тебе, Явтуше,
Поцілую тебе, мій друже!

Явтух

Поцілуй, та не вкуси!

БИЧОК

— Продай, бабка, бичка!
— Якого?
— Полового.
— Він у мене половий, половий
І на гроші дорогий, дорогий,
Я ж його не продам!

— Продай, бабка, бичка!
— Якого?
— Сірого.
— Він у мене сірий, сірий,
Вимітає хату й сіни,
Я ж його не продам!

— Продай, бабка, бичка!
— Якого?
— Лисого.
— Він у мене лисий, лисий,
Переміє ложки й миски,
Я ж його не продам!

— Продай, бабка, бичка!
— Якого?
— Мурого.
— Він у мене мурий, мурий,
Нагодує свині й кури,
Я ж його не продам!

— Продай, бабка, бичка!
— Якого?
— Рябого.
— Він у мене рябий, рябий,
Куди іде — все прямий, прямий,
Я ж його не продам!

— Продай, бабка, бичка!
— Якого?
— Чорного.
— Він у мене чорний, чорний,
Та й у борозну моторний,
Я ж його не продам!

— Продай, бабка, бичка!
— Якого?
— Білого.
— Він у мене білий, білий,
Куди йде — все смілий, смілий,
Я ж його не продам!

ДІД І БАБА

Дівчата беруться за руки, стають у два ряди або в коло і вибирають з-поміж себе одну за бабу, а другу за діда. Баба ходить усередині кола, а дід поза ним; співають:

Чолом баба, чолом дід,
Сварилися за обід;
За головку часнику,
Сварилися до смерку.

Дід намагається зловити бабу; коли це вдасться йому, починає її ніби бити.

СЛАБИЙ ДІДУСЬ

Дівчата стають у коло, а одна всередині кола сідає на землю і стогне, удаючи слабого діда.

Ой встань, діду,
Я до ліса їду!
Ох, мій дід розстогнався,
Ох, мій дід розплакався.

Ой встань, діду,
Я вже з ліса їду!
Ох, мій дід розскакався,
Ох, мій дід розгулявся.

Ой встань, діду,
Іди гуси пасти!
Ох, мій дід розстогнався,
Ох, мій дід розплакався.

Ой встань, діду,
Гусятину їсти!
Ох, мій дід розскакався,
Ох, мій дід розгулявся.

Ой встань, діду,
На зальоти їду!
Ох, мій дід розстогнався,
Ох, мій дід розплакався.

Ой встань, діду,
Вже з зальотів їду!
Ох, мій дід розскакався,
Ох, мій дід розгулявся.

Ой встань, діду,
По музики їду!
Ох, мій дід розстогнався,
Ох, мій дід розплакався.

Ой встань, діду,
З музиками їду!
Ох, мій дід розскакався,
Ох, мій дід розгулявся.

Ой встань, діду,
Я до шлюбу їду!
Ох, мій дід розстогнався,
Ох, мій дід розплакався.

Ой встань, діду,
Вже від шлюбу їду!
Ох, мій дід розскакався,
Ох, мій дід розгулявся.

БИЛЬЦЕ

Дівчата діляться на два гурти. Тоді в першому одна бере паличку, але так, щоб другий гурт не знав, котра дівчина тримає паличку. Перший гурт співає:

Угадайте та вдумайте,
В кого наше бильце,
Божее деревце!

Другий гурт відповідає:

Ми би раді угадати,
Ми би раді удумати,
В кого наше бильце,
Божее деревце!

Дівчина з другого гурту угадує, в кого паличка.
Якщо вгадає, то гра повторюється навпаки.

КІТ І МИША

I

Стає коло дівчат або хлопців, вибирають одного хлопця за kota, а дівчину — за мишу. Миша має свої ворота, якими може вбігати в коло і вибігати поза нього. Кіт має свої ворота. Кіт мусить піймати мишу, наздоганяючи її в колі і за колом. При грі співають:

Мишка, до ямки, мишенька!
А ти, коцурко, за нею,
А ти, коцурко, за нею,
Як за ясною зорею!
Як тую мишечку здогониш,
То їй костоньки поломиш!

КІТ І МИША

II

Та до нори, мишка, до нори,
До золотої комори.
Чорт — не коток,
Що не піймав мишки за хвосток!
Ускочила мишка й у нору,
А кіт — у золоту комору.
Чорт — не коток,
Що не піймав мишки за хвосток!

РОЗДІЛ II
ВЕСНЯНКИ ТА ГАЇВКИ ПІД «КРИВИЙ ТАНЕЦЬ»
I БЕЗ ТАНЦОВОГО ТА ІГРОВОГО СУПРОВОДУ

БЛАГОСЛОВИ, МАТИ, ВЕСНУ
ЗАКЛИКАТИ

Благослови, мати,
Весну закликати!
Весну закликати,
Зиму проводжати!
Зимочка в возочку,
Літечко в човночку.

ВЕСНЯНОЧКА-ПАНЯНОЧКА

1

— Весняночка-паняночка,
Де ти зимувала?

86

— Зимувала у садочку,
На колочку пряла.
Пряла на колочку
Горобцю на сорочку.
Що виведу нитку —
Горобцю на свитку,
Що виведу другу —
Горобцю на пугу,
Що позоставались кінці —
Горобцю на штанці.

2

— Весняночка-паняночка,
Де ти зимувала?
— У садочку на пеньочку
Пряла на сорочку.
А ворони оснують,
А сороки витчуть,
А білії лебеді
Ще побілять на воді,
А лугові пташки
Пошиють рубашки.

3

— Ой весна-весняночка,
Де твоя дочка-паняночка?
— Та піймала бичка
Та за ріжечки.
«Ой пасися, бичку,
Поки спряду мичку
Своєму братові
На рукавичку».

Бичок пасеться,
Мичка прядеться
Бичок напасся,
Мичка спрялася.

87

— Ой весна, весна да весняночка,
 Де твоя дочка да паняночка?
 — Десь у садочку шиє сорочку;
 Шовком да біллю да вишиває,
 Своему милому пересилає:
 «Надівай її щонеділеньки,
 Споминай же мене щогадиноньки.
 Шовком я шила, а біллю рубила,
 Жаль мені козака, що я полюбила».

Весняночко-паняночко, де ти забарилась?
 Що й у лісі на орісі хвостом зачепилась.
 Не схотіла весняночка [на сорочку] прясти,
 Пішла рачки попідтинню, де сорочку вкрасти.

КУПАННЯ ГАЇВКИ

Скочила коза з воза,
 Крикнула на сторожу:
 — Стороже, стороженьку,
 Цолонку прорубати,
 Гаївку сполоскати.

ДАРУНКИ ВЕСНИ

— Ой весна, весна, днем красна!
 Що ж ти нам, весно, принесла?
 — Принесла я вам літечко,
 Ще й рожевую квіточку,
 Та вроди, боже, житечко,
 Ще й озимую пшеницю:
 І усякую пашницю.

ЗАКОПАЛИ ГОРЩИК КАШІ

Коли починаються веснянки, то варять горщик каші, виносять на вулицю, закопують і пробивають його кілком. До цього звичаю й пісня.

Закопали горщик каші,
 Ще й колом прибили,
 Щоб на нашу та вулицю
 Парубки ходили.

ВИЙДИ, ГРИЦЮ, НА ВУЛИЦЮ

Вийди, Грицю, на вулицю
 І ти, коваленку,
 Заграй мені в свистілочку
 Стиха-помаленьку.

Заграй мені в свистілочку
Стиха-помаленьку:
Свистілочка, як бджілочка,
В білих ручках гуде.

Ти, місяцю-перекрою,
Зайди за комору,—
Не бачила миленького,
Не піду додому.

Хоч бачила, не бачила,
Ніде не зачую,
Не стояла сюю пічку
Й не переночую.

— Весняночко-паняночко,
Де ти зимувала?
— У садочку на кілочку
Пряла на сорочку.
Що виведу нитку,
Та пошию свитку;

А з тих торочок
Та нашу сорочок;
А з тих кінців
Та нашу штанців.

Леле, тату, леле, мамо,
Леле, коваленку,
Заграй мені у дудочку
Стиха-помаленьку.

Леле, леле, а млин меле,
А колесо креше,
А дівчина правду каже,
Козаченько бреше.

ОЙ В САМБОРІ ЛАДНІ ГРАЮТЬ

Ой в Самборі ладні¹ грають,
Аж си гори розлягають!
Пусти ж мене, моя мати,

¹ Ладні — добре, гарно.

На гаївку погуляти!
Най я собі погуляю,
Як рибонька по Дунаю;
Як рибонька з окунцями,
Так я собі з молодцями.

ОЙ НЕ ТИХ Я БАГАЧОК

Ой не тих я багачок,
Що по десять сорочок;
А я маю єдную,
Та й тую все білую.
Я звечора намочу,
Опівночі полошу,
Над досвітком маглюю,
На гаївку мандрую.

ВИ, КОМАРІ, ВИ, КОМАРИКИ МОЇ

Ви, комарі, ви, комарики мої!
За що, за що ви кусаєте мене?
Що у мене та головонька болять,
Од головки біле личенько горить,
Що нікому головоньки звеселить.
Звеселю я головоньку та сама:
Ой піду я в зеленесенький садок,
Зірву, зірву біло-розовий цвіток,
Зів'ю, зів'ю на головоньку вінок,
Сама піду погуляю у танок.

КРИВИЙ ТАНЕЦЬ

Четверо дівчат стають або сідають на певній віддалі одна від одної,
и чотирикутник; решта ж, узявшись за руки, в'ється шнуром поміж
ними, виробляючи різні фігури й співаючи:

1

Ой в кривого танця
Да не виведу кінця,

Треба його виводить,
Лад йому знаходить,
Хоть виведу кінець,
Та не гарний танець.

2

А ми кривому танцю,
Не виведемо кінцю,
Бо його треба вести,
Як віночок плести.

3

Ми кривого танцю йдемо,
Йому кінця не знайдемо;
Ой то в гору, то в долину,
Ой то в рожу, то в калину.

Ми кривого танцю йшли,
Йому кінця не знайшли;
Ой то в гору, то в долину,
Ой то в рожу, то в калину.

4

Тума таночок водила.
Що виведе, та й стане,
На дівочок погляне:
Чи всі дівочки в таночку.
Лиш роженьки немає!
(Що хороше співає).
Мати рожу чесала,
А чешучи, навчала:
Доню моя, роженько!
Як ти підеш в таночок,
Не становись край туми:
Тума зведе з розума,
Червоний чобіг покаля,
За рученьку іздавить,
Золотий перстень іздійметь

5

Дівка танок водила,
Дівка танок водила,
Що виведе та й стане,
На дівочок погляне,
Чи всі дівки танок в'ють.
Однієї немає,
В неї мати чужая,—
Не пускає в той танок,
Бо той танок без ума,
Зведе й тебе із ума.

НЕ СТІЙ, ВЕРБО, НАД ВОДОЮ

Не стій, вербо, над водою,
Бистра вода під тобою
Удень, вночі прибуває,
Всі коріння вимиває.
З верби гіллячко всихає,
З верби листячко спадає,
Стань, вербо, та на риночку,
Хрещатому барвіночку,
Де рута-м'ята кохається,
Де челядонька збирається.

ЗАКЛИКИ НА ВУЛИЦЮ¹

1

Що на нашій улиці
Та побиті тини,—
Ой виходьте на улицю,
Отецькії сини!

¹ Всі ці пісні співали разом з справжніми веснянками. Тому багато записувачів подають їх у циклах весняної пісенності, хоч часто співалися вони і в інші пори року.

Що на нашій на улиці
Побиті тиночки,—
Ой виходьте на улицю,
Отецькії дочки!

2

До нас, до нас, всі парубоньки,
Бо у нас гарні дівоньки,
Бо у нас музики грають,
Бо у нас дівки гуляють.

Ой до нас, до нас, всі дівоньки,
Бо у нас гарні парубоньки,
Бо у нас музики грають,
Бо у нас хлопці гуляють.

3

Ой високі огороди,
Перелази низькі,
Збирайтеся, подружечки,
Далекі і близькі!
Збирайтеся, подружечки,
Де вчора стояли,
Бо вже наші василечки
Од сонця пов'яли.
Нехай в'януть, нехай в'януть,
Вони поодходять.
Нема наших паруб'яток,
Вони повиходять.

4

До нас, до нас, хлопці,
До нас, не до кого.
Наліпили вареників
Для вас, не для кого.

5

Упав сніжок на обніжок
Да вже не розтане.
Прибувайте, чорняві,
Як вечір настане.
Русявії, йдіть додому,
Чорняві, ночуйте.
Ви, собаки, не гавкайте,
Сусіди, не чуйте.

6

Що на нашій на улиці
Знесла курка коко.
Хто не вийде на улицю,
То й вилізе око.
Що й на нашій на улиці
Знесла курка двоє,
Хто не вийде на улицю,
Вилізуть обоє.

7

На тім куті на юлиці
Не колода — призьба.
Нехай прийде, нехай сяде
Козаченьків триста.
На тім куті на юлиці
Не колода — сволок,
Нехай прийде, нехай сяде
Козаченьків сорок.

8

І дощ іде, роса пада,
В очереті сухо.
Вийди, вийди, Марусенько,
Наша гдіоєсухо!

Зійшла зірка вечірня,
 Зійде й світова.
 Вийшла одна подруженька,
 Вийде ще й другая.
 Зійдемося, подружечки,
 Та й поговоримо,
 Заспіваймо по пісеньці,
 Додому ходімо.
 Заспівали по пісеньці
 Трьома голосами,
 Пішли наші голосочки
 Попід небесами.

10

Як вийду я та крикну я,
 То ти догадайся,
 Хоть вечеряв, не вечеряв,
 Біжи, поспішайся.
 Хоч вечеряв, не вечеряв.
 То бери потрошку,
 Як зачнеш голосочок,
 То кидай і ложку.

11

Чи у тебе, дівчинонько,
 Не рідная мати?
 Уся челядь на улиці,
 А ти лягла спати.
 Чи у тебе, дівчинонько,
 Не брат, не сестриця?
 Що ми вийшли на улицу,
 А ти як черниця.

Ой треба ж тій та матінці
 Горшок кваші дати,
 Щоб пустила дівчиноньку
 До нас погуляти.

13

На тім куті на юлиці
 Та й на переюлку
 Розкурила козакові
 Дівчинонька люльку.
 За люлечку — копіечку,
 А за тютюн — гроші.
 Кури, кури, мій чорнявий,
 Правдивий, хороший.

14

Як підійду під віконце:
 Мати горох варить,
 Свою дочку-одиничку
 За юлицю сварить.
 — Годі тобі, моя мати,
 Гороху варити.
 Пусти дочку-одиницю
 Хоч поговорити.
 — Не для тебе, скурвий сину,
 Я дочку вродила,
 Щоб я тобі проти нічки
 Гуляти пустила.
 — Пусти мене, моя мати,
 На час, на часочок
 Розпустити по ярочку
 Громкий голосочок.

15

Сюди гора, туди гора,
А я між горами,
Нельзя мені на вулицю
Та й за ворогами.
Вороженьки, ворогуйте,
А ви, люди, знайте,
А ви, хлопці з дівчатами,
До світа гуляйте.
Вороженьки, ворогуйте,
А ви, люди, чуйте,
А ви, хлопці з дівчатами,
До світа ночуйте.

16

Коло нашого колодязя
Золотая ключка,
Хто не вийде на улицю,
Нападе колючка.

17

Що на нашій улиці
Високі пороги,
Хто не вийде на улицю,
Посохнуть ті ноги.

ВОДА РЕВЕ, ВОДА РЕВЕ

Вода реве, вода реве,
Байдак наганяє. (2)
Усі хлопці на улиці,
А мого немає. (2)
Вийди, вийди, божевільний,
Тепер вечір вільний! (2)
Не зо мною, так з другою —
Об тин головою! (2)
Ой вдарився та й Романко

Об тин головою: (2)
— От теперки нам, Оринко,
Розлука з тобою! (2)

КОЛО БРОДУ БЕРУ ВОДУ

«Коло броду беру воду, не доберу до дна,
Що я в батька одна дочка — не зазнаю добра:
Та не так добра, та не так добра, як гіршого лиха
Як не вийду на вулицю, то вулиця тиха;
Усі дівки сиднем сидять, а я все жартую,
Я тобі, подруженько, жениха дарую».
«Даруй, даруй, подруженько, аби не ледащо.
Хоч буде бить мене мати, аби було за шо».

ОЙ ПІДУ Я, ПІДУ

Ой піду я, піду
Долом-долиною, (2)
Ой стопчу я, зломлю
Рожу з калиною. (2)
Вітер повіває,
Рожа процвітає, (2)
Під моїми воротами
Свистілонька грає. (2)
Мене мати лає,
Гулять не пускає. (2)
Ой хоч одкрадуся
Та й нагуляюся. (2)
Як прийду додому,
Нароблю гомону. (2)
Як будуть лаяти,
Так буду плакати, (2)
Як будуть навчати,
Так буду мовчати. (2)
А як будуть бити,
Буду говорити: (2)
«Я ще не старая,
Ще я не гуляла, (2)

Ще я молоденька,
Гуляти раденька. (2)
А як стара стану,
Гулять перестану, (2)
А як стара буду,
Гуляти забуду, (2)
А як лихо йметься,
Гуляти минеться. (2)

ОЙ ВЕСНА, ВЕСНА, ТИ КРАСНА

Ой весна, весна, ти красна,
Що ж ти нам, весна, принесла?
Та принесла я вам літечко,
Щоб родилося житечко
Ще й червоні квіточки,
Щоб квітчалися дівочки.
Пісеньки співали,
В решето складали.
Повісили решето на вербі;
Як налізули лебеді
Та звалили решето додолу,—
Час вам, дівчата, додому,
Мішайте свиням полову.
А ви, хлоп'ята, за нами,

Їжте полову з свинями,
А ви, дівчата, — калачі,
Щоб любили вас паничі.

ОЙ МИ ПІСНІ СПІВАЛИ, СПІВАЛИ

Ой ми пісні співали, співали
І в решето складали, складали;
Повісили решето на вербі,
Налетіли гороб'ї, гороб'ї.
Ми решето додолу, додолу,
Час дівочкам додому, додому
Та й мішати свиням полову.
А ви, парубочки, за памн, за нами,
Їжте полову з свинями.
Покочу я теслицю, теслицю,
Всі парубки в світлицю, в світлицю,
Хоча й вони в світлиці, в світлиці,
Проте вони паршивці, паршивці.
Покочу я долото, долото,
Всі дівчата в болото, в болото.
Хоча й вони в болоті, в болоті,
Проте вони в золоті, в золоті.
Покочу я гребінку, гребінку,
А всі дівки на юлку, на юлку.
Покочу я щоточку, щоточку,
А всі дівки в купочку, в купочку.
Покочу я гребінця, гребінця,
Всі дівчата до вінця, до вінця.

ЧИ ВИ, ЛЮДИ, СПИТЕ

Чи ви, люди, спите,
Чи ви не чуєте,
Як на ринку дзвонять.
Як люди говорять?

По три гроші жінка,
Сто золотих дівка,
По шагові молодець,
Як печений голубець.

І кожному парубкові
Гороху та по стручкові,
А старому голубець,
Бо він таки молодець.

ДЕ ТИ ІДЕШ, РОМАНОЧКУ

— Де ти їдеш, Романочку,
Романочку?
— На ярмарок, мій паночку!
На ярмарок, мій паночку!
— Що ти везеш торгувати,
торгувати?
— Везу дівчат продавати!
Везу дівчат продавати!
— А чому, Романочку,
Романочку?
— Сто за одну, мій паночку!
Сто за одну, мій паночку!
— Задорого, Романочку,
Романочку!
— Є їх мало, мій паночку!
Є їх мало, мій паночку!

— Де ти їдеш, Романочку,
Романочку?
— На ярмарок, мій паночку!
На ярмарок, мій паночку!
— Що ти везеш торгувати,
торгувати?
— Везу хлопців продавати!
Везу хлопців продавати!
— А чому, Романочку,
Романочку?
— Сто за грейцер, мій паночку.
Сто за грейцер, мій паночку.
— Чом так тано¹, Романочку,
Романочку?

¹ Тано — дешево.

— Є їх досить, мій паночку!
Є їх досить, мій паночку!

ВЕСНА НАША КРАСНА

«Весна наша красна,
Що ти нам винесла?»
«На житечко росу,
На парубків красу.
Парубоцька краса —
Як зимня роса:
В смолі потопає,
З дьогтю виринає».
«Весна наша красна,
Що ти нам винесла?»
«На пшеницю росу,
На дівочок красу.
Дівоцька краса
Як літня роса:
В вині потопає,
В меду виринає».
«Весна наша красна,
Що ти нам винесла?»
«Я вам винесла:
Дідам постояти,
А бабам посидіти,
Парубкам в краглі грати,
А дівкам погуляти».
Де діди стояли,
Там палки лежали;
Де баби сиділи,
Кулаками землю вбили;
Де парубки в краглі грали,
Там крагельки лежали;
Де дівки гуляли,
Там віночки лежали.

ДА УРАЙ МАТКУ КЛИЧЕ

Ой у кривого танця
Да не виведем кінця:

Да Урай матку кличе.
Да подай, матко, ключі
Да випустити росу —
Дівоцькую красу.
А дівоцькая краса
Як літня роса:
У меду потопає,
В вині виринає!

Ой у кривого танця
Да не виведем кінця:
Да Урай матку кличе,
Да подай, матко, ключі
Випустити росу —
Парубоцькую красу.
Парубоцькая краса
Як зимня роса:
В смолі потопає,
У дьогтю виринає.

КЛЮШНИЦЯ

Молода ключниця по замкам ходила,
Ключами дзвонила, сторожів будила:
«Встаньте, стороженьки, встаньте, не лежіте,
Замків стережіте та ключі держіте.
А щоб не вилинув ясний соколонько,
А щоб не виносив дівоцької краси.
Бо дівоцька краса як літня роса,
На Дунаї прана, на сонці сушена.
На столі качана, у скриню хована,
Золотим ключем замикана».
Старая ключниця по замкам ходила,
Ключами дзвонила, сторожу будила:
«Встаньте, стороженьки, встаньте, не лежіте,
Замків стережіте та ключі держіте.
А щоб не вилинув ясний соколонько,
А щоб не виносив парубоцької краси.
Парубоцька краса як зимова роса,
У калюжі прана, на дощі сушена,
На призьбі качана, в грубу хована,
Коцюбою замикана, заткалом затикана».

ТЕРЕМИ

Дівчата стають у коло, одна — всередині — тримає на патику хустку, коли співають про дівочу красу, а онучку, коли про парубоцьку.

Встаньте, не спіте,
Город городіте,
Город городіте,
Терньом обтерніте;
Терньом обтерніте,
Піском обсипіте,
Каміньом обложіте:
Щоби там не залетіла
Сивая совище,
Щоби вона не винесла
Парубочої краси:
Бо парубоча краса
Яко восіння роса;
Бо парубоча краса
А в мазі моченая;
В мазі моченая,
На калюжі праная,
На калюжі праная,
В дьогті крохмаленая;
На бодяку вішеная,
На вітрі сушеная,
На приспі тачаная,
В вонучку завинена,
Бодяком зашпиленая,
Під лаву схованая.
Встаньте, не спіте,
Город городіте,
Город городіте,
Терньом обтерніте,
Піском обсипіте,
Каміньом обложіте,
Щоби там не залетіла
Сивая зозуленька,
Щоб вона не винесла
Та дівочої краси:
Бо дівочая краса
Яко літняя роса;
Бо дівочая краса
А в лузі моченая,

На Дунаї праная,
В крохмалі крохмаленая,
На едвабі вішеная,
На сонці сушеная,
На столі тачаная,
В папір завиваная,
Шпилькою зашпиленая,
В прискриночок схованая.

ГРАЙТЕ, ГРАЙТЕ

Грайте, грайте,
Да пилу не збивайте,
Да пилу не збивайте,
Да платтів не марайте.
Що на дівочках плаття —
Все клин да китайка,
Все клин да китайка,
Да зеленая байка.
А на парубочках плаття —
Все міх да ряднина,
Все міх да ряднина,
А старая да сірячина,
А старая да сірячина,
А ізверху да шапчурина.

ТИ, УЛИЦЕ ШИРОКАЯ

— Ти, улице широкая,
Чого ж тебе кроти зрили?
— Того мене кроти зрили,
Що панянки походили
Біленькими ніженьками,
Маленькими ходачками.

— Ти, улице широкая,
Чого ж тебе кроти зрили?
— Того мене кроти зрили,
Що парубки походили
Великими ходачками,
Паршивими ноженьками.

ТИ, ТРАВКО, ТИ, МУРАВКО

— Ти, травко, ти, муравко,
Чом ти не зелена?
Чи тя коні витоптали,
Чи тя гуси вискубали?
— Мене коні не топтали,
Ані гуси не скубали;
Потоптали мя паняночки
Червоними чобітками,
Золотими підківками.
Витоптали мя парубочки
Личаними чобітками,
Деревляними підківками.

А ЧОГО ТО ДІВОНЬКИ КРАСНІ?

А чого то дівоньки красні?
Бо поїли пиріжки в маслі.

Маслом поливали,
Сиром посипали,
Видельцями брали,
У ротик складали.

А чого то парубки бліді?
Бо поїли кепські з'їди.

Золою поливали,
Попелом посипали,
Суховилами брали,
У пельку складали.

ПАРУБКИ ХОДИЛИ, БЛУДИЛИ

Парубки ходили, блудили
Сім літ та по запічку,
А чотири та по припічку,

Приблудились к препишному вікну:
«Дівчата-небожата!
Дайте лусту хліба,
Черепочок та сироватки,
Щербатую ложку —
Похлебати сироватки трошки!»
Тим дівочки красні,
Що їли варенички в маслі,
Тим парубочки білі,
Що сироватку їли.

ОЙ ПЛИВ ЧОВЕН

Ой плив човен
Води повен
Да й прикритий лубом.
Не хвастай же, козаченьку, (2)
Кучерявим чубом! (3)
Хоть чуб кучерявий,
Дак сам шепелявий.
Ой плив човен
Да води повен,
Да й шамає листом.
Не хвастай же, дівчинонько, (2)
Дорогим намистом! (3)
Хоть намиста густо,
Дак ти робиш пусто.
Пливе човен
Да води повен,
Да коли б не схитнувся,
Да коли б не схлюпнувся! (2)
Пішов милий у Крим по сіль, (3)
Да коли б не вернувся!
Пливла шука з Кременчука —
Підстрелені крильця;
Ой немає і не буде
Мого чорнобривця.

У ЛОТОКАХ ЗАСТАВОЧКИ

У лотоках заставочки
Мельник заставляє,

А дівчина по гребельці
Ходить, походжає.
Між дощечки в заставочки
Водиця сочиться,
Коло дівки парубонько
Півнем козириться.
— Не козирись, парубочку,
І не копиль губу,
Коли любиш так, як кажеш,
То веди до шлюбу.
— Ой рад би я шлюб узяти,
Та не велить мати.
— Як не велить, то й не ходи
На наш край гуляти!
Насупився парубонько
Та й потяг додому:
— Ой не кажи, дівчинонько,
Ти про се нікому.
— Скажу Івзі, скажу Стесі
Ще й скажу й Одарці,
Скажу Гальці Титарівні,
Скажу й паламарці.
Ой скажу всім, щоб про тебе
Веснянки співали,
Щоб прізвища та прикладки
Тобі прикладали.

ОЙ ДАВ МЕНІ ІВАН ПЕРСТЕНЬ

Ой дав мені Іван перстень
Із трьома очками,
А сам пішов к чортом батьку
Та й за овечками.
Я двох люблю, я двох люблю,
На третього важу,
Четвертого в сажу вмажу,
Ід чорту дпроважу.

ОЙ НЕМА, НЕМА, ГЕЙ, ТА КРАЩОГО

Ой нема, нема, гей, та кращого
Понад Івана понад нашого.
Причепив жорна та й до пояса,
А сам полетів аж під небеса.
І крупи меле, і кашу варить,
І кашу варить, і живіт парить,
І живіт парить, і суку доїть,
І суку доїть, і живіт гоїть.

А У НАШОЙ АЛЕНОЧКИ

А у нашой Аленочки
Свита перешита,
А у нашого да Івана
Спина перебита;
«А хто йому перебив?»
«Аленина мати».
«Щоб не ходив, поганий,
До мойго дитяти,
Щоб не ходив коло води
Да не виглядався,
Очі рябі, як у жаби,
Сам у чорта вдався».

ЩО В НАШОЇ ДА ПАРАХНИ

Що в нашой да Парахни
Під хатою кровать,
Додержала Іванка,
Що й корови доять,
Не так доять, що й в череду гонять.
Ой ревнула да корова,
У череду йдучи,
Погубив же Іванко
Чоботи й онучі,
Од Парахни йдучи.
Що в нашой да Парахни
Під віконцем вишня,

Додержала Іванка,
Що й матуся вийшла.
Що в нашої да Парахни
В плахті перебори,
Ой будуть ті перебори
В Іванка в коморі.
Що в нашого да Іванка
Сокіл на воротях,
Походжає да Парахна
В червоних чоботях.
Що в нашої да Парахни
Котірна свита,
Додержала да Іванка
До білого світа.

1

Позичте нам воколота,
Ведем хлопців до болота!
Й а в болоті хлопці плачуть,
На ягівці дівки скачуть!

2

До нас, до нас, та хлоп'ята!
До нашої ради.
Назбираймо діжку помий
З усієї громади.
Як будете випивати,
Будем доливати

Та все своїх та хлоп'яток
Будем шанувати.

3

На горі корито, корито
Повно води наливо.
Дівки ноги повмивали,
Хлопці юшку випивали.

4

Ой п'ять дівок, п'ять,
А всі п'ять в хаті сплять,
А парубків по штири,
Та й то хроби сточили.

5

Ой на горі стовпчики, стовпчики,
Бери, чорте, хлопчики, хлопчики.
На долині будячки, будячки,
Роди, боже, дівочки, дівочки.

6

Ой млин меле, ой млин меле,
А колесо креше,
Дівчинонька правду каже,
Козаченько — бреше.

7

На капусті дрібне листе:
Чому дівки не паристі?
Білявая, рум'яная
Ще й до того солодкая!

На капусті дрібне листе:
Чому хлопці не паристі?
Стрипухати, пелехати
Ще й до того головаті!

8

Ой піду я до міста
Купувати ремісла.
На хлопчище шлієще,
Бо їм чорні шиєще.
Треба мила купити,
Хлопцям шиї милити.

9

Під бережанським мостом
Плавала риба з хвостом,
Ой риба-риболов'я,
На хлопців безголов'я;
Ой риба-рибиниці,
На хлопців шибениці!

10

Зійшов місяць, зійшов місяць
Та й обгородився.
Усі хлопці на юлиці,
А мій ісаказився.
Усі кури на сідалі,
Півень на острішку,
Усі хлопці на юлиці,
А мій пасе кішку.

11

А у школі на припічку
Грав дідько на скрипочку.
Парубки ся позбігали
І перед ним танцювали!

12

На поповій долині
Позастрягли свині,
А хлопці забігали,
Зубами витягали.

13

На поповій груші
Дідько хлопців душить,
Сидячи на вершечку
Та граючи на скрипочку,
Лиш одного лишив,
Та й тому рот зашив.

14

Всі парубки помарніли,
Бо сирюю кашу їли.
Їли кашу недоварену,
Їли свиню недосмалену.

15

Що на тії на Грушівці,
Та на тії кручі,
Погубили паруб'ята
Постоли й онучі.

16

Ой у саду вишня,
Під садом черешня.
Не любіте, дівчаточка,
Дворового лежня.
Що дворовий лежень
Не хоче робити,
Тільки спати, та гуляти,
Та горілку пити.

17

Що в нашого Михайлика
Да сивая шапка,
Ой як вийде на улицю —
Скакає, як жабка.
Що в нашого да Грицюхни
Да довгії чуби,
Ой як вийде на улицю —
Розвішає губи.

Шие сорочку
Шовком та біллю
Все про неділю.

3

— Ой весна, весна,
Що ти принесла?
— Хлопцям бобу,
Дівчатам хворобу.

4

Летить сова подовж села,
Опустила крила.
Вийди, вийди, дівчинонько,
Вийди, чорнобрива.
Летить сова подовж села,
Опустила брюхо.
Вийди, вийди, дівчинонько,
Чортова брехухо!

5

І дош іде, вода реве,
А колесо креше,
Що хлопчина правду каже,
А дівчина бреше.

6

Ішли дівки на гаївку,
Злапали си чорну кітку.
Нім ся хлопці позбігали,
Дівки кітку розірвали.

7

На долині корито
Повне води наліто.

1

Уже, дівочки, весна прийшла,
Котра дурна,— заміж пішла,
А розумная зосталася,
Більше розуму набралася.

2

Весна, весна!
Котра навісна,—
Замуж пішла.
Котра розумна,—
Сидить дома.
Сидить у садочку.

Гей, гей, гу-ха-ха, повне води налито.
Хлопці ноги помили,
Дівки воду випили.
Гей, гей, гу-ха-ха, дівки воду випили.

8

На тім куті на юлиці
Кобила блудила,
Там дівчина-нетьюпуха
Запаску згубила.
Нетьюпуха, недряпуха,
Нерублені поли,—
Тим же її хлопці люблять,
Що чорнії брови.

9

По тім боці на толоці
Кобила блудила,
Ой там наша дівчинонька
Запаску згубила.
Скидайтеся, паруб'ята,
Та по золотому
Та купимо дівчиноньці
Запаску червону.

10

Хвалилася дівчинонька,
Що полотен бочка,
А як вийде на улицю,
То по пуп сорочка.

11

Вихвалялась дівчинонька,
Що пояс ягнячий,
А як вийде на улицю,
То погляд собачий.

126

12

Ой на горі два грабарі
Копають криницю.
Оддай, оддай та, Іване,
Свою одиницю.
Ой на горі два грабарі
Копають глибоку.
Оддай, оддай та, Іване,
Свою заволоку.

УЛИЦЯ НАША ЧЕРЧАТА

Улиця наша черчата,
Там бігли наші дівчата,
Найшли вони три узла, три узла:
Первий узол — білило, білило;
Другий узол — красило, красило;
Третій узол — чорнило, чорнило.
Я білилом набілюсь, набілюсь,
А красилом накрасюсь, накрасюсь,
А чорнилом бровки начерню, начерню!
Як приїхав мій милий зо млина, зо млина.
— Що ж ти, мила, білая, білая?
— Милий, муку сіяла, сіяла.
— Що ж ти, мила, красная, красная?
— Я над жаром стояла, стояла.
— Чим ти, мила, брови чорнила, чорнила?
— Милий, сажу трусила, трусила.

БИЛА МЕНЕ МАТИ ЗРАНКУ

Била мене мати зранку,
Що подерли хлопці дранку,
Гей-гу, гу-га-га, що подерли хлопці дранку.

А я дранку полатаю,
Та й з хлопцями погуляю,
Гей-гу, гу-га-га, та й з хлопцями погуляю.

127

ОЙ МАТІНКО, МАТІНОЧКО

— Ой матінко, матіночко,
Справ мені повозочку,
Щоб я пішки не ходила,
Своїх ніжок не томила.
— Пожди, доню, до неділі,
Справлю тобі фартух білий,
Фартух білий ще й коралі,
Оддам тебе між міщани.

НА ПОПОВІМ ОБОЛОНЮ

Дівчата стоять півколом, тримаються за руки і співають:

На поповім оболоню пси в'їдають;
Вийди, вийди, паніматко, щось продають!
Продавала Василиха доню свою,
А прибігла Іваниха — купіть мою!
Ми вашої не хочемо, бо лінива;
Штири ночі горшки мочить — не помила!

НА УЛИЦІ ДВІ ПАЛИЦІ

На улиці дві палиці,
А третя ломака...
Одна дочка у батечка —
Та й тая гуляка:
І робити не прибити,
А жать не нагнеться,
А почує свистілочку,
Як не перерветься.
Свистілочка як пчілочка,
Оріхове денце.
— Ой хто мене судить-гудить —
Болячка на серце.
Чому мені не гуляти,
В мене рідна мати;
І постеле, і одягне:

«Лягай, доню, спати!»
«Я не хочу, моя мати,
Сама лягать спати:
Постіль біла, стіна німа,
Ні з ким розмовляти;
А піду я на вулицю
Милого шукати».

СЕЛЕЗІНЬКА ПОТОПАЄ

Селезінька потопає,
А уточка криче;
Що Степанко в військо їде,
А Ганночка плаче.
«Не плач, не плач, да Ганночко,
У жаль не вдавайся,
Що на первій неділеньці
Письма сподівайся,
А на другій неділеньці —
Коня вороного,
А на третій неділеньці —
Мене, молодого».
«Ох і ждала я, і ждала,
Да й плакати стала,
Зсушилася, знурилася,
Як шпилька тоненька:
Семипілна спідниченька —
Да й тая узенька,
Семисажня окраєчка —
Да й та коротенька».

ОЙ ПІДУ Я В ДУБИНУ

«Ой піду я в дубину, в дубину,
Сюди-туди дубину стрепену, стрепену, —
Посипались жолудики в пелену, пелену. —
Оце ж тобі, дівчино, талану, талану.
Я до тебе увечері прилину, прилину».
«Я ж думала, що пелінка мала,

За три копи жолудики продала, продала,
А за копу дудника найняла.
— Заграй мені, дуднику, у дуду,
Поки ж своє горенько забуду».
«Коли б мені таке горе, як печаль,
То б я вийшов на улицю да й кричав:
— Дівчино моя, сподівайсь талану,
Я до тебе увечері соколом прилину».
Дівчинонька моя сподівалася,
Три дні хати не мела, не вмивалася,
Не вмивалася.

СТОІТЬ ВЕРБА КІНЕЦЬ СЕЛА

Стоїть верба кінець села,
Рости, вербо зелененька!
Під вербою а три дівчини.
Рости, вербо зелененька!
Перша стоїть в оксамиті,
Рости, вербо зелененька!
Друга стоїть в ширім злоті.
Рости, вербо зелененька!
Третя стоїть у віночку,
Рости, вербо зелененька!
В оксамиті — то піч палити,
Рости, вербо зелененька!
В ширім злоті — ложки мити,
Рости, вербо зелененька!
А в віночку та до таночку.

ОЙ НЕ ХОДИ КОЛО ВОДИ

Ой не ходи коло води, жовтоногий ковче,
Єсть у мене краший тебе, доріженьки топче.
Ой не ходи коло води жовтими ногами,
Єсть у мене краший тебе, з вірними словами.
Ой не ходи коло води, по жовтім пісочку,
Єсть у мене краший тебе, брови на шнурочку.
Ой не ходи коло води і не топчи ряски!

Єсть у мене краший тебе — дорогії ласки!
Ой топтав же, топтав да і запечатав,
Щоб нашої Уляночки ніхто не посватав.
Ой не ходи, богатирю, коло мого тину,
Як зорву я хворостину, поб'ю тобі спину.
Ой не ходи коло верби, бо з берега втонеш,
Ой не люби багатої, бо вбогую возьмеш!
Багатая губатая, да ще й к тому пишна,
А вбогая хорошая, як у саду вишня.
З багатою з губатою — горілки напитися,
З убогою з хорошою — у світі нажитися.
В багатой губатой — рушник на колючку,
А в вбогой хорошої — брови на шнурочку.
В багатой губатой — воли да корови,
А в вбогой хорошої — тільки чорні брови...
Воли да корови всі повиздыхають,
Біле лице, чорні брови повік не злиняють.

ЧИЇ ТО ВОЛИ В ШКОДІ

Чиї то воли в шкоді,
В Марійки в огороді?
— Вийди, Марійко, вийди
Та на улицю зайди!

Стояла на колодці,
Моргала на молодці:
— З гаю, молодці, з гаю.
Чорні я брови маю!

— Чорт тебе бери з ними,
Давно ти маниш ними!
— Якби я не манила,
То б я боса ходила!

Ой бодай вас, подоляни,
Та напала тряся.

3

У нас верби грушки родять,
У нас дівки в злоті ходять.
А рибенські парубочки мід-вино п'ють.
Павилецькі парубочки най пси б'ють.

4

Що на нашій на улиці
Хлопці та дівчата,
Ой на тім кутку Задубівці
Квочки та курчата.

5

Що на нашій на улиці
Цвітуть огірочки,
А на тім кутку Задубівці
Розсукині дочки.

6

На тім куті на улиці
Груша не зелена,
Ой тим вона не зелена,
Що челядь мерзенна.
А на нашій на улиці
Верба зелененька,
Ой тим вона зелененька.
Що челядь гарненька.

7

На цім кутку Шовкунівки
Верба зелененька.
Чого вона зелененька?

1

Ао нас, до нас, юсковчани,
До нашого броду.
Помостимо вам кладочку
З колючого глоду.

2

До нас, до нас, подоляни,
До нашої річки,
Положимо ми кладочку
З червоної стрічки.
Червоная не такая,
Голубая краща —

Челядь молоденька!
На тім кутку Сиротівки
Верба дуплената.
Чого вона дуплената?
Що челядь горбата!

8

Летять гуси, летять гуси,
Та все жовтоногі,
Ой на тім кутку Задубівці
Дівки клишоногі.
Летять гуси, летять гуси,
Та все сизокрилі,
На сім кутку, на Редьківці,
Дівки чорнобріві.

9

Беріть од нас, підгоряни,
Коробочку клофчя,
А нам дайте, передайте
Чорнявого хлопця.

10

Ой нате вам, западинці,
Пшеничну булку.
А нам дайте, передайте
Кузьмищину дурку.

11

Ой нате вам, задубівці,
Часнику гіркого,
А нам дайте, передайте
Микиту рудого.

134

12

Ой нате вам, кодачани,
Три трясці в запасці,
А четверте в живіт лихо,
Щоб сиділи тихо.

13

Ой нате вам, сиротівці,
Три трясці в запасці,
А нам дайте, передайте
Горілочки в плящі.

14

Задумали полинівці
Город городити,
Щоб нікуди сим редьківцям
До церкви ходити.
А редьківці — розумійці,
Рови покопали,
Полинівці, дурні вівці,
В'язи позвертали.

15

Як посію я горошку,
Горошку потрошку,
Утоптали забочани
На наш край дорожку.
Та не так вони утоптали,
Як кіньми убили.
Бодай же ви не діждали,
Щоб ми вас любили.

16

Насіяли голісцівці
Горошку потрошку,

135

Утоптали задубівці
До наших дорожку.
І не ходіть, і не топчють
Кудрявої м'яти,
Не діждете з цього кутка
Ні однії взяти.

НА ТІМ КУТКУ В ГОРНАНІВЦІ

На тім кутку, в Горнанівці,
Дівки — чарівниці,
Закопали горщик каші
Посеред уліці.
Горщик каші, горщик каші,
Горщик смородіни,
Бодай же ви, сучі дочки,
З ума посходіли!
А котора закопала,
Щоб трясця напала,
А котора наварила,
Щоб не говорила.

КОТИЛИСЯ ВОЗИ З ГОРИ

Котилися вози з гори, поламалися осі,
Що на нашій Черняхівці дівчата хороші.
Котилися вози з гори, поламалися швірні,
Що на Лохвинівськім кутку дівчата невірні.
Котилися вози з гори да в долині стали,
Любилися, кохалися да вже й перестали.
Котилися вози з гори, поламалися спиці,
Питається козак дівки: «Де тут вечорниці?»
«Там, козаче, вечорниці, під горою хатка,
Туди ходить вісім дівок, дев'ята багачка».

ПІД БЕРЕЗОЮ ПІДМЕТЕНО

Під березою підметено,
Барвіночком оплетено,

Василечком обстелено,
Ой тільки сісти, поїхати,
На Кривці дівку відвідати.
На Кривці дівка убогая,
Крає рушники з китаєчки,
А торочечки шовкові.
Під березою підметено,
Барвіночком оплетено,
Василечком обстелено,
Ой тільки [сісти поїхати,
На Киселях] дівку відвідати.
На Киселях дівка багатая,
Крає рушники з ряднички,
А торочечки з онучечки.

ОЙ ТАМ, НА МОРІ

Ой там, на морі
На Сівері,
Там стоять коні
Посідлані.
Посідлані, погнуздані,
Тільки сісти, поїхати
На Учкурівку дівок сватать.
На Учкурівці дівки-лінивки,
Шиють подарки із ряднички
І сучать торочки валові.

Ой там, на морі
На Сівері,
Там стоять коні
Посідлані.
Посідлані, погнуздані,
Тільки сісти, поїхати
На Йосипців куток дівок сватать.
На Йосипцевім кутку дівки хороші,
Шиють подарки шовкові,
Сучать торочки шовкові.

ОЙ НА НАШІЙ НА УЛИЦІ

Ой на нашій на улиці
Гуси пелехаті,
А на чужій на улиці
Дівки череваті.
Ой на нашій на улиці
Поросята лазять,—
Нехай чужим дівчаточкам
Очі повилазять!
Ой на нашій на улиці
Полів'яні миски,
А на чужій на улиці
Дівки сивовискі.
Ой на нашій на улиці
Кушамн порічки,—
Нема до нас чужих хлопців:
Погнав чорт до річки.

ЛЕТІЛИ ГУСИ, ЗИЗАЮЧИ

Летіли гуси, зизаючи,
За ними другі — слухаючи;
Ой де літали, то літали,
Такого села не видали,
Як тоє село Полоски.
Ой там молодиці як білиці,
А дівочки як зороньки,
А парубки як паничі.
Летіли гуси, зизаючи,
За ними другі — слухаючи;
Де літали, то літали,
Такого села не видали,
Як тоє село Дубровиці.
Там молодиці як копиці,
Там дівочки як совайки,
Там молодці як жеребці.

АЖ ТАМ, У САДУ, У САДОЧКУ

Аж там, у саду, у садочку
Скопаю я грядочку.

Посаджу я вишеньку,
Сама піду до шинку.
Родить вишня ягідки,
Ярчовецькі парубки
Мають шапки-баранки,
Й а чоботи пасові,
А вопанчі сукиняні,
На личеньках рум'яні,
До роботи всі жваві.
Аж там у саду, садочку
Скопаю я грядочку.
Посаджу я вишеньку,
Сама піду до шинку.
Родить вишня ягідки,
Волосівські парубки
Мають шапки-шаламки,
А чоботи-личаки,
А вопанчі дергові,
На личеньках не сякі,
До роботи гниляки.

СІЮ ГОРОХ, СІЮ ГОРОХ

Сію горох, сію горох,
Горошку потрошку.
Натоптали сиротівці
Аж до нас дорожку.
Не так вони й утоптали,
Як ми кіньми вбили,
Бодай вони не діждали,
Щоб ми їх любили.
— До нас, до нас, сиротівці,
До нас, не до кого,
Наварили вареничків
Для вас, не для кого.
Як варили, говорили,
Дьогтем приливали,
А як прийшли сиротівці,
Ми пришанували.
— До нас, до нас, шовкунівці,
До нас, не до кого,

Наварили вареничків
Для вас, не для кого.
Як варили, говорили,
Медком приливали,
А як прийшли шовкунівці,
Ми й пришанували.

ОЙ ГОРОДЕ, ГОРОДЕ

Ой городе, городе,
Куди ти стоїш ворітьми?
Чи на Дін, чи в Поділ,
Чи на улицю широку,
Чи на долину глибоку?
А в Дону рожа стояла¹,
Під тою рожею дівочка
Русую косу чесала,
Собі милого бажала:
До мене, миленький, до мене!
Зав'ю я тобі квіточку
Із рожевого цвіточку!

¹ В окремих варіантах цей рядок співають: «Ой на Подолі
рожа стояла»

ОЙ НЕНЬКО Ж МОЯ, МАТІНКО

— Ой ненько ж моя, матінко,
Ой снівся ж мені дивний сон:
Що є на небі місяць,
З правого боку зірочка.
— Я ж тобі сей сон розкажу,
Як на листоньку розпишу:
То ж не місяць — то молодець,
То ж не зірочка — дівочка.

СОСНОВА КЛАДОЧКА

Співають дівчата під кривий танець.

Соснова кладочка лежала, лежала;
По ній дівчинонька ходжала, ходжала,
Буйного вітроньку жидала, жидала.
Звідки буйний вітрець повіне, повіне,
Звідтам мій миленький приїде, приїде.
Привезе шубоньку або дві, або дві,
Рожеву стяжечку до землі, до землі,
Червоні чобітки на танець, на танець,
Золотий перстенець на палець, на палець,
Ото мій миленький коханець, коханець!

ОЙ НА РІЧЦІ, ОЙ НА ДОЩЕЦЦІ

Під кривий танець.

Ой на річці, ой на дощечці,
Там паняночки полощатся,
Полощатся, вмиваються,
На паничів приглядаються:
— Ой дивіться ви, паниченьки,
Які в мене черевиченьки:
Оце мені пан отець покупив,
Щоби мене молодець полюбив.

ЧЕРЕВИЧКИ З РОГОЖІ

Черевички з рогожі
Не бояться морозу,
А панчішки з осоки,
Щоб любили козаки.
Мені батько купив,
Щоб козак полюбив,
Мені мати дала,
Щоб хороша була!

ОЙ МАМУНЮ, ГОРОХ КОЧУ

Ой мамуню, горох кочу,
Горох кочу;
Чорнявого хлопця хочу,
Чорнявого хлопця хочу.
Він чорнявий, я білява,
Я білява;
Я йому ся сподобала,
Я йому ся сподобала.
Я висока, як та сосна,
Як та сосна;
Я при своїй мамі росла,
Я при своїй мамі росла.
Я червона, як калина,
Як калина;
Ще солодша, як малина,
Ще солодша, як малина.

ОЙ ТИ, МИЛИЙ, В ЧІМ КУПАВ СИ

— Ой ти, милий, в чім купав си,
Що ти мені сподобав си?
Чи в лілії, чи в шальвії,
Що за тобов серце мліє?

— Купав я си в меді-вині,
Купав я си в цвіт-каліні,
Купав я си в панській рожі,
Жеби я був хлопець гожий.

ОЙ ВИЙДУ Я ЗА ВОРОТА

Ой вийду я за ворота,
Гуляю, гуляю,
Як білая лебедонька
На тихім Дунаю.
Що білая лебедонька
Воду сколотила,
Молодая дівчинонька
Жалю наробила.
Ізродила удівонька
Хорошого сина
Та на мою головоньку,
Щоб я полюбила.

НА ТІМ БОЦІ У ТОЛОЦІ

На тім боці у толоці
Хороші хлопці,
Мене мати не пускає,
Що в чорній сорочці.
«Пустити, мати, погуляти,
Я не забарюся,
Із хлопцями подражнюся
Да й назад вернуся».

БЕРУ ВОДУ КОЛО БРОДУ

Беру воду коло броду,
На камінь хилюся,
Ніхто мене, братці, не зна,
За ким я журюся.
Беру воду коло броду,
Коромисло гнеться,
Ніхто мене, братці, не зна,
За ким серце б'ється.

НЕ СТІЙ, ВЕРБО

Не стій, вербо, над водою, рано, рано!
Не стій, вербо, над водою та ранесенько.
Розвій, вербо, сімсот квіток, рано, рано,

Розвій, вербо, сімсот квіток та ранесенько.
Що всім хлопцям по квіточці, рано, рано,
Що всім хлопцям по квіточці та ранесенько.
Тільки Грицеві нема квітки, рано, рано,
Тільки Грицеві нема квітки та ранесенько.
«Не журися, милий Грицю, рано, рано!
Не журися, милий Грицю, та ранесенько!
Буде тобі квітка красна, рано, рано!
Буде тобі квітка красна та ранесенько!
Буде тобі квітка, рано, рано!
Буде тобі Ганнуса та ранесенько!»

ЗА ГОРОЮ КАМ'ЯНОЮ

За горою кам'яною та рано, рано,
За горою кам'яною та ранесенько.
Та бояре терем вили та рано, рано,
Та бояре терем вили та ранесенько.
У три стіни кам'янії та рано, рано,
У три стіни кам'янії та ранесенько.
Четвертая золотая та рано, рано,
Четвертая золотая та ранесенько.
На тій стіні перепелочка та рано, рано,
На тій стіні перепелочка та ранесенько.
Звила гніздечко з червоного шовку та рано, рано,
Звила гніздечко з червоного шовку та ранесенько.
З червоного шовку, з білого льону та рано, рано,
З червоного шовку, з білого льону та ранесенько.
Та вивели діток-одноліток та рано, рано,
Та вивели діток-одноліток та ранесенько.
Перше дитятко — молодий Іванко та рано, рано,
Перше дитятко — молодий Іванко та ранесенько.
А друге дитятко — молода Тетяна та рано, рано,
А друге дитятко — молода Тетяна та ранесенько.

ОЙ ВИЙДИ, МІСЯЦЮ

Ой вийди, місяцю, (2)
Та й на нашу вулицю. (2)
Ой на нашій вулиці (2)

А всі хлопці — молодці. (2)
Ой нема найкращого, (2)
Як молодий Іванко. (2)
Ой нема найкращої, (2)
Як молода Галюня. (2)

ЩО В ГАННОЧКИ БРІВОНЬКИ

Що в Ганночки бривоньки,
Що в Ганночки чорнії
Матінка дала,—
А хто її братиме,
Та той цілуватиме —
Василько-душа.

ОЖЕЛЕДА

Ой нумо усі пісню Ганнусі.
Ой летіла ожеледа та й на землю впала,
Та й на землю впала,
А Ганнуся до Петруся серденьком припала,
Серденьком припала.
Від сусіда до сусіда вирізана фоса,
Вирізана фоса.
Прилетіла Ганнусенька боса, до Петруся боса,
До Петруся боса.
Прилетіла до віконця та й рукою стук-стук,
Та й рукою стук-стук.
«Вийди, вийди, Петрусеньку, бо я вже є тут, тут,
Бо я вже є тут, тут».
Ой не вийшов Петрусенько, тільки його мати,
Тільки його мати:
«А хто хоче до Петруся, просимо до хати,
Просимо до хати».
«Ой не піду я до хати — високі пороги,
Високі пороги,
А сердитий мій батенько поломив би ноги,
Поломив би ноги».

ЧЕРЕЗ САД, ЧЕРЕЗ ПОЛЕ, ЧЕРЕЗ СИНЕ МОРЕ

Через сад, через поле, через синє море,
Ой люлі, да люлі, через синє море,
Ніхто ж тудою не ходить і нікого не водить,
Ой люлі, да люлі, і нікого не водить.
Тільки Василько тудою ходить да Тетянку
проводить,
Ой люлі, да люлі, да Тетянку проводить.
Перевів та й питає, серденьтком називає,
Ой люлі, да люлі, серденьтком називає:
«Серденьтко мое, чи ти любиш мене?
Ой люлі, да люлі, чи ти любиш мене?»

А В ТОМУ САДУ

А в тому саду чисто метено,
Ще й хрещатим барвінком дрібно плетено.
А в тому саду ніхто не бував,
Лиш молодий Андрієчко коня попасав.
Коня попасав, дрібний лист писав —
Все до теї Наталочки, що вірно кохав.
— Ой ти, Наталю, горда та пишна,
Я до тебе листи писав, а ти не прийшла.
— А ти, Андрійку, не великий пан —
Сідлай коня вороного та й приїжджай сам.

КОЛО ДУНАЄЧКУ, КОЛО БЕРІЖЕЧКУ

Коло Дунаєчку, коло беріжечку
Да ринула вода з Дунаю,
З Дунаю тихого,
З беріжка крутого¹.

¹ Приспів «Да ринула вода...» повторюється після кожного рядка пісні.

Там три козаки коней напували,
А Максимко каже: «Я Катрусю люблю,
Я Катрусю люблю і за себе візьму».
А Андрійко каже: «Я Парасю люблю,
Я Парасю люблю і за себе візьму».
А Василько каже: «Я Марусю люблю,
Я Марусю люблю і за себе візьму».

МОЛОДЕЦЬ КОНЯ ПАСЕ

Ходять навколо дівчини й співають:

Молодець коня пасе,
Дівка воду несе.

«Ой дівка, дівочка,
Да дай мені відра
Да напоїти коня».

Чорнії кудрі,
Соловейка, да лелей воду!¹

«Дала б тобі відра,
Так боюся батька».

«Ой дівка, дівочка,
Да не бійся батька.

Що батькові грози
Як літні морози».

«Дала б тобі відра,
Да боюся матки».

«Не бійся ти матки:
А маткина гроза
Як літняя роса».

¹ Прислів повторюється після кожних двох рядків пісні.

КОЛО ТИНУ КАЛИНА

Коло тину калина,
Там дівчина ходила,
Цвіт з калини ламала
Та складала на возок,
Та повезла на торжок,
Та продала за шажок,
[Та купила молодця],
Біленького голубця,
Та привезла додому,
Та пустила додолу.
Посипала пшениці
Та налила водиці.
Він пшениці не дзюбав
І водиці не вживав.
Я ж думала — голубець,
Аж то Миколка-молодець.

ВИЛИНЬ, ВИЛИНЬ, ГАЛОЧКО

Вилинь, вилинь, галочко,—
Ладом, ладом, галочко!
Із вишневого садочка,—
Ладом, ладом, садочка!
Пізнай свого сокола,—
Ладом, ладом, сокола!
У мене соколенько обмітний,—
Ладом, ладом, обмітний!
На крилечках золотих,—
Ладом, ладом, золотих!
Ой де летить, та й дзвенить,—
Ладом, ладом, та й дзвенить!
Ой де сяде, та й сяде,—
Ладом, ладом, га й сяде!
Ой де стане — рубає,—
Ладом, ладом, рубає!
Вийди, вийди, Мар'ечко,—
Ладом, ладом, Мар'ечко!
Із нової світлоньки,—
Ладом, ладом, світлоньки!

Пізнай свого Якова,—
 Ладом, ладом, Якова!
В мене Яковко обмітний,—
 Ладом, ладом, обмітний!
Під ним кінь вороний,—
 Ладом, ладом, вороний!
На ім жупан голубий,—
 Ладом, ладом, голубий!
На ім шапка боброва,—
 Ладом, ладом, боброва!
В руках хустка шовкова,—
 Ладом, ладом, шовкова!

ОЙ ЛЕТИЛА ПАВА, НА ВОРОТЯХ ВПАЛА

Ой летіла пава, на воротях впала,
Там Ганнуся Іванкові поясок сукала,
Сукала, сукала на дванадцять гудзів,
А він їй обіцяв корець кукурудзи.
Корець кукурудзи ще й гілетку проса:
«Куплю, куплю черевички, йно не ходи боса.
Ції подеруться, я ще й другі кўплю,
Йно не кажи своїй неньці, що я тебе люблю».

ЯК ВИЙДУ НА ГІРКУ

Як вийду на гірку,
Та гляну на зірку,
Та гляну на зірку —
Вся зірочка сяє,
Й а вся челядь гуляє,
Вся челядь гуляє,
Й а мене мати лає,
Й а гулять не пускає,
Й а гулять не пускає.
— Сиди, доню, дома,
Й а носи в хату дрова,
Й а носи в хату дрова.
І дров наносила,

Й а гулять не пустила,
Й а гулять не пустила.
І як одкрадуся,
Та й нагуляюся,
Та й нагуляюся,
Із своїм миленьким
Та й повидаюся,
Та й повидаюся.
Як прийду додому,
Та й нароблю гомону,
Та й нароблю гомону,
Нароблю гомону
Та й усіх порозгоню.

ХІБА Ж БО ТИ, ОДАРОЧКО, ВОСКОМ ВОРОЖИЛА

Хіба ж бо ти, Одарочко, воском ворожила,
Що ти ж своїму хлопчику любощ гуложила?
Хіба ж бо ти, Одарочко, із рути та м'яти,—
Як стояла, говорила — підківочки знати.
Хіба ж бо ти, Одарочко, з рожевого цвіту?
Як стояла, говорила — до білого світу.

ОЙ ВЕСЕЛАЯ ВЕСНА

Ой веселая весна да звеселила усі гірочки;
Да не так гірочки, як долиночки,—
Де парубочки збиралися
Да на мед-горілку складалися.
Да клади, Васильку, більше всіх,
Бо твоя Наталка краща за всіх...

ОЙ ПІД ВЕРБОЮ НЕ МЕТЕНО

Ой під вербою не метено,
Під зеленою не прометено.
Та устань, Галочко, ранесенько,

Обмети вербу чистесенько!
Ой там Павлусь з крамом стане,
З хорошим крамом, обідцями!
Всім дівочкам розпродает,
Дівці Галочці даром дає.

ОЙ ЧИЯ ТО ГУСКА

Ой чия то гуска
По водоньці плюска,
Ой чий же то гусачок
Додому не пуска?

Війтова гуска
По водоньці плюска,
А сусідів гусачок
Додому не пуска.

ЛЕТЯТЬ ГУСОЧКИ РЯД ПО РЯД

Летять гусочки ряд по ряд,—
Весела весна, весела!¹
Сіра гусочка передня,—
Де не взявся гусачок,—
Та всіх гусочок розігнав,—
А сіру гусочку собі взяв.
Йдуть дівочки ряд по ряд,
А Оринка передня,—
Де не взявся Микола —
Та всіх дівочок розігнав,
А Оринку собі взяв.

ОЙ НА ГОРІ, НА ГОРІ

Ой на горі, на горі, ой на горі, на горі,
Ой додолу гілля, додолу²,
Широкее листя до землі, широкее листя до землі.

¹ Приспів повторюється після кожного рядка пісні.

² Приспів «Ой додолу гілля, додолу» повторюється після кожного рядка.

Там галоньки збирались, там галоньки збирались.
Десь узявся яструбець, десь узявся яструбець,
Всіх галочок розігнав, всіх галочок розігнав,
Найгарнішу взяв, найгарнішу взяв.
Ой на морі, на морі, ой на морі, на морі,
Та на синьому озері, та на синьому озері,
Там дівоньки купались, там дівоньки купались,
Десь узявся молодець, десь узявся молодець,
Всіх дівочок розігнав, всіх дівочок розігнав,
А найкращу собі взяв, а найкращу собі взяв.

ЩО ЗІРОЧКА ПО ХМАРОЦІ ЯК БРОДИТЬ, ТАК БРОДИТЬ

Що зірочка по хмарочці як бродить, так бродить;
Що Василько до Галочки як ходить, так ходить.
Вже зірочці по хмарочці да не набродиться;
Василечку до Галочки да не знаходиться.
Що Галочка воду несе, коромисел гнеться,
А Василець в оконечко як береза летиться...
Гнися, гнися, коромисел, да не переломися;
Василечку, серце моє, не плач, не журися!

ОЙ ЗІЙДИ, ЗІЙДИ, ЗІРНИЧКО ВЕСІННЯ

Ой зійди, зійди, зірничко весіння,
Ой вийди, вийди, дівчино сусідня!
Ой зійшла зоря, все поле освітила,
Вийшла дівчина, серденько розвеселила.

Ой ти, дівчино, ти тихая погодонько,
Дай же ми си чути, як підеш по водоньку;
Ой не так по воду, як підеш з водою,
Постав коновки, поговори зо мною.

ОЙ У ПОЛІ КРИНИЧЕНЬКА

Ой у полі криниченька,
Там холодна водиченька.

Гей, гей, ой да люлі,
Там холодна водиченька.
Ой там Роман волн пасе,
А дівчина воду несе.
Гей, гей, ой да люлі,
Там дівчина воду несе.
Ой став Роман жартувати,
З відер воду виливати.
Гей, гей, ой да люлі,
З відер воду виливати.
«Ой, Романе, Романочку,
Пусти мене додомочку.
Гей, гей, ой да люлі,
Пусти мене додомочку.
В мене ненька нерідненька
Буде бити ще й лаяти.
Гей, гей, ой да люлі,
Буде бити, ще й лаяти.
Буде бити ще й лаяти,
Щоб з Романом не стояти.
Гей, гей, ой да люлі,
Щоб з Романом не стояти.
Тобі, мамо, признаюся,
Що з Романом кохаюся.
Гей, гей, ой да люлі,
Що з Романом кохаюся.
Роман чорний, я русява,
Звінчаємся — буде пара.
Гей, гей, ой да люлі,
Звінчаємся — буде пара».

ОЙ НА ТАТАРСЬКІЙ ГРАНИЦІ

Ой на татарській границі
На шовковій травиці
Там козак та коня пасе,
А дівчина воду несе.
— Дівчинонько, голубонько,
Напій коня вороненького!
— Ой не буду напувати,
Буде мене мати ждати,

Буде мене бить, сварить:
«Де ти, доню, забарилася,
Що з водою опізналася?»
«Летіли гуси з броду,
Сколотили мені воду;
Я стала та постояла,
Поки вода кришталем стала;
Я стала, подивилася,
Поки вода остановилася».
«Брешеш, доню, ти не стояла,
Ти з Романом розмовляла».
Ой Романе, Романочку,
Пусти мене додомочку,
В мене мати нерідная,
Головонько моя бідная.

ОЙ В САДУ, В САДОЧКУ

Ой в саду, в садочку
Зацвіли волошки.
Вийди, вийди, моя мила,
Погоуляєм трошки.

Ой в саду, в садочку
Та зацвіли вишні.
Вийди, вийди, моя мила,
Або сестру вишли.

ТУМАН ЯРОМ ПО ДОЛИНІ

Туман яром по долині,
Широкий лист на калині,
А ще й ширший на дубочку,
А ще й ширший на дубочку.
Звісив голуб головоньку,
Кличе парень дівчиноньку,
Хоч не свою, так чужую,
Хоч не свою, так чужую:
— Прийди, серце, поцілую.
— Нащо чужу цілувати,
Своїй жалю завдавати,
Своїй жалю завдавати.

ХОДИТЬ СОРОКА КОЛО ПОТОКА

Ходить сорока коло потока
Та й криче, та й криче,—
Та й криче, серденько,
Та й криче, рибонько,
Та й криче.

Ходить Андрійко коло віконця
Та й плаче, та й плаче,—
Та й плаче, серденько,
Та й плаче, рибонько,
Та й плаче.

— Вийди, Наталко, вийди, серденько,
Та й вийди, та й вийди,—
Та й вийди, серденько,
Та й вийди, рибонько,
Та й вийди.

— Свічечка горить, батенько не спить,
Не вийду, не вийду,
Не вийду, серденько,
Не вийду, рибонько,
Не вийду.

Свічечка згасне, батенько засне,
То й вийду, то й вийду,
То й вийду, серденько,
То й вийду, рибонько,
То й вийду.

ОЙ КАЗАЛИ ЗАГОРЯНИ

Ой казали загоряни,
Що прийдем зарані,
Уже вечор вечоряє —
Загорян немає.

Ой тим же їх та немає,
Живуть за водами,

Як настане темний вечір,
Пливуть селезнями.

Пливи, пливи, селезнику,
Не вдарся крильцями,
Прийди, прийди, мій миленький,
Не сам, з молодцями.

ЯКБИ Я НА ТОЙ КУТОЧОК

Якби я на той куточок
Дороженьку знала,
Я б своєму миленькому
Гостинчик послала.
Невеликий той гостинчик:
Чотири орішки,—
Як немає пари коней,
Прийди, серце, пішки.

ПЕРЕДАЙСЯ, МІСЯЦЮ

Передайся, місяцю,
Та на нашу вулицю,—
Ой ле, ой лелі!
Та на нашу вулицю.
А на нашій вулиці
Усі хлопці — молодці,—
Ой ле, ой лелі!
Усі хлопці — молодці.
Ой немає кращого
Над Івана нашого,—
Ой ле, ой лелі!
Над Івана нашого.
Через тествів двір ходи,
Через тещині сїни,
Щоб собаки не з'їли,—
Ой ле, ой лелі!
Щоб собаки не з'їли,
Щоб і шпори не бряжчали

І собаки не гарчали,—
Ой ле, ой лелі!
І собаки не гарчали.
Щоб і теща хвалила,
І Дуняша любила,—
Ой ле, ой лелі!
І Дуняша любила.
Уперед виходила,
Хоровод виводила,—
Ой ле, ой лелі!
Хоровод виводила.
Хоровод заправляла
Та Івана завертала,—
Ой ле, ой лелі!
Та Івана завертала:
«Ой вернися, Іван,
Ой вернися, Василевич,—
Ой ле, ой лелі!
Та вернися, Василевич!»
«Не вернуся я, Дуняша,
Не вернуся, Митровна,—
Ой ле, ой лелі!
Не вернуся, Митровна.
Ой затим я не вернуся:
Вечеряти опізнюся,—
Ой ле, ой лелі!
Вечеряти опізнюся.
Ще й собаки боюся,—
Ой ле, ой лелі!
Ще й собаки боюся».

ЧИ ТИ МЕНЕ, ИВАНЧИКУ, НЕ ЗНАЄШ

Чи ти мене, Іванчику, не знаєш,
Що ти мою хатицю минаєш?
Ой-бо моя хатиця край води,
З добірного дерева, з лободи.
А я свою хатицю приберу,
З добірного дерева, з осоту.
Приїхали купчики до мене,
Купувати когута у мене.

Я когута не продам, не продам,
Бо мій когут господар, господар.
По подвір'ю смітечко громаде,
Та й додому курочки проваде.
Ой додому, курочки, додому
Та й не робить шкодоньки нікому.
Ой-бо тота шкодонька не мила,
Що і чужа курочка зробила.
Бо як пройде сусіда з патичком,
Заб'є курочку з чубочком.

ПОЗА СЕЛОМ, ПОЗА СЕЛОМ

З а с п і в:

Поза селом, поза селом
Повезено сіно.

Х о р:

А десь моє серденятко
Вечеряти сіло.

З а с п і в:

Ой вечеряй, серденятко,
Та бери потрошку.

Х о р:

Та подавай голосочок
В вишневий садочок.

З а с п і в:

Ти думаєш, дівчинонько,
Що в степу ночую.

Х о р:

А я твої голосочки
Щовечора чую.

З а с п і в:

А якби я, козаченьку,
Твій голос зачула,

Хор:
Вилетіла б з віконечка,
Як сива зозуля.

Заспів:
Хоть зозуля не зозуля,
А хоть соловейко.

Хор:
Нехай тобі зозуленька,
Мені соловейко.

Заспів:
Тобі буде зозуленька
Раненько кувати.

Хор:
Мені буде соловейко
Правдоньку казати.

ОЙ МЛИН МЕЛЕ, ОЙ МЛИН МЕЛЕ

Ой млин меле, ой млин меле
Не колесом — листом...
Викликає парень дівку
Не голосом — свистом:
«Вийди, вийди, дівчинонько,
Моя, не чужая,
Вийди, вийди, дівчинонько,
Потіхо ти моя.
Ой ходімо, дівчинонько,
Слідок затирати:
Де стояли, розмовляли,—
Підковоньки знати,
Щоб не знали ні вороги,
Ні отець, ні мати».

І СЕ СЕЛО, І ТО СЕЛО

І се село, і то село:
Чомусь мені невесело!

Ой там мені веселенько,
Де моє серденько.

Я ж думала — чужий іде,
Та вже мала заховатися,
Аж то моє серденьятко
Іде цілуватися.

Я ж думала — чужий іде,
Та вже мала утікати,
Аж то моє серденьятко
Мене цілувати.

ЗІЙШЛА ЗІРКА З-ПІД ВЕЧІРКА

Зійшла зірка з-під вечірка
Та й впала додолу,
А хто мене, молодую,
Одведе додому?
Проведе тебе, дівчино,
Довгая лозина,
А щоб знала, з ким стояла,
Речі розмовляла.

НА ВОДІ ЧОВЕН ВИХИЛЮЄТЬСЯ

На воді човен вихилюється,
Сидорко Маланки випитується:
— Де ти, Маланко, де така росла,
Що така гарна, гарна виросла?
— Ой поміж родом, паміж родиною,
Прийди, Сидорцю, вечориною.
Ой прийди, прийди, не буде кривди;
Як буде кривда, я буду винна.
Заріжу гуся — не обійдуся,
Заріжу двоє, серденько моє,
Заріжу качура качуристого
Для мого Сидорка джінджуристого¹.

¹ Елегантного.

ОЙ УЖЕ ВЕЧІР, ТА Й ПОВЕЧОРИЛО

Ой уже вечір та й повечоріло,
А вже ж моє серденько та й повеселіло. (2)
Ой прийди, прийди, хрещатий барвінку,
Одчию я сінечки, впушу у комірку. (2)
А як впускала, то все цілувала,
А як випускала, то слізно ридала. (2)
Ой коли б я, серденько, та малярство знала,
То б я твоє личенько та й намалювала, (2)
То б я твоє личенько та й намалювала,
То б я твої брівоньки та й нарисувала. (2)

ПРИЙДИ, ПРИЙДИ У НЕДІЛЮ

Прийди, прийди у неділю,
Піде мати по шавлію —

Матері нема дома,
Тепер мені своя воля¹.

Прийди, прийди в понеділок,
Піде мати по барвінок.

Прийди, прийди у вівторок,
Поцілую разів сорок.

Прийди, прийди у середу,
Піде мати по череду.

Прийди, прийди у четвер,
Піде мати по щавель.

Прийди, прийди у п'ятницю,
Піде мати по яглицю.

Прийди, прийди у суботу —
Цілуватиму без щоту.

ГУСЯТА, ГУСЯТА

Гусята, гусята
Гречку поїли,
До ставу, до ставу
Пить полетіли.
Переймай, переймай,
Марусенько, гуси,
Поцілуй, поцілуй
Та Андрійка в уси.
Дак що ж, дак і ну,
Дак і поцілую
Та й у тую борідоньку
Та й у золотую,
У той носочок,
Як у колосочок,
У той видочок,
Повний, як гірочок,
А в тії брівоньки,
Чорні, як шнурочок.

ОЙ ТАМ, НА МОРІ ТА НА ЛИМАНІ

Ой там, на морі та на лимані,
Ой там берізка та й потопала,
Собі дубочка та й прикликала:
«Подай, дубочку, та хоть гілочку,
Не дай же мені тут загинути,
На воді гілочки та й покинути!»
«Нехай же тобі та той подає,
Що коло тебе та близько росте —
Гілка за гілку зачіпається,
Листок з листочком ізлипається».

Ой там, на морі та на лимані,
Ой там Настечка та плаття прала,
Собі Василька та й прикликала:
«Подай, Васильку, та хоть рученьку,
Не дай же мені тут загинути,
На воді кісоньку та покинути!»
«Нехай же тобі та той подає,
Що біля тебе та близько живе,—

¹ Приспів повторюється після кожних двох рядків пісні.

Ручки з ручками обнімаються,
Губки з губками ізлипаються,
На улицю йдете — ізмовляєтесь,
А з улиці йдете — то прощаєтесь».

ЧЕРЕЗ ГОРУ ТА В КОМОРУ

Через гору та в комору
Орел воду носить.
Як там мати свого сина
Вечеряти просить.
«Ой вечеряй, моя мати,
Коли наварила,
А я піду на той куток,
Де дівчина мила.
«Ой вечеряй, моя мати,
Гречані галушки,
А я піду на той куток,
На білі подушки.
«Ой вечеряй, моя мати,
Сухі сухарини,
А я піду до дівчини,
На білі перини».

ВАРИ, МАТИ, ВЕЧЕРЯТИ

Вари, мати, вечеряти,
А я ляжу спати;
Кому мила, кому любя,
То прийде до хати.
Вари, мати, вечеряти
Гречані галушки;
Кому мила, кому любя.
Прийде на подушки.

ОЙ У ЛІСІ НА ОРІСІ

Ой у лісі на орисі
Сорока зависла,
Бодай тобі, дівчинонько,

Вечеря іскисла.
Нехай кисне, перекисне.
Я не буду їсти,
Нема мого миленького,
Ні з ким мені сісти.

ВИДНО ЛУКУ, ВИДНО ЛУКУ

«Видно Луку, видно Луку,
Ще лучанські хрести,
Туди мені миленькому
Вечеряти нести.
Як понесу вечеряти,
Та й там заночую,
А я тобі, подружечко,
Жениха дарую».
«Брешеш, брешеш, подружечко,
Як ти подаруєш,
Що ти його вірно любиш
І з ним помандруєш».
Не багато мандрувала,
Тільки одну нічку,
Заробила копу грошей
Ще й червону стрічку.
А я тую та стрічку
У будень зносила,
А за тую копу грошей
Ще й кращу купила.

СВІТИ, ЗОРЕ, НА ВСЕ ПОЛЕ

Світи, зоре, на все поле
Закіль місяць зійде,
Закіль до мене миленький
Вечеряти прийде.

Ой чи прийде, чи не прийде
На вечерю тую,
А я йому ранесенько
Снідати зготую!

Цвіли лози при дорозі
Синесеньким цвітом;
Ішов козак із улиці
Білесеньким світом.

Не жаль тому козаченьку
Поснідати дати,
Що він іде із улиці,
Як стане світати.

ЩО В НАШОЇ МАР'ЮСЕЧКИ

Що в нашої Мар'юсечки
Високі пороги.
Тогді іде Петрусечок,
Як доять корови.
Що в нашої Мар'юсечки
Високі верщечки.
Тогді іде Петрусечок,
Як доять овечки.
Що в нашої Мар'юсечки
Орел на воротах,
Унадився Петрусечок
В червоних чоботях.

МІСЯЦЬ ЯСНИЙ, МІСЯЦЬ ЯСНИЙ

Місяць ясний, місяць ясний,
Не світи нікому,
Та засвіти миленькому,
Як іде додому.
Та засвіти миленькому
Воскову свічку,
Як брестиме мій миленький
Через бистру річку.

ПОПІД МОСТОМ, МОСТОМ

Попід мостом, мостом
Росте трава ростом...
Люблю, мати, того козаченька, } 2
Що високий ростом.

Не я його люблю —
Любить моя мати...
З ким стояла, в саду розмовляла, } 2
Й підківочки знати.

Ой коли б же мені
Ранше нььки встати
Та вирвати в саду василечки, } 2
Слід позамітати!

Ой у мене ньька
Ранше мене встала
Та вирвала в саду василечки, } 2
Слід позамітала.

У МЕНЕ В ОГОРОДІ ЗАЦВІЛА КАЛИНА

У мене в огороді зацвіла калина,
Зацвіла калина, зацвіла калина,—
Тим я тебе полюбила, звичайна дитина,
Звичайна дитина, звичайна дитина.
У мене в огороді зацвіли волошки,
Зацвіли волошки, зацвіли волошки,—
Тим я тебе полюбила, що чорнявий трошки,
Що чорнявий трошки, що чорнявий трошки.
У мене в огороді зацвів чорнобривчик,
Зацвів чорнобривчик, зацвів чорнобривчик,—
Тим я тебе полюбила, що в батька одинчик,
Що в батька одинчик, що в батька одинчик.
А й у мене в огороді та зацвіла м'ятка,—
Тим я тебе полюбила, що козацька хватка.
Перестань же ти та до мене ходити.
Перестань же ти мене із ума зводити.

ОЙ ЗАЦВІЛИ ФІЯЛОЙКИ В НЕДІЛЮ

Ой зацвіли фіялойки в неділю,
Ой де ж я ся, сиротойка, подію?
Пійшла би я до батейка, не маю,
Бідна моя головоюка в тім краю!

Ой зацвіли фіялойки в неділю,
Ой де ж я ся, сиротойка, подію?
Пішла би я до матінки, не маю,
(Потім до братейка, сестройки)
Бідна моя головоюка в тім краю!
Ой зацвіли фіялойки в неділю,
Ой де ж я ся, сиротойка, подію?
Ой піду я до милого, бо маю,
Веселая головоюка в тім краю!

ЗАПАЛЮ Я КУЛЬ СОЛОМИ

Запалю я куль соломи,
Солома палає.
Біжи, біжи, козаченьку,
Дівчина вмирає.
— Ти думаєш, козаченьку,
Що я й умираю,
А я в тебе, молодого,
Ума вивіряю.
— Бодай тебе вивіряла
Лихая година!
Було личко як яблучко —
Стало як ожина.

НА СТАВІ ЧОРНІ РАКИ

На ставі чорні раки,
Чому хлопці не однакі?
Один менший, другий більший,
А мій милий найфайніший.
Ой на ставі чорні раки,
Чому дівки не однакі?
Одна менша, друга більша,
Моя мила найфайніша.
На воротях підпеньочка,
Сватай мене теперечка,
Бо восени — бог з тобою —
Не буду я за тобою.

ОЙ НЕ СТІЙ ПІД ВІКНОМ

Ой не стій під вікном,
Не махай рукавом!
Гей-гу, гу-га-га, не махай рукавом.

Та й не моргай бровами,
Шукай собі з волами!
Гей-гу, гу-га-га, шукай собі з волами.

Шукай собі багачок,
Що по тридцять сорочок!
Гей-гу, гу-га-га, що по тридцять сорочок.

НАВАРИЛА ВАРЕНИЧКІВ

Наварила вареничків
Не з солоним сиром,
Хай твоєму чорт батькові
І з хорошим сином!

Намастила вареничків
Не з солоним маслом,
Хай твоєму чорт батькові
Із твоїм багатством.

ПОПІД МОСТОМ ТРАВА РОСТОМ

Попід мостом трава ростом
Да й стелеться клубом,
Да й хвастає да Іванко
Кучерявим зубом.
Попід мостом трава ростом
Да й стелеться листом,
Да й хвастає да Оксана
Червоним намистом.
Попід мостом трава ростом
Рівняється з мостом,
Рівняється да Іванко
До Оксани ростом.

«Хоч рівняйся, не рівняйся,
Не порівняєся:
Ти багатий, а я вбога,
Не повинчаєся».
«Тільки в мене худобоньки
Що сіра кобила,
Сюю продам, другу куплю,
Щоб ти полюбила».

ЧИЇ ПЧОЛИ У ДУБОЧКУ

Чиї пчоли у дубочку,
Мої — у садочку,
А хто любить далекую,
А я сусідочку;
Як у тої далекої
Воли да корови,
А в моєї сусідочки
Тільки чорні брови.

ОЙ ПІДУ Я ПОНАД РІЧЕНЬКОЮ

Ой піду я понад річенькою,
Млин меле, млин меле.
Ой не гнівайся, мій батеньку,
На мене, на мене.
Ой поставлю я бочку медочку,
Вина дві, вина дві.
Перепрошу я свого батенька
На вині, на вині.
Ой піду я понад річенькою,
Млин меле, млин меле.
Ой нагнівалася моя матінка
На мене, на мене.
Ой поставлю я бочку медочку,
Вина дві, вина дві.
Перепрошу я свою матінку
На вині, на вині.
Ой піду я понад річенькою,
Млин меле, млин меле.

Ой прогнівалася моя сестронька
На мене, на мене.
Ой поставлю я бочку медочку,
Вина дві, вина дві.
Перепрошу я свою сестроньку
На вині, на вині.
Ой піду я понад річенькою,
Млин меле, млин меле.
Ой нагнівався мій миленький
На мене, на мене.
Ой поставлю я бочку медочку,
Смоли дві, смоли дві.
Перепрошу я свого милого
На смолі, на смолі.

ПРИЙШЛА ВЕСНА З КВІТАМИ

Прийшла весна з квітами,
Пішли в поле з плугами
Та посіяли горошок.
Та й рости, горошку, в три листи,
Та дай же, боже, чотири,
Щоб ся парубочки женили,
Щоб восени дівок забрали,
Щоб старі баби гуляли.
Кожному парубкові гороху стручок,
Миколі стручисько,
Бо він старий парубчисько.

ОЙ ПІДУ Я В САД ГУЛЯТЬ

Ой піду я в сад гулять, (2)
В саду листоньки шумлять.
Ой піду я в сад гулять, (2)
За нас люди говорять.
Все про тебе, про мене, (2)
Що ти ходиш до мене.
Коли ходиш, то ходи, (2)
Поговору не роби.
Бо то, серце, славонька, (2)
Люди ж скажуть: правдонька.

ВІТЕР НЕ ВІЄ

Вітер не віє,
Сонечко не гріє,
Сонечко не гріє,
Калина не спіє.
Любив парень дівку —
Зайняти не сміє.
«Ой тим же я не займаю,
Що сватати маю,
Ой тим же я не горнуса —
Славоньки боюся».
Та й була слава, поговори,
Та на тую дівку,
Та на тую красну,
Що чорнії брови.

ОЙ ПЛАВАЛИ УТЕНЯТА

Ой плавали утенята
По той бічок ставу.
— Сватай мене, козаченько,
Не вводи мене в славу!
— Що ти сама, дівчинонько,
По славоньці ходиш,
Що пізненько, не раненько
По улиці ходиш.
— Ой як мені, козаченько,
Раненько ходити?
Ти сам сидиш, мене держиш,
Велиш говорити.
— Не потурай, дівчинонько,
Моїй розмовоньці,
Держи розум ще й ум добрий
В своїй головоньці.
— Ой держала розум добрий
Та впустила в воду,
Не вповала на худобу,
Як на твою вроду.
Ані вроди, ні породи,
Ні третього зросту,
Доведеться топитися
З високого мосту.

НАД МОЄЮ ХАТИНОЮ

Над моєю хатиною
Синя хмара стала,
А на мене, молоденьку,
Поговір та слава.
Була слава, була слава,
Стали й поговори
Та на тую дівчиноньку,
Що чорнії брови.
Була слава, була слава,
Стали й поговірки
Та на тую дівчиноньку,
Що чорнії брівки.
Що я тую синю хмару
Рукавом розмаю;
Перебула той поговір,—
Перебуду й славу.

ПОКОЧУ Я ТАРІЛОЧКУ

Покочу я тарілочку
Хоть по барвіночку,
Чи не прийде мій миленький
Хоть у неділочку.
Да не прийшов у неділю,
Прийшов в понеділок...
Розвивайся, рудо-м'ято,
Хрещатий барвінок!
А я на тій руті-м'яті
Щити позриваю,
Всі вороги спать поляжуть —
Піду погуляю.
Хоть проснуться, не проснуться,
Я їх не боюся,
Таки з своїм милесеньким
Та й наговорюся.

ОЙ ПУСТІІ ОГОРОДИ

Ой пустії огороди —
Капуста не родить,

За ворожими ворогами
Мій милий не ходить.
Як будемо городити,
То й буде родити,
Як забере біс ворогів,
То буде ходити.

РОМЕН-ЗІЛЛЯ, РОМЕН-ЗІЛЛЯ

Ромен-зілля, ромен-зілля,
Ромен похилився,
З України до дівчини
Козак уклонився.
Ой дав він їй поклон низький
З коня вороного,
А вона ж йому хустину
Шовку зеленого.
Не подоба козакові
В хусточці ходити,
Тільки слава козацька —
Сідельце укрити.

КОЛО МЛИНА, КОЛО БРОДУ

Коло млина, коло броду
Два голуби пили воду. (2)
Вони пили, воркотіли,
Ізнялися, відлетіли. (2)
Ізнялися, полинули,
Крилоньками стрепенули. (2)
Біда тому, що ся любить:
Як ніч, так день серце тужить. (2)
Біда ж тому козакові
На сивому коникові. (2)
Як ніч, так день поїжджає,
Ніг зі стремен не виймає. (2)
Ані сіна, ні оброку —
Лиш шабелька коло боку. (2)
До милої приїжджає,
Так до неї промовляє: (2)

«Чи спиш, мила, чи думаєш,
Чи о мені гадку маєш?» (2)
«Ой не сплю я, но думаю,
Бо о тобі гадку маю». (2)

ПЛИВЕ ЧОВЕН ВОДИ ПОВЕН

Пливе човен води повен,
Коли б не хибнувся;
Пішов милий на Україну,
Коли б не вернувся.
Не дай, боже, не дай, боже,
Що я говорила,
Поверни його додому,
Щоб я не тужила.

ВСІ КУРОЧКИ ДОКУПОЧКИ

Всі курочки докупочки,
Півень на порозі;
Усі хлопці на улиці,
А мій у дорозі.
Насіяна пшениченька,
Та нікому жати;
Питається син матері,
Которую брати:
— Ой чи тую багатую,
Що мати веліла,
Ой чи тую сиротину,
Що серце боліло.
— Багата спесивая,
Все буде гордиться,
А бідная сиротина
Мусить покориться.
— Повій, вітер-вітерочку,
З глибокого яру,
Прибув милий, чорнобривий
З далекого краю.
Рад би вітер повівати,—
Яр глибокий дуже;

ОЙ ВИЙДУ Я ЗА ВОРОТА

Ой вийду я за ворота —
Нема мого злота,
Тільки стоїть той нескреба,
Що мені не треба.
Ой вийду я за ворота —
Не бере й охота:
Десь моему миленькому
Негайна робота.
А хоть гайна, хоть негайна,
То він не гуляє
І з тихого Дунаєчка
Коня напуває.
А кінь ірже, води не п'є,
Дороженьку чує,
Десь мій милий, чорнобривий
З іншою ночує.

СИЗЕНЬКИЙ ГОЛУБЧИКУ

Сизенький голубчику
Та сидить на дубчику;
Очі його карі,
Брови його чорні,
Личенько біленьке.
Прилетіла пава,
На дворику пала,
Вона про те знала,
Вона про те мнила,
Що миленький робить
Миленький те робить:
Коника сідлає,
За двір виїжджає
До милої в гості.
Він про тее знає,
Він про те відає,
Що миленька робить,
Що миленька його
Сидить у віконця
Та все виглядає

Свого миленького:
Шие, вишиває
Золоті узори,
Тонкії рукава...
Плаче і ридає.
Сльози утирає
Правою рукою.
Лентой голубою,
Русою косою...

ПЕРЕЛІТИ, СОКОЛОНЬКУ

«Перелети, соколоньку, перелети
Через наше Баришполе да в поле.

Да накажи, соколоньку, да Василю:
Уже твоя да дівчина у тузі.

Уже твоя да дівчина да й у тузі,
Сап'яннії черевички на нозі».

«Да нехай же носить здорова,
Я ж бо їй да не скажу ні слова.

Да не за батькові се гроші
Купив дівчині хороші.

Да не за батькові телички
Купив дівчині черевички».

ЧАБАН ВІВЦІ КОРНЯЄ

Чабан вівці корняє, ух-ха-ха,
Чабан вівці корняє — враз,
Та й на хлопців моргає, ух-ха-ха,
Та й на хлопців моргає — враз:
«Ой ви хлопці-молодці, ух-ха-ха,
Ой ви хлопці-молодці — враз,
Перекажіть дівочці, ух-ха-ха,
Перекажіть дівочці — враз,
Що в шовковій сорочці, ух-ха-ха,
Що в шовковій сорочці — враз,

Най чабана не любить, ух-ха-ха,
Най чабана не любить — враз,
Та най літа не губить, ух-ха-ха,
Та най літа не губить — враз,
Бо той чабан бідненький, ух-ха-ха,
Сімсот овець дійненьких — враз». *Прийшло дівча додому, ух-ха-ха,
Прийшло дівча, плачучи — враз:
«Мамо моя, що робити? Ух-ха-ха,
Не хоче мене чабан любити — враз».
«Копай, дівча, коріння, ух-ха-ха,
З-під білого каміння — враз,
Та вари го в молоці, ух-ха-ха,
Може, придуть молодці — враз».
Ой ще корінь не скипів, ух-ха-ха,
Чабан уже прилетів — враз:
«Який тебе біс приніс? Ух-ха-ха».
«Приніс мене сивий кінь — враз,
До дівчини на поклін, ух-ха-ха».*

**ОЙ ПІДУ Я,
ПІДУ ДО СУСІДИ ОГНЮ**

Ой піду я, піду
До сусіди огню.

Ой дай мені, моя матінко,
Свою волю! ¹

Та наберу, наберу
В шитий рукавець огню.

Та пушу я, пушу
Пожар по діброві.

Ой підпалю, підсмалю
Селезневі косиці.

Щоб же він не літав
На чужії плавочки.

На чужії плавочки,
До чужої уточки.

Ой піду я, піду,
До сусіди огню.

Та наберу, наберу
В шитий рукавець огню.

Та пушу я, пушу
Пожар по улиці.

Та підпалю, підсмалю
Козакові кучері,

Щоб же він не ходив
На чужії улиці,

На чужії улиці,
До чужої дівочки.

КОЛО МЛИНА КАЛИНА

Коло млина калина, (2)
Там ходила дівчина. (2)
Ножем зілля копала, (2)
Свої неньки питала: (2)
— Що це, ненько, за зілля? (2)
— Копай, доню, шальвію. (2)
Та копай, доню, корінець, (2)
Мочи, доню, в горілці. (2)
Вари, доню, в молоці. (2)
Чаруй, доню, молодці. (2)
Щоб з тобою не стояв, (2)
Білих ручок не ламав, (2)
Перстенчиків не здіймав. (2)
Наші перстені дорогі — (2)
По чотири золоті. (2)

СОЛОВЕЙКО, МОЯ НЕНЬКО

«Соловейко, моя ненько,
По саду літає».

¹ Приспів повторюється після кожних двох рядків пісні.

«Давай, доню, принадоньку,
Нехай прилітає».
«Яку ж йому, моя мати,
Принаду давати?»
«Посип пшонця по колінця,
Водиці по крильця.
А він пшінце подзьобає,
Водицю попиває».
«Козак, мати, козак, мати,
К двору приїжджає».
«Давай, донько, привітоньку,
Нехай приїжджає».
«Яку ж йому, моя мати,
Привіту давати?»
«Стели постіль біленькую
Та лягай з ним спати:
Праву ручку під головочку,
Лівою обнімися
Та й наговорися».

ПОЛОВИНА САДУ ЦВІТЕ

Половина саду цвіте,
Половина — в'яне;
Колись було вірно любить,
А тепер не гляне.

ИШЛИ КОРОВИ ІЗ ДІБРОВИ

Ишли корови із діброви,
А овечки з поля;
Виплакала карі очі,
Край козака стоя.
— Ой куди ж ти од'їжджаєш,
Сизокрилий орле,
А хто ж мене та без тебе
До серця пригорне?
— Пригортайся, дівчинонько,
К другому такому,

Та не кажи тої правди,
Що мені самому.

— Як же мені, козаченьку,
Правди не казати,
Як я вийду за ворота —
Тебе не видати.

Нема в саду соловейка,
Нема щебетання,
Нема мого миленького,
Не бере й гуляння.

Хилітеся, густі лози,
Відкіль вітер віє;
Дивітеся, карі очі,
Відкіль милий іде.

Хилилися густі лози
Та вже й перестали;
Дивилися карі очі
Та й плакати стали.

ОЙ СЯДУ Я КРАЙ ВІКОНЦЯ

Ой сяду я край віконця
Та буду дивиться,
Чи не прийде мій миленький
Ко мні веселиться.
Ой приїхав мій миленький
В неділю раненько,
Зняв шапочку і склонився:
«День добрий, серденько!
Ой день добрий, моя мила,
Як ти собі маєш?
Ой може ж ти в сьому дому
Іншого кохаєш?»
«Перед богом присягаю:
Іншого не маю,
Тільки тебе, моє серце,
Одного кохаю!»
Не схотіла дівчинонька

Дружиною бути.
«Ой дай мені таке зілля,
Щоб тебе забути!»
«Єсть у мене таке зілля
Близько перелазу:
Як дам тобі напитися,—
Забудеш одразу».
«Скрипливі воротечка
Замком не заперти,—
Не забуду дівчиноньки
До самої смерті!»

НЕ ХОДИ, КОЗАЧЕ

«Не ходи, козаче,
Понад берегами,
Не суши серденька
Чорними бровами».
«Чорні брови маю,
Та й не оженюся;
Не люблять дівчата —
Піду утоплюся.
Не люблять дівчага,
Ані молодиці —
Піду утоплюся
В глибокій криниці».
«Не топись, козаче,
Марне душу згубиш,
Скажи ширу правду:
Кого вірно любиш?»
«Не люблю нікого,
А тебе одну,
А тебе одну,
Як сестру рідную.
Є в мене копійка,
А в тебе три гроші,
Ходім повінчаймось,
Обоє хороші».
Прийшли під церковцю —
Нема попа вдома;
Чи то таке щастя?
Чи лихая доля?

«Як немає свого,
Ходім до чужого».
«З нашого кохання
Не буде нічого».

ЗАПАЛЮ Я КУЛЬ СОЛОМИ

Запалю я куль соломи:
Не горить — палає,
За що мене моя мати
За жениха лає?
Не лай мене, моя мати,
Ніколи нізашо.
Полюбила чорт зна кого:
Велике ледащо.
Що робити? — Не прибити,
А жать не нагнеться,
А як вийде на юлицю,
З челяді сміється.
Та не смійся ти, ледащо,
Не смійся, безділля!
Не побила суботонька,
Так поб'є неділя!

ВСІ ЗІРОЧКИ ДОКУПОЧКИ

Всі зірочки докупочки,
А місяць у розі, а місяць у розі.
Усі хлопці на колоді,
Мій милий в дорозі.

Нема ж мого миленького
Ні дома, ні тут, ні дома, ні тут.
Вже й поросла при дорозі
Шавлія і рута.

На шавлію окріп грію,
На руту не буду, на руту не буду.
Розсердився мій миленький,
Я й просить не буду.

Нехай його тіі просять,
Що греблі розносять, що греблі розносять,
Нехай його тіі знають,
Що греблі ламають.

Нехай його тіі знають,
Що греблі ламають, що греблі ламають,
Нехай його тіі люблять,
Що в болоті трублять.

КОЛО ГАЮ КОНЕМ ГРАЮ

Коло гаю конем граю,
В гаї не буваю;
Упустила соколонька,
Тепер не піймаю;
Розгнівила козаченька,
Тепер не вблагаю.
Нехай його тіі благають,
Що гілля ламають.

ПО КОЛІНА В ВОДІ СТОЮ

— По коліна в воді стою, пити ся не хоче,
Пити ся не хоче.
А вже мене мій миленький покинути хоче,
Покинути хоче.

Як ти мене покидаєш, покидай же нині,
Покидай же нині.
Ой щоби ти не дочекав чотири години,
Чотири години!

Як ти мене покидаєш, покинь хліба їсти,
Покинь хліба їсти.
Ой щоби ти не дочекав на посаді сісти,
На посаді сісти!

Як ти мене покидаєш, покинь води пити,
Покинь води пити.

Ой щоби ти не дочекав іншої любити,
Іншої любити!

Як ти мене покидаєш, віддай даруночки,
Віддай даруночки,
Що я тобі вишивала штири хустиночки,
Штири хустиночки!

— Ой коли ж ти, моя мила, мені їх давала,
Мені їх давала,
Щоб ти мені, моя мила, їх випоминала,
Їх випоминала?

— А першую тобі дала на самий великдень,
На самий великдень,
Як ти йшов-ісь понад мене, не сказав добридень,
Не сказав добридень.

Ні добридень, ні добридень, ні доброго слова,
Ні доброго слова,
Хустиною вимахає: будь, мила, здорова!
Будь, мила, здорова!

А другу тобі дала на зелені свята,
На зелені свята,
Як я була за дружечку, а ти був за свата,
А ти був за свата.

А третю тобі дала на святой покрови,
На святой покрови,
Як ти вивів пасти коні, я пасла корови,
Я пасла корови.

Четвертую тобі дала у святу неділю,
У святу неділю.
Ой мала ж я, мій миленький, на тебе надію,
На тебе надію!

ПІДІДУ Я ПІД ЯБЛУНЬКУ

Підійду я під яблуньку,
А лист опадає,
— Жалуй мене, подружечко:

Жених покидає.
— Не журися, подружечко,
Рута зелененька,
Сей покине, другий буде,
Ще ж ти молоденька.
Сей покине — другий буде,
Ще й од сього кращий,
А сей буде у болоті
Між чортами старший.

ЧОМ, ЧОМ, МИЛЕНЬКИЙ

— Чом, чом, миленький,
Чорнобривенький,
Чом ти в мене не буваєш?
Знать, ти сорочки не маєш?

— Ой маю я, маю дві,
Біленькії вобидві,
Но не маю охотоньки
Та до тебе, сиротоньки!

— Чом, чом, миленький,
Чорнобривенький,
Чом ти в мене не буваєш?
Знать, ти споднів не маєш?

— Ой маю я сподні, маю двоє,
Біленькії вобидвоє,
Но не маю охотоньки
Та до тебе, сиротоньки!

— Чом, чом, миленький,
Чорнобривенький,
Чом ти в мене не буваєш?
Знать, ти шапки не маєш?

— Ой маю я, маю дві,
Чорненькії вобидві,
Но не маю охотоньки
Та до тебе, сиротоньки!

— Чом, чом, миленький,
Чорнобривенький,
Чом ти в мене не буваєш?
Знать, ти чобіт не маєш?

— Маю пару, маю двоє,
Глянцовані вобидвоє,
Но не маю охотоньки
Та до тебе, сиротоньки!

— Чом, чом, миленький,
Чорнобривенький,
Чом ти в мене не буваєш,
Знать, ти свити не маєш?

— Маю свиту, маю дві,
Сивенькії вобидві,
Но не маю охотоньки
Та до тебе, сиротоньки!

— Чом, чом, миленький,
Чорнобривенький,
Чом ти в мене не буваєш,
Знать, ти камізельки не маєш?

— Маю камізельку, маю дві,
Чорненькії вобидві;
Но не маю охотоньки
Та до тебе, сиротоньки!

— Чом, чом, миленький,
Чорнобривенький,
Чом ти в мене не буваєш,
Знать, ти пояса не маєш?

— Маю я пояс, маю два,
Шморгатії вобидва,
Но не маю охотоньки
Та до тебе, сиротоньки!

— Чом, чом, миленький,
Чорнобривенький,

Чом ти в мене не буваєш,
Знать, ти хустки не маєш?

— Маю хустку, маю дві,
Шальонові вобидві,
Но не маю охотоньки
Та до тебе, сиротоньки!

— Чом, чом, миленький,
Чорнобривенький,
Чом ти в мене не буваєш,
Знать, ти перстені не маєш?

— Маю перстень, маю два,
Срібненькії вобидва,
Но не маю охотоньки
Та до тебе, сиротоньки!

БІЖИТЬ ВОДА ЛОТОКАМИ

Біжить вода лотоками,
Нельзя її пити,
Сидить руда з моїм милим,
Нельзя її бити.
А я воду проколочу,
Чистої нап'юся,
Таки руду одчарую,
З милим наживуся.

КОТИЛАСЯ ДОРОГОЮ ЦІПОВА ТАРІЛКА

Котилася дорогою ціпова тарілка,
А в нашого Стражаченька дзіндзірова дівка.
Ой як вона заговорить — як у дзвін задзвонить.
Як вона засміється — ставок розіллється.
«Ой я в саду родилася, в винограді зрела,
Хвали бога, Лексієчку, щоб за тебе пошла».
Виганяла да Стражачка з курчатами квочку,
Поший дочці Настусеньці з квітками сорочку!
Сорочечка лянесенька і квіток не знати.
Любить її Лексієчко, да не буде брати.

ЧИ Я БРЕЛА, ЧИ Я ІШЛА

Чи я брела, чи я ішла,
Чи мене підлито?
Чи сам козак не став ходять,
Чи його одбито?
Ой одбила щука-риба
Од берега ряску;
Потеряла дівчинонька
Від козака ласку.
А я ж тую дрібну ряску
Зберу у запаску,
Таки тому козаченьку
Підійду під ласку.
А ще ж тобі, дівчинонько,
Ні на горе пішло,
Як учора ізвечора
Три козака прийшло.
Один сидить за столиком
Мед-вино кружає;
Другий сидить край столика
У скрипочку грає;
Третій стоїть на порозі
Дівчину питає:
— Дівчинонько, сіра утка,
Чи сватати хутко?
Дівчинонько, повна рожа,
Чи сватати гожа?
— Козаченько-барвінонько,
Сватай в неділоньку.
— Ой підожди, дівчинонько,
До другої весни.—
Росла, росла дівчинонька
Та й у порі стала;
Ждала, ждала козаченька
Та й плакати стала:
— Бодай же ти, козаченько,
Тоді оженився,
Як у млині на камені
Кукіль уродився!
— Бодай же ти, дівчинонько,
Тоді замуж пішла,
Як у полі край дороги

Рутка-м'ятка зійшла! —
Дівчинонька догадалась,
М'ятку насіяла,
А й у млині на камені
Кукіль не вродився.
Іще той же козаченько
Та й ще не женився.
Ой у полі край дороги
Рутка-м'ятка зійшла,
Уже ж тая дівчинонька
Давно заміж пішла.
А як той же козаченько
Ходе, як бурлака,
А як гой же козаченько
Старий, як собака.

ЦВІТИ, ЦВІТИ, ТА БАРВІНОЧКУ

Цвіти, цвіти, та барвіночку,
Та стелися листом.
Прийди, прийди, молодий козаче,
Й а не сам — з товариством.
Як не прийдеш у неділеньку,
Прийди в понеділок,
Як зацвіте та рутая м'ята,
Хрещатий барвінок.
Хрещатому та й барвіночку
Та нема цвіту — зміни;
Не стій, дівко, та з парубком
Та не йми йому віри.
Бо козак стоя та зведе з ума
І брати не буде,
Де найбільше та челяді буде —
Там сміяться буде.
— Смійся, стидкий, смійся, бридкий,
Та за сміх тобі буде:
Сім год трясця та труситиме
Та й смерті не буде.
Й у постілі та лежатимеш,
Смерті бажатимеш,
А в своїй та матусеньки

Та води прохатимеш:
«Ой дай мені, та моя мати,
Та холодної води,
Посміявся та й з дівчиноньки,
Та й достав собі біди».

ДІВЧИНОНЬКО, ЯК БІЛЬ БІЛА

— Дівчинонько, як біль біла,
Де свій розум діла?
— Й ук учера й уповала¹,
Розум потеряла.
— Дівчинонько-орличенько,
Перепеличенько,
Обмінився голосочок
Ще й біле личенько.
Чи од води, чи од роси,
Чи од умивання,
Чи од того проклятого
Да й од женихання?
— Да й не од води, да й не од роси,
Да й не од умивання:
А й од того проклятого
Да й од женихання.

ТЕЧЕ РІЧКА РІКОВАЯ

Тече річка ріковая,
Плаче дівка молодая.
Не плач, дівко, не журися.
Ще я — молод, не женився.
Як я буду женитися,
Прийди, серце, дивитися,
Ой як буду вінчатися,
Прийди, серце, прощатися.
Ой як буду на рушничку,
Подай мені білу ручку.

¹ Очевидно: «Як учора упивалась».

Ой як буду свадьбу грати,
Як сяду я на посаді,
Прийди, серце, у досаді.
Ой як буду вино пити,
Будеш, серце, сльози лити.

В КИЄВІ ГРІМ ЗАГРИМІВ

В Києві грім заgrimів,
А в Синяві стоять хмари,
А в Перемишлі дощі взошли,
Там Оксана красу сіє, розум садить,
Розум садить і говорить:
«Як я піду за нелюба,
Ой ти, краса, не всходь красно,
Ти, розумонько, не приймайся».
В Києві грім заgrimів,
А в Синяві стоять хмари,
А в Перемишлі дощі взошли,
Там Оксана красу сіє, розум садить,
Розум садить і говорить:
«Як я піду за милого,
Ти, красо, всходь красно,
Розумоньку, поприймайся».

ОЙ НА ГОРІ ПІД ВЕРБОУ

Ой на горі під вербою
Стояв колодязь з водою,
Там дівчинонька воду брала,
До місяця промовляла:
«Мій місяченьку, мій батеньку!
Скажи ж мені всю правдоньку!
Чи я поїду за нелюба,
Чи я поїду за милого?
Ой як я піду за нелюба,
Крайте рушнички з ряднички,
А утирочки з кропивочки;
А як піду за милого —
Крайте рушнички з китаєчки,
Сучить втирочки з білого шовку».

ХОДЖУ, БЛУДЖУ ПОПІД ЛІСОК

Ходжу, блуджу попід лісок, душко моя,
Щеплю, ломлю барвін-листок, душко моя,
Барвін-листець, піду в танець, душко моя:
А в тім танці нелюб стоїть, душко моя,
Нелюб гляне — вінок в'яне, душко моя!
Ходжу, блуджу попід лісок, душко моя,
Щеплю, ломлю барвін-листок, душко моя,
Барвін-листець, піду в танець, душко моя:
А в тім танці милий стоїть, душко моя,
Милий гляне — вінок цвіне, душко моя!

ДА ПАЛА РОСА КОЛО ПРОСА

Да пала роса коло проса,
Коло зеленого.
Да взяли турки два парубки,
Мого мерзенного.
Да пала роса коло проса,
Коло спіленького.
Да взяли турки два парубки,
Мого миленького.
Да хвастун іде, земля гуде,
Тин розлягається,
Да на хвастуну свити нема,
Він величається.
Да на хвастуну поясочок,
Чиста каламайка.
Да ні за кого я не піду,
Як за того Марка.

ОЙ НЕ СТІЙ, ВЕРБОЧКО, НАД ВОДОЮ

Ой не стій, вербочко, над водою,
А бо гірка вода під тобою,
Що її не спити, не зварити,
Да тільки нелюба отруїти.
Ой біжи, доню, по водицю,
Зазови нелюба у світлицю,
Та будем нелюба шанувати,
Та гарячою золою напувати,
Та з кутка печиною годувати.

ОЙ ПІДУ Я У САД СПАТИ

Ой піду я у сад спати,
А ти мене не буди, мати,
Нехай мене той ізбудить,
Ой хто мене вірно любить.
Ой спала я усю нічку,
Поки мені да й хотілося,
Прийшов мене той будити,
Кого мені не хотілося.
Ой млин меле, вода реве,
А колесо перестать хоче.
За гидкого, за бридкого
Мене мати да й оддать хоче.
Ой млин меле, вода реве,
А колесо не повернеться.
Карі очі зоглянуться,
А серденько не пригорнеться.

ОЙ ВІНКУ НАШ, ВІНКУ

(Кривий танець)

Ой вінку наш, вінку,
Хрещатий барвінку,
А я тебе плела
Та вчера звечера.
Та повісила-м тебе
Я в теремі та на дереві,
На шовковім шнурочку,
На золотім кілочку.
А моя мати взяла
Та й нелюбові дала.
Коби я була знала,
Була б я го розірвала,
Була б я го розірвала,
Ноженською притоптала,
Рученькою приплескала.
Ой вінку наш, вінку,
Хрещатий барвінку,
А я тебе плела

Та вчера звечера.
Та повісила-м тебе
Я в теремі та на дереві,
На шовковім шнурочку,
На золотім кілочку.
А моя мати взяла
Та миленькому дала.
Коли б я була знала,
Була б я го красше вбрала,
Ще й золотом назолотила,
Миленького прикрасила.

ХМІЛЬ (УКРІП)

Дівчата, побравшись за руки, перебігають попід руками крайніх
двох дівчат, зображують виття хмелю і співають:

Ой порости, хмелю¹, ой порости, хмелю, хмелю, вище
мого двору;
Ой не ходи, нелюб, коло мого двору, коло мого двору.
Ой як тяжко-важко, ой як тяжко-важко каменю та
котитися,
А ще тяжче-важче старому та женитися, старому та
женитися.
Молоду жінку брати, молоду жінку брати, що не вміє
з старим спати.

Ой порости, хмелю, ой порости, хмелю, вище мого двору;
Ой походи, милий, ой походи, милий, коло мого двору,
Ой походи, милий, ой походи, милий, коло мого двору.
По твоїм слідочку, по твоїм слідочку перстиком да
покотила.
Ой як легко, гарно, ой як легко, гарно перстику да
котитися,
А ще легше, краще, а ще легше, краще молодому да
женитися,
Молоду жінку брати, молоду жінку брати, що вміє
з молодим спати.

¹ В деяких місцевостях замість «хмелю» співають «кропе». Тоді
ходять дівчата в колі спинами всередину і співають.

СЕСТРИЦЕ-ДІВАНО

Сестрице-дівано,
Тебе мати кличе.

Через тин, через тин,
Через косичастий,
Через острів, острів частий
Через черемчастий¹.

«А я давно знаю,
Нашо вона кличе.

Хоче мене мати
За нелюба дати.

А я того ж нелюба
Змалу не любила.

Я ж по його сліду
Каменем котила».

Сестрице-дівано,
Тебе мати кличе.

«А я давно знаю,
Нашо вона кличе.

Хоче мене мати
За милого дати.

А я ж того милого
Ізмалу любила.

Я ж по його сліду
Перстеном котила».

ЯК ПОСІЮ РУТУ-М'ЯТУ НАД ВОДОЮ

Як посію руту-м'яту над водою,
Як виросла рута-м'ята з лободою.
«Ой хто ж твою руту-м'яту та й прополе?»

Обізвався старий дід з бородою:
«Я ж твою руту-м'яту та й прополю».
«Ой цур тобі, старий діду з бородою!
Нехай тая рута-м'ята росте з лободою».

САМА-М МОЛОДА

Сама-м молода,
Дітей череда,
Татари ми мужа взяли,
Радосте моя!

Як си притече,
То ми іспече,
Зітне мою головоньку
По саме плече.

Нікому дати
До тата знати,
Щоби мого миленького
Ліпше зв'язати.

Коби я мала
Свого коваля,
Казала бим му кувати
Свого гультяя.

Суть ту ковалі
Самі молоді,
Скують мого гультяка
За годину-дві.

ПІДУ Я ПІД ВЕРБИЦЮ ПО ВОДУ

«Піду я під вербицю по воду,
Кличе мене мати до хати,
Хоче мене за старого оддати.
Я за його не піду!
Перекинуся дикою козою,
Побіжу густою лозою,

¹Приспів повторюється через кожні два рядки пісні.

А за тебе не піду!»
 «Єсть у мене такії стрілоньки,
 Що вистрілять дикіі козоньки —
 Мусиш бути моя!»
 «Перекинуся шукою-рибою
 І попливу я бистрою водою,
 А за тебе не піду!»
 «Єсть у мене такії неводоньки,
 Що вилапають всі шуки-рибоньки —
 Мусиш бути моя!»
 «Перекинуся рудою мишкою
 Й побіжу глибокою ніркою —
 А за тебе не піду!»
 «Єсть у мене такії котики,
 Що вилапають мишки із нірки —
 Мусиш бути моя!»
 «Перекинуся зеленим барвінком
 І сяду-впаду в батенька в саду,
 А за тебе не піду!»
 «Єсть у мене такії ножики,
 Що вищикають барвіночки на віночки —
 Будеш, будеш моя!»
 «Навари, тату, солодкого пива,
 Бо вже я піду за старого діда,
 Вже я його не збуду!
 Напечи, мамо, пшеничного хліба.
 Оддаш мене за старого діда,
 Вже я його не збуду!»

ОЙ ВЕРБО, ВЕРБО, ВЕРБИЦЕ

Ой вербо, вербо,
 Вербице!
 Час тобі, вербице,
 Розвисься!
 Час тобі, козаче,
 Женисься!

«А ще й не час,
 Не пора:
 Ще моя дівчина

Молода.
 Та нехай до літа
 До весни.

Щоб ми обое
 Підросли.
 Та нехай до літа,
 До Петра,
 Щоб моя дівчина
 Хліб пекла.
 Та нехай до літа,

До спаса,
 Щоб моя дівчина
 Воли пасла.
 Та нехай до літа,
 До Івана,
 Щоб моя дівчина
 Погуляла».

ПОРА ТОБІ, ВЕРБОНЬКО, РОЗВИТЬСЯ

Пора тобі, вербонько, розвисься,
 Пора тобі, Іване, женисься.
 «Час не час, не пора.
 Ще ж моя Настуня молода,
 Ще ж вона на вулиці не була,
 Ще ж вона Купайлочка не вела.
 Нехай вона ще погуляє,
 Русою косою махає.
 Як замуж піде, то не буде,
 Як стара буде — забуде».

ОЙ НА ГОРІ ДВА КРАМАРІ

«Ой на горі два крамарі
 Копали криницю,
 Оддай, оддай, стара мати,
 Свою одиницю».
 «Нехай в тії криниченьки
 Вода прибуває,

Нехай моя одиниця
Хоч з год погуляє.
Нехай в тії криниченьки
Вода ущербиться,
Нехай моя одиниця
Робити навчиться».

ПОСІЮ Я РУТУ

Посію я руту,
Руту за рікою;
Посаджу деревко
За морем близенько.
Моя рута зійшла,
Зілечком поросла;
Час руту полоти,
Верхи позжинати.
Пора позжинати,
У віночок вити,
На Дунай пустити.
Хто віночок пойме,
Той дівоньку возьме;
Хто вінок достане,
То той моїм стане.
Пообіцявсь Петро
Віночок поняти,
Віночок поняти
І дівоньку взяти.
Як ступив ногою,—
По пояс водою.
Як ступив другою,—
На дно головою.
Ой ти, Дунаю,
Ой ти, тихенький,
Пропадає хлопець,
Хлопець молоденький.
А ти, дівчинонько,
Бодай не дождала,
Ой нащо ти хлопця
Взяла змарнувала.

ТАМ ЗА ДВОРОМ, ЗА ДВОРОМ

Там за двором, за двором,
Кукурудза з шуваром;
А дівчина Варвара
Кукурудзу ламала.
Кукурудзу садиться,
Кукурудзу годиться,
Молодого козака
Оженили годиться.

ПО САДОЧКУ ХОДЖУ

«По садочку ходжу,
Шавліечку саджу —
Ой я в тебе, моя мати,
Нежонатий ходжу».
«Оженися, мій синочку,
Оженись, Андрійку,
Возьми собі паняночку,
У Степана дочку».
«А в Степана дочка,
Вона мені не рівня:
Ходить по дворочку,
Як та королівна.
З нею ні стати,
Ні поговорити,—
Проти неї шапку зняти,
На добридень дати».
Брязнули ключі,
Од комори йдучи,—
Ой заплакав Андрійко,
Од Марусі йдучи:
«Ой боже ж мій, боже,
Що я опізнився;
Я на свою та й Марусю
Та й не надивився.
Ой піду я в сад,
Та вирву я м'яти,—
Припадає Андрійку
Марусеньку брати.
Ой піду я в сад,

Та вирву я рути,—
Припадає та Марусі
У Андрійка бути».

БЕРЕГОМ, БЕРЕГОМ, БЕРЕЖИНОЮ

Берегом, берегом, бережиною,
Загубив хустину під ліщиною.
Хто загубив? Явтух п'яний.
«Вийди, дівчино, я твій коханий.
А ви, сусіди, добрі люди,
Сватайте Ганнусю — весілля буде.
Й а з ким буде, то з тим буде,
Й а з Аитосьом пара буде».

ГОРДАЯ РОЖА, ГОРДАЯ

Гордая рожа, гордая,
Коло городця стояла,
Похилилася в городець,
І наш Ясюня-молодець
Бере Марисю, іде в танець.
«Іди, Марисю, зо мною:
Будеш моєю жоною;
Будеш же ти мені жіночка,
Моїй матінці вірночка;
Будеш же ти вірити,
Моїй матінці служити».

ЩО ТИ ЖИВЕШ ЗА ГОРОЮ

«Що ти живеш за горою,
А я за другою,
Чи журишся ти за мною,
Як я за тобою?»
«Журюсь, журюсь, козаченько,

Як сива голубка,
Біси твого батька знають,
Яка в тебе думка.
Що у тебе така думка,
Коли б зазнаватися,
А у мене така думка —
Коли б повінчатися».

ОДДАЙ МЕНЕ, МОЯ МАТИ

Оддай мене, моя мати,
З ким вірно люблюся,
Хоч худоби не доб'юся —
Вірно наживуся.
З великою худобою
Носиться, возиться,
А з вірною дружиною
У світі нажиться».
Ой моточки продавала,
Тютюн купувала.
Куплю люльку за полушку,
Чубук за два гроші:
«Кури, кури, мій миленький,
Паничу хороший!
Кури, кури, мій миленький,
Да й уставай рано,
Ой щоб тебе похвалено,
А мене оддано».
«Ой виший же, дівчинонько,
В подолоньках лиштву
Да попроси свого бога,
Щоб за мене вийшла».

ОЙ ВИЖЕНУ НА ЦАРИНУ

Ой вижену на царину
Телята й ягнята,—
Дивітеся, карі очі,
Де милого хата!
Іще я на царину

Телят не догнала,
А вже мене одна жінка
Невісткою звала.
Якби мені хвартух білий,
Два разки намиста,
То я б була одній жінці
Для слави невістка.
Хвартушину сама зшию,
Намиста добуду,
Таки тій же одній жінці
Невісткою буду.

НА ОСИЦІ ВСЕ КИСЛИЦІ

На осиці все кислиці, а на вербі груші.
Не прибере Харитина невістки до душі:
«Посватали у Семена — розраjali люди.
Хіба ж мені у Панаса невістки не буде?»

А ТАМ ВНОЧІ

А там вночі опівночі,
Ще кури не піли, (2)
Понад наші воротонька
Деркачі летіли. (2)
Як летіли, деркотіли
На мід-горілочку. (2)
Засватали, засватали
Михайлову дочку. (2)
Вона з ними їла, пила,
Та не говорила. (2)
Вони собі погадали,
Що дочка зрадлива. (2)
Вийшли вони на гороньку
Радити радоньку: (2)
«Заженімо сиві воли
В її шальвійоньку». (2)
Ох як вийшла стара мати,
Взяла нарікати: (2)

«Витоптали шальвійоньку —
Буду позивати». (2)
«Не нарікай, стара мати,
На нашого сина, (2)
Заплати нам за горівку,
Що дочка напилa». (2)

ОЙ ВЕРБО, ВЕРБО ЗЕЛЕНА

Ой вербо, вербо зелена,
Спусти гіллячко додолу,
Спусти гіллячко додолу,
На зеленую діброву,
На зеленую діброву,
На червоную калину,
Де соловейко гніздце в'є,
А сивая зозуля воркує.
То не соловейко — свекорко,
Не сива зозуля — свекруха.
Та свекорко Ганночку¹ чарує,
Золотий перстеньок дарує,
А свекруха Ганночку чарує,
Хрести-дукати дарує.

ОЙ ГАЙ, МАТИ, ОЙ ГАЙ, МАТИ

Ой гай, мати, ой гай, мати,
Ой гай зелененький,
Да стрів мене, моя мати,
Козак молоденький.
Да й став мене в чумаччину
Дороги питати,—
Стали мене, моя мати,
Сльози обливати.
«Ой вернися, козаченьку,
Мій милий, вернися,

¹ Тут вказують разом з іменем також прізвище або ім'я батька (Іванову, Петрову тощо).

Як не знаєш доріженьки,
Да щоб і не збився!»
«Ой хоть знаю, хоть не знаю,
Треба попитатися,
Хоть і любив дівчиноньку,
Треба розлучатися».
Мела хату, мела сіни,
Да і засміялась,
Вийшла мати води брати
Да і догадалась.
«Ой пий, мати, тую воду,
Що я наносила,
Шануй, мати, того зятя,
Що я полюбила».
«Буду пити, буду лити,
Буду розливати,—
Нелюбого полюбила,
Буду розлучати».
«Не розливай, мати, води,
Бо важко носити,
Не розлучай, мати, зятя,
Тобі з ім не жити.
Не розливай, мати, води,
Бо тягати важко,
Не розлучай, мати, зятя,
Розлучатися важко».

ОЙ ВІНКУ Ж ТИ, ВІНКУ

Ой вінку ж ти, вінку,
Хрещатий барвінку,
 Ягода моя
 Виноградная!
Та звилла ж тебе я
Та в неділеньку рано,
 Ягода моя
 Виноградная!
Та повісила тебе
В теремі та на дереві,
 Ягода моя
 Виноградная!

Та на золотім крючку,
На шовковім шнурку,
 Ягода моя
 Виноградная!
А матінка зняла
Та до любові дала,
 Ягода моя
 Виноградная!
Та якби ж я знала,
То й краше звивала.
 Ягода моя
 Виноградная!

ТАМ, КОЛО ГАЮ, ТА Й ПОХОДЖАЮ

«Там, коло гаю, та й походжаю,
 а в гаю не буваю,
Ой я до тебе, серце-дівчино,
 свататися думаю».
«Хоч сватайся, хоч не сватайся,
 не оддасть мене моя мати.
Ой рости, коса, та й до пояса,
 ще я буду гуляти.
А й бо в павича золотії крила,
 а в павички коси,
І не зажие жодна дівчина
 за гультьям розкоші».

А У ПОЛІ ЯБЛУНЬКА КУЧЕРЯВАЯ

А у полі яблунька кучерявая,
 То ж калина,
 То ж малина,
 Червоная смородина!¹
А на тій же яблуньці двоє яблучок,
Яблучко од яблуньки одкотилося,
А Іванко з Ганночкою полюбилися,
А Іванко та Ганночці золот перстень купив,

¹ Приспів повторюється після кожного рядка пісні.

Золот перстень купив і на ручку зложив,
І на ручку зложив, і до неньки повів.
«От тобі, ненько, і невісточка,
І невісточка, переминочка,
Як будеш лаять — велю не слухати,
А будеш бити — велю утікати».

НА КЛАДОЧЦІ СТОЯЛА

На кладочці стояла,
Рум'яне личенько вмивала:
Благослови, боже, і тебе, і мене,
І тоє личко, що цілувало мене.

На кладочці стояла,
Білі рученьки вмивала:
Благослови, боже, і тебе, і мене,
І тії рученьки, що обіймали мене.

На кладочці стояла,
Білі ноженьки вмивала:
Благослови, боже, і тебе, і мене,
І тії ноженьки, що ходили до мене.

На кладочці стояла,
Жовту косу чесала:
Благослови, боже, і тебе, і мене,
І тую жовту косу, що красила мене.

ПО МОРЮ, ПО СИНЬОМУ МОРЮ

По морю, по синьому морю,
Леліє вода по морю,
Там плавала сіра уточка,
Леліє вода по морю.
Ой одкіль узявся селезенечка,
Леліє вода по морю.
Да взяв чирку за білу шийку,
Леліє вода по морю.

То їй утки всі закрякали,
Леліє вода по морю.
«Не крячте ж ви, сірі уточки,
Леліє вода по морю.
Я ж вам буду переди водить,
Леліє вода по морю.
Хоть не уткою, та хоть чиркою
Леліє вода по морю».

А в городі червона рожа, в городі,
Ой там дівка хоровод водить,
Червона рожа в городі.
Ой одкіль узявся молодий Петрушка,
Червона рожа в городі.
Да взяв Кулину за білу ручку,
Червона рожа в городі.
То й дівки всі заплакали,
Червона рожа в городі.
«Не плачте ж ви, красні дівочки,
Червона рожа в городі.
Я ж вам буду переди водить,
Червона рожа в городі.
Хоть не дівкою — молодницею,
Червона рожа в городі».

СПІВАНОЧКИ ЛЮБІ

Співаночки любі,
Де я вас подію?
Понесу вас в чисте поле,
Там я вас посію.
Та як буде добра доля,
То вас позбираю,
А як буде лиха доля,
То вас занехаю.

ЧЕРЧИК

А сам ходить по камінчикові,
Коня водить та по черчикові.

«Ой черчику та голубчику,
Скажи мені усю правдоньку:

Кому воля, кому ніт волі
Та й по уличці ходити?»

«А дівонькам уся воленька
Та по уличці ходити.

За биндочку та на уличку,
За віночок та й у таночок».

А сам ходить по камінчикові,
Коня водить та по черчикові.

«Ой черчику та голубчику,
Скажи мені усю правдоньку:

Кому воля, кому ніт волі
Та й по уличці ходити?»

«Парубонькам уся воленька
Та й по уличці ходити.

За дудочку та й на уличку,
За жупанчик та й у танчик».

А сам ходить по камінчикові,
Коня водить та по черчикові.

«Ой черчику та голубчику,
Скажи мені усю правдоньку:

Кому воля, кому ніт волі
Та й по уличці ходити?»

«Молодицям нема воленьки
Та й по уличці ходити:

Бо у запічку дитя кричить,
А на печі воркотун вурчить».

А сам ходить по камінчикові,
Коня водить та по черчикові.

А у печі та куліш кипить,
Під порогом порося скіргучить.

Дитя каже: «Нагодуй мене».
Воркун каже: «Поцілуй мене».

Воркун каже: «Поцілуй мене».
Куліш каже: «Помішай мене».

А сам ходить по камінчикові,
Коня водить та по черчикові.

Куліш каже: «Помішай мене».
Порося каже: «Дай мені їсти».

Порося каже: «Дай мені їсти.
То не буду під поріг лізти».

А сам ходить по камінчикові,
Коня водить та по черчикові.

Взяла дитя погойдала,
Взяла куліш помішала;

Поросяті та й дала їсти,
То не буде під поріг лізти.

А сам ходить по камінчикові,
Коня водить та по черчикові.

А воркуна коцюбою,
А він під піч головою;

«Ото тебе поцілую,
Ото тебе нагодую».

А сам ходить по камінчикові,
Коня водить та по черчикові.

ПОРОСЛА ЛОБОДА ВИЩА ГОРОДА

Поросла лобода вища города,
Вам, дівки, у матінки вигода,
А у свекрухи велике лихо;
Горе, дівоньки, в чужої матінки.
Діло робити, в неділю золити;
Горе, дівоньки, в чужої матінки.
На морі прати, на кленю вішати;
Горе, дівоньки, в чужої матінки.
Я не жидівка, щоб в неділю золити;
Горе, дівоньки, в чужої матінки.
Я не ластівка, щоб на морі прати;
Горе, дівоньки, в чужої матінки;
Я не зозуля, на кленю вішати;
Горе, дівоньки, в чужої матінки.
Білила, білила і ще лебеділа;
Горе, дівоньки, в чужої матінки.
Чужій матінці, проте, не вгодила.
Горе, дівоньки, в чужої матінки.

ЧЕРЕЗ СТАВКИ ХИБКІЇ КЛАДОЧКИ

Через ставки хибкії кладочки.
А я, молоденька, йшла стихенька.
Щоб кладочки не схибнути, не схибнути,
Щоб ключами не брязнути, не брязнути.
Щоб ключами не брязнути, не брязнути,
Щоб свекора не збудити, не збудити.
Ой нехай спить, доки схоче, доки схоче,
Нехай мої голови не морочить.

УПАВ СНІЖОК НА ОБЛІЖОК

Упав сніжок на обліжок
Та взявсь водицею.
Лучче б було дівицею,
Ніж молодичею.

Що дівкою, що жінкою,
Та все воно рівно.
Ой брешете, вражі сини,
Гуляти не вільно!
Я гуляла, не виляла,
Мати не спиняла,
Тепер мене зупинила
Чужая дитина
І світ мені зав'язала,
Гулять наказала.
А під мостом трава ростом,
Не калина — сосна.
Ой брешете, вражі сини,
Я в батенька зросла!
Я в батенька зросла
Крамом крамовати,—
Ледачому досталася
Волів поганяти.
Поганяла сірі воли
Ще й чорні корови,
Іспалила біле личко
І чорнії брови.
Було личко як яблучко,
Стало як калина;
Були брівки як шнурочки,
Стали як листочки.

ОЙ ЗАКУВАЛА СИВА ЗОЗУЛЯ

Ой закувала сива зозуля
по лугу,
Ой занудила молода Марися
по дому:
«Ой одведи мене, мій миленький,
де-сь мя взяв,
Ой бо вже той мій віночок
та й зів'яв».

«Ой ти не бійся, моя мила,
не зв'яне,
Єсть в мене мати, єсть в мене рідная —
догляне.

ПОПІД МОСТОМ, МОСТОМ ТРАВА ЗЕЛЕНІЄ

Попід мостом, мостом трава зеленіє,
А за хорошим мужем жона молодіє;
Да попід мостом, мостом трава посихає,
За ледачим мужем жона погібає;
Попід мостом, мостом трепле риба хвостом,
А я в тебе, моя мати, невелика ростом.
Пусти мене, моя мати, на юлиці погуляти;
Пусти мене, моя мати,— я не забарюся,
Тільки хлопців подражню да й назад вернуса.

БИЛА ЖІНКА МУЖИКА

Била жінка мужика,
Пішла позивати;
Присудили мужику
Ще й жінку прохати.

«Ой прости ж, моя мила,
Що ти мене била,
Куплю тобі цебер меду,
Коновочку пива».

«Ой від пива болить спина,
А від меду — голова.
Купи ж мені горілочки,
Щоб весела я була».

ПІШЛИ ГУСИ НА РІЛЛЮ

Пішли гуси на ріллю,
Радять раду немало:
Ліпша рілля ранняя,
Та як тота пізня.
Ліпша жінка першая,
Та як тота другая.
З першов жінков діти-с мав,
А з другою розігнав.

Пішли діти, блукаючи,
Свої матки шукаючи.
Пішли діти до гробу,
Кличуть маму додому:
«Ходіть, мамо, додому:
Нас мачуха дуже б'є,
Та й нам їсти не дає,
Голови нам не змне,
Сорочки нам не више».
«Ідіть, діти, додому,
Та я прийду потому,
Та й розкажу кождому:
Мої праці не вживай,
Мої діти не вбивай!»
«Твої праці не вживаю,
Твої діти не вбиваю».
Прийшли діти на поріг,
А мачуха за батіг —
Та й батогом по ногах,
Пішли діти по селax.

ОЙ ЗА ЛІСОМ, ЛІСОМ

Ой за лісом, лісом
Там наші орали.
Ой люлі, люлі, там наші орали.
Там наші орали
Чотирма плугами.
Ой люлі, люлі, чотирма плугами.
А п'ятою бороною —
Там насієм льону.
Ой люлі, люлі, там насієм льону.
А я, молоденька,
Обідать носила.
Ой люлі, люлі, обідать носила.
Обідать носила
Та й бога просила,
Ой люлі, люлі, та й бога просила:
«Та уроди, боже,
Сей льон зелененький.
Ой люлі, люлі, сей льон зелененький.
На стебло — стеблистий,

На зерно — зернистий.
Ой люлі, люлі, на зерно — зернистий».
Стати, погадати:
З ким мені льон брати?
Ой люлі, люлі, з ким мені льон брати?
З тобою, свекорку,
З тобою, батеньку.
Ой люлі, люлі, з тобою, батеньку.
А з свекорком брання —
Тільки воркотання.
Ой люлі, люлі, тільки воркотання.
З тобою, свекрухо,
З тобою, матінко.
Ой люлі, люлі, з тобою, матінко.
З свекрухою брання —
Тільки того ськання.
Ой люлі, люлі, тільки того ськання.
З тобою, діверку,
З тобою, братику.
Ой люлі, люлі, з тобою, братику.
А із діверком брання —
Тільки жартування.
Ой люлі, люлі, тільки жартування.
З тобою, зовице,
З тобою, сестрице.
Ой люлі, люлі, з тобою, сестрице.
З зовицею брання —
Тільки заплітання.
Ой люлі, люлі, тільки заплітання.
З тобою, миленький,
Голубе сивенький.
Ой люлі, люлі, голубе сивенький.
А з миленьким брання —
Тільки цілування.
Ой люлі, люлі, тільки цілування.

ІШОВ ДЖУРИЛО З МІСТА

Ішов Джурило з міста,
За ним дівочок триста.
Чекай, Джурило-пане,
Де твоє військо стане?

У лісі на нивочці,
При зеленій ліщиноньці,
Під зелененьким дубом
Били жовніри в бубон.
Там я ся забавила,
Черевички залишила;
Боюся додому іти,
Буде ми мама бити
Щіткою, гребінкою,
Веретенком, кужілкою.
Ой ти, Джурило, ой ти!
Куди до тебе зайти?
Поза гуменю, Ксеню,
Не толочи ячменю.
Куди Джурило ішов,
Туди ячменик зійшов,
А куди Ксеня йшла,
Туди пшеничка зійшла.

1

Наші батьки чорні були,
За нас панщину відбули,
А тепер ми — як день білі,
Ми панщини не виділи.

2

А на горі жовта бляха,
Не бійтеся, дівки, ляха,
Ані ляха, ані пана,
Бо панщина скасована.

ОЙ ВУЛИЦЯ ТА ШИРОКАЯ

Ой вулиця та широкая,
Чом трава не зелена?
Чом трава не зелена?
— Як же мені зеленій бути,
Коли мене свині зрили,
Коли мене свині зрили,
Коли мене свині зрили,
А парубки побродили,
А парубки побродили
Постолами, постоліщами,
Рядняними онучищами,
Рядняними онучищами.
— Ой вулиця та широкая,
Чом трава не зелена?

Чом трава не зелена?
— Як же мені зеленій бути,
Коли мене гуси збили,
Коли мене гуси збили,
Коли мене гуси збили,
Молодиці побродили,
Молодиці побродили
Козловими чобіточками,
Залізними підківочками,
Залізними підківочками.
— Ой вулиця та широкая,
Чом трава не зелена?
Чом трава не зелена?
— Як же мені зеленій бути,
Коли мене качки збили,
Коли мене качки збили,
Коли мене качки збили,
А дівчата походили,
А дівчата походили
Червоними чобіточками,
Золотими підківочками,
Золотими підківочками.

ЧЕРЕЗ НАШЕ СЕЛЬЦЕ

Через наше сельце
Везено деревце.
 Стій, калинонько, стій
 За морем далеко!
А з того деревця
Роблено комірку;
 Стояло, світило
 Місяців чотири.
У тій комірці
Роблено кроватку;
 Стояло, світило
 Зірочки чотири.
На тій кроватці
Дівочки спали;
 Стояло, світило
 Місяців чотири,

Дівочки спали
І пісеньки співали;
 Стояло, світило
 Зірочок чотири.
Котилось яблучко
З гори додолу;
 Стояло, світило
 Зірочок чотири.
Час вам, дівочки,
Із гуляння додому;
 Стояло, світило
 Місяців чотири.

ПОМОЩУ КЛАДОЧКУ

Помощу кладочку вербову, вербову,
Ой час вам, дівчата, додому, додому,
Ой а ти, Марійко, зостанься, зостанься,
Та з своїм Андрійком звінчайся, звінчайся.

МОЯ МИЛА ГАЇВКО

Моя мила гаївко,
Ой же ж тебе тільки!
В неділю си зачила,
В вівторок си скінчила.

Риндзівки

ОЙ РАНО, РАНО КУРОЙКИ ПІЛИ

й рано, рано куройки піли¹,
Єще ми ранше Ганнунейка встала,
Ранейко встала, сад замітала,
Сад замітала, грядки копала,
Грядки копала, вино садила,
Вино садила, стиха говорила:
«Рости ж ми, вино, тонко, високо,
Тонко, високо, коріння глибоко,
Коріння глибоко, листя широко,
Листя широко, гілля високо».
Тое ми вино синьо заквіло,

¹ Для риндзівок характерний приспів у формі великоднього привітання, що повторюється після кожного рядка.

— Волів би ти, мій синочку, вмирати,
Як я маю кури й гуси продати.
Ой з-за гори, мій соколе, з-за гори
Лежит, лежить молод жомняр в неволі.
— Ой ви, браття, ви камраття ви мої,
Перекажіт до братенька ви мені.
Най братенько свої коні продає
Та най мене з неволеньки рятує.
— Волів би ти, мій братеньку, вмирати,
Як я маю свої коні продати.
Ой з-за гори, мій соколе, з-за гори
Лежит, лежить молод жомняр в неволі.
— Ой ви, браття, ви камраття ви мої,
Перекажіт до сестроньки ви мені.
Най сестронька коралики продає
Та най мене з неволеньки рятує.
— Волів би ти, мій братеньку, вмирати,
Як я маю коралики продати.
Ой з-за гори, мій соколе, з-за гори,
Лежит, лежить молод жомняр в неволі.
— Ой ви, браття, ви камраття ви мої,
Перекажіт до милої ви мені.
Най миленька свою скриню готує
Та най мене з неволеньки рятує.
— Ой маю я їдну скриню та й тую продам,
Таки я ти, мій миленький, вмерти не дам.

ЗАЖУРИЛАСЯ ПЕРЕПЕЛОЙКА

*(Риндзівка молодицям,
що того року пішли заміж)*

Зажурилась перепелойка,
Що так ранейко з гір вилетіла,
З гір вилетіла, трав не виділа.
Іно виділа сніги, морози,
Сніги, морози, води — як лози.
— Ой де ж я буду гніздойко вити,
Гніздойко вити, діти виводити?
Ой чув же тое сив соколбійко:
— Цить, не журися, перепелбійко!
Ой знаю я там долину, луку,

Долину, луку, траву велику.
Там-то ми будем гніздойко вити,
Гніздойко вити, діти виводити.
Зажурилася краса Марисейка,
Що молодейка та зауж пішла,
Та зауж пішла, не вмiла робити.
А чув же тое її милейкий:
— Цить, не журися, моя милейка,
Обое ми си молодейкії,
Навчимо ми си в полі робити,
В полі робити, вдома сподарити.

СИДІЛА ВДОВА АЖ КОЛО ДВОРА

Сиділа вдова аж коло двора,
Ой мала вона три дівоньки:
Єдна дівонька тонка, висока,
Друга дівонька біла, рум'яна,
Третя дівонька чорна, горбата.
Тонка, висока для князевича,
Біла, рум'яна для крілевича,
Чорна, горбата для панича.
Ой як ся взяли пани з'їздити,
Ой взяли єму її ганити:
— Чи там не було тонких, високих?
Чи там не було білих, рум'яних?
А ти си вибрав чорну, горбату!
— Липка тоненька хутко ся зігне,
Редька біленька, але гірченька,
Мачок чорненький, а солоденький!

ПІШЛО ДВА БРАТИ В ПОЛЕ ОРАТИ

Пішло два брати в поле орати,
Ганнонька-сестра обідець несла.
Здибали її два нежонаті,
Дали Ганнусці коня тримати,—
Самі же сіли, обідець з'їли.
Видить Ганнонька, що неправдонька,

Коня пустила в чистое поле,
Сама скочила в синее море.
Як же скакала, наповідала:
Щоб в синім морю води не брати,
Її спокою не грабувати;
На тій воді піни не зганяти,
Білої берези та не рубати,
Жовтого піску щоби не брати,
На траві роси щоби не щибати,
В городі груші щоби не рубати,
Чорний терночок щоби не рвати.
На воді піна — Ганнина міна,
У морю вода — Ганнина врода.
Жовтий пісочок — Ганнин слідочок,
В городі груша — Ганнина душа,
На траві роса — Ганнина краса,
Береза біла — образ її тіла,
Чорні терночка — Ганнині очка!

Русальні

ПІСНІ

ОЙ ЗАВ'Ю ВІНКИ

О й зав'ю вінки та на всі святки,
Ой на всі святки, на всі празники,
Да рано, рано — на всі празники.
А в бору сосна колихалася,
Дочка батенька дожидалася:
«Ой мій батеньку, мій голубчику,
Та прибудь к мені хоть на одно літо,
У мене в тині, перед воротами
Сине море розливається.
Пани і гетьмани ізбігалися,
Всі сьому диву дивувалися».

ВАСИЛЬ ЖЕ МІЙ

Василь же мій, василь же мій, василечок,
Білозори[й], білозори[й] мій цвіточок!
Не в час тебе, не в час тебе я садила,
Не в годину, не в годину поливала.
Первим часом, первим часом я садила,
Другим часом, другим часом поливала,
Третім часом, третім часом зоривала.
Зорву цвіток, зов'ю вінок,
Звивши вінок, піду в танок.
А в тім танку мій нелюбий.
Він на мене поглядає —
На мні вінок посухає.
Василь же мій, василь же мій, василечок,
Білозори[й], білозори[й] мій цвіточок!
Не в час тебе, не в час тебе я садила,
Не в годину, не в годину поливала.
Первим часом, первим часом я садила,
Другим часом, другим часом поливала,
Третім часом, третім часом зоривала.
Зорву цвіток, зов'ю вінок,
Звивши вінок, піду в танок.
А в тім танку мій миленький.
Він на мене поглядає —
На мні вінок розцвітає.

ПОДОЛЕШНИЧОК МІЙ ЗЕЛЕНЕНЬКИЙ

«Подолешничок мій зелененький,
Ой луги ж мої всі зелені!
Ой коли ж ти зрос, коли зелен став?»
«Ой ізрос же я дрібним дощиком,
А я зелен став красним сонечком».
«Ой ти, дівочка, ой ти, красная!
Ти коли зросла, коли виросла?»
«Що росла ж то я в свого таточка,
Я кохалася в рідной мамочки.
Ой луги ж мої всі зелені!»

СИДІЛА РУСАЛКА НА БІЛІЙ БЕРЕЗІ

Сиділа русалка на білій березі,
Просила русалка в жінок намітки:
«Жіночки, сестрички,
Дайте мені намітки,
Хоч не тоненької,
Аби біленької».
Сиділа русалка на білій березі,
Просила русалка в дівочок сорочки:
«Дівочки, сестрички,
Дайте мені сорочки,
Хоч не біленької,
Аби тоненької».

НА ГРЯНІЙ НЕДІЛІ

На гряній неділі, на гряній неділі
Русалки сиділи, сорочок просили,
Сорочок просили: «Да й дайте, дівочки,
Молоді молодки, дайте рубашку».

Старенький дідко по городу ходє,
Він оре, скороде, конопельки сіє;
Молодая молодка по двору ходила,

Голубів манила:
«Шуги, шуги, голуби,
На дідові коноплі,
Да щоб мні їх не брать —
Білих рук не драть!»

ОЙ ТИ, ДІВКО-СЕМИЛІТКО!

— Ой ти, дівко-семилітко!
Одгадаєш сім загадок?
Одгадаєш — моя будеш,
Не одгадаєш — чужа будеш:
А що грає — голос має?
А що плаче — сліз не має?

А що біжить без пригону?
А що світить в ясну пору?
А що в'ється круг деревця?
А що горить без полум'я,
А що росте без кореня?

— Хіба би я не дівчина,
Щоб я того не одгадала:
Скрипка грає — голос має,
Сокіл плаче — сліз не має,
Вода біжить без пригону,
Місяць світить в ясну пору,
А хміль в'ється круг деревця,
Сонце світить без полум'я,
Камінь росте без кореня.

ОЙ БІЖИТЬ, БІЖИТЬ МАЛА ДІВЧИНА

Ой біжить, біжить мала дівчина,
А за нею русалочка:
«Та послухай мене, красна панночко,
Загадаю тобі три загадочки,
Як угадаєш — до батька пушу,
Не угадаєш — до себе возьму:
Ой що росте без коріння?
А що біжить без повода?
А що росте да без цвіту?»
«Камінь росте без коріння,
Вода біжить без повода,
Папороть росте без цвіту».
Панночка загадочок не вгадала,—
Русалочка панночку залоскотала.

НА ГОЙДАЛЦІ

Ой в ліску, в ліску на дубку
Висіла колисьойка на шнурку.
В той колисьойці Петруньо,
А коло його татко його.
«Шибай мене, таточку, високо,

Нехай я зобачу далеко.
Там десь моя дівойка гуляє,
Шитим рукавцем махає».

СТОЯЛА МАРИНКА НА МЕЖІ

Стояла Маринка на межі,
Зрадовалось серденько в дорозі.
Да стояла Маринка на межі,
Червонії черевички на нозі.
Носи, носи, Маринко, не скидай,
Білих своїх ніжечок не покаляй,
Носи, носи, Маринко, не скидай,
Мене, молодого, не забувай.

ПРИЛЕТІЛА ЗОЗУЛЕНЬКА

Прилетіла зозуленька
З темного лісочку;
Сіла, пала, закувала
В зеленім садочку.
Ой як вийшла Марусенька,
В неї запитала:
«Скажи мені, зозуленько,
Чи довго буду в батька?»
«Будеш, мила Марусенько,
Сей день до вечора».
«Бодай же ти, зозуленько,
Сім літ не кувала,
Що ти мені, молоденькій,
Правди не сказала».

СИДИТЬ ЗАЙЧИК ПІД ЛИПКОЮ

Сидить зайчик під липкою,
Очки тре:
«Похваляється пан староста
Бить мене.

Да чи я ж йому да доріженьку
 Перебіг,
Чи я йому кониченька
 Унудив,
Чи я йому красну дівку
 Погубив?
Перебіг йому доріженьку
 Сірий вовк,
Унудили йому кониченька
 Жеребці,
Погубили красну дівку
 Молодці».

НЕ ЛАМАЙТЕ КАЛИНОЧКИ В ЛУЗІ

Не ламайте калиночки в лузі — вона зелена,
Не давайте да дівочки в люди — вона молодая.
Що не вміє ділечка робити — свекору годити.
Свекору старому, хлопцю молодому.
Ізламали калиночку в лузі, хоч і зелена,
Ой оддали та дівочку в люди, хоч і молодая;
І зуміла ділечко робити, свекору годити,
Свекору старому, хлопцю молодому.

БУЛА В МАМОЧКИ Й ОДНА ДОНЕЧКА

Була в мамочки
Й одна донечка,
Й одна донечка —
Одиниченька.
Да пришло ік їй
Да трое сватів:
Первіє свати —
Із Туреччини,
Другіє свати —
Із Німеччини,
Третіє свати —
Із свого села.
За первих сватів
Татко не оддав,

За других сватів
Матка не дала,
За третіх сватів
Сама не пішла.
Прийшла смерточка —
Сама забрала,
Не питаючись,
Не сватаючись.
Ой де, донечко,
Наряди дівать?
Й а спідничками
Пеньочки вбирать.
Монистечками
Коника вгнуздати,
А стрічечками
Коника ввожати.

ДА ЛЕТИТЬ СТІЛА ТА УЗДОВЖ СЕЛА

Да летить стріла та уздовж села,
 Ох гей-лею! ¹ Да уздовж села.
Да убила стріла вдовиного сина,
Ой лежить тіло, як папір, біле,
Ой ніхто к тілу не приступиться,—
Приступилися аж три пташечки,
Аж три пташечки-щебеташечки.
Ой одна сіла у головоньках,
А другая сіла в білих ніженьках,
А третя сіла против серденька.
Що в головоньках — то сестра його;
В білих ніженьках — то жона його;
Против серденька — то мати його.
Ой сестра плаче од року до року,
А мати плаче од віку до віку,
А жона плаче до неділеньки,
А в неділеньку ізвила віночок,
Ізвила віночок, побігла в таночок,
Ой пішла ж вона да гукаючи,
Собі миленького да шукаючи.

¹ Приспів «Ох гей-лею!» повторюється з другою половиною рядка за кожним рядком.

ТОПОЛЯ

Прибрану намистами й стрічками дівчину водили на Полтавщині
по селу, співаючи:

Стояла тополя
Край чистого поля.

Стій, тополенько,
Стій, не розвивайсь,
Буйному вітроньку
Не піддавайсь¹.

На тій тополі
Чотири сокілки.

Перва сокілка —
Горпинка-дівка,

Друга сокілка —
Галочка-дівка.

Третя сокілка —
Вірочка-дівка.

Четверта сокілка —
Катричка-дівка.

ОЙ У ПОЛІ ДВІ ТОПОЛІ

— Ой у полі дві тополі.
Шкода мене, діду, молоді;
Посивієш, старий діду, посивієш,
Докіль мені, молодій, постіль не нагрієш.
— Ой нагрію, моя мила, нагрію
І кунями, й соболями накрию.
— Куни і соболі помнуться,
Молоді мої літа минуться.

¹ Приспів повторюється після кожних двох рядків пісні.

Закувала зозуля в лузі:
Чогось моя головочка в тузі?
Наступила чорна хмара з-за гір,
А приїхав мій миленький з Поділ,
А прив'язав свого кониченька до частокілля.
А Маруся зачула
І винесла чашу меду й вина дві.
— Ой пий, милий, не упийся,
На вороному кониченьку не схилися.
— Буду пити і не уп'юся,
На вороному кониченьку не схилюся.
— Ой стихесенька говори,
Щоб не почув старий муж з комори.
— А з ким, мила, говорила?
— З кухарками, нелюбочко, з кухарками,
Посилала по воду з конівками.
— Нащо тобі, мила, так рано вода?
— Умитися, нелюбочко, бо я молода.
— Є у мене пшеничне пиво,
Піди уточи та й умийся,
Возьми собі китаечку та й утрися,
Возьми шуку-рибу та й потравися,
Ой ляж же собі на ліжечку; проспися.
Піди собі до скриньочки уберися
І до саду-винограду проходися.
— Ой то мені, нелюбочко, нінащо,
Коли моє мешкання ледащо.
— Ой не будеш, моя мила, каяти,
Як возьму нагайкою кряться.
— Ой не буду, мій миленький, не буду,
Кого ж бо я вірно люблю, не забуду.
Я думала, що нагайка з паперу,
Аж вона з чентового ременю.—
А її матусенька зачула:
— Ой до коня, челядочка, до коня,
Біжи за Марусею в погоню,
Біжи за Марусенькою до бору:
«Вернись, Марусенько, додому».
— Не на тее, челядочка, виривалася,
Щоб я додому верталася.
Є моїх два віночки в темниці,
Візьміте повісьте на кілочку в світлиці,
Щоб моя ненька, як погляне,

Мене, молодую, спом'яне:
«А гдесь моя Маруся-дитина,
Що в тїх віночках ходила?»

КУСТ

На другий день зелених свят в околицях Пінська дівчата відзначають «Куст». З групи дівчат вибирають одну, наряджають її у вінок з березового, кленового і липового листя, до якого влітають і квіти конвалії, шовкову траву тощо. Вбрану дівчину, що схожа на сніп із зелені, ведуть від двору до двору, співаючи:

1

Повсдем Куста під гай зелененький,
Зустріне нас да козак молоденький,
Стане нас да дороги питати,
А ми, молоді, не уміли одказати.
Сказала б йому: да під гай зелененький,
Да шкода буде, що козак молоденький;
Сказала б йому: з мосту да в воду,
Да жаль буде, що козацького роду;
Сказала б йому, що під калинові мости,
Да жаль буде, що до матеньки в гості.

2

Коло Куста да сочевиця густа,
А коло бору да травиця шовкова.
Хто ж тую сочевицю покосить,
Той мене од батюхни одпросить;
Хто тую травицю пожне,
Той мене од батюхни возьме.

3

Дівчинонька коло гаю ходила,
Дівчинонька да й в гаю заблудила:
«Виведе, виведе, да козаченько, з гаю».
«Рад би я вивів, да не знаю краю.

246

Дівчинонько, да учини свою волю,
Да походи хоч годинку зо мною».
«Ліпше буду да свою волю чинити,
Ніж я буду да ходити-блудити.
Не на тее мене мати вродила,
Щоб я козаку свою волю учинила.
Да на тее мене мати годувала,
Щоб я по хаті всяке діло знала».

Зацвіла в городі рожа,
В нашім дворі наша пані хороша,
Не пошкодує нашому Кусту гроша;
Проше пані, нашій Куст надарити,
А свій дом звеселити.

Виходячи з двору, співають веселих пісень. Вінок Куста, знятий з дівчини, зберігається протягом трьох днів зелених свят. Хор дівчат, випроваджуючих Куста, співає:

4

Пресвятая тройця-богородиця,
Посію жито, да нехай зародиться;
Посію жито і ярую пшениченьку,
Зароди, боже, всякую пашниченьку.

5

«Надворі да холодная рѳа,
Не ходи, моя милая, боса».
«Коли ж тобі, мій миленький, жаль,
Купи черевички червоні, як жар».
«Куплю ж тобі, милая, і трое,
Будем ходити по водицю обое;
Куплю ж тобі черевиченьки, панчішки
Да на твої білії ніжки.
Одна пара — по водицю ходити,
Друга пара — в хаті діло робити,
Третя пара — до костьола ходити».

247

І маю я од бога надію,
 Що прийде мій милий в неділю,
 Хоч не в тету, то в тую, другу,
 Таки йому рушничок наготую,
 Виперу і на колючку повішу —
 Хоч не побачу — своє серце потішу;
 Хоч не його, то товариша його,
 Попитаюся за здоров'ячко його,
 Чи не бачив да миленького мого?

Великая вода, глубокая лужа,
 Нагнівалася да мила на мужа,
 Злізла на піч, да замести недужа.
 «Встань, мила, привіз тобі пива».
 «Не встану, милий, бо лежу ледве жива».
 «Встань, мила, привіз тобі меду».
 «Не встану, милий, головки не звезду».
 «Встань, мила, привіз я горілки».
 «Не встану, милий, шукай собі дівки».
 «Встань, мила, привіз я дубину,
 Привіз я дубину да на милої спину».
 «Дяка тобі, милий, за твою дубину —
 Вигнав з мене дівоцьку зноровину, —
 Не болять у мене ні руки, ні кості,
 Іно лежу з великої злості».

Хто мого миленького судить,
 Що він мене раненько не будить.
 Сам іде да й в поле орати,
 Мні велить до обіду поспати:
 «Спи й спи, моя мила, здорова,
 Щоб не боліла головонька твоя».
 «Боліла, милий, сердечко, боліла,
 Не судив мені бог, за кого хотіла, —
 Хотіла я за князя молодого,
 Оддали мене за діда старого».

Ти, старий, лихо матері твоїй,
 Не лежи у постілоньці моїй:
 Моя постіль шовком вишивана, —
 А твоя кошуля сім неділь не прана;
 Ти, старий, з великою бородою,
 Не ходи за мною, молодою,
 Як ти будеш за мною ходити,
 То велю хлопцям бороду оголити;
 Як ти будеш за мною походжати,
 То велю хлопцям бороду обірвати».

Пойду я до броду по воду:
 «Перевозничку, перевези до роду».
 «Крич, не крич, дівчинонька, стоя,
 Одреклася родинонька твоя».
 Широка ріка береги позаймала,
 Скрізь селом йшла — родина не познала.
 Чи тим не взнала, що головонька сива,
 Чи тим не взнала, що доля нещаслива?
 Не тим не взнала, що головонька сива,
 Да тим же взнала, що доля нещаслива».

РОЗКОЛОЛАСЯ ВЕРБА ВІД КІНЦЯ ДО КОРІНЦЯ

Розкололася верба від кінця до корінця,
 Ой треба Ласі вінця,
 Ой вінця зеленого — принесе молока много,
 А два дзбанки сметанки — скотарям на сніданки,
 А два лящики сира, би здоровенька жила,
 А два лящики масла, би здоровенька пасла,
 Дві дійнички жентички, би родила телички».

ПИШНА ГАЗДИНОНЬКА, ПИШНА НА ВОРОТОНЬКА ВИЙШЛА

Пишна газдинонька, пишна на воротонька вийшла,
 У кліючі подзвонила».

Дрижить пругінець, дрижить, бо ним чередка
біжить,
Верхом, чередко, верхом, прийдем домів смерком.
Уся ж бо чередонька, лиш нема скотарика,
Пішов скотар на зілля, бо му свята неділя,
Пішов зілля копати коровицям давати.
Повна Малася, повна, шовкова на ній вовна,
Шовкову траву пасе, скінчик молока несе.

ОЙ КУМОЧКИ

В клечальну педілю в окремих місцевостях України дівчата кумалися. Сходилися в садах, обмінювались намистом і хустками до Петрового дня. Ті, що помінялися, називалися кумами. Коли йшли в садок куматися, співали пісню:

Ой кумочки
І голубочки,
Ми у ліс ідем,
Ми кумиться йдем —
І покумимося,
Йй поголубимося!
А на дубчику
Два голубчики,—
Вони кумляться
І голубляться,
Обнімаються
Йй пригортаються.

ВИШНІ, ЧЕРЕШНІ РОЗЛИВАЮТЬСЯ

Вишні, черешні розливаються, (2)
Сине озеро розливається, (2) гей!
Ясне сонечко усміхається, (2)
Жито силоньки набирається, (2) гей!
Через тин вишня похилилася, (2)
Кума з кумою посварилася, (2) гей!
Жовте листячко осипається, (2)
Кума з кумою вже не знається, (2) гей!
«Тобі яблучко, мені грушечка, (2)

Не сварімося, кумо-душечко, (2) гей!
Тобі яблучко, мені зернятко, (2)
Не сварімося, кумо-серденько, (2) гей!»

ПРОВОДИЛИ РУСАЛОЧКИ, ПРОВОДИЛИ

Проводили русалочки, проводили,
Щоб вони до нас не ходили,
Да нашого житечка не ломили,
Да наших дівочок не ловили.
Перед ворітьми долина,
А в тій долині калина.
Ой там Ганночка гуляла;
Жемчуг-намисто обірвала.
Ой туди їхав нелюбий,
Став з коника злізати,
Жемчуг-намисто збирати,
— Не зсідай, нелюбий, з коника,
Не з тобою гуляла,
Намисто порвала.
Ой туди їхав миленький,
Став з коника злізати,
Намиста збирати.
— Збирай, миленький,
З тобою я гуляла,
Дорогі намиста порвала.

ДРОБУШКА

Гра «в дробушки» пов'язувалась з уявою про русалок, які люблять водити танок. Гра полягає в тому, що двоє дівчат, ставши напроти, зіп'яються простягненими вперед руками і, зіставивши до купи ноги, швидко крутяться, примовляючи:

Дріб, дріб, солі дріб;
На камені бочка.
Петрова дочка —
Не робітничка.
Вигнала бичка
За ворітечка:

— Пасись, пасись, бичку,
Поки спряду мичку!
Бичок не пасеться,
Мичка не прядеться.
Став бичок пастись,
Стала мичка прятись.

Потім розкручуються в протилежний бік, примовляючи:

Дробу, дробу, дробушечки,
Наївися петрушечки.
Гиля, гиля до води,
Наївися лободи!

царинні

пісні

**СОБОРОМ ІДЕМО,
ПОЛОН НЕСЕМО**

Собором ідемо, полон несемо:
Виходжай, соборе, з села на поле,
А з поляноїки на цариноїки,
А ви, дівойки, вийте віноїки!
Ей вили, вили, бога просили,
А чей би нам квітли всі божі віни,
Всі божі віни, наші царини,
А чей би квітли гори, долини,
Гори, долини та й полонини,
Наша цариноїка преч поорана,
Сріблом, золотом преч засіяна,
Стріцовим пірком заволочена.

ЕЙ В ЛІСІ, В ЛІСІ

Ей в лісі, в лісі, на поляноці,
Там турчанини дівойку судять,
Судять єї, судять, аж єй загублять.

«Злий турчанине, не губи мене!
Вийде татцейко, викуп винесе,
Викуп винесе, викупить мене».
Татцейко вийшов, викупу не є.
Ей в лісі, в лісі, на поляноці,
Там турчанини дівойку судять,
Судять єї, судять, аж єй загублять.

«Злий турчанине, не губи мене!
Вийде мамцейка, викуп винесе».
Мамцейка вийшла, викупу не є.
Ей в лісі, в лісі, на поляноці,
Там турчанини дівойку судять,
Судять єї, судять, аж не загублять.

«Злий турчанине, не губи мене!
Вийде миленький, викуп винесе
Викуп винесе, викупить мене!»
Вийшов миленький — викупив мене.
Ліпший милейкий, як брат ріднейкий!

ПЕТРІВЧАНИ

ПІСНІ

**УЖЕ ПЕТРІВОЧКА
ДА НАСТАВАЄ**

У же петрівочка да наставає,
Дівочий голосок да прибуває.
Уже петрівочки дві неділочки,
Нема голосочку половиночки,
Уже петрівочки да не дня й не дня.
Уже голосочку да й нема, нема.

ТА МАЛАЯ НІЧКА-ПЕТРІВОЧКА

1

З а с п і в:

Та малая нічка-
Петрівочка,

Хор:
Та не виспалася
Наша дівочка.

Заспів:
Усю ніч не спала
Та біль сукала.

Хор:
По горі ходила,
Біль білила.

Заспів:
Та до теї білі
Говорила:

Хор:
Ой біле ж моя
Тонесенька!

Заспів:
Кому ти будеш
Вірнесенька?

Хор:
А чи тому пану,
Що в жупану?

Заспів:
А чи тому хлопику,
Що на конику?

Хор:
А чи тій нетязі,
Що в серм'язі?

2

Да мала я нічка-петрівочка,
Да не виспалася наша дівочка;
Да й усю ніченьку не спала,
Да усе хусточки вишивала;

Та шила шовком, та шила біллю
Своєму милому про неділю.

3

Ой мала нічка-петрівочка —
Не виспалась наша дівочка;
Не виспалась, не нагулялась
І з козаченьком не настоялась.
К череді гнала — задрімала,
На пеньки ногн позбивала,
На сухий терен косу порвала.
А вже корови у діброві;
А вже телята пасуть хлоп'ята;
А вже вівці на крутій гірці.

4

Да мала нічка-петрівочка,
Не виспалась наша дівочка.
— Де ти, дівонько, да ночувала?
— Ночувала нічку у барвіночку,
Ночувала другу у темному луку.
Вставай, козаченько, невірний другу.
Ночувала третю у яворку.
Вставай, козаченько, д'яволку.

5

Ой мала нічка-петрівочка,
Не виспалася сиріточка.
— Де ж ти, сирітко, ночувала,
Що тобі нічка мала бувала?
— Ночувала в селі в оборі,
Ой в тім селі дівки убогі;
Крають рушники з рядничочки,
А торочечки з кропивочки.
Ночувала ж я й іше в селі, в крайній хаті,
Там уже дівки багаті;
Крають рушники з китаечки,
А торочечки з позліточки.

Малая нічка-петрівочка,
 Да не виспалася наша дівочка,
 Не виспалася, не нагулялася,
 Пришла додому — батька боялася.
 «Ой дубрівна зозуленько, не куй рано
 у дїброві:

Не збуди ж мене, молодой,
 Ізбудять мене раній тебе;
 — Устань, невіжно-неробітнице,
 У моім домі некукільнице,
 Уже корови у дуброві,
 Уже овечечки у чистому полі,
 Уже і плугарі у толоці,
 Уже й твій миленький по тім боці;
 Да не переплисти, не перебрести,
 Ні рученьку дати — утопати.
 — А ти, доненько, знай одгадати:
 Що я не утонька упоринати,
 З льодом води доставати!»

Малая нічка-петрівочка,
 Та кличе зовичку невісточка:
 — Іди, зовице, іди, сестрице,
 Та до мене ночувати.
 — Боюсь, невісточко, боюсь, молода,
 Щоб ти мене не зрадила,
 Моєї русої кісоньки не збавила.
 — Не бійся, зовичко, не бійся, сестричко,
 У мене замочки турецькії,
 А заціпочки німецькії.
 Коли се стало намеркати,
 Стукотить, грюкотить коло хати —
 То ж приїхали зовички брати.
 Одмика дверечки у червоному,
 А виходить у сінечки у золотому,
 А входить у світлоньку у чистому золоті.
 Бере зовичку за білу руку, виводить із хати,
 А зовичка стала плакати, ридати

І на невісточку враждовати:
 — Щоб тобі, невісточко, бог не вгодив,
 У чистому полі і хліб не родив,
 Як ти мене, молоденьку, зрадила
 І мою русу косу ізбавила.
 Не ддає мене мій батенько,
 Не виряжа мене рідна матінка,
 Не виряжа мене рідний братичок,
 Не виряжа й рідна сестриця,
 А виряжа мене ясний місяць,
 Та виряжа мене ясна зірочка,
 Дає мене заміж невісточка,
 А виряжа мене темна нічка-петрівочка.

Маленька нічка-петрівочка,
 Не виспалася невісточка:
 Іде по воду, дримаючи,
 Іде з водою, хлюпаючи,
 Прийшла до сіней — відра побила,
 Прийшла в світлоньку — свекруха била:
 «Нащо ж ти, доню, відра побила?»
 «Я їх не била, постановила,
 А вони взяли покотилися,
 Покотилися, побилися».

ОЙ У ЛІСОЧКУ НА ДУБОЧКУ

Ой у лісочку на дубочку
 Повісили хлопці гойдалочку.
 Гойдалися, вихалися,
 На мед-горілку складалися.
 А наш Юхим найбільш склався
 Ще й на Настуню залицявся:
 «Ой ти, Настуню, серце моє,
 Сподобалося личко твоє.
 Не так личко, як ти сама
 І на папері написана,
 На папері, на листочку,
 Чорні брівоньки на шнурочку».

ОЙ ТИ, ПЕТРІВКО ПЕТРІВЧАНА

«Ой ти, петрівко петрівчана,
Ти, зозуленько дубрівчана,
Не куй так рано й у цім борі,
Не буди мене, молодой.
Нехай мене та й той збудить,
Котрий мене вірно любить.
Прийшов Андрійко та й торгає:
«Вставай, Антосько, вже світає,
Й уже черідка на вигоні,
Й уже косарі в чистім полі».
Й уже Антоська й у коморі
З своїм Андрійком на розмові.

ЗА ГОРОДОМ КВІТКИ В'ЮТЬСЯ

За городом квітки в'ються,
За Наталку хлопці б'ються.
Тарас каже: «Моя буде».
Опанас каже: «Візьмуть люди».
«Таки Наталка моя буде.
Люблю Наталку-паненочку,
Куплю Наталці сукеночку.
А я Наталку вірно люблю,
А я Наталці сукню куплю».
Пішов Тарас до крамнички,
Купив Наталці черевички,
Черевички на підковах —
Гуляй, Наталко чорноброва!
Черевички з підковками —
Гуляй, Наталко, між дівками!

ХОДИТЬ КОНИЧЕНЬКО ПОНАД ГРЕЧКОЮ

Ходить кониченько понад гречкою,
Молодий хлопчина з уздечкою:
«Підожди, коню, осідлаю,
Поїду дівчину одвідаю.

Чи вона жива, чи здорова,
Моя дівчинонька чорноброва,
Моя дівчинонька чорноброва,
Білесеньке личко, тихая мова».

ОЙ ПЕТРЕ, ІВАНЕ

Ой Петре, Іване, уже ваша пісенька минає,
Уже ваша пісенька минає, половини літечка немає.
Із-за гори сонце йде, іграє, козаченько кониченька
сідлає.
Козаченько кониченька сідлає, вийшла його стара мати,
питає:
— Ой куди ти, мій синочку, гадаєш, що коника вороного
сідлаєш?
— А що тобі, моя мати, до того? Сідлаю я кониченька
не твого.
Сідлаю я кониченька не твого та поїду до тестенька
свогого,
Та до тієї тещеньки гордої, та до тії дівчиноньки пишної.
Як побачу ту дівчину на порозі, сап'ян дам їй черевичок
на нозі.
Сап'ян дам їй черевичок на нозі, що купив козаченько
в дорозі.
Носи, носи, дівчинонько, здорова, я же тобі не скажу
ні слова.
Носи, носи, дівчинонько, поки й подереш, а за мене
рушничка подаєш.

ПУСТИ МЕНЕ, МАТИ, ПОГУЛЯТИ

Пусти мене, мати, погуляти,
Бо вже челядоньки не видати.
Уже челядонька лягла спати.
Тільки мій миленький не лягає,
На нову сопілку виграє,
Мене, молоду, викликає:
— Вийди, дівчино, перепелочко!
— Вийду, козаче, моє сердечко!

- Вийди, дівчино, та нагідочко!
- Вийду, козаченько, мій барвіночку!
- Вийди, дівчинонько, та не барися!
- Вийду, козаченько, не журися!
- Вийди, дівчинонько, не гай мене!
- Вийду, козаченько, не лай мене!

ЩО НА МОРІ УТКА КУПАЛАСЯ

Що на морі утка купалася,
 Що на мене мати сварилася,
 Щоб я на улиці не барилася.
 «Ой як будеш, мати, сваритися,
 Буду на улиці баритися,
 Як будеш, мати, научати —
 Буду на улиці ночувати».
 Ночувала нічку на подвір'ячку,
 Ночувала другу у степочку,
 Ночувала третю під ожиною
 З тобою, козаче, дружиною.

ОЙ ГОРИ, ГОРИ, СУХИЙ ДУБЕ

Ой гори, гори, сухий дубе.
 Та паше полум'я з тебе дуже,
 Та паше полум'я на подвір'ячко
 Аж у покутнее віконечко.
 Там дівчинонька хусточки шила,
 Та шила хусточки з китаєчки,
 Китила китицю з заполочі,
 Та слала подарки золотії:
 «Це ж тобі, козаче, подарочки
 Од твоєї дівчини-коханочки».
 А він же подарків не приймає,
 З собою дівчину забирає.

ДА СУХИЙ ДУБ АЖ ПАЛАЄ

Да сухий дуб аж палає,
 Да на наше місто полум'ячко

Під Вівдосине віконечко.
 Аж там Вівдося полотно слала,
 З своїм Хведорком розмовляла:
 — Мій Хведорочку, мій голубочку,
 Ой як підеш в тее військо служить,
 Да закривай біле личко од вітроньку
 І чорнії брови од полум'ячка,
 Щоб твій видок не загорів,
 Чорних брівок не посмалив.

ОЙ ТАМ, У ПОЛІ

Ой там, у полі, (2)
 Береза стояла,
 На тій березі (2)
 Зозуля кувала.
 Чого, береза, (2)
 Суха, не зелена,
 Чого, Ганнуса, (2)
 Смутна, не весела?
 — Ой як же мені (2)
 Веселою бути,
 Люблю Миколу, (2)
 Не могу забути.

НЕДАЛЕКО КРИНИЧЕНЬКА ОД СЕЛА

Недалеко криниченька од села,
 Посилала дівчинонька сокола:
 — Лети, лети, соколоньку, до двора,
 Ой чи дома козаченько, чи нема,
 Чи з чужими дівочками десь гуля.
 — Мало чого, дівчинонько, не буває,
 Що з чужими дівочками да гуляю.

УЖЕ, ОЛЕНЧОК

Уже, Оленочко,
 Да вже Якимочко
 Не твій, не твій.

Та вже Галюточка
Перебродила,
Собі Якимочка
Переманила,
Хмизком річеньку
Перетикала,
Собі Якимочка
Перекликала.
Перетикала
Хмизком річеньку,
Пустила лебедя
І лебідочку.

ТРЕБА МЕНІ ТА ГОРОД ГОРОДИТЬ

Треба мені та город городить,
Треба мені та капусту садить.
Капустиця тонкостеблиця —
Один любить, другий сердиться...
Капустиця, як біль, біла,
А дівчину журба з'їла.
— Ти, Маріко, ти, голубко моя,
Що ти мені та за зілля дала?
— Дала тобі любоші, любоші,
Щоб постояв сивий котик на дощі,
Дала тобі ще й у чарочці,
Щоб стояти та у парочці.
Ой дубчику-драголюбчику,
Ти, Івасю, мій голубчику!
Ой дубчику, одно стеблечко,
Ти, Івасю, моє сердечко!

ОЙ НА СТАВУ, НА СТАВУ

Ой на ставу, на ставу
Два качури б'ються.
Гей-гей, ох-ха-ха, два качури б'ються!
А в дівчини під вікнами
Два парубки б'ються.
Гей-гей, ох-ха-ха, два парубки б'ються.

— Не бийтеся, не лайтеся,
Я вас обох люблю,
Іванові ручку дам,
Степанова буду.
Гей-гей, ох-ха-ха, Степанова буду!

ОЙ НА СТАВУ, НА СТАВОЧКУ

Ой на ставу, на ставочку
Вода виринає;
Ой там козак молоденький
Коня напуває.
А дівчина — повна рожка —
Води підливає.
Козаченько-барвіночок
Дівчину питає:
«Ой дівчино, повна рожка!
Чи свататись можна?»
«Козаченьку-барвіночку!
Хоч би в неділеньку».
«Ой дівчино, повна рожка,
В неділю не можна.
Ой ходімо, товаришу,
Ходімо до пана,
Пан розсудить,
Котра буде пара».
«Стоїть багач перед паном,
Червінцями сипле,
А я, вбогий, дівчиноньку
За рученьку тисну.
Як насипав він червінців,
Аж пан засміявся,
А я, вбогий, з дівчиною
В неділю звінчався».

ЧИ ТИ ЧУЛА, ДІВЧИНОНЬКО

— Чи ти чула, дівчинонько,
Як я тебе кликав,
Мимо твоїх ворітечок
Сивим конем їхав?

— Ой чи чула, чи не чула,
Не обзивалася,
Темна нічка-петрівочка,
Вийти боялася.

— Ой бодай ти, дівчинонько,
Зозулі не вчула,
Як ти мене, молодого,
Цей раз підманула.

ЩО Й У ГОРОДІ КОНОПЕЛЬКИ

Що й у городі конопельки,
Хоть вони дрібненькі, да зелененькі,
Да не дали вітри да достояти,
Зеленому листу да домаяти,
Жовтому цвіту да досяяти.
Що й у батька да й одна дочка,
Да не дали люди да догуляти,
Русою косою да домаяти,
Червоним кісничком да досяяти.

СЬОГОДНІ, МАТІНКО, ПЕТРІВ ДЕНЬ

Сьогодні, матінко, Петрів день,
Пусти мене погуляти на весь день.
— Неволя, донечко, неволя,
Наїхали сватове з Зеленова.
Всі ті сватове в синім,
Тільки один хлопчина в червонім
Та й на конику воронім.
Ніхто його на конику не познав,
Ніхто його з коника не зазвав,
Тільки й вишла дівчина — познала,
Вона його з коника зазвала,
Вона йому рученьку подала,
Вона його в світлицю позвала.

ОЙ ВИЙДУ, ВИЙДУ ЗА ВОРОТЕЧКА

Ой вийду, вийду за воротечка
Да гляну, гляну проти сонечка:
Да селезень летить, да утінку імчить.
Да у його утінка просилася:
— Да пусти мене, мій селезень, до уточок
на ставочок,

До діточок на часочок.
Із утоньками наплаваться,
Із дітоньками накахкаться.

Вийду, вийду на улицу,
Гляну я, гляну да по майдану:
Іде козаченько на конику,
А у його дівчина просилася:
— Да пусти мене, козаченьку,
До дівочок у таночок,
А до матінки на часочок.

ОЙ ЗІЙДІМОСЬ, ПОДРУЖЕНЬКИ

Ой зійдімось, подруженьки,
Заспіваймо петрівочки.
«Ой синесенький пролісочку,
Чи гаразд тобі у лісочку?»
«Ой так же мені у лісочку,
Як тій невісті у свекрухи:
Що пізно ляже, рано встане,
Рано встане, пізно ляже, діло робить;
Уже ж вона діло поробила,
Своїй свекрусі не вгодила».
«Ой синесенький пролісочку,
Чи добре тобі у лісочку?»
«Ой добре мені у лісочку,
Як тій дівочці у матері,
Що рано ляже, пізно встане,
А пізно встане, діла не робить,
А вже ж вона своїй матінці угодила,
Ще ж вона діла не ділала,
А вже молодая поснідала».

**ДО ПЕТРА ЗОЗУЛІ ДА КУВАТЬ,
ДА КУВАТЬ**

До Петра зозулі да кувать, да кувать,
До осені дівці да гулять, да гулять.
До Петра зозуля накувалася,
До осені дівка нагулялася.
Да ніколи ж мені да погуляти,
Поведу свекорка да продавати.
Що за того свекра да сім кіп дають,
За рідного батька ціни не складуть.
Да ніколи ж мені да погуляти,
Поведу свекруху да продавати,
Рідну матір купувати,
Що за ту свекруху да сім кіп дають,
За рідную матір ціни не складуть.

ОЙ ПЕТРІВНА ЗОЗУЛЕНЬКО

Ой петрівна зозуленько!
Не куй рано на дібровоньку,
Не збуди мене, молоду:
В мене свекорко — не батенько,
В мене свекруха — не матінка,
В мене діверки — не братики,
В мене зовиці — не сестриці.
Ой збудиш мене раніш себе
Ранню росу оббивати,
Білу капусту поливати.
Вийшла свекруха повіряти,
А я, молоденька, послухала,
Узяла відерця — постукала,
Узяла відерця — погрюкала,—
Оп'ять головку укутала.

ДА НЕ БУДУ ЖУРИТЬСЯ

Да не буду журиться,
Да нехай у петрівку,
Да заберу дітей в торбу,

Да пойду у мандрівку.
Да пойду на дорогу,
Да помолюся богу,
Да зійду я на могилу,
Да розв'яжу торбину,
Да розпушу свої діти
Да на всю Україну.
Діти будуть селитися,
А я буду дивитися,
Діти будуть розживатися,
А я буду утішатися,
Що й у мене діти, діти:
Що два сини оре,
А чотири молотять,
А дванадцять дочок маю —
Да за постать заходять,
А два сини годую —
У солдати готую.
А вже мене сі солдати
Ізсушили, ізв'ялили,
З ніжок ізвалили.

1
На городі салата,
Роди, боже, дівчата.
На городі стовпці —
Хватай, чорте, хлопців.
 Стовпом дим,
 Чорт із ним!
На городі крокіс поріс —
Забрав чорт хлопців
Та в ліс поніс.
 Стовпом дим,
 Чорт із ним!

2

Ой у городі крокіс поріс,
Забрав чорт хлопців та й в ліс поніс,
Носив, носив, не виносив,
Взяв на гіллячку да й вивісив.

3

Ой під чепчиком, під нечуйвігром
Не чули хлопці зозулі літом;
Як почули, то полякались,
В сухі верби та поховались.
— А йдіть, дівчата, дивіться,
Як будуть хлопці казяться.—
А ще ж дівчата не подивились,
А вже всі хлопці показались.

4

Пішли дівчата горди рвати —
Далеко хлопцям Петра ждати.
Дівчата гордини нарвали,
А хлопці Петра не дождали.
На городі кущик дроку,
Щоб не дождались хлопці року.
На городі куш калини —
Кличе Іван на родини.
На городі кущик пижми,
Щоб не дождали хлопці тижня.
На городі куш шальвії,
Щоб не дождали хлопці неділі.

5

Який батько, такий й син —
Виносили з діжки сир,
До рябої кобили
На досвітки ходили.

Мати, мати! Деркач дере,
 Пусти погуляти, бо аж плач бере.
 Мати, мати! Чайка кигиче,
 Пусти на вулицю, бо жених кличе!
 Мати, мати! Деркач дере під горою,
 В мене женишина під полою.
 Деркач дере да й малесенький,
 В мене женишина молодесенький.

На улиці дудка грає,
 Мене мати не пускає.
 На улиці дудка пищить,
 Мене мати на піч тащить.

Ой за городом за новеньким,
 Ой, там Шимонцьо сіно косить
 Та й за поясом коржа носить.
 Ой там Ліксандра плаття прала
 Та й з-за пояса коржа вкрала.
 — Ой ти, Ліксандро, ой ти, дівко,
 Давай же коржа ти, злодійко!

Ой на городі буркун родить,
 А до Насті Денис ходить.
 Ой роди, роди, буркунчику,
 Прийди, Денис, голубчику.
 Ой коли родиш — роди рясно,
 А коли ходиш — ходи часто.
 Ой коли родиш — не всипайся,
 Ой коли любиш — не цурайся.

«Ой на городі крокіс поріс,
 Чом ти, Денис, більший не ріс?»
 «Ой буде з мене й такенького:
 Полюбить Настя й маленького».

Плавала кладочка під ледком,
 Давала Настя ручку двом:
 «На тобі, Опанас, ручку мою,
 А ти, Денис, не дивуй:
 Бери собі Настусю та й шлюбуй».

Дивіться, люди, дивіться:
 Іде Денис женитися —
 Сам їде на коняці,
 Везе Настю на собаці,
 Накрив Настуню рядюгою
 Та й поганяє батюгою.
 Собака гарчить — під пліт біжить,
 А він зубами за хвіст держить.

— Чи ти, Лівонцю, з ума сходиш,
 Що ти Ганнусю візком возиш?
 — Ой я не сходив і не буду —
 Возив Ганнусю й возити буду;
 Возив Ганнусю-папеночку,
 Куплю Ганнусі сукеночку,
 Возив Ганнусю молодую,
 Куплю сукенку дорогую.

Стукнули ворітця в одвірця,
 Украдено Настю в молодця.

Молоденький Денис не чує —
З кицьками в решеті ночує.
Він думав, молоденький,
Що Настуні рученьки,
А то кицині лапоньки...
«Де ти, Денис, ночував,
Хто в тебе Настю вночі вкрав?»
«Ночував я, дівчата, на лавці,
Вкрадена Настя уранці,
Ночував я, дівчата, на печі,
Вкрадена Настя уночі.
Ночував я, дівчата, на току,
Вкрадена Настя од боку».

15

Ой ходила та Марценька по саду,
Сіяла-віяла розсаду,
А в тій розсаді три листки.
— Старайся, Петруню, колиски,
Не так колиски, як ключки,
Візьми дитину на ручки.
— Нашо мені цю дитину на ручки брати,
Як в мене Марценька, як мати.

16

Ой на городі дві дощечки,
Привела Ганка дві дочечки;
Ой на городі два стовпчики,
Привела Ганка два хлопчики;
Ой на городі куш калини,
Просить Сидор на хрестини:
— Йдіть, дівчата, на хрестини,
В меї Ганки аж два сини.

1

Вже петрівочка минається,
Хлопцям гуляння вертається.
Ідіте, хлопці, погуляйте,
Дівчат на вісінь підмовляйте.

2

Ой петрівочка минається,
Сива зозуля ховається,
Ой у садочок під листочок,
Під хрещатий барвіночок,
Під пахучий васильочок,
Під зелену діброву,

Де парубочки збираються —
Там їх скрипочки валяються;
Де дівочки збираються —
Там васильочки валяються.

3

Уже петрівка минається,
Зозуля кувати забувається.
Уже петрівка минулася,
Зозуля кувати забулася,
Ячмені зажигаются,
Солов'ї щебетать забуваються.
Уже ячмені позажигались,
Солов'ї щебетать позабувались.

4

Уже петрівочка минається,
Сива зозуленька ховається
Під капустяний листочок,
Щоб не одмінився голосочок.
Під капустяне качаннячко,
Щоб не одмінилось куваннячко,
Да під лободу, да під зіллячко,
Щоб не одмінилося її пір'ячко.

5

Ой Петре, Петре, ще й ти, Іване!
Уже петрівочка поминає.
Уже петрівочки дві неділечки,
Напивайтесь, дівки, горілочки.
Уже петрівочки — одна, одна,
Напивайтесь, дівки, вина.
Уже петрівочка поминає,
Сива зозуленька полинає.
Уже петрівочка поминула,
Сива зозуленька полинула.

КОСАРСЬКІ

ТА ГРЕБОВИЦЬКІ

ПІСНІ

ЯК ПІШОВ Я ПО ДВОРАМ

Як пішов я по дворам
Да кланявся косарям.
Ой нуте, косарі,
Що нерано почали.
Ой косарики мої,
Возьміте коси свої,
Накосіте мні трави.
Ой нуте, косарі,
Що нерано почали.
Я вас буду ублагать,
По отчеству величать.
Ой нуте, косарі,
Що нерано почали.
Ой косарики мої,
Берітеся подружній,

Травку косіте скорій.
Ой нуте, косарі,
Що нерано почали.
Будем горілочку пить,
Травку од дождя хранить.
Ой нуте, косарі,
Що нерано почали.
Щоби коники мої
Добре возики везли,
А коровки по хлівам —
За сінце спасибі вам.
Ой нуте, косарі,
Що нерано почали.
Ой хазяечко, скорей
Угощай нас — косарей.
Ой нуте, косарі,
Що нерано почали.
Ми за твої русі коси
Покосили всі покоси!
Ой нуте, косарі,
Що нерано почали.
Ми за твої чорні брови
Покосили всі дуброви.
Ой нуте, косарі,
Що нерано почали.
Ой косарики мої,
Я вас вином-пивом напою,
Густой кашой накормлю.
Ой нуте, косарі,
Що нерано почали.
Густой кашей накормлю,
Варенухой угощу.
Ой нуте, косарі,
Що нерано почали.
Варенухой угощу,
Постіль м'яку постелю.
Ой нуте, косарі,
Що нерано почали.
Постіль м'яку постелю
По всім чотирьом вуглам —
Оддихнути по трудам.
Ой нуте, косарі,
Що нерано почали.

ВИЙШЛИ В ПОЛЕ КОСАРІ

Вийшли в поле косарі
Косить ранком на зорі.
Ей нуте, косарі, що нерано почали;
Хоч нерано почали, та багато утяли!
До обіду покосили,
Гострі коси притупили.
Ей нуте, косарі, що нерано почали,
Хоч нерано почали, та багато утяли!
По обіді оддыхали,
Потім коси поклепали.
Ей нуте, косарі, що нерано почали,
Хоч нерано почали, та багато утяли.
О полудні гребли сіно
І в валочки клали щільно.
Ей нуте, косарі, що нерано почали,
Хоч нерано почали, та багато утяли.
А ввечері холодком
Клали в копички рядком.
Ей нуте, косарі, що нерано почали,
Хоч нерано почали, та багато утяли.
Завтра рано треба встати,
У стіжечки щоб покласти.
Ей нуте, косарі, що нерано почали,
Хоч нерано почали, та багато утяли.
Як стіжечки покінчаєм,
По-козацьки погуляєм!
Ей нуте, косарі, що нерано почали,
Хоч нерано почали, та багато утяли.

НА ЗЕЛЕНІМ ЗАРІНОЧКУ

На зеленім заріночку
Косарики косять,
Не раз сонце й у полудне —
Їсти не виносять.

Та винесли, брате, їсти
Вже геть по й обіда,
Наїла си косариків
Кіженькая біда.

Та винесли, брате, їсти,
Не винесли ложки,
А я косу взяв на плечі
Та й гайда в опришки.

ОЙ ЧІЙ ТО КОСАРІ

Ой чій то косарі
Покосили по горі?
Викосили луки —
Набралися муки.
Передньому косарю
Борщу-каші наварю,
А задньому косарю
Їсти дати не велю.

ОЙ ХОДИЛИ КОСАРІ

Ой ходили косарі,
Траву тяли по горі,
Траву постинали,
Коси поламали.
Ой що маєм робити,
Нічим, братця, косити,
Хіба граблі в руки
Та іти на луки.
Буде ж сміху на селі —
Мінять косу на граблі!
Коси поламали,
Слави не втерjali.
Нехай, братця, буде й так,
Накосились собі всмак.
Робота — не жарти,
Вип'єм по півкварти.
Ой чому б нам не пити,
Так ні за що купити,
Шинкар і хороший,
Так не дасть без грошей.

ОЙ КОСИТЬ ХАЗЯЇН ДА НА ЛУЦІ СІНО

Ой косить хазяїн да на луці сіно,
Аж із його піт іллеться;
Ой сидить чумак та під своїм возом
Да з хазяїна сміється.
— Ой смійся, смійся, чумаче-бурлаче,
А за сміх тобі буде!
Ой прийде зима, лихая година,
В тебе сіна не буде! —
Ой прийшла зима, лихая година,
Нічим волів зимувати!
Бере чумак пугу й налигач у руки
Да йде сіна купувати.
Ой іде чумак вповодж слободою,
Да й устілка волочеться;
Ой сидить хазяїн край свого віконця
Да з чумака сміється.
— Ой здоров, здоров, пане хазяїну,
Да продай в'язку сіна;
Ох, невелику худібоньку маю,
Да, либонь, тепер сіла!
— Ох, не продам я, чумаче-бурлаче,
Не продам я сіна;
Ох, нав'яжи ти да в'язку соломи
Да принеси півпуда солі!

ЯК ЖЕНИВСЯ, ТО ХВАЛИВСЯ

Як женився, то хвалився,
Що вмiє косити.
Прип'яв косу до покосу } 2
Та й став голосити: }

«Болять ручки, болять ніжки,
Ще й коса ледащо!
Випив би я горілочки, } 2
Та не маю за що! }

Ой вийду я на вулицю
Та й стану погляну:

Їдна несе вареники, } 2
А друга — сметану. } 1

А котора вареники,
То та моя буде;
А котора з сметаною — } 2
Пущу межі люде!» } 1

ТА ХВАЛИВ СИ БАГАЦЬКИЙ СИН

Та хвалив си багацький син,
Що вміє косити,
Забив косу й у купину
Та й став голосити:
«Ей, дівчата-ластів'ята,
Та що ж я вас прошу —
Ідїть ко ми та викигнїть
Із купинки косу.
Ей, дівчата-ластів'ята
Дрібного насіння,
Дайте ласки з-під запаски
За своє спасіння».
Багацький син, волоцюга,
Не хоче робити,
Перекривить шапку набік —
Та до коршми пити.
Та, нівроку, сего року,
Та як буде нарік,
Ой як стану й я на війта —
Піде шапка набік.
Та косити, молотити
Не мож си навчити,
Цїлувати, обіймати —
Коби дохватити.
Та косити, молотити —
Велика робота,
Цїлував би, обіймав би —
Скоро є охота.

ОЙ ПОСЛАЛА МЕНЕ МАТИ ЗЕЛЕНЕЕ ЖИТО ЖАТИ

Ой послала мене мати
Зеленее жито жати;
Ой нуте, косарі,
Що нерано почали;
Хоть нерано почали,
Та багацько утяли!
Наїхали чужі женці,
Найшли мене в борозенці;
Ой нуте, косарі,
Що нерано почали;
Хоть нерано почали,
Та багацько утяли!
Зажурилася Кулина,
Що не кошена долина;
Ой нуте, косарі,
Що нерано почали;
Хоть нерано почали,
Та багацько утяли!
Через твої русі коси
Викосили всі покоси;
Ой нуте, косарі,
Що нерано почали;
Хоть нерано почали,
Та багацько утяли!
Через твої чорні брови
Викосили всі дуброви;
Ой нуте, косарі,
Що нерано почали;
Хоть нерано почали,
Та багацько утяли!
Через твої білі руки
Викосили вже всі луки;
Ой нуте, косарі,
Що нерано почали;
Хоть нерано почали,
Та багацько утяли!
Через твої білі лиці
Нема сіна ні копиці;
Ой нуте, косарі,
Що нерано почали;

Хоть нерано почали,
Та багацько утяли!
І долину викосили,
І Кулину полюбили;
Ой нуте, косарі,
Що нерано почали;
Хоть нерано почали,
Та багацько утяли!

СИВА ШУТОНЬКА

Сива шутонька
Баранчика просила:
— Мій баранчику!
Накоси мені сіна! —
А баранчик той
Був дуже розумненький,
Завів шутоньку
Під гайок зелененький.
Молода Пріся
Та й Степана просила:
— Ой мій Степанку,
Купи ж ти мені пива! —
А Степанко той
Був дуже розумненький
Та й завів Прісю
На медок солоденький.

ОЙ ГОРЕ, ГОРЕ, НЕ КОШЕНЕ ПОЛЕ

Ой горе, горе, не кошене поле,
Велике поле, да косить його горе.
Ой найму, найму косариків чотири,
Щоб мое поле гладенько іскосили.
Косарики косять, і вітер повіває.
Десь мій миленький з іншими розмовляє.
Ой пійду я водиці до криниці,
Аж там мій миленький цілує молодиці.
«Ой годі, милий, молодиць цілувати,

Ходімо ж ми вечерю вечеряти».
«Вечеряй, мила, коли ж ти наварила,
А я пійду, де дівка чорнобрива».
«Вечеряла б тебе лихая година,
Що чужа мила хороша, чорнобрива!»

3

Ой хмариться, дощ буде,
Із рибкою борщ буде,
Буде, та не вам,
А нашим косарям¹.

4

Що на горі косарики косять,
Що й у мене борщику просять,
Що й у мене борщ не порожній:
Кипів же там жук подорожній,
Дарма, да дарма, да дарма,—
Аби в мене дівчина гарна!

5

Косив тато, косив я,
Косили-сьмо обидва,
За головку часнику
Косили-сьмо до смерку.

6

Косив тато, косив я,
Накосили чортів два,
Накосили скирту сіна,
Прийшла коза — за ніч з'їла.

7

Як я жала, так я жала,
За мнов мати не в'язала,
А ти косив — тата просив,
Щоб за тобов кушку носив.

1

Наш паночку молодий,
За покоси заведи,
Ой заведи нас
Да й у добрий час. Гу!

2

Уже сонце на копиці,
Пече пані паляниці,
Пече, да не нам —
Своїм косарям.

¹ Під час косовиці та збирання сіна співалось багато тих же пісень про господаря, господиню та ліричних, що й на жнивях (див. «Жнивварські пісні»).

8

Виряджала мене мати та й на косовицю,
Причепила до кисети цілу паляницю:
— Іди, сину, іди, сину, на ту косовицю,
А як будеш прихлявати, кусай паляницю.

9

Ой мій милий чорнобривий за потоком косить,
Вітер віє, шаленіє, кучерями носить.
Ой ти, душко, громадила, мені було видко,
А я скинув кресанину: «Ходи, душко, швидко!»

10

Який з тебе косаричок, така я гребіля,
Ти не скошив, я не згребла, зайшла нас неділя.

11

А хто вміє заспівати та й вміє косити,
Ой тому ся любо-мило в очі подивити.

12

Що ж то мені за косар — не вміє косити?
Що ж то мені за кавалер — не вміє любити?
Що ж то мені за косар, що не має бруса?
Що ж то мені за кавалер, що не має вуса?

13

Ой мій милий чорнобривий над потоком косить,
Не можу ся довідати, хто му їсти носить.

294

14

А наш волох сіно косить, а волошка їсти носить.
— Ой дай, боже, докосити, щоби їсти не носити.

15

А де ж ти ся заталапав, де ж ти ся заросив?
— Я в дівчини на подвір'ї травицю викосив.

16

Ой як я си нагадаю за свою миленьку,
Сам не знаю, як рубаю траву зелененьку.

17

Ой косив я сіно, сіно, косив я отаву,
Ой любив я дівчиноньку біляву, чорняву.

18

Ой косив я сіно-траву, косив я осіку,
Ой любив я дівчиноньку тоненьку, високу.
Ой косив я траву, траву, косив я отаву
Та любив я дівчиноньку тоненького стану.
— Ой дівчино, дівчинонько тоненького стану,
Ой хто ж тебе буде любив, як я перестану?
— Не журися, козаченьку, що в мене тонкий стан,
Буде мене другий любив, щоб ти перестав.

19

На широкім оболоню косарі косили,
А до мене, молодой, горівку носили.
То по кварти, то по дві, то по масі пива,
Не могли ся надивити: дівка чорнобрива.

295

20

Ой лишу я косу в стозі, граблі в оборозі,
Та піду я до милої, кой ми при дорозі.

21

— Де ідеш ти, мій миленький, ци на косовицю,
Та на кого зоставляеш свою молодицю?
— Та на тебе зоставляю, мій любий Штефане,
Доглядай ми молодицю, з ким вона зістане.
Доглядай ми молодиці, доглядай ми жінки,
Як я прийду з косовиці, куплю ти горівки.

22

Ой косив я вперед гречку, а потім пшеницю,
Ой любив я вперед дівча, потім — молодицю,

23

Ой косити, громадити, не можу си скласти,
Цілувати, обнімати, коби лиш допасти.
Ой косити, громадити, тото біда мені,
Цілувати, обіймати, тото душа мені.

24

Ой поляно, поляночко, люди тя скосили,
А на мене, молодого, неславу зложили.

1

О й чиї ж се гребці,
Дівки та молодці?
Граблі золотії,
Самі молодії;
Гребли, не гуляли,
Граблі поламали.

2

Наші гребці, як гребці,
Чужі гребці, як старці:
У чорній одежі,
Постриглися в лежні.

Наші гребці, як гребці,
Чужі гребці, як старці:
Торби почіпляли,
В нас хліба прохали.

3

У нас гребці, як гребці,
В людей гребці, як старці:
Ходять по селу,
Просять киселю. Гу!

4

Наша пані бджілочка,
Єсть у єї горілочка;
Сама не п'є
І нам не дає.

5

Наш пан молодий,
Під ним кінь вороний;
Коня осідлає
Та нас посаджає;
А як запряже,
Та й нас повезе.

6

Одчиняй, пане, погребі,
Бо вже сіно погребли,
Уже й покопили,
Пана звеселили;
В копиці поклали
Та й не спочивали.

298

7

Господинейко наша,
Ци готова каша,
Ци готові пироги,
Бо вже в полі облоги.

8

Ми своєму пану
Ізробили славу:
Сіно погребли і покопили;
Таки ми вечеряти та заробили!

9

Ой ми сіно громадили,
Чорнявого принадили,
Чорнявого, кучерявого.
А ще будем громадити,
Щоб луччого принадити:
Іще чорнявійшого,
Іще кудрявійшого.

10

Ой посестро, посеструню, еден голосочок,
Підем сіно громадити в вишневий садочок.
Будем сіно громадити, будем ся дивити,
Звідки наше закохане буде виходити.
Закохане виходило, шапочку здіймало,
Низенько си поклонило: «Дай, боже, щасливо».

11

А я сіно громадила, складала в копиці,
Пізнавала миленького сліди до керниці.

299

— Ой хмариться і буриться, моє сінце в полі,
 Пішла би я згромадити, мене в ніжки коле.
 Купи-но ми, мій миленький, жовті черевички.
 А я піду ізгромаджу та й зложу в копички.
 — Ой де ти си забавила, моя заручена?
 — А я сінце громадила цілий день учера.

Та ти, любко, громадила, мені було видно,
 А я стягнув капелюшок: громадь, любко, швидко.
 Громадь, любко, громадь, любко, скидай у копиці,
 Щоби тобі завиділи чужі молодиці,
 Щоби тобі завиділи ті чужії люде:
 Та що з тебе, молодої, за газдиня буде.

ОЙ ДОЩИКУ-ПОЛИВАЙЧИКУ

Ой дощику-поливайчику,
 Поливай, поливай
 Та нашої сторононьки
 Не минай, не минай.
 Скриплять мої ворітечка
 На мороз, на мороз,
 Горить моє біле лице —
 Буде дощ, буде дощ.
 Ой напинай, козаченьку,
 Холодок, холодок,
 Щоб не згорів у дівчини
 Біленький видок;
 Щоб не змаяв буйний вітер
 Чорненьких брівок;
 Щоб не змочив дрібен дощик
 Русої коси;
 Щоб не вrekli вражі люди
 Моєї краси.

ОЙ УЖЕ СОНЦЕ НАД ВЕРБАМИ

Ой уже сонце над вербами,
 Пусти нас, пане, хоч з ребрами!

Ой уже сонце над грушами,
 Пусти нас, пане, хоч з душами.
 Ой уже сонце в очереті,
 Пусти нас, пане, вечеряти.
 Ой, уже сонце в овсі, в овсі,
 Полічи, пане, чи ми усі?

УЖЕ СОНЦЕ НА ПРИЧІЛКУ

Уже сонце на причілку,
 Бере пана за печінку...
 Нехай же бере,
 Не перстає!

Уже сонце над дубком,
 Нам додому холодком,
 А ми не йдемо —
 Приказу ждемо.

Уже сонце котиться,
 Нам додому хочеться,
 А ми не йдемо —
 Приказу ждемо.

Поки прийде пан
 Та й іскаже нам,
 Поки прийде дід
 Та й іскаже: «Йдіть!»

ОЙ ЧИЄ Ж ТО СІНО?

Ой чиє ж то сіно,
 Бодай почорніло!
 Ой чиє ж воно,
 Бодай погнило!
 Бодай сіно тліном сіло
 І коса зломилась,
 Ой як же я, молодая,
 Над ним утомилась!

ГРАБАНЄ, ГРАБАНЄ

Грабанє, грабанє, би-сме дограбали,
Жеби-сме на вечюор одомаш достали.
Назбирала-м трави, не можу занести,
Подь же, мой миленький, на теліжце везти.
Ти будеш тягати, а я буду пхати,
Дасть ти моя мати до масла мочати.

ЧИНЯЙ, ПАНЕ, ВОРОГА

Чиняй, пане, ворога,
Їде твоя робота.
 Чиняй, не бари,
 З'їдять комарі!
Чиняй, пане, комірку,
Давай гребцям горілку.
 Чиняй, не бари,
 З'їдять комарі!
Чиняй, пане, сіни,
Щоб гребчики сіли.
 Чиняй, не бари,
 З'їдять комарі!
Чиняй, пане, хату,
Давай гребцям плату.
 Чиняй, не бари,
 З'їдять комарі!
 Кусають і тнуть,
 Дихать не дають!

ПО ДОРОЗІ ПАУТИНА

По дорозі паутина
Повилась, повилась,
Дівчинонька з козаченьком
Понялась, понялась.
А ми тую паутину
Докупи зберем,
Козаченька з дівчиною

Докупи зведем.
А ми тую паутину
Позгрібаємо,
Козаченька з дівчиною
Повінчаємо.
Ой зіллячко-коріннячко
В печі погорить,
Дівчинонька з козаченьком
Гуде-говорить.
А в нашого козаченька
Єсть кінь вороний,
Тільки сісти, поїхати
До батенька в двір:
— Помагай біг, мій батенько,
Або добрий день.
Оддай дочку Марусечку
Хоч на один день.
— А я тобі, Марусечко,
Да й не бороню,
А я тобі Марусечку
Навіки дарю.

купальські

пісні

КУПАЙЛО, КУПАЙЛО!

„**К**упайло, Купайло!
Де ти зимувало?»
«Зимувало в лісі,
Ночувало в стрісі,
Зимувало в пір'ячку,
Літувало в зіллячку».

НА ІВАНА НА КУПАЛА

— На Івана на Купала, що Іван діє?
— Гречку сіє.
У нашої гречки гарні вершечки.

Було б тобі, Іванку, не купатися,
Було б тобі, Іванку, з нами гратися.
— Що Іван діє?
— Пшеницю сіє.
У нашої пшениці жовті косиці.
Було б тобі, Іванку, не купатися,
Було б тобі, Іванку, з нами гратися.

ПРОТИ ІВАНА СОНЦЕ ІГРАЛО

Проти Івана сонце іграло,
Ой рано, на Івана,
А де ж воно ночувало?
Ой рано, на Івана,
Ночувало у Івана.
Ой рано, на Івана,
А що ж воно вечеряло?
Ой рано, на Івана,
Вечеряло варенички,
Ой рано, на Івана,
Варенички з цибулею,
Ой рано, на Івана,
З цибулькою, з чорним маком,
Ой рано, на Івана,
З чорним маком, з пастернаком,
Ой рано, на Івана,
І з юшкою, з петрушкою,
Ой рано, на Івана.

ХОДИЛИ ДІВОЧКИ КОЛО МАРИНОЧКИ

Ходили дівочки коло Мариночки,
Коло мого Вудола-Купала!
Гратиме сонечко на Івана!
Накупався Іван та в воду упав.
Купала під Івана!

ДА КУПАВСЯ ІВАН

Да купався Іван да й у воду впав.
Купала на Івана, Купала на Івана!
Да купався Клим да й у воду вплив.
Купала на Івана, Купала на Івана!
Да купався Іван, доведеться і нам.
Купала на Івана, Купала на Івана!
Да купався Мусій, доведеться усім.
Купала на Івана, Купала на Івана!
На калину роса пала,
У нас на улиці Купала.
Купала на Івана!

У ВИШНЕВІМ САДОЧКУ

У вишневім садочку
Скопаю я грядочку
Да посію квіточок
На Купайла на віночок.

А МИ РУТОНЬКУ ПОСІЄМ

А ми рутоньку посієм, посієм,
Зеленую руту, жовтий цвіт
Посієм!
А ми рутоньку поподем, поподем,
Зеленую руту, жовтий цвіт
Поподем!
А ми рутоньки нарвемо, нарвемо,
Зеленую руту, жовтий цвіт
Нарвемо!
А ми віночки сплетемо, сплетемо,
Зеленую руту, жовтий цвіт
Сплетемо!
А ми дівочок вберемо, вберемо,
Зеленую руту, жовтий цвіт
Вберемо!

ОЙ НА КУПАЛА-КУПАЛОЧКА

Ой на Купала-Купалочка
Не виспалася Наталочка.
Погнала бички, дримаючи,
На кілки ніжки збиваючи.
Приточи, боже, більше ночі
На Наталчині чорні гочі.

МАРИНКА-КУПАЛОЧКА

Наша Маринка-купалочка
Посеред моря купалась,
Посеред моря купалась,
На бережку білилась,
На бережку білилась,
Вийшла на улицу, хвалилась:
«У мене личко як яблучко,
У мене личко як яблучко,
У мене брови чорнесенькі,
У мене брови чорнесенькі,
Зовсім я дівка складнесенька».

КУПАЛОЧКА СКУПАЛАСЯ

Купалочка скупалася,
На березі сушилася,
Окропом очі завішала,
Ріпою зуби затикала.
Та й тому ж люди дивуються.
Та не дивуйтеся сьому, люди,—
Я ж бачила дивніше:
Що шука-рибка кросно ткала,
А рак-неборак цівки сукав,
А муха-горюха обідать варила,
А комар пищить, воду тащить.
Та коли б не тії, не перелази,
Приніс водиці б чотири рази.

ХТО НЕ ПІДЕ НА КУПАЙЛА

Хто не піде на Купайла,
Щоб йому ноги поламало,

Щоб поклато колодою,
Колодою смоловою.
Сонце пече,
Смола тече.
Да ідїть, хлопці,
Смоли брати.
Відьміні очі заливати,
Щоб по ночах не ходили,
Чужих коров не доїли,
Бо коровки старенькії —
В їх телятка маленькії.

ЗЕЛЕНАЯ ДІБРОВОНЬКО

Зеленая дібровонько,
Чого так рано спустошена?
Трава на сіно покошена?
— Ой молодая молодежи,
Вийди до нас на вулицю,
Винеси нам купайлицю!
— Ой рада б я виходити,
Та заставляють до роботи,
Та заставляють хату мести,
Під круту гору воду нести.
А під другу камінь котити.
Ой повій, вітре буйнесенький,
Викоти камінь круглесенький;
Зійди, дощику дрібнесенький,
Скroppи травицю-муравицю —
Нехай я вийду на вулицю;
Винесу дівкам купайлицю.
Бо наші хлопці — недбайлиці,
Не вирубали купайлиці;
Якби вони за нас дбали,
То купайлицю вирубали.

МОЛОДАЯ МОЛОДИЦЕ

«Молодая молодежи,
Вийди звечора на улицу».
«Як же мені виходити,
Дівкам купайло розводити?
В мене свекорко — не батенько,

В мене свекруха — не матінка,
У комороньку зачиняє
Та й на уличеньку не пускає.
Прочиню я квартиручку
Та подивлюся на уличку:
Дівки купайло убирають,
А мене сльози обливають».

ОЙ МОЛОДАЯ МОЛОДИЦЕ

«Ой молодая молодице,
Вийди до нас на вулицю,
Розведи нам купайлицю».
«Ой рада б я до вас вийти,
Лежить милий, буде бити.
Од милого одвернуся,
Од свекорка одклонюся,
А од свекрухи одпрошуся,
А дівера — не боюся.
Возьму зовицю за ручицю,
Таки вийду на вулицю,
Таки ж прийду на вулицю,
Розведу вам купайлицю».

ЗАПИЛАЛА СОБІТОЙКА

Запилала собітойка,
Схопилася челядойка,
Схопилася, прибігає
Та ще дровець докладає.
Собітойка ясно горить,
Челядойка пишно ходить,
Собітойка догорає,
Худобойка проквітає.

ОЙ СОБІТКО, СОБІТОЙКО

Ой собітко, собітойко,
Я на тебе волочила,
Я на тебе волочила

І стежейку толочила,
Ей то в гору, то в долину,
То в толоку, то в царину.

Гори ж, гори, собітойко,
Гори ясно, піднімайся,
Гори ясно, піднімайся,
На всі боки розсвічайся,
Ей то в гору, то в долину,
То в толоку, то в царину.

Та юж горить собітойка,
Горить ясно, паленіє,
Горить ясно, паленіє,
На всі боки іскри сіє,
Ей то в гору, то в долину,
То в толоку, то в царину.

Ой собітко, собітойко,
Я на тебе волочила,
Я на тебе волочила
І стежейку толочила,
Ей то в гору, то в долину,
То в толоку, то в царину.

ІВАНЕ, ІВАШЕЧКУ, НЕ ПЕРЕХОДЬ ЖЕ ДА ДОРІЖЕЧКИ

Іване, Івашечку,
Не переходь же да доріжечки;
Іване-Івашечку, Іване-Івашечку!¹
Як перейдеш, виноват будеш;
Виноват будеш — і коника збудеш!
Як поймаєм, порубаєм
На дрібен мак, на капусточку,
Та посієм тебе в трьох городочках;
В трьох городочках та на трьох грядочках!
Та виросте з тебе три зілини,
Три зілини любистини;

¹ Приспів повторюється після кожного рядка пісні.

Перва зілина — любисточок,
Друга зілина — барвінина,
Третя зілина — василечок.
Любисточок для любощів,
Барвіночок для дівочок,
Василечок для запаху!

ТОРОХ, ТОРОХ ДА ПО ДОРОЗІ

Торох, торох да по дорозі,
Голос, голос да по дуброві...
Що ж то за торох по дорозі?
Що ж то за голос по дуброві?
Ой то брат сестру зарубать хоче,
А сестра в брата да просилася:
«Ой братику, мій голубчику!
Не рубай ти мене й у субітоньку,
Зарубай ти мене й у неділеньку!
Й у неділеньку рано-пораненьку
Посічи ти мене да на дрібен мак.
Да посій ти мене й у трьох городочках,
А й уродиться да тройзіллячко...
Що перве зілля — то ж василечки,
А друге зілля — то ж барвіночок,
А третє зілля — то ж любисточок.
Що любисточок задля любощів,
А барвіночок задля дівочок,
А васильочок задля пахощів.
І до церкви йдуть, і васильки несуть,
І мене спом'януть, і тебе прокленуть.

ІВАН-ДА-МАР'Я

Стала дівка постіль слать,
Постіль стеле-хлистає.
А він її питає:
— А звідки міщанка?
— По імені Карп'янка.
А звідки міщанин?

— По імені Карпів син.
Бодай попи пропали:
Сестру з братом звінчали.
Ходім, сестро, в монастир.
Нехай нам бог простить.
Монастир каже: не прийму,
А бог каже: не прощу.
Ходім, сестро, в темний ліс,—
Нехай же нас звір поїсть.
А ліс каже: не прийму,
А звір каже: вижену.
Ходім, сестро, в море,
Потопимся обоє!
А море каже: не прийму,
А риба каже: викину.
Ходім, сестро, горою,
Розсіємось по полю,
Розсіємось по полю
Шовковою травою.
Будуть люди зілля рвати,
Сестру з братом споминати.
Я зацвіту в жовтий цвіт,
Ти зацвітеш в синій цвіт,—
Буде слава на весь світ.

ЯК ПІШЛА ГАННА В ДУНАЙ ПО ВОДУ

Як пішла Ганна в Дунай по воду,
І ступила Ганна на хитку кладку.
Ганна, моя панна,
Ягода моя червона.
Кладка схитнулась, Ганна втонула,
Як потопала, тричі зринала.
Ганна, моя панна,
Ягода моя червона.
Ганнина мати громаду збирала,
Громаду збирала, усім заказала.
Ганна, моя панна,
Ягода моя червона.
Не беріте, люди, у Дунаї води,—
В Дунаї вода — Ганнина сльоза.

Ганна, моя панна,
Ягода моя червона.
Не ловіте, люди, у Дунаї шуки,—
В Дунаї шуки — Ганнині руки.
Ганна, моя панна,
Ягода моя червона.
Не ловіте, люди, у Дунаї сомів,—
У Дунаї соми — Ганнині ноги.
Ганна, моя панна,
Ягода моя червона.
Не ламайте, люди, по лугам калини,—
По лугам калина — Ганнина краса.
Ганна, моя панна,
Ягода моя червона.
Не рвіте, люди, по лугам терну,—
У лузі терен — Ганнині очі.
Ганна, моя панна,
Ягода моя червона.
Не косіте, люди, по лугам трави,—
По лугам трава — Ганнина коса.
Ганна, моя панна,
Ягода моя червона.

ПІДЕМ, ДІВКИ, НА ЯГІДКИ

Купала на Йвана!
Підем, дівки, на ягідки.
Купала на Йвана!
А всі дівки понабрали.
Купала на Йвана!
Одна дівка не набрала.
Купала на Йвана!
Підем, дівки, та річку брести.
Купала на Йвана!
А усі ж дівки перебрели.
Купала на Йвана!
Одна ж дівка та потонула.
Купала на Йвана!
Дорогі шати помочила.
Купала на Йвана!
Срібряні ключі упустила.
Купала на Йвана!

Рибаки ж мої, риболовнички!
Купала на Йвана!
Не ловіть же ви мої падчерки.
Купала на Йвана!
А вловіте мені дорогі шати.
Купала на Йвана!
Перейміте мені срібряні ключі.
Купала на Йвана!

ПІДУ В САДОЧОК

Піду в садочок, нарву квіточок,
Гей, гей, гей, нарву квіточок.
Нарву квіточок, сплету віночок,
Гей, гей, гей, сплету віночок.
Сплету віночок, пустию в ставочок,
Гей, гей, гей, пустию в ставочок.
Хто вінка спійме, той мене візьме,
Гей, гей, гей, той мене візьме.
Козак молодий за вінком поплив,
Гей, гей, гей, за вінком поплив.
Тільки що поплив — та й по шию вбрів,
Гей, гей, гей, та й по шию вбрів.
«Біжи, мій коню, та й дорогою,
Гей, гей, гей, та й дорогою,
Не кажи, коню, що я втопився,
Гей, гей, гей, що я втопився.
А кажи, коню, що оженився,
Гей, гей, гей, що оженився.
Була молода — холодна вода,
Гей, гей, гей, холодна вода.
Були світилки — ясні зірки,
Гей, гей, гей, ясні зірки.
Були бояри — чорні хмари,
Гей, гей, гей, чорні хмари.
Були свашеньки — черепашеньки,
Гей, гей, гей, черепашеньки.
Були музики з бистрої ріки,
Гей, гей, гей, з бистрої ріки.

КОЛО ВОДИ-МОРЯ ХОДИЛИ ДІВОЧКИ

Коло води-моря ходили дівочки,
Коло Мариночки.

Купало!

Гратиме сонечко

На Йвана!

Пішли дівочки та по ягодки.

Коло води-моря ходили дівочки,
Коло Мариночки.

Купало!

Гратиме сонечко

На Йвана!

Уже дівочки поплели віночки.

Коло води-моря ходили дівочки,
Коло Мариночки.

Купало!

Гратиме сонечко

На Йвана!

Віночки не в'януть, дівочки не плачуть.

Коло води-моря ходили дівочки,
Коло Мариночки.

Купало!

Гратиме сонечко

На Йвана!

Віночки потонули, дівочки сплакнули.

Коло води-моря ходили дівочки,
Коло Мариночки.

Купало!

Гратиме сонечко

На Йвана!

ОЙ НІХТО ТАМ НЕ БУВАВ

Ой ніхто там не бував,
Де я явір вирубав!
Ой яворе, явороньку
Зелененький.

Ой зійшли, зійшли
Два місяці ясні;

Ой яворе, явороньку
Зелененький.

Ой вийшли, вийшли
Два парубки красні;
Ой яворе, явороньку,
Зелененький.

Перший парубочок —
Пан Івасенько;
Ой яворе, явороньку
Зелененький.

Другий парубочок —
Пан Петруненько;
Ой яворе, явороньку
Зелененький.

А на Івасеньку
Вишита сорочка;
Ой яворе, явороньку
Зелененький.

А хто ж єму вишив?
Панна Марисенька!
Ой яворе, явороньку
Зелененький.

А на Петруненьку
Вишита сорочка;
Ой яворе, явороньку
Зелененький.

А хто ж єму вишив?
Панна Ганнусенька!
Ой яворе, явороньку
Зелененький.

Ой зійшли, зійшли
Дві зіроньки ясні;
Ой яворе, явороньку
Зелененький.

Ой вийшли, вийшли
Дві дівоньки красні!

Ой яворе, явороньку
Зелененький.

Перша дівонька —
Панна Марисенька;
Ой яворе, явороньку
Зелененький.

Друга дівонька —
Панна Ганнусенька;
Ой яворе, явороньку
Зелененький.

А на Марусеньці —
Рутяний віночок;
Ой яворе, явороньку
Зелененький.

А хто ж її справив?
Пан Івасенько!
Ой яворе, явороньку
Зелененький.

А на Ганнусеньці —
Рутяний віночок;
Ой яворе, явороньку
Зелененький.

А хто ж її справив?
Пан Петруненько!
Ой яворе, явороньку
Зелененький.

ПОСІЮ Я РОЖУ

Посію я рожу, поставлю сторожу.
Стороною дощик іде, стороною,
Над моєю рожею червоною.
Непевна сторожа, виламана рожка.
Стороною дощик іде, стороною,
Над моєю рожею червоною.

Вийшло на рожі три місяці ясних.
Стороною дощик іде, стороною,
Над моєю рожею червоною.
Три місяці ясних, три молодці красних.
Стороною дощик іде, стороною,
Над моєю рожею червоною.
Перший молодчик — молодий Василько.
Стороною дощик іде, стороною,
Над моєю рожею червоною.
Другий молодчик — молодий Іванко.
Стороною дощик іде, стороною,
Над моєю рожею червоною.
Третій молодчик — молодий Павличко.
Стороною дощик іде, стороною,
Над моєю рожею червоною.
Посію я рожу, поставлю сторожу.
Стороною дощик іде, стороною,
Над моєю рожею червоною.
Непевна сторожа, виламана рожка.
Стороною дощик іде, стороною,
Над моєю рожею червоною.
Вийшло на рожі три зірочки ясних.
Стороною дощик іде, стороною,
Над моєю рожею червоною.
Три зірочки ясних, три дівочки красних.
Стороною дощик іде, стороною,
Над моєю рожею червоною.
Перша дівочка — молода Одарка.
Стороною дощик іде, стороною,
Над моєю рожею червоною.
Другая дівочка — молода Оксанка.
Стороною дощик іде, стороною,
Над моєю рожею червоною.
Третя дівочка — молода Оленка.
Стороною дощик іде, стороною,
Над моєю рожею червоною.

ОЙ ЗА НАШИМ САДОМ

Ой за нашим садом
Три місяці рядом.

Повій, голосочку,
Рано по лісочку.
Повій, голосочку,
Рано по лісочку¹.

Три місяці ясних,
Три парубки красних.

За нашим городом
Три зірочки ясних.

Три зірочки ясних,
Три дівочки красних.

А Микола Ганнусю любив
Та їй черевички купив.

А Микита Павліну любив
Та їй биндочку купив.

Той Марко Маріку любив
Та їй хусточку купив.

Та Ганнуся пишна
В черевичках вийшла.

Та Павліна пишна
У биндочці вийшла.

Та Маріка пишна
В хустиночці вийшла.

**ІВАНЕ, ІВАШЕНЬКУ,
ТА НЕ ГРАЙ КОНЕМ**

Іване, Івашеньку,
Та не грай конем
Да понад морем,
Іване, Івашеньку.
Да Дунай-море

Да й урічливе,
Іване, Івашеньку.
Урочу я тебе
І коня твого,
Іване, Івашеньку,
Коня вороного,
Тебе, молодого,
Іване, Івашеньку.
Збрую твою
Да козацькою,
Іване, Івашеньку.
Красоту твою
Молодецькою,
Іване, Івашеньку.
Збрую твою
На возах везуть,
Іване, Івашеньку.
Красоту твою
На руках несуть,
Іване, Івашеньку.
В збрую твою
Убираються,
Украшаються,
Іване, Івашеньку.
Да за горою
Да за кам'яною,
Іване, Івашеньку,
Стоять коні
Да готовії,
Іване, Івашеньку,
Посідлані
І поуздані,
Іване, Івашеньку.
Тільки сісти
Да й поїхати,
Іване, Івашеньку.
Да за гіроньку
По удівоньку,
Іване, Івашеньку.
Да удівоньку
Да легко брати,
Іване, Івашеньку,
Да легко брати.

¹ Приспів повторюється після кожних двох рядків пісні.

Да важко жити,
Іване, Івашеньку.
За горою
Да за кам'яною,
Іване, Івашеньку,
Стоять коні
Да готовії —
Іване, Івашеньку.
І посідлані,
І поуздані,
Іване, Івашеньку.
Тільки сісти
Да поїхаги,
Іване, Івашеньку.
Да за границю
Да по дівицю,
Іване, Івашеньку.
Що дівицю
Да важко брати,
Іване, Івашеньку,
Важко брати,
А легко жити,
Іване, Івашеньку.

РОЖА

А купальний Іван
Та на воду упав.

Стороною, дощику, стороною
Над моєю рожєю повною!¹

Посію я рожу,
Поставлю сторожу.

Поставлю сторожу
Я свого батенька.

Недобра сторожа:
Пощипана рожя.

Поставлю сторожу
Я свою матусю.

Недобра сторожа:
Пощипана рожя.

Поставлю сторожу
Я свого братика.

Недобра сторожа:
Пощипана рожя.

Поставлю сторожу
Я свою сестрицю.

Недобра сторожа:
Пощипана рожя.

Поставлю сторожу
Я свого милого.

Хороша сторожа:
Червоная рожя.

ОЙ СТОЯЛА ТОПОЛЯ

Ой стояла тополя
Край поля.
Хто ж тебе, тополе,
Обполе?
Хто ж тебе, тополе,
Обполе?
Хто ж тебе, дівчино,
Пригорне?
Обіззався та й хлопець
Молоденький:
«Я ж тебе, тополю,
Обполю.
Я ж тебе, тополю,
Обполю,
Я ж тебе, дівчино,
Пригорну».

¹ Приспів повторюється після кожних двох рядків пісні.

ТА ХОДИЛА ДІВЧИНОНЬКА ПО МЕЖІ

Та ходила дівчинонька по межі,—
Червонії черевички на носі.

Стій, дубе зелений,
На дубові жолуді,
В чистім полі роса впала,
На улиці Купала

На Івана¹.

Червонії черевички на носі,
Що покупив козаченько² на торзі.

Носи, носи, дівчинонько, здорова,
А я тобі не скажу ні слова.

Та петрівочка минається,
Сива зозуленька ховається.

А чи було літо, чи не було,
Чомусь воно мені не докучило.

Що я, молодая, не гуляла,
Що я челядоньку не видала.

Мене моя мати не пускала.
Та й у комірочку зачиняла.

Та й у комірочку зачиняла,
Золотим замочком замикала.

Золотим замочком замикала,
А замикаючи, приговорювала:

«От тут сиди, доню, в комірочці,
Поки розійдуться вечорниці».

А я в комірочку підкопалася,
Пішла на вулицю, нагулялася.

КУПАЛА НАША, КУПАЛА

Купала наша, Купала,
Заграло сонечко на Івана.
Де сходить сонце, сходить, там грає;
Там мій миленький кониченька сідлає;
Сідлає кониченька при свічі,
А виходить на улицю уночі.
Виїхав на улицю, посвистав,
Вже ж він своєї миленької не застав.
«Чогось моя миленькая стала пишна,
Що до мене на улицю не вийшла».
Ізвечора русу косу чесала,
А опівночі черевички озувала,
А к світові на улицю виходжала.

ОЙ НА КУПАЙЛА НА ІВАНА

Ой на Купайла на Івана
Вийшла дівчина, як панна;
Усі хлопці зглядаються,
Її займати стидаються,
Іден Іванко не повстидався,
Взяв за рученьку і привітався.

ГУСЯТА, КАЧАТА

Гусята, качата
Гречечку з'їли,
На панів ставочок
Питки злетіли.
Ой у сінях,
За дверечками,
Стоїть ліжечко
З подушками.
На тім ліжку
Іванко сидить,
На правій руці

¹ Приспів повторюється після кожних двох рядків пісні.

² Уляночка, Василечко або якесь інше ім'я.

Скрипочку держить.
Скрипочка грає,
Аж вимовляє:
«Десь моєї Марійки
Дома немає».
Через пень, через пень,
Через колоду
Скачи, Марійко,
По шию в воду,
Бо як скочиш,
Душу загубиш.
Признайся, Марійко,
Кого ти любиш?
«Люблю медочок,
Бо солоденький,
Люблю Іванка,
Бо молоденький,
У нього носочок
Як огірочок;
Його брівочки
Так як шнурочок;
Його борідка золотенькая,
Сама Марійка молоденькая».

ОЙ ТИ, ЗЕЛЕНА ДУБРОВОЙКО

Ой ти, зелена дубровкой,
Як тебе рано спустошено,
Траву на сіно покошено,
Ой покошено, й пограблено,
Ще у копиці покладано.
Та зосталося трійзіллячко,
Нікому ж його ополоти.
Стоїть Іванко при воротах,
Ой стоїть же він при куточку,
Ой грає, грає у дудочку,
Ой грає, грає, виграває,
Свою Мариську викликає:
«Вийди, Марисю, серце моє,
Поллемо зілля майовое
Та поберемось, серце моє!»

ОЙ НА ГОРОДІ КАТРАН РОДИТЬ

Ой на городі катран родить,
А до дівчини козак ходить.
Ой роди, роди, катраночку,
Ходи, козаче, мій паночку;
Ой роди, роди, зелененький,
Ходи, козаче мій молоденький;
Ой роди, роди, розростайся,
Ходи, козаче, не цурайся.
Ой роди, роди, шолудивий,
Ходи, козаче чорнобривий.

ОЙ У ЛІСІ, НА ГОРБОЧКУ

Ой у лісі, на горбочку,
Там висіла колисочка на дубочку.
А у тії колисочці два голуби.
Колисався Микола молодий.
«Колишіте мене, браття, високо,
Щоб було видати далеко.
Колишіте мене, браття, ще й вище,
Щоб було до тещі видніше.
Десь моя тещенька мед-вино п'є.
Десь моя Ганнуся вінки в'є,
Десь моя Ганнуся вінки в'є,
Десь мене, молодого, давно жде».

ОЙ ЛЕТИЛА ГОРЛИЦЯ ЧЕРЕЗ САД

Ой летіла горлиця через сад,
Гей, гей, через сад!
Да згубила пір'ячко на весь сад,
Гей, гей, на весь сад!
А хто сее пір'ячко зобере,
Гей, гей, зобере?
А хто мене серденьтком назове,
Гей, гей, назове?
Вона пішла, пір'ячко зобрала,
Гей, гей, зобрала,
Сама себе серденьтком назвала,
Гей, гей, назвала.

ОЙ ШАРІЛА ВИШЕНЬКА, ШАРІЛА

Ой шаріла вишенька, шаріла,
А під нею дівчина сиділа.
— Ой не сиди, дівчино, не сиди,
Взуйся собі в черевички та й ходи.
— Нащо мені батькові, старії,
Купить мені мій милий новії.

ТОБІ, ОЛЕНКО, ТУТ БУТИ

Тобі, Оленко, тут бути, тут бути,
Сплети віночок із рути, із рути.
Сплела віночка, заснула, заснула,
Приїхав миленький — не чула, не чула.
Сів на коника, об'їхав, об'їхав,
Своєї Оленки не рухав, не рухав.
«Ой спи, Оленко, здорова, здорова,
Не скажу тобі ні слова, ні слова».

А ГОРОБЧИК ТА СИНІЧКУ ЛЮБИВ

А горобчик та синичку любив,
По колосочку та пшеничку носив.
По колосочку та пшеничку носив.
А Микола та Ганнусю любив,
По кишнях та гостинці носив.
По кишнях та гостинці носив.
— Ой Ганнусю, ти голубко моя!
Дірявая та кишеня була,
Дірявая та кишеня була,
Дірявая та кишеня була,
Зато тобі та гостинця нема,
Зато тобі та гостинця нема.

ЧОМ ТИ, МІСЯЦЮ, НЕ СЯЄШ?

Чом ти, місяцю, не сяєш?
Чом ти, Миколо, не сядеш?

Десь ти Ганнусі не любиш,
Що ти їй віночка не купиш.
— Якби я її не любив,
То я б до неї не ходив,
То я б до неї не ходив,
В руках шапочки не носив.
В руках шапочки не носив,
Її батенька не просив.
Чорная шапочка на кілку.
Ти ж, моя Ганнуся, у вінку.

НА ГОРОДІ ЧОРНОБИЛЬ

На городі чорнобиль
Біло зацвів,
Наїхало кавалерів
Повен двір,
Пізнай, пізнай, дівчино,
Котрий твій.
«А я свого милого
Добре знаю,
Межи всіма парубками
Пізнаю».
«Ой по чому, дівчино,
Пізнала?»
«Ой по тому, дівчата,
По тому —
Чорная шапочка
На ньому,
Чорная шапочка,
Як галка».
«Ти ж моя, дівчино,
Коханка».

СІЯЛА ЗІРОЧКА, СІЯЛА

Сіяла зірочка, сіяла.
— З ким ти, Паулько, стояла?
— З тобою, Лук'ян, з тобою,

Як із ясною зорею.
— По чім ти мене пізнала,
Що зорею назвала?
— По тобі, Лук'яне, по тобі,
Чорна шапочка на тобі.

ЗА ГОРОДОМ ОГОНЬ ГОРИТЬ

За городом огонь горить,
А в нашім сельці полоннічко
Просто Марусі в оконечко.
Ой там Маруся хустоньку шила,
З своїм Антонком говорила:
— На тобі, Антонку, сю хусточку,
Сховай її про неділочку;
Будеш раненько вставати,
Біле личенько умивати,
А хустиною утирати.
Біле личенько од сонечка,
Чорні брівоньки од полим'ячка.

НА ГОРІ ЖИТО

На горі жито,
Під горою просо;
Під гору зелененько,
По місяцю видненько,
Серденько!
У нашого Івашка
Та пишная дівка
І горілки не п'є,
Купало!
І на вулицю не йде,
На Івана!
— Молода Явдошка!
Ходім жито жати!
— Молодий Васильку!
Я не вмю жати.
Під гору зелененько,

По місяцю видненько,
Серденько!
— Я жати научу,
Черевички куплю.
Купало!

ХОДИВ ДВОРЯНИН ТА Й ПО ГОРОДОЧКУ

Іване-Вашеньку!
Ходив дворянин та й по городочку,
Іване-Вашеньку!
Перебирає та й стрілочками,
Іване-Вашеньку!
Которая зелененькая,
Іване-Вашеньку!
Ходить Василь та й по улоньці,
Іване-Вашеньку!
Перебирає та й дівочками,
Іване-Вашеньку!
Которая молоденькая,
Іване-Вашеньку!
Дівчина Параска та й молодша усіх,
Іване-Вашеньку!
І молодша усіх, вродливіша усіх,
Іване-Вашеньку!
Я Параску люблю і за себе візьму,
Іване-Вашеньку!

ОЙ В ГОРОДІ ВИШНЯ

Ой в городі вишня,—
Чому не черешня?
Калино-малино, ягодо зелена!
Ой ти мене любиш,—
Чому не беремся?
Калино-малино, ягодо зелена!

ЧОМ ТИ, БАРВІНКУ, НЕ СТЕЛИШСЯ?

«Чом ти, барвінку, не стелишся?
Чом ти, Миколо, не женишся?»

«Я ще зелений — постелюся».
«Я ще молодий — оженюся».
«Чом ти, руточко, вгору не йдеш?
Чом ти, Ганнусю, заміж не йдеш?»
«Я ще зелена — вгору піду».
«Я ще молода — заміж піду».

ПОМАГАЙ-БІ, МИКОЛО

— Помагай-бі, Миколо, куди йдеш?
Де ж твоя пшениченька, що ти жнеш?
— За гаєм, дівчата, за водою.
Буду жати з Ганнусею молодую.
— Помагай-бі, Ганнусю, куди йдеш?
Де ж твоя пшениченька, що ти жнеш?
— За гаєм, дівчата, зелененьким.
Буду жати з Миколою молоденьким.

ОЙ ХОДИЛА ГАННУСЯ ПО ПОЛЮ

Ой ходила Ганнуса по полю,
Вибирала пшениченьку з куколю.
Прийшов Микола, шапку зняв.
— Боже тобі, та Ганнусю, помагай.
Буде з цієї пшениченьки коровай.
Буде з цієї пшениченьки насіння.
Коли в тебе, Ганнусю, весілля?
— В суботу, дівчата, в суботу,
Бо я маю за Миколу охоту.
В неділю, дівчата, в неділю,
Бо я маю на Миколу надію.

ОЙ ЛІСОМ, ЛІСОМ, ДОРІЖКОЮ

Ой лісом, лісом, доріжкою
Іхав Микола теліжкою.
Йому теліжка поламалась,
Йому Ганнуса сподобалась.

Вітер петрушку підвіває,
Микола Ганнусю підмовляє.
— Не йди, Ганнусю, ні за кого,
Підеш за мене, молодого.

ОЙ ТИ, ГАННУСЮ

— Ой ти, Ганнусю, ой ти, ой ти!
Звідки до тебе зайти, зайти?
— Садам, Миколо, садом, садом.
Буде горілка з медом, з медом.
А коникові обрік, обрік,
А подушечка під правий бік.

ШУМИТЬ, ГУДЕ, ДОЩ БУДЕ

— Шумить, гуде, дощ буде,
Де твій, Якове, нічліг буде?
— У Оксани в коміронеці
На біленькій постілоньці.
Там я буду ночувати,
Собі дівчину підмовляти:
«Ходи, Оксано, зо мною,
Возьму я шлюб з тобою».

ОЙ НЕМА ГАННУСІ НАЙГІРШОЇ МУКИ

Ой нема Ганнусі найгіршої муки,
Як попадешся Миколі у руки.
А він тобі скаже, коло тебе ляже,
Буде пригортати, правдоньки питати.
А ти, молоденька, коло нього ляжеш,
Ти ж йому, серце, правдоньки не скажеш.
— А я тобі, серце, тоді правду скажу,
Як твою руку із своєю зв'яжу.

ПОКЛАДУ Я КЛАДКУ

Покладу я кладку
Через моравку.

Вербове Купайло,
Вербове,
Час вам, дівчата,
Додому.
А ти тут, Наталко,
Зостанься,
Як прийде Тарас,—
Звінчайся.
Як принесе віночка
З кадила,
Щоб ти його, здорова,
Зносила,
А восени на весілля
Попросила.
Як не будеш віночка
Носити,
То й не будеш на весілля
Просити.

ОЙ ТИ, ОКСАНО, НЕ СТІЙ, НЕ СТІЙ

— Ой ти, Оксано, не стій, не стій,
Бо вже Петруньо не твій, не твій.
— Ой, здається, я не стояла, не стояла,
Зійшла зіронька світова,
Зійшла зіронька, засвітила,
Прийшла додому, мати била.
Прийшла додому, мати била,
Щоб я на Купайла не ходила.
Прийшов Петруньо та й питає,
Чи є Оксана, чи немає,
Що на Купайла не буває?
Десь її мати не пускає.
До роботоньки заставляє.

ОЙ КУПАЛОЧКА СКУПАЛАСЯ

Ой купалочка скупалася
Да на береженьку зсушилася,
Дівка Настя хвалилася:
— Що в мене коса до пояса,

Да в мене личко білявее,
Да в мене словце ласкавее,
В мене брівочки чорнесенькі.
Да й ідьте ж, люди, дивітеся,
Да іде Іван женитися
Да й на чужую сторононьку,—
Отам же йому нараяно —
Дві скрині плаття накладено,
Третюю грішми насипано,
Дівку Настю ізряджено,
Коло Івана посаджено.

СОНЦЕ СХОДИТЬ, ГРАЄ

Сонце сходить, грає —
Івась коня сідлає.
В стремена ступає,
В сидельце сідає,
Тяжко вздыхає.
Його батечко питає:
«Що ти, синочку, гадаєш,
Нащо коника сідлаєш?»
«Що, батечко, до того?
Я до тестя до свого.
Пущу коника на двір.
Ой у тестя новий двір,
Постелю барвінком двір,
Васильком местиму двір,
Щоб тещенька похвалила,
Щоб дівчина полюбила».

ОЙ ТИ, ПЕТРУНЮ, ОЙ ТИ, СЕРЦЕ

Ой ти, Петруню, ой ти, серце,
Набери води у відерце
Та помий руки білесенько
Ще й уберися гарнесенько,
Щоб тебе теща похвалила,
Дівка Тетяна полюбила.

ОЙ У ПОЛІ ПРИ ДОЛИНІ ГІРКИЙ ДИМ

Ой у полі при долині гіркий дим,
Там соловейко збудував собі дім,
Він до себе зозуленьку принадив:
«Іди, іди, Ганнусю, зо мною,
Будеш мені рідною жоною;
Будеш мені раненько вставати,
Будеш в моїм садочку кувати».

Ой у полі на долині гіркий дим,
Там собі Василько збудував дім,
Так він до себе Ганнусю принадив:
«Іди, іди, Ганнуню, зо мною,
Будеш мені рідною жоною,
Будеш мені раненько вставати,
Будеш моїй матінці вгоджати».
«Іди собі, Васильку, будь собі сам,
Гляди собі такої, як ти сам:
Щоб тобі раненько вставала,
Щоб твоїй матінці вгоджала».

ОЙ В ГОРОДІ, ОЙ В ХОЛОДІ

Ой в городі, ой в холоді
Стоїть колодезь, повно води;
Там багата з убогою
Брали водицю погожюю.
Прийшли до їх два парубки,
Прийшли до їх два молодці,
Стали убогую зачіпати,
А з багатой кепкувати.
Багатая журилася:
«Де моя доля поділася,
Ой шуби мої дорогії,
Що ж ви мені наробили?
Чи мені вами пенька убрати,—
Не хочять хлопці зачіпати.
Ой бинди мої шовковії,
Що ж ви мені наробили?
Чи мені вами коні гнuzдати,—
Не хочять хлопці зачіпати.

Персні мої золотії,
Що ж ви мені наробили?
Чи мені вами коні ковати,—
Не хочять хлопці зачіпати».

ПЕРЕГОРОДЖУ ТИНКОМ РІЧКУ

Перегороджу тинком річку,
Пущу лебедя, лебідочку.
А сама сяду з бережечку,
Буду на те диво дивитися —
Як буде лебідь купатися,
З лебідкою важатися.
Ой то не лебідь купається,
Ой то Оксана вмивається,
З нею Петруньо вишається.
В цю неділеньку звінчається.
Ой як не в цю неділю, то в другую,
Візьме собі молодую.
Як не в другую, то в п'ятую,
Візьме собі багатую.

А ПЛАВАЛА КЛАДОЧКА ПІД МЛИНОМ

А плавала кладочка під млином,
Не давала Ганнуса ручку двом:
— А на тобі, Нестерку, ручку мою,
А я тебе другою обійму,
А я тебе другою обійму,
До свого серденька пригорну.

У ГОРОДЕЧКУ ВЕРБА, ВЕРБА

У городечку верба, верба,
Під вербою вода, вода.
[Там] зозуленька купалася,
На бережечку сушилася,

На бережечку сушилася,
Дівка Ганнуся журилася:
«Я ще й рушничків не напряла,
А вже Василеві слово дала,
Ще й рушнички на варстаті,
А вже Василько сидить у хаті».

ОЙ ЧИЄ ТО ЖИТО

Ой чиє то жито
Стоїть недожато?

Защебечи, соловейку, защебечи,
На тихому Дунаю сидячи!¹

Ой як жита дожину,
То Оленку возьму.

А ще жита не дожав,
А вже Оленку взяв.

ОЙ КАЗАЛА МЕНЕ МАТИ ЗА МАЛЯРА ДАТИ

Ой казала мене мати за маляра дати;
Не дай мене, моя мати, ой не дай!
Маляр малює, жінки не цілує.
Ой казала мене мати за гончаря дати;
Не дай мене, моя мати, ой не дай!
Гончар горшки возить і жінку зморозить.
Ой казала мене мати за коваля дати;
Не дай мене, моя мати, ой не дай!
Коваль в кузні кує, жінки не жалує.
Ой казала мене мати за дігтяра дати;
Не дай мене, моя мати, ой не дай!
Дігтяр дьоготь возить і жінку обмаже.
Ой казала мене мати за писаря дати;
Оддай мене, моя мати, ой оддай!
Писар листи пише й дитину колише.

¹ Приспів повторюється після кожних двох рядків пісні.

ОЙ У БОРУ СОСОНКА СТОЯЛА

— Ой у бору сосонка стояла,
З ким, Євдося, шлюб брала?
— Брала з тобою, Андрію, з тобою,
Як з тею ясною зорою.
Буду тобі вірною жоною,
Буду вірненько служити,
Біленьку постіль стелити.
Я ж тобі білу постіль постелю,
Я ж тебе до серденька пригорну.

ТА ХОДИТЬ ДІВКА НАД ВОДОЮ

Та ходить дівка над водою,
Пуска долю за водою:
«Пливи, доле, за водою,
А я услід за тобою.
Та спливемоь докупочки,
Як сивії голубочки,
Та сядемо оддишемо,
Та дрібні листи напишемо.
Нехай батько не турбує,
Сивих волів не марнує,
Мені вінка не купує,
Бо я й того не зносила —
На Купайла загубила».

ОЙ ЛУГОМ, ЛУГОМ ВОДА ІДЕ

Ой лугом, лугом вода йде,
А понад тим лужечком
Стежка йде!
Отудою йшла молода дівчина,
Ой тою водицею вмивалася;
Повісила китаечку на морі,
Посіяла жемчужину у полі,
Поставила стовпи золотії,
Помостила мости срібнії.
Ой як буде їхати да мій нелюб,—

Не май, не май, китаєчко, на морі,
Ой не цвіти, жемчужино, у полі,
Не сяйте, стовпи золотії,
Не бряжчіть, мости срібнії.
А як буде їхати да мій миленький,—
Замай, китаєчко, на морі,
Зацвіти, жемчужино, у полі,
Засяйте, стовпи золотії,
Забряжчіть, мости срібнії. ✕

НЕ КУЙ, ЗОЗУЛЕ, НА ЛІЩИНІ

Не куй, зозуле, на ліщині,
Ще й накуєшся на калині.
Не плач, Марисю, у матінки,
Ще й наплачешся у свекрухи,
Через пороги ступаючи,
Чужі звичаї переймаючи.
Ой як переймеш — хвалитимуть,
А не переймеш — судитимуть.

ОЙ ХТО В ТОМУ ЛІСІ СТУКАЄ-ГУКАЄ

Ой хто в тому лісі стукає-гукає,
Калино-малино! Стукає-гукає?
Молодий Іванко деревце рубає,
Калино-малино! Деревце рубає,
Молода Марися трісочки збирає,
Калино-малино! Трісочки збирає,
Трісочки збирає, він її питає,
Калино-малино! Він її питає:
«Чи любиш ти мене, чи підеш за мене?»
Калино-малино! Чи підеш за мене?»
«Хоч я тебе люблю, за тебе не піду,
Калино-малино! За тебе не піду,
Я твоїй матінці нічим не догоджу.
Калино-малино! Нічим не догоджу.
Ой що я помию, вона переміє,
Калино-малино! Вона переміє,
Ой що я не зроблю, вона переробить,

Калино-малино! Вона переробить.
Ще твоя матінка научить робити,
Калино-малино! Научить робити,
Научить робити, в неділю золити,
Калино-малино! В неділю золити
Та на морі прати, на дубі вішати,
Калино-малино! На дубі вішати,
На дубі вішати, камінем качати,
Калино-малино! Камінем качати.
А я не жидівка в неділю золити,
Калино-малино! В неділю золити.
Ой я не татарка, щоб на морі прати,
Калино-малино! Щоб на морі прати,
Ой я не білиця на дуби злізати,
Калино-малино! На дуби злізати,
Ой я не панянка, камінем качати,
Калино-малино! Камінем качати.

ХОДИЛИ ДІВОЧКИ КОЛО МАРИНОЧКИ

Ходили дівочки коло Мариночки,
Зеленії два дубочки — парубочки,
Червона калинонька — то дівочки¹.
Як пішли дівочки в ліс по ягідочки,
То їй пришлося їм три річеньки брести,
Три річеньки брести і Дунай пливти.
Усі дівочки Дунай перепливали,—
Дівка Маринка в Дунаї втонула.
На дівці Маринці плахта-чернітка.
Як зайшли слухи та до мачухи:
«Не жаль мені дівки Маринки,
А жаль мені плахти-чернітки».
Як пішли дівочки в ліс по ягідочки,
То їй прийшлося три річеньки брести,
Три річеньки брести і Дунай пливти.
Усі дівочки Дунай перепливали,—
Дівка Маринка в Дунаї втонула,
На дівці Маринці плахта-шовківка.
Як зайшли слухи та до матінки:

¹ Приспів повторюється після кожного рядка пісні.

«Не жаль мені плахти-шовківки,
А жаль мені дівки Маринки».
Зелені два дубочки — парубочки.
Червона калинонька — то дівочки.
Потонула Маринонька, потонула,
Наверх кісонька зринула.

ОЙ ІШЛИ ДІВОЧКИ І ПО ЯГОДОЧКИ

Ой ішли дівочки і по ягодочки,
З тої води чорна хмара на долині пала,
На улиці Купала на Івана!
А в перепілочки ніжки невеличкі' —
Й на гору не зойде, на долині не стане,
Купала на Івана!

Сьогодні Купала, а завтра Івана,—
Чим мені, моя мати, торгувати?
Повезу я свекорка продавати,
Рідного батенька купувати.
Здешевила свекорка, здешевила,
Рідного батенька не купила!

Сьогодні Купала, а завтра Івана,—
Чим мені, моя мати, торгувати?
Повезу я свекруху продавати,
Рідну матінку купувати.
Здешевила свекруху, здешевила,
Рідної матінки не купила!
Сьогодні Купала, а завтра Івана,—
Чим мені, моя мати, торгувати?
Повезу я діверка продавати,
Рідного братенька купувати.
Здешевила діверка, здешевила,
Рідного братенька не купила!

Сьогодні Купала, а завтра Івана,—
Чим мені, моя мати, торгувати?
Повезу я зовицю продавати,
Рідную сестричку купувати.
Здешевила зовицю, здешевила,
Рідної сестриці не купила!

ВІТРЕЦЬ ВІЄ, ПОВІВАЄ

Вітрець віє, повіває
І ворітечка поторкає.
Я думала, що то вітрець віє,
А то свекорко з торгу їде.
«Одчинися, невісточко,
Одчинися, медведице».
Я ворітечка одчиняю,
Слізками личко умиваю.
Вітрець віє, повіває
І ворітечка поторкає.
Я думала, що то вітрець віє,
А то свекруха з торгу їде.
«Одчинися, невісточко,
Одчинися, похмурниче».
Я ворітечка одчиняю,
Слізками личко умиваю.
Вітер віє, повіває
І ворітечка одчиняє.
Я думала, що то вітрець віє,
А то мій милий з торгу їде.
«Одчинися, миленька,
Голубонько сивенька».
Я ворітечка одчиняю,
До милого промовляю:
«Я тобі, милий, миленька
І голубонька сивенька,
А твою батеньку — медведиця,
А твоїй матері — похмурниця».
«Не уміла-сь, мила, згадати,
Що мому батеньку одказати,
Мому батеньку, а своєму свекорку,
Моїй матеньці, а своїй свекрусі:
У нас медведиця в лісі буває,
А похмурниця — чорна хмаронька».

Купала на Йвана.
Сирі дрова не горять,
Купала на Йвана.
Пусти, мати, погулять,
Купала на Йвана.

3

Дівка Тетянка,
Купала на Йвана,
Порося вкрала,
В куточку сховала.

4

Купала на Йвана,
Іванова мати
Порося вкрала.
Іван біжить,
Криком кричить:
— На тобі ятір,
Верни мою матір.

5

Ой ти, Купало,— до місяця,
Хто його порве — повіситься.
Ой ти, Купало,— до півночі,
Повилазили б хлопцям очі.

6

Сьогодні Петра, завтра Іван,
Кидав чорт хлопців через баркан,
Нехай кидає, нехай знають,
Нехай Купайла не ламають.

1

На городі шовковиця,
Чорні брови в поповича.
Купала на Йвана,
Купала на Йвана.
А я свої в сажу вмажу,
Поповича переважу.
Купала на Йвана,
Купала на Йвана.

2

Ой на горі монастир,
Сирі дрова, густий дим,

¹ Співалися переважно при розкладанні вогню та під час пере-
скакування через багаття.

7

Ой на Купала вогонь горить,
А нашим хлопцям живіт болять,
Ой нехай болять, нехай знають,
Нехай Купала не займають.

8

Ой на Купала огонь горить,
Юрковським хлопцям живіт болять,
Нехай горить — не згасає,
Нехай болять — не стихає.

9

Ой наші хлопці стрільці, стрільці,
Забили жабу в корчі, в корчі,
Ой Іван каже: «Ряба жаба!»
А Степан каже: «Моя баба!»
Андрійко каже: «Переріжмо!»
Терешко каже: «Цілу з'їжмо!»

10

Ой на городі крокіс, крокіс,
Узяв чорт хлопців, поніс, поніс,
Ой на городі крокісиця,
Узяв чорт хлопців та й тішиться.
Ой на городі кропивиця,
Узяв чорт хлопців та й дивиться.

11

Ой шли дівчата ройком, ройком,
Пили горілку з медком, медком,
А за ними хлопці границею,
Пили помії дійницею.

348

12

Постійте, хлопці, тутейка,
Принесе сучка молока.

13

Ой у Потапа високий тин,
Там зачепився Хмелишин син,
Ой зачепився вчора зранку
А за Горпинку, за коханку,
Як зачепився, нехай висить,
Бо він Горпинки не залишить.

14

Летіла сова через улицю,
Схопила дівку за потилицю;
Біжить Семенко з коцюбою:
«Покидай, сово, дівку мою,
Покидай мою ледащицю,
Возьми собі робітницю».

15

Ой летів шуляк із вулиці,
Вхопив Ганнусю за потилицю.
Біжить Микола та й гвалтує,
Ніхто Ганнусі не рятує.
Біжить Микола: «Гай-гай! гай-гай!
Віддай Ганнусю, віддай, віддай!»

16

Стелися, барвінку, до рути.
Тут тобі, Ганнусю, не бути.
Стелиться барвінок, стелиться.
А Микола на Ганнусю сердиться.
Сердиться, сердиться ще й дуже.
Вона на його сердіння байдуже.

349

17

Ой ти, Миколо, ти, хороший!
Скидай чоботи та йди босий.
Скидай чоботи, в руках неси,
А до Ганнусі босий чеши.
Щоб підківочки не бряжчали,
А щоб собаки не гарчали.

18

Ой ти, Миколо, не стій сам.
Возьми свою Ганнусю під жупан.
«А я жупана не маю,
Під сіру свитку сховаю.
Чорная свитина, як галка.
Ти ж, моя Ганнусю, коханка».

19

«Ой чом ти, хмелю, не хмелишся,
Чом ти, Петруньо, не женишся?»
«Ой як же мені женитися —
Не хоче Тетяна дивитися.
Тоді я буду женитися,
Як буде Тетяна дивитися».

20

«Ой на горі крокіс, крокіс,—
Чом ти, Іванку, більший не ріс?»
«Ой буде ж мене такейкого,
Любить Марися й малейкого».

21

Скаче жабка над річкою,
За єю Косіянко з гнuzдечкою:
«Постой, жабко, не скач хутко.

Осідлаю і огнuzдаю,
Поїду Хведорку одвідаю —
Ой чи жива, чи здорова
Моя Хведорка чорноброва.
Шие кошулю тонку, білу —
Косяну про неділю».

22

Іде Іванко на конику,
Везе Марисю в постоліку:
«Ой на, Марисю, та й обуйся,
Свого татойка та й забудься!»

23

На погоні огонь горить,
Моєму свекорку живіт болить.
Нехай болить, нехай знає —
Мене на Купайла не пускає,
А в коморі окошечко —
Видно мені Купайлечко.

24

«Ой ти, Петре, здурів, здурів,
Взяв Явдоху та в рів повів».
«Я не здурів, а з ума сходю,
Я до неї давно ходю».

25

Хіба ж тобі не казала
Та й не говорила,
Не лягаймо вкупі спати,
Бо буде Гаврило.
А ти мене не послухав,
Коло мене вклався,
Тепер мене питаєшся:
— Де Гаврило взявся?

НА КУПАЛУ ОГОНЬ КРЕШУТЬ

На Купалу огонь крешуть,
Нехай відьми на пень брешуть;
Нехай брешуть, нехай знають,
Нехай молока не одбирають.
Ой на Купалі огонь горить,
А наших хлопців живіт болить;
Нехай болить, нехай знають,
Нехай Купайла не шарпають,
Наше Купайло з гіллячками,
Наші хлопці з болячками.
Чий то хлопець? Попів, попів.
Чого шукає? Волів, волів.
Твої воли — в ярмі, в ярмі,
Тобі дівчата — на вмі, на вмі.

ДОЛІШНЯНЕ, ГОРІШНЯНЕ

Долішняне, горішняне,
Сходьтеся д нам на собітку,
Сходьтеся д нам на собітку,
Спечемо вам гарну кітку.
Ним ся дівки позбігали,
Хлопці кітку розірвали;
Ним ще дівки з горба збігли,
Хлопці кітку чорну з'їли,
Несолену й немашену
І цебульков некрашену.
А кому ся не дістало,
Най си видре з кітки сало,
Най си сховат на полицю,
Мастити си капустицю.

ЧИЙ ТИ, ЗАХАРКУ?

— Чий ти, Захарку? — Попів, попів.
— Чого шукаєш? — Волів, волів.
— Твої волики давно в шкоді,
Аж у Ликери на городі.

Біжи, Захарку, біжи, біжи,
Пече Ликера коржі, коржі.
— Ой якіі? — Пшеничніі,
Для моєї душі приличніі.
— Ой якіі? — Гречаніі,
Для моєї душі коханіі.
— Чий ти, Захарку? — Попів, попів.
— Чого шукаєш? — Волів, волів.
— Твої волики на діброві,
Твоя Ликерця на розмові.
— Мої волики в зеленім гаю,
Я свою Ликерцю давно знаю.

А ЛЕТИЛО ПОМЕЛО

А летіло помело
Через наше село.
 Стовпом дим,
 Стовпом дим.
Сіло спочивати
На Кирила хаті.
 Стовпом дим,
 Стовпом дим.
Кирилова хата
Запалилася.
 Стовпом дим,
 Стовпом дим.
Кирилова голова
Засмалилася.
 Стовпом дим,
 Стовпом дим.
А Оляна з radoщами
Носить воду пригорщами.
 Стовпом дим,
 Стовпом дим.
Що залиє, то займеться,
То й Оляна засміється.
 Стовпом дим,
 Стовпом дим.

А НА ЯНА, НА ЯНОНЬКА

А на Яна, на Янонька,
А на Яна, на Янонька
Горіла нам собітонька.
Як горіла, так палала,
Анна кабат заляпала.
Не могла го й одопрати,
Мусив Василь помагати.
Не могла го розкрутити,
Мусив Василь послужити.
А на Яна на Курделя
Впечемо ми хлопцям теця.

ПО КУПАЛА ХОДИЛА

По Купала ходила,
Запашину згубила,
Купала на Івана;
А попович ішов,
Запашину найшов,
Купала на Івана;
— Поповичу, сукин сину,
Оддай мою запашину,
Купала на Івана;
А попович не вернув
І в онучі повернув,
Купала на Івана.

НА КУПАЙЛА БУЛА

На Купайла була,
Сорочки забула;
Не піду додому,—
Боюся сорому;
Увернуся в солому
Да й поїду додому.

ОЙ ХОДИТЬ КОНИК ПОПІД ГРЕЧКОЮ

Ой ходить коник попід гречкою,
Івана Купала!

— Ой пожди, коню, я загнуждаю,
Івана Купала!
Та поїдемо аж до Дунаю,
Івана Купала!
Ой до Дунаю водиці пити,
Івана Купала!
Ой до Юхима дівки любити,
Івана Купала!
Ой у Дунаю вода зелена,
Івана Купала!
А у Юхима дівка мерзенна!
Івана Купала!

А В БОРКУ, НА КЛИНКУ

А в борку, на клинку,
Чий же то льон не полотий?
Купала на Івана!
То Марисі льон не полотий.
Чому ж вона не виполола?
Купала на Івана!
То за сим, то за тим,
То за сном товстим.
Купала на Івана!
А в борку, на клинку,
Чия ж то сіножать не кошеная?
Купала на Івана!
То Василя сіножать не кошеная.
Чому ж він її не косив?
Купала на Івана!
То за сим, то за тим,
То за сном товстим.
Купала на Івана!

Жниварецькі

ПІСНІ

1

Чия то красна нивка?
Люба би му всяка динка;
А хто єї розно орав,—
Гаразд би ся на все імав!
А хто єї зерном сіяв,—
Золотом би любо віяв!
А хто єї зерном сіяв,—
Солодко би ся випочив!

2

Лем ви жніте, жніте,
Мої любі женці!

Наварить вам пані
На вечеру ленчи.

3

Жнися, загоне, жнися!
На мене не дивися!
У мене загін широкий,
Орав ратай безбокий.
Або ж мене подождіте,
Або ж мене подождіте,
Або дайте Антона
Підогнати загона;
Або ж дайте мні Гриця —
Гриць на мене подивиться.

4

Я ж думала, що дожалася,
Я ж думала, що дожалася.
Аж я ззаду та зосталася.
Й або ходить підожніть, підожніть,
Й або сядьте подождіть, подождіть.
Я думала, що пиріг дадуть,
Я думала, що пиріг дадуть —
Вони мене на загін ведуть,
Я думала, що помазаний —
Вони кажуть, що ще й два займи.

5

Да вже сокіл ізлетів,
Полудновать ісхотів,
Журавочка дибле,
У мисочку сипле.

6

Та лінилася наша господиня
Нам полудновать дати;
За якую за провиньку —

Що лінилися жати;
Наварила горщик каші.
Нам їсти не дала,
Поставила на комині —
Мушечка пролила.
Бодай тебе, мушечко,
Розполонило,
Як ти молодих жнієчок
З голоду поморила.

7

Наша пані-голубочка
Сіє муку з полубочка,
Пече пироги — кладе на столі,
Пече паляниці — кладе на полиці.
Все сама спожила
І нам не дала.

8

— Ой чие ж то поле,
Що довгії гони?
— Ой то ж того козаченька,
Що чорнії брови.
— Ой чие ж то жито,
Колос похилився?
— Ой то ж того козаченька,
Що ще й не женився.

9

— Цур тобі, дівчино,
Якая ти біла,—
Десь у полі не була,
Не робила діла.
— Ой я в полі була
І діло робила:
Напинала холодок,
Щоб не загоріла.

10

Що я на Купала жито жала,
А на Петра й Павла пов'язала,
Що я на Купала хліб саджала,
А на Петра й Павла повиймала.

11

Ой чиє жито та женчики жнуть,
Ой кому то їстоньки та ньеньки несуть?
Ой на тій же ниві вже копи стоять.
Сватай мене, серце, буду папувать.

12

Чого, дівко, снопів рідко?
Чи в долині жала?
Чого, дівко, хата чорна?
Чи тим, що дубова?
Чому, дівко, замуж не йдеш?
Чи тим, що убога?

13

Ой іскидай, Хведорку, жупан, жупанок
Да напинай до Марусі холод, холодок,
Щоб не загорів да Марусин біленький видок.
Біле личко як яблучко, сама калина,
Ой як вийде за ворота — всім людям мила,
А своєму да Хведорку — милішая всіх.

14

В моєї родини жито та пшениця,
В мене, нещасної, кукіль та метлиця,
В моєї родини копи та підкопи,
В мене, нещасної, лиш чотири снопи.
В моєї родини женці поле вкрили,
В мене, нещасної, журавлики збили.

15

Наша пані різва,
В помийницю влізла.
Воли запрягали,
З помий витягали.

16

Наша пані малесенька,
Походочка дрібнесенька:
Покіль вона прийде —
То сонечко зійде.
Покіль вона дійде —
То сонечко зайде.

17

Ой як було рано,
То серденько в'яло,
А як повечоріло,
То й повеселіло.

18

Да вже сонце котиться,
Нам додому хочеться;
Ой час і пора
Нам до куреня;
Ой час і давно,
А ми не йдемо,
Приказу ждемо
Од пана свого.

19

Вже сонце на межі,
Колять турок на ножі,
Ой колять дуже,
А нам байдуже! Гу!

20

Да вже сонце кружком, кружком,
 Нам додому лужком, лужком,
 Лужком, бережком.
 Жовтеньким піском,
 Калиновим мостом,
 Нам додому просто.

21

Да вже сонце над дубком,
 Нам додому холодком!
 Ой паночку наш,
 Нам додому час!
 Да вже сонце над липкою,
 Нам додому із скрипкою!
 Ой паночку наш,
 Нам додому час!
 Да вже сонце над липкою,
 Трясе пані калиткою.
 Тряси, не тряси —
 По гривні даси!

22

А вже сонце на лану,
 Я додому леману,
 Леманула б я —
 Не воля моя.
 А вже сонце низько,
 Нам додому близько:
 Лужком, бережком
 Додому біжком.

23

Яке ж бо ти, сонечко, недогадливе, недогадливе.
 Да чого ти ранесенько не заходило, не заходило,

Да мене, молодую, пританожило, пританожило.
 Да вже ж мої рученьки наробилися, наробилися,
 Да вже ж мої ніженьки находилися, находилися.

24

Атамане-упирю,
 Запряжи нам кобилу,
 Атамане-відьмо,
 Додому поїдьмо.
 Ой час і пора уже до двора,
 А ми не йдемо — приказу ждемо.

25

Ой паночку наш,
 Додомоньку час,
 А вже сонце над грушами —
 Пускайте нас із душами
 додому!
 Ой паночку наш,
 Додомоньку час,
 А вже мати затопила,
 Вечеряти наварила,
 виглядає нас!

26

Закотилось сонечко
 За зелений бір;
 Ми пійдемо вечеряти
 У багатий двір.
 У багатому дворі
 Сухарики на столі,
 І куліш круп'яний,
 І пан кучерявий.
 Кудрями трясе,
 Вечерять несе.

Закотилось сонечко
За зелений бір;
 Ми підемо вечеряти
 Ув убогий двір.
А в убогому дворі
Горілочка на столі,
 Горілочка в пляшці,
 Варенички в маслі.

27

Наш пап товстий,
Буде борщ густий;
Наша пані черевата,
Буде каша верховата.

28

А хто домов, хто домов,
А я тут заночую,
Журби не почую.
Один рукав постелю,
А другим укриюсь.
Я нікого не боюсь...
Ой тільки боюсь
Да я господа бога...
Свого нелюбого.

29

Уже сонечко в розі,
А ми на дорозі.
Пускай, пані, нас —
Нам додому час!
Ой дай, боже, дай,
Боже, помагай!

30

Ой то наші жінці — дівчата і хлопці —
Забарилися, забарилися.
Вони до нас вечеряти

Опізнилися, опізнилися.
Ой хоч вони опізнюлися,
То я й засвічу, то я й засвічу,
Як хороше уробили,
То я заплачу, то я заплачу.

31

У нашого пана
Да толоченька п'яна.
Да викоть, пане,
Да викоть, пане,
Три барилки горілки,
Четвертую пива:
Нас нива потомила.

32

На горі жита много,
Половина зеленого.
Ішли тоті жінці жати,
А забули серпи взяти:
«Пушай, пане, за серпами,
Бо вже сонце над вербами!»
«Не пушу вас, небожата,
Панська нива не дожата».
Ішли наші жінці жати,
А забули серпи взяти:
«Буде завтра друга днина,
То дожнеться панська нива».

33

Грайте, хлопці, грайте,
Грайте, небожата!
Бо в нашої попаді,
Пшениця не зжата!

Чи не той то Микита,
Що ходив коло жита?
Під віконцем зігнувся —
Чи не вийде Маруся.

Аж Маруся виходить
І горішки виносить.
Чи горішки лузати,
Чи Марусю цілувати.

Ой чиясь то ростопира
Рано домов потопила?
Ой чиясь то дура
Поперед задула?
А вже тая вумниця,
Що по саду сунеться.

Лапала, лапала,
Копи не налапала —
Дитина плакала;
Додому прийшла,
Дверей не найшла,
Верх одіткнула,
Під порогом заснула.

А ВЖЕ ВОРОН КРЯЧЕ

А вже ворон кричє,
Пан по хлібу плаче.
Ой не плач, пане,
Ще хліба стане;
Не плач, не журись,

Хоч іди подивись!
Уже ворон злетів,
Обідати схотів;
Ой паночку наш,
Обідати час!

ОЙ ВЖЕ СОНЦЕ КОТИТЬСЯ

Ой вже сонце котиться,
Нам обідать хочеться.
Ой дай, пане, дай
Обідати нам!
Як обідать не даси,
То вже завтра й не проси.
Як прийдеш прохати —
Кочергою з хати!
А прийдеш удруге —
Кочергою в зуби!
І не підемо,
Й не поїдемо.
На завтрашній день
Підемо до людей.
Та в чужого ж пана
Й горілочку п'ють,
В нашого, скупого,
Й води не дають.
У чужого пана
Їдять калачі,
В нашого, скупого,
Ще й хліб у печі.

ОЙ У ЧУЖОГО ГОСПОДАРЯ

Ой у чужого господаря обідати пора,
А у нашого господаря ще і думки нема.
Ой паноньку наш, обідати час!
У чужого господаря горілочку п'ють,
А в нашого господаря води не дають.
Ой паноньку наш, обідати час!
У чужого господаря полуднувати пора,

А у нашого господаря ще й на думці нема,
Ой паноньку наш, обідати час!
У чужого господаря пополуднували,
А в нашого, багатого, ще й не думали.
Ой паноньку наш, обідати час!

У ЧУЖОГО ПРИКАЖЧИКА

У чужого прикажчика
Обідать пора,
А в нашого трихи-мнихи
Ще й думки нема.
Поки стане, подумає —
Одійде пора,
Настане друга,
А їжі — чортма.

Уже сонце котиться,
Нам додому хочеться,
А ми не йдемо —
Наказу ждемо,
Поки панич-дід
Скаже: «В село йдїть,
Та довго не спїть,
Приходьте чуть світ».

ТАКИ Я ПАЛЮ, РІЖУ

— Таки я палю, ріжу,
Таки я ззаду лізу,
Таки я крутаюся,
Позаду застаюся.
Підожди мене, Грицю,
Дам тобі паляницю.
— Щоб тобі, Антонихо,
Зажинай загін тихо.
— Я женчик недолугий,
Треба до мене другий,
Я женчик недорослий,
Треба до мене шостий.

А ВЖЕ СОНЦЕ КОТИТЬСЯ

А вже сонце котиться,
Нам додому хочеться;
А вже сонце над дубком,
Й а додому холодком
Полинула б я —
Не воля моя!
Якби моя воля,
Сидїла б я дома
У садочку, в холодочку,
Під вербою, над водою.
А в ставочку б купалася,
А в садочку б кохалася.
В тїм садочку
Напряла б сорочку.
А сороки оснують,
А ворони витчуть,
А білії лебеді
Та й убїлять на воді,
А разніе пташки
Пошиють рубашки,
Ой пошиють, помережуть
Й поясочком підпережуть.

ЗАКОТИЛОСЬ СОНЕЧКО

Закотилось сонечко
За зелений гай,
За зелений гай.
А в тому да гаю —
Да ніхто не бував,
Да ніхто не бував.
Тільки один да козак
Коня напував,
Коня напував,
В молодї дївчиноньки
Відерця прохав,
Відерця прохав.
Молодая дївчинонька
Відра не дала,

Відра не дала.
«Ой щоб тебе, дівчинонько,
Журба обняла,
Журба обняла,
Як ти мені, молодому,
Відра не дала,
Відра не дала».
«Бодай же ти, козаченьку,
Із коника впав,
Із коника впав,
Як ти мені, молоденькій,
Гірко одказав,
Гірко одказав».

УЖЕ СОНЕЧКО ЗАКОТИЛОСЯ

Уже сонечко закотилося,
Нам додомоньку захотілося.

Закотилося та за гороньку,
Та находить сон на головоньку.

Треба ж нам спати на всю ніченьку,
Йдемо рано жати та пшениченьку.

ОЙ ДОБРАНІЧ, ШИРОКЕЄ ПОЛЕ

— Ой добраніч, широкее поле,
Жито ядренеє!
Добра ніч, на здоров'я.
— Жниці молодії, серпи золотії!
Приходьте завтра раненько,
Як сонейко зійде, росиця опадє;
Та приносять по бохону хліба,
По білому сиру.
Вже сонейко зійшло, росиця опала,
А мої жнійки не бували;
Чи повтомнилися, чи повморилися,

Чи на мене, нивку, забулися?
— Ми не повморилися, не повтомнилися,
І за тебе, нивку, не забувалися.

УТОМЛЕНІ ЖЕНЦІ

Ой заспіваймо, нехай вдома почують,
Ой нехай же нам вечеройку готують.
Утомила нас та широкая нива,
Що тепера нам і вечера немила.
Ой не так нива, як високії гори,
Ой не так гори, як широкі загони.
Не так загони, як малейкеє жито,
А вже ж нам спину, як кийом, перебито.

ОЙ ЯК ЖЕНЦІ НА ПОРОГ

Ой як женці на порог,—
Наша пані за пирог:
«Лінилися жать,—
Ложіться спать!»
«Панойку, не лінились,—
Потомились!»
Ой як женці за ложки,—
Наша пані в ладошки:
«Лінилися жать,—
Не дам вечерять!»
Наша пані висока
Зарізала гусака:
Сама не їла
І нам не дала.

ТАМ, НА ГОРОЙЦІ

Там, на горойці,
Три паненойці
Ячмінь жнуть!

Гей милий же боже!
Хто ж їм допоможе?
Не вижнуть!
Сонейко низько,
Вечеройко близько,
Не вижнуть!
Пташеньки літають,
Снопойки зношають,
Не знесуть!
Гей милий же боже!
Хто ж їм допоможе?
Не знесуть!
Сонейко низько,
Вечеройко близько,
Не знесуть!
Сивий соколейко
Копойки складає,
Не зложить!
Гей милий же боже!
Хто ж ми допоможе?
Не зложить!
Сонейко низько,
Вечеройко близько,
Не зложить!
Зозулейка кує,
Копойки рахує,
Не злічить!
Гей милий же боже!
Хто ж їй допоможе?
Не злічить!
Сонейко низько,
Вечеройко близько,
Не злічить!

А ВЖЕ СОНЦЕ ЗА ДВІР ЗАЙШЛО

А вже сонце за двір зайшло,
За гай зелененький.
Хоче мене покинути
Да й козак молоденький.
Ой нехай покидає,

Коли ліпшу найде!
Ой як ліпшу найде,
Буде мене споминати:
Перша жона добра була,
Рано обід готовала,
І женчики понаймала,
І серпики подавала,
Усе женчики молодії,
Серпики золотії.
— Жніте, женчики, жніте,
Самі себе не пізнiте.
Панська нива широкая,
А наші доми далекоіе,
Ой сім миль водою
І йди осьму дорогою,
Мій голосочок дубровою.
Як зачує мій батенько,
Сидячи в окенку:
— Ой коли дитя йде,
То нехай веселиться,
Коли невістка йде,
То нехай не пізнiться —
Ой ще коровки не доєні,
А телята не поєні.
— Не журися, мій свекорко,
Я телята напою
І корівки подою.—
Іно невіста под ворота,
А свекорко судошає,
З ручок серпика бере,
А в ручки відерце дає:
— Йди, невіста, по водицю,
У щирій бір, у криницю.
Ой нема на невісту
Ані звіра лютого,
Ані чоловіка лихого!
— Ой я звіра не боюся,
Чоловіка не страшуся;
Ой я звіра — колом, колом,
Чоловіка — добрим словом.
Ой що звір — то свекорко!
Що чоловік — то батенько!

**СОНЕЙКО, ЧИ БУЛО ТИ В БОГА
В НАЙМАХ**

— Сонейко, чи було ти в бога в наймах,
Чи думаєш ти об мені,
Що так раненько сходиш,
А пізенько заходиш?
— Ти, дівчино молодая,
Да дурний ти розум маєш,
Що ти мене зневажаєш,—
Як я раненько схожу,
Дак я тебе у полі застаю,
Пізенько захожу,
То я тебе у полі кидаю.

ОД КУРЕНЯ ДО КУРЕНЯ

Од куреня до куреня
Котилася бочка;
На нашому пригінчому
Подрана сорочка.
Од куреня до куреня
Котилася кухва;
Щоб нашому пригінчому
Голова опухла.
Од куреня до куреня
Ряба жаба лізла;
Щоб нашому пригінчому
Голова облізла.
Од куреня до куреня
Доріженька проста;
Щоб нашого пригінчого
Напала короста,—
Не велика, не мала,
Як на дубові кора,
Щоб і стругом не встругать,
Сокирою не стесать!

ОЙ ВЖЕ ВЕЧІР ВЕЧОРІЄ

Ой вже вечір вечоріє,
Сонце над верба́ми.

Пускай, пане отамане,
Додому з серпами!

Ой вже вечір вечоріє,
Уже сонце низько.
Пускай, пане отамане,—
Додому не близько!

Скажи мені, отамане,
Скажи мені, пане,
А хто вийде жито жати,
Коли нас не стане?

ПРОШУ ТЕБЕ, ОТАМАНЕ

Прошу тебе, отамане,
Прошу тя на пиво;
Не бий мої дівчиноньки,
Як вийде на жниво.

Бодай тобі, отамане,
Дідько очі вибрав,
Нащо-с мою дівчиноньку
На панщину вигнав?

Прошу тебе, отамане,
Прошу, пане, тебе:
Заручив я дівчиноньку,
Та тужить без мене.

Возьми собі, отамане,
Коня вороного,
Пусти мене до дівчини,
До кохання мого.

У НАШОГО ВІЙТА

У нашого вийта
Рябії онучі,—
Заплакала челядонька

З панщини ідучи.
В нашого оконома
Волосяні волоки,—
Ідуть люди з панщини,
Беруться під боки.
А в того гицлиська
Все рябії хуста¹,
Не єдному господару
Він поробив пусто.

А з-за гори орда іде,
За собою коваля веде:
Йому руки позав'язовані,
Йому очі позаглажовані.
Ото ж будеш, ковалю, знати,
Як неділоньку шанувати.
— Ой дай, боже, такую годину,
Щоб зобачити світ хоч на часину:
То буду вже знати,
Як неділоньку шанувати!

БОДАЙ ПАНУ У ДВОРІ СТРАШНО

Бодай пану у дворі страшно,
Як нам в полі сонце зашло.
Сонце зашло, ми ще жнемо,
При місяці снопи носимо,
При зіроньках копи кладемо,
Опівночі додому йдемо,
На світанні вечеряємо,
У день білий знову йдемо.
Бодай пана не сховали,
Щоб собаки розорвали;
Поховали при долині,
Щоб по йому вовки вили.
Бодай пана громи вбили,
Як ми ручки потомили.

А В НЕДІЛЕНЬКУ РАНО-ПОРАНЕНЬКУ

А в неділеньку рано-пораненьку
Збирає женці коваленко,
Збирає женці а все прибірніі —
Дівки, парубки а все молодії...
Та повів же їх на долину,
На пшениченьку на озиму:
— Ой жніте, женці, розжинайтесь,
А назад себе не оглядайтесь!

¹ Білизна, одяг.

Т

а вже небагато,
Та вже недалеко,
Та вже видно край,
 Боже, помагай!
Ой нумо, ой нумо,
 Та припилнуймо.
Як не будемо пильнувать,
То тут будем ночувать —
Під зеленим дубом
З козаком-голубом.

2

Ой час і пора
Нам до свого куреня,

380

А в курені панотця
Вечеряти вариться.

3

Угору, сонінько, угору,
Угору, сонінько, угору,
Най я нивоньку дожду.

4

До кінця, женчики, до кінця,
Підемо додому за сонця.
До межі, женчики, до межі,
Вже ж ваші пироженьки у діжі.
До краю, женчики, до краю,
Бохон хліба да я вам покраю,
Дожали житечка в божий час,
Тепер же, наш паноньку, частуй нас.
Дожали житечка, бог допоміг,
Де було житечко, то тепер обліг.

5

Ой лане, ланочку,
Ой повідж нам правдочку:
Ци будемо ми в кінці,
Ци підемо ми в вінці?
— Ой будеш, доню, будеш,
Лише ланочку дожнеш.

6

Ой жніть, женчики, живо!
Буде горілка й пиво.
Хто до кінця дожнеться,
Той горілки нап'ється.

7

Нуте, нуте, до межі,—
Варенички у дежі.

381

Ой нуте, робить,
Себе не барить!
Нуте, нуте, по п'ять,—
Варенички киплять.
Ой нуте, робить.
Себе не барить!
Не будете пильнувать,—
Тут будете почувать.

8

Женчики, женчики, до кінця,
Та вип'ємо горілочку півгарця,
Женчики, женчики, по полю,
Та виберем житечко з куколю,
Із куколю, не з куколю — з волошки,
Та вип'ємо горілочку хоч трошки.
Із куколю, не з куколю — з лободи,
Нап'ємося горілочку, як води.

9

Добра, нивонько, була,
Сто кіп ізродила:
Що копа, то колода —
Панові нагорода.
Запрягайте воли,
Їдьте по підпори,
Скиртоньки підпирати,
В'язальників пострашати.

10

Жали женчики, жали,
Серпики поламали,
Серпики золотії,
Женчики молодії.

11

Нажали-сьмо троші,
Будем ставити мости,
Щоб добре ходити,
Мід-горілоньку пити.

12

Добра нивонька була,
Сто кіп ізродила,
Сніп буде на причинок,
Сплетемо з него вінок.

13

Наш когут чорнокрилий,
Наш газда чорнобривий.
Добру доленьку має,
Рано з поля збирає.

14

Ми-то, женчики, ми-то
Пожали всеїке жито,
А другії — лінивї:
Стоїть жито на нивї.

15

Ой казали, що женчики лінивї,
А вижали жито на нивї,
Казали, що женчики лежали,
Проте вони житечка дожали.
До межї, женчики, до межї,
Там стоїть горілочка на межї.

16

До кінця, женчики, до кінця,
Поїдемо додому за сонця.

Ой на межі колосочок похилився,
Чогось наш пан господар зажурився:
Ой що треба пару коней продати,
Для женчиків горілочки достати.

17

Конець нивоньці, конець,
Сплетемо вінець,
Положим на дівку,—
Будемо пити горівку.

18

Ми колом коловали, нивойки дожинали,
Конець нивойці, конець, будемо вити вінець.

19

Як ми нивку жали, мед-горілку пили;
Як ми її дожинали, ми меду допивали.

20

Орішок зелененький, господар молоденький,
Під ним кінь вороненький.
Виїхав на нивойку в щасливу годину,
Взяв коні вививати, копойки рахувати.
Що копа — то колода, женчикам охолода.

21

Добра нивойка біла,
Сто кіп жита зродила;
Єще ся похвалила —
Копу перечинила.
Запрягайте воли,
Поїдем до дуброви
Сосонки витинати,
Копоньки підпирати.

384

22

В чистому полі калина,
Під калиною — дівчина
Русую косу чесала,
Біле личенько вмивала:
«Личенько моє біленьке,
Кому ти миленьке?
Чи тому ратаю, що в полі,
Чи тому гультяю, що в домі.
Ратай у полі горує,
А гультяй у домі гайнує,
Ратай у полі вино п'є,
А гультяй у домі жінку б'є».

23

Не вилітай, сива перепілко!
Вже ми не підем в тее пілко!
Одчиняйтеся, нові двір'є,
Вже ся на полі житко не віє;
Одчиняйте, райські ворота,
Вже ся скінчила в полі робота.
Дожали жита, дождемо ярки,
Не жалуй, пане, пива-горілки,
Просим егомості о політику,
О бочку пива, о музику.
Не жалуй, егомость, сивого жеребця,
Пошли по водку хоть би до Кролевця.

24

Перепелонько біла,
Де ж ти будеш сиділа?
Нема жита, ні пшениці
На господаревій нивці.
Перепелонько мала,
Де ж ся будеш ховала?
Ми жито вже пожали
І в снопи поскладали.

13 Українські народні пісні

385

25

Дивувалися ліси:
Де сі поділи вівси?
Женчики позжинали
Желізними серпами,
Желізними серпами,
Біленькими руками.

26

Сидить півень на копі,
Дивується бороді:
Ой диво мені
Вашій бороді.
Що наша борода —
Не велика, не мала,
Не сива, не гніда,
Як у того діда.

27

Бороду пололи —
Ручки покололи,
Дайте горілочки,
Помочити ручки!

28

На горі криниця,
Коло неї пшениця,
Жали її женці,
Та самі молодці,—
Хлопці вусатії
І дівки косатії.

29

Ідіте, дівочки, в долину
В червону ю калину,

386

Становітеся в рядочок,
Котрая подобная —
під віночок.

Позаторік несла старая,
То вродила мітла самая,
А вже вторік — молода,
То вродило жито як стіна.

30

Котиться житечко в снопочок,
Звийте, дівойки, віночок,
Звийте його круглейко,
Несіть його легейко,
Занесіть його в стодолу,
Положіть його в сторону.

31

Котився віночок по полю,
Да просився женчиків додому:
«Ой додому, женчики, ходіте,
Да мене у стодолу візьміте.
Нехай же я в стодолі спочину,
А восени знову на поле вилину.
Бо вже я дрібного дощику напився,
Вже ж я буйних вітриків начувся,
Вже ж я од соненька напикся,
Од ясного місяця насвітився,
На яснії зіроньки надивився».

32

Наш вінок не рутяний,
Наш вінок не рутяний,
А наш вінок вівсяний,
Дали-смо полю волю,
Дали-смо полю волю,
Рученькам, рученькам супокою.

387

Наш хазяїн в дорозі,
Найняв музики в Острозі,
А цимбали в Варшаві,
Щоб мої женчики гуляли.

ЗАДЗВЕНІЛИ СТОДОЛИ

Задзвеніли стодоли,
Задзвеніли стодоли,
Ще не повні сторони,
Ще не повні сторони.
Не дзвеніте, стодоли,—
Будуть повні стодоли,
Як ми жита дождемо,
Ми сторон докладемо.
Як на небі зірочок,
Буде стільки кіпочок.

ОЙ ЧИЄ ТО ПОЛЕ

Ой чиє то поле
Пожато скоро?
Ой люлі, люлі, пожато скоро!
Павлове поле
Пожато скоро,
Женцями молодими,
Серпами золотими.
Ой люлі, люлі, серпами золотими!
Жито пожали,
Снопи пов'язали
І в копи поклали.
Ой люлі, люлі, і в копи поклали!
Ой чиї ж то жені
Позбирали жмені?
Павлові жені
Позбирали жмені.

Ой люлі, люлі, позбирали жмені!
Ой чиї ж то жені
Погубили жмені?
Михайлові жені
Погубили жмені.

Ой люлі, люлі, погубили жмені!
Ой чиє ж то поле,
Заржавіло стоя?
Михайлове поле
Заржавіло стоя.

Ой люлі, люлі, заржавіло стоя!
Женці всі кривії,
Серпи луб'янії.
Жита не пожали
І кіп не поклали.
Ой люлі, люлі, і кіп не поклали!

ОЙ ЧИЄ Ж ТО ПОЛЕ ЗАСПІВАЛО СТОЯ?

Ой чиє ж то поле
Заспівало стоя?
Заспівало нам,
Хорошим женцям. (2)
А чиє ж то поле
Задрімало стоя?
Задрімало там,
Нашим ворогам. (2)
Ой чия ж то борода
Сріблом-злотом обвита?
Любої пані жито
Сріблом-злотом обвито,
А чужої пані жито
Коноплями обвито.
Ой обвито там,
Нашим ворогам. (2)

ОЙ ЧИЯ ТО БОРОДА

Ой чия то борода
Чорним шовком обвита?

Іванова борода
Чорним шовком обвита.
Сидить півень на копі,
Дивується бороді:
Ой диво ж мені
Об сій бороді!
Ой чий же то челядин
Обжиночки нарядив?
Ой Іванів челядин
Обжиночки нарядив.
Ой наш пане, наш,
Обжиночки в нас!
Сидить півень на маковці
Та маковку п'є; (2)
Сидить наш пан на покуті,
Горілочку п'є. (2)
А ми будем дивитися,
Коло його живитися.
Ой дай, пане, дай,
Горілочки нам!
З великої праці
Горілочки по чарці,
З великої муки
По дві чарки в руки.

СИДИТЬ ВЕДМІДЬ НА КОПІ

Сидить ведмідь на копі,
Дивується бороді:
Ой диво мені
Об тій бороді!
Ой чия ж то борода
Чорним шовком увита?
Чорним шовком увита,
Сріблом-злотом улита?
Іванова борода
Чорним шовком увита,
Сріблом-злотом улита!
Василева борода
Мачулами увита,
А смолою улита.

ОЦЕ ТОБІ, БОРОДА

Оце тобі, борода,
Хліб, сіль і вода.
Ой чиї ж то женці
Да все шолудивці?
Іванові женці
Да все шолудивці:
Жита не пожали,
Серпи поламали.
Якимові женці
Да все чорнобривці:
Жито пожали,
Серпів не ламали.
Таки свому пану
Слави доказали.

НАШ ХАЗЯЇН МОЛОДИЙ

Наш хазяїн молодий,
Під ним коник вороний,
По полі поїжджає,
Женчиків додому збирає:
«Додому, женчики, додому,
Бо господиня зварила вечерю».
«Вже нам вечеря не мила,
Нас широка нива втомила;
Не так нива, як гони
І широкі загони.
Не так загони, як снопи,
Що носили до півночі докупи;
Не так снопи, як копи,
Ми складали вгору високі,
Скільки на небі зірочок,
Стільки на полі копочок».

КРУЖАЛИ ЖЕНЦІ, КРУЖАЛИ

Кружали женці, кружали,
Жито, пшеницю вижали,

По колосочку збирали,
І в снопики в'язали,
Та й в кіпочки складали!
А наша господиня домує,
Нам вечероньку готує:
Сім пар черевик стоптала,
Поки вечерю зготувала.
Нам тая вечеря не мила,
Широка нива втомила,
Широкі постаті займали,
Поки житечка дожали.
Дожали житечка холодком,
Нап'ємося горілки з медком.

ДОБРАЯ БУЛА НИВА

Добрая була нива,
Сто кіп жита зродила,
Сто кіп і сніпочок —
Дівоньці на віночок.
Наша господиня білява,
Бо в полі не бувала.
Господар засмалився —
На женчики дивився.
Вийди, господарю, до нас,
Викупи вінок у нас;
Не вийдеш викупляти,
Понесем заставляти.
Занесем до жидівки
За сто гарців горілки.
Продай з курчатами квочку,
Дай нам горілки бочку!

МАЯЛО ЖИТЕЧКО, МАЯЛО

Маяло житечко, маяло,
Як у полі стояло;
А тепер не буде маяти,
А буде в стодолі лежати.
До межі, женчики, до межі,
Бо мої пиріжки у дежі.

До краю, женчики, до краю,
То я вам пиріжечка покраю.
Котився віночок по полю,
Просився в женчиків додому:
«Возьміте мене, женчики, з собою
Та занесіть мене до господаря в стодолу,
Бо я вже в чистім полі набувся,
Буйного вітречку начувся,
Од ясного сонечка нагрівся,
А дрібного дощику напився;
Нехай же я у стодолі одпочину,
Поки вивезуть знов на ниву».

R

отився віночок по полю,
Час вам, женчики, додому.

2

Ой літає соколенько по полю
Та збирає челядоньку додому:
«Іди, іди, челядонько, додому,
Вигуляла все літечко по полю.
Вигуляла все літечко ще й жнива,—
Заболіла голівонька ще й спина».

3

Ой літає соколенько по полю,
Заганяє женчиків до двору:
«До двору, женчики, до двору,
Горювали ціле літо по полю,
Вибирали житечко з куколю».
«Не з куколю, не з куколю, з волошки,
Ой дай же нам горілочки хоч трошки».

4

Наш пан дозорця
Вижав пшеницю до сонця;
Пониковецький — лінивий,
Стоїть жита дві ниви;
Пониковецький — недбайла,
Стоїть в полі до Михайла.

5

Ой не їдь, пане, в поле,
Бо стерня в ноги коле;
Бо ми жито вижали,
У копоньки поскладали —
Вже додому йдем.

6

З ниви, вінойку, з ниви,
Бо ми юж ледве живі,
Бо сьмо ся змордовали,
Нивойки дожинали.

7

Місяцю, місячейку!
Світи ж нам дорожейку;
Жеби-сьмо не зблудили,
Вінойка не згубили.
Бо наш вінойко красний,

Як місячко ясний,
Іще вищий від плота,
Ще дорожчий від злата,
Іще вищий від гори,
Ще ясніший від зорі.

8

Попід село весело, бо ми вінок несемо,
А наш віночко красний, як місячко ясний.

9

Як ми віночок вили, ми мед-горівку пили,
Як ми го довивали, ми меду допивали.

10

Рісен віночок, рісен, високо си він несе;
Іще вище від плота, ще файніше від злата.

11

Ой котився наш віночок по полю,
Ой просився челядоньки до двору:
— Возьми мене, челядонька, з собою,
Ой нех же я сторононьки доповню;
Ой нех же я сторононьки домощу,
Ой нех же я в свого пана погощу.

12

Наше село веселе —
Ми віночка несемо,
Не з золота — з яриці,
З назимої пшениці;
Не з золота, но з жита
Нам горілка налита;

396

Нам горілка не мила,
Нас нива втомила;
Не так нива, як гони,
Що широкі загопи.

13

Котився віночок по полю —
Просився до хазяїна в стодолу:
— Пускай, хазяїн, в стодолу,
Вже я набувся на полю;
Вже я на полю набувся,
Буйного вітра начувся,
Ранньої роси напився,
Я недовго полежу —
Зараз в поле побіжу.

14

За горою жито жала,
Снопів не в'язала.
Тоді буду снопи в'язать,
Як місячко зійде,
Тоді буду правду казать,
Як він мене візьме.

15

Закотилось сонечко за зелений гай,
Підемо вечеряти за тихий Дунай.
За тихим Дунаєм сухарики на столі
І риба печена — то ж наша вечеря!
Закотилось сонечко за зелений сад,—
Цілюються, милуються, а хто кому рад;
Закотилось сонечко за новенький млин,—
Цілюються, милуються, а хто кому мил.

16

Ой Маруся з Івашком
Цілувалась, милувалась

397

Й рученьку дала:
«Оце тобі, Івашеньку,
Рученька моя!
Ой як пождеш до осені,
Буду я твоя».

17

Котилася червона мурафлина,
Научала матінка свого рідного сина:
«Ти не ори, синку, піскової нивки,
Ой не бери, синку, хорошої дівки.
Пісковая нивка хліба не вродить,
Хорошая дівка до добра не доводить.
На пісковій нивці голуби сідають,
Хорошую дівку мужики обіймають».

18

Ой ти, парубче, а я дівонька красна,
Чом ти не прийшов, як я волики пасла.
Пасла волики до темненької ночі,
Упала роса на мої чорні очі,
Не так на очі, як на русую косу,
Говорять люди — віночок не зношу,
Дай мені, боже, віночок доносити,
Піду ворогів на весілля просити:
«Прошу ж я вас, вороженьки, до хати,
Перестаньте на мене брехати.
Ідть, вороги, горілку пити,
Перестаньте на мене говорити».

19

Наші женчики з поля йдуть,
На двір голосок подають:
То не голосок — то женці
Привели дівоньку й у вінці.

ОЙ НАШ ГОСПОДАР-ВИНОГРАД

Ой наш господар-виноград
Посіяв житечко та й сам рад.
Ой він по полю гуляє,
Свої женчики скликає:
«Ідте, женчики, додому,
Вже ж нагулялись по полю.
Вже ж ви ходили-гуляли,
Густе житенько зжинали,
Густе житенько зжинали,
Часті копойки ставляли».
«Ой весело, господару, весело,
Що ми віночок несемо.
Ой й а ще буде веселій,
Як положимо на столі».
Маяло житечко, маяло,
Поки на полі стояло.
Тепер не буде маяти,
Як буде на столі лежати.

1
Сивая пава літала,
Крилами двір замітала,
Сподівалася вінця
До свого гуменця.
Замітайте двори,
Застеляйте столи,
Сподівайтесь вінця
До свого гуменця!

2
Котився віночок по полю,
Просився женчиків додому:
— Ідть, женчики, додому,

Занесіте мене в стодолу,
Положіте мене в сторону,
Ой то я пойду на ниву,
Ой а мні на ниві година,
Ой а мні в стороні — гостина.
— Одчиняй нам, пане, ворота,
Несемо віночок з золота,
Ой не з золота — з кропиви,
Бо ще ми горілки не пили.

3

Засвітив місяць із рога,
Да щоб нам була видна дорога,
Щоб ми із неї не зблудили,
Щоб своєму господару вгодили.
«Прочини, господару, ворота,
Занесем тобі віночка з золота;
Він не із золота, а із жита,
Да позволь тобі, боже, спожити,
На друге літо заложити».

4

В нашого господаря сивий кінь,
Прилітає за женцями, як сокіл,
Заганяє женців на свій двір:
«Ідть, женчики, додому,
Бо вже вам надокучило на полю.
Ви гуляли ціле літо і жнива,
Не боліли білі ручки і спина».

5

Розгорися, вечірняя зоря, перед ранньою стоя;
Приберися, наша господинька, перед нами, жніями:
Одінь тії куні, соболі та білі горностаї.
— Не гріють мене тії куні, соболі, ні білії горностаї;
А тільки гріє мое здоров'я, мужикове підвор'я.

6

Добродієнька пишна
За воротонька вийшла,
Стала си у воротах
У червоних чоботях,
Горілочку тримає,
Женчиків вітає,
Віночка виглядає.

7

Ой причини, наш паночку, ворота,
Несем тобі вінчика з золота.
Ой причини, наш паночку, новії брами,
Несем тобі вінчика з перлами.
Ой причини, наш паночку, оконце,
Несем тобі вінчика, як сонце.
Ой причини, наш паночку, квартиру,
Несем тобі вінчика, як зірку.
Ой причини, наш паночку, новий двір,
Несем тобі вінчика на розвід.

8

Ой котився віночок
З широкої ниви
За женцями молодими.
Підкотився під ворота:
— Вийди, пане, за ворота,
Викуп вінка з золота!
Не з золота вінок витий,
Да й з густого жита,
Да й з колосистого,
А ще з ядренистого жита!

9

Одчиняй, пане, ворота,
Їде твоя піхота!
Ой паночку наш,
Обжиночок ваш.

Одчиняй, пане, хату,
Давай женцям плату!
Ой паночку наш,
Обжиночок ваш!

10

Що Ганночка-дівка по дворику ходить,
По дворику ходить, в руках ключики носить,
Скрині одмикає, скатерті виїмає.
Ой паночку наш, обжиночок ваш. Гу-у-у!
Скатерті виїмає, столи застилає,
Столи застилає, женців привітає,
Столи тисовії, женці молодії.
Ой паночку наш, обжиночок ваш. Гу-у-у!

11

Оце ж тобі, наш паночку, обжинок —
Та не жалуй сто талярів на вінок.
Оце ж тобі, наш паноньку, обжинки —
Та не жалуй челядоньці горілки.

12

Казала нам ворона,
Же господар не дома,
Же поїхав до Львова
Мід-вино купувати,
Женчики чістувати.
А вже ж то неправдонька
На нашого газдоньку;
Є наш газдонька дома,
Вже горівка готова.
Повідала нам нивка:
Є в коморі горівка,
В коморі на полиці
В кришталевій скляниці.

13

А в нашого пана
Мальована брама,
Червонії одвірки,
Давай, пане, горівки.

14

Ой зажинки, господару, зажинки,
Хотять наші серпики горілки;
Не так серпи, як женці,
Хорошії дівчата у вінці.

15

Хороша дівонька, що вела,
А ще й та хороша, що несла.
Одчиняй, господару, квартиру
І поглянь на небо, на ниву:

Кілько на небі зірочок,
Тільки на ниві кіпочок,
На небі зірочок — не зчислити,
А на ниві кіпочок — не зложити.

16

Не ховайся, господару, не ховайся,
На вечеру горілочку постарайся,
А наша господариня молоденька
Та зварила на вечеру горобейка.
А ми тую горілочку будем пити,
А ми того горобейка будем їсти.

17

Продай, продай, господару, сивого коня
Та заплати женчикам за жнива.

404

Продай, продай, господине, усі бирки
Та заплати женчикам за обжинки.

18

Хоч гордуй, господарю, а хоч не гордуй,
За вінчики червінчики наготуй,
Та підними рученьки догори,
Та ізніми вінчики з голови,
Та привези, господарю, бочку вина, меду дві,
Положимо тобі віночки на столі.

19

Ой на небі ясен місяць
З зорою,
Вийди, вийди, хазяїну,
З жоною!
Ой на небі ясен місяць
З дірками!
Вийди, вийди, хазяїну,
З дітками!

20

Ой о[д]чини, господару, новий двір,
Несем тобі вінчика на вибір;
І житнього, пшеничного, ячного,
Для нашого господара вдячного.

21

Принесли ми полон
З усіх сторон.
Дав пан біг пожати,
Дай, боже, повозити —
З поля до обори,
З обори до стодоли,
З стодоли до комори.
З комори на ниву —
У шасливу годину.

405

22

На печі діжа кисне,
На печі діжа кисне,
До Йвана полон тисне,
То з гір, то з поділля
До Йвана на подвір'я.

23

Й а в лісі ожиночки,
В Михайла обжиночки.
Обжали-сьмо зарання,
Заріжте нам барана,
Барана рогатого
В Михайла багатого.

24

З стріхи горіхи летять,
Женці горівки хотять.
Повідала нам дівка,
Та що є в вас горівка
В коморі на полиці,
У великій бербениці.

25

Казала пам нивка,
Що є в пана горівка
В коморі на полиці,
В кришталевій скляниці,
В коморі під лавою
Приросла муравою.

26

Вийди, паноньку, до нас,
Викуп си вінець у нас,
Положи червоного

Від вінця польового;
Бо як не вийдеш до нас,
Не викупиш вінця у нас —
До корчми понесемо,
Горівки нап'ємо,
Занесемо до жида,
Буде, пане, огида.

27

Ой куриться доріженька, куриться,
Ой чого ж то наш господар журиться?
Ой бо треба пару коней продати,
Для женчиків горілочки набрати.
Заріж, заріж, наш паночку, тетеру,
Зготуй для женчиків вечеру.
Заріж, заріж, наш паночку, індика,
Щоб нам була добрая музика,
Щоб нам музиченьки грали,
Щоб нам женчики гуляли!

28

Ци не дим то ся курит?
Нами ся пан наш жури,
Як пива наварити,
Горілки наробити,
Женчики напоїти.

29

Не журися, паноньку,
Не багато нас іде:
Тридцятеро й трое
На подвіречко твоє.

30

Вийди, паноньку, до нас,
Викупи вінок у нас,

Віночок на кілочок,
Нам таляра на таночок.

31

Чуйся, паноньку, в пір'ю,
Продай корову сіру,
І з курятами квочку,
Постав горілочки бочку.

32

Наш вінок пелехатий,
І наш газда багатий,
На корови, на вівці,
На гроші, на червінці.

33

Надвір, женчики, надвір,
Топтайте зелений моріг
Вострими підківками,
Новими чобітками.

34

Точит сі вінок, точит,
Панові перед вочи.
А чого він сі точит?
Бо горілочки хоче.

35

Зі стріхи ворішки летіли,
Бо женці горівки хтіли,
Віночок на кілочок,
Горівка на стілочок.

408

36

Наш господар дозорця
Вижав пшеницю за сонця,
Ні рано, ні пізнейко,
В самое полуднейко,
В самое полуднейко,
Як зайшло вже сонейко.

37

Наша пані багата —
В її плахта рогата,
В поділках мережки,
А в ушах — сережки.

38

Господині ни пишна
За ворітойка вишла,
Ключами подзвонила,
Богу си помолила:
«Й а слава ж тобі, боже,
 Же мое жито в стоже,
 І жито, і пшениці,
 Но ще й яра яриці».

39

Нема пана дома,
Поїхав до Львова
Ключики купувати,
Пивницю відмикати,
Нам горівки давати.

40

«Вийди, господару, против нас,
Несем віночка в божий час».
Ходить хазяїн по сінцях,
Носить рученьки в кишіньцях

409

Да і сам собі міркує,
Що віночок коштує:
«Чи рублика, чи два,
Чи срібних три рубля?»
«Ваш віночок на stoleць,
Наш рубличок на танець».

41

Стався, панейку, стався,
Женчиків не встидайся,
Як ми ся не встидали,
Нивойку дожинали!
Гди ми вінойко вили,
Мід, горілоюку пили;
Гди-сьмо го доплітали,
Мід-вино розливали.
Слава, панойку, слава:
Вся челядойка п'яна,
Іно тая не пила,
Що з нами не робила,
Під межею лежала,
А житечка не жала.

42

Ой викоти, наш барину, бочку вина
Да частуйте женчиків та жнива,
Широкая нивонька утомила.
Ой не так нивонька, як гони,
Широкії, великії загопи.
Ой не так загопи, як снопи,
Докучило носячи до копи.
Стоїть господар на порозі,
Жовтий чобіток на нозі,
Права рука в кишені,
Три талари у жмені.

43

Ой добре було жниво,
Була горівка й пиво.
Ой добре було жати,
Було з ким розмовляти.

Наша пані по садочку ходила,
Червону ю калиноньку ламала,
Червону ю калиноньку ламала,
Своєму пану під голівоньку стелила.
Ой спи, ой спи, наш паночку, поки хоч,
Бо вже твоєї пшениченьки не замочить дощ.
Ой спи, ой спи, наш паночку, до ранку,
Бо вже твоя пшениченька в підворку.
Ой спи, ой спи, наш паночку, доволі,
Бо вже твоя пшениченька в стодолі.

ВСІ ПАРУБОЙКИ З ДІВКАМИ

Всі парубойки з дівками
Несуть віночок з квітками;
Всі парубойки-молодці
Ведуть дівойку в вінці.
Наш господар злякався
Та й в покої сховався.
Вийди, господарю, з покою,
Поговоримо з тобою,
Поговоримо спізна,
Бо заложив ти роботу допізна.
Одчини, господарю, квартиру,
Поглянь на небо, на ниву:
Скільки на небі зірочок,
Стільки на полі копочок.
На небі зірочок — як цілий світ,
А на полі купочок сто кіп.

ОЙ ЛІТАЛА ПЕРЕПІЛКА ПО ПОЛЮ

Ой літала перепілка по полю
І збирала дрібні пташки до бору:
— Ой до бору, дрібні пташки, до бору,
Бо уже ви та нагулялися по полю.
— Ой не дарма ми по полю гуляли,

Бо ми собі пожиточку шукали,
Бо ми дрібні ягідоньки збирали,
Із літечка на зимоньку складали.
Ой ходила наша пані по полю
І збирала челядоньку до двору:
— Ой до двору, челядонька, до двору,
Бо уже ви та нагулялися по полю.
— Ой недарма ми по полю гуляли,
Бо ми жито і пшеницю дожали;
Ой дожали ми житечко, облоги,
Печи, печи, наша пані, пироги!
Ой котився наш віночок додолу
І просився в пана господаря у стодолу:
— Я у свого господаря погощу
І стороненьку домощу,
На новеє, на друге, заложу:
Викоч, викоч бочку меду, вина дві,
Почастувати челядоньку на дворі!
Ой чия то челядонька така дрібна?
То нашому пану спосібна.
Ой чия то челядонька на долині?
То нашого пана з України.
Ой чия то челядонька гуляла?
То у нашого пана дожала.
— Ой одчини нам, пане, ворота!
Бо несем ми віночок з золота;
Не з золота наш віночок — що з жита,
Суди, боже, пану спожити,
На другеє, на новеє літо заложити.

СОЛОВЕЙКО НА МАКІВЦІ ВЕСЬ МАК ПОДЗЬОБАВ

Соловейко на маківці весь мак подзьобав,
Весь мак подзьобав!
Сидить наш пан на покуті, ніжки підобгав,
Ніжки підобгав!
Золотою гребінкою кудрі розчесав,
Кудрі розчесав!
Та все своїх женчиків з поля дожидав,
З поля дожидав!

«Ой десь мої женчики забарилися,
Забарилися!
На буйному житечку притомилися,
Притомилися!
Та на мою вечероньку опізналися,
Опізналися!»
«Чуй, пане, чуй! Женців почастуй!»

НАША ПАНІ ПИШНА ЗА ВОРОТА ВИЙШЛА

Наша пані пишна за ворота вийшла
І ноги помила, сама чорнобрива!
Наша пані висока, зарізала гусака:
Сама пожила — женцям не дала!
Наша пані біла — зарізала півня:
Сама пожила — женцям не дала!
Наша пані велика, зарізала індика:
Сама пожила — женцям не дала!
Наша пані добра, зарізала бобра:
Сама пожила — женцям не дала!
Наша пані як пчілочка,
Єсть у неї горілочка:
І сама не п'є, і нам не дає!
Насипала у риночку,
Поставила на припічку,
Муха прилинула — та й перевернула.
«Ой щоб тобі, мухо, розсілося брухо,
Щоб ти не літала й не перевертала!»

СОРОМ, ПАНОЙКУ, СОРОМ

Сором, панойку, сором,
Сидять женці за столом;
Сіли женчики, сіли,
Аж ся здригнули стіни;
Єще ліпше здригнуться,
Як горівки нап'ються.
Дайте ж нам горілойки
З нової барилойки!
Боявся пан сорому

Та сховався в соломі.
Вівці соломі з'їли,
А ми панойка уздріли.
Повідала нам нивка:
Є в коморі горівка,
В коморі на полиці,
В мальованій скляниці.

КОЛЯДКИ

ТА ЩЕДРІВКИ

**ОЙ НАШ БРАТЧИКУ,
СІДАЙ КОЛО НАС * ¹**

Ой наш братчику, сідай коло нас,
Сідай коло нас та й послухай нас.
Будемо ми ти гречне співати,
Гречне співати й колядувати.
Сідай коло нас та й не сам собов,
Ой не сам собов, з своєв газдиньков,
З своєв газдиньков та й діточками,
Ой з діточками та й з овечками,
Ой з овечками та й з коровками,
Ой з коровками та й з кониками,
Ой з кониками та й із бджілками,
Й а з всев судинков та й із маржинков.

¹ Знак * біля заголовка означає, що в пісні за кожним рядком приспів: «Ой дай, боже».

ЦИ ТИ ДОМА, ГРЕЧНИЙ ПАНЕ?

Ци ти дома, гречний пане?
Ми всю нічку та й не спали.
Ми ходили, сумували.
Питали ми си доброго газди,
Допитали си гречного пана,
Гречного пана, ба й пана Петра.
Ци ж ти дома, гречний пане,
Гречний пане, пане Петре?
Ой ми знаєм, що ти є дома.
Сиди собі в чолі стола,
В чолі стола еворового;
Ходит ти господь ба й по домови,
Ой роздаючи щісте, здоров'є:
У дім здоров'є на челедочку,
По двору щісте на худобочку;
На худобочку на роговую,
На роговую та й на дрібную.
Коли єс дома, вийди ід нам,
Вийди ід нам, подекуй же нам,
А що ми ко вам зколедували,
Щістьом, здоров'єм повіншували:
Щістьом, здоров'єм, многа літами,
Многа літами та й із газдинев,
Та й із газдинев та й з діточками.
Най же вам буде біг на дорозі,
Біг на дорозі, на кождім броді,
На кождім броді, на перевозі,
При цему двору чом веселому
З оцев коледков, з усев челедков,
А всім посполу, що є в сим дому.

ОЙ ДОЛІВ, ДОЛІВ, ДОЛІВ ЛУЖЕНЬКИ

Ой долів, долів, долів луженьки,
Ой плинут тудя бистрі річеньки.
Наднесли собі райськое древо,
Райськое древо з трома вершечки.
В єднім вершечку сив соколонько,
В другім вершечку сива кунонька,

В третім вершечку а й ластовонька.
Не був же тото сив соколонько,
А й був же тото господаренько,
Не була ж тото сива кунонька,
А й була ж тото господинонька.
Не були ж тото ластовлятонька,
А й були ж тото їх дитятонька.
А за сим словом будьте здорові,
Господиненько з господареньком.

ЗОЗУЛЕНЬКА СИВА, РЯБА

Зозуленька сива, ряба
Всі луги облітала.
Щедрий вечір, святий вечір!¹
А в одному не бувала,
В тім лузі церковця.
В тій церковці три віконця:
В першому віконці — ясне сонце,
В другому віконці — ясний місяченько,
В третім віконці — ясні зіроньки.
Що зіроньки, то дітоньки,
Що ясне сонце, то господиня,
Що місяченько, то сам господар,
Сидить господар коло стола.
Коло стола тесового, убруса ляного,
Коло хліба пшеничного, вина зеленого.
Коло нього жінка його і дітки його.
Сидять вони, руки взносять,
Руки взносять, бога просять:
«Дай же, боже, жито, пшеницю,
Жито, пшеницю, всяку яровицю».

У ЦЬОМУ ДВОРКУ ЯК У ВІНКУ

У цьому дворку як у вінку.
Щедрий вечір, добрий вечір,
Добрим людям на здоров'я!¹

¹ Приспів повторюється після кожних двох рядків пісні.

Там господар як виноград,
Там господиня як калина,
Його сини як соколи,
Її дочки як панночки.
По саду ходили, сад садили.
Сад садили, сад поливали,
Вищий мене, кращий мене.

ПІДУ Я КРУТИМ БЕРЕЖКОМ

Піду я крутим бережком,
Тихим Дунаєчком,—
 Піду я!
Найду я тее древо зелене,
Що на Дунай пливе,—
 Найду я!
Нашо ж мені тее древо зелене,
Що на Дунай пливе?
Лучче мені мій батенько в дому —
Порадонька усьому,—
 Лучче ж мені!
Піду я крутим бережком,
Тихим Дунаєчком,—
 Піду я!
Найду я тее древо зелене,
Що на Дунай пливе,—
 Найду я!
Нашо ж мені тее древо зелене,
Що на Дунай пливе?
Лучче мені моя матінка в дому —
Порадонька усьому,—
 Лучче ж мені!

ЧИ ДОМА, ДОМА ГОСПОДАРЕЙКО?

Чи дома, дома господарейко?
Щедрий вечір, добрий вечір.
Ой кажуть слуги, що він є дома,
Що він є дома, в новій світлоїці,
В новій світлоїці червоні числить.

Ой чи буде нам хоч по одному,
Хоч по одному, по червоному?

Чи дома, дома его жіночка?
В новій світлоїці калачі пече,
Ой чи буде нам хоть по одному,
Хоть по одному, по плетеному?

Чи дома, дома дівойка его?
Ой кажуть слуги, що вона дома,
В новій світлоїці віночок плете.
Ой чи буде нам хоть по одному,
Хоть по одному, по плетеному?

Чи дома, дома синочок его?
Ой кажуть слуги, що він є дома,
На оборонці коника чеше.
Ой чи буде нам хоть по одному,
Хоть по одному, по вороному?

Маєте сина, купіть нам сира,
Маєте дівку, шліть по горівку,
А ще до того півзолотого,
А ще в додатку свинську лопатку.

ЦИ ДОМА, ДОМА ГОСПОДАРЕНЬКО?

Ци дома, дома господаренько?
А й знаємо ми, що він є дома,
Сидить же собі на кінець стола,
По кінець стола красше сокола.
На нім шапочка, як мак, дрібненька,
На нім кошулька, як біль, біленька,
Як біль, біленька, як лист, тоненька.
Туркинька брала, ткаленька ткала,
Шевкинька шила, пралечка прала.
Де ж она прала? В краю Дунаю.
Де вона кручена? В тура на розі.
Де вона сушена? В верху явора.
Де вона тачана? В Львові на столі.
Де вона вбирана? В світлій світлоньці,

В світлій світлоньці против оконце.
Ой убирав і можний панонько,
Можний панонько, господаренько.
А за сим словом будь же нам здоров,
Ой наш паноньку господареньку,
Господареньку, чом Василеньку.

ЧИ ДОМА, ДОМА ПАН ГОСПОДАР?

Шедрий вечер! Добрий вечер!
Добрим людям на здоров'я!¹
Чи дома, дома пан господар?
А я знаю, що він дома,
Сидить же він в кінець стола.
А на йому шуба-люба,
А на шубі поясочок,
А на поясочку калиточка,
А в тій калиточці сім шеляжечків.
Сьому-тому по шеляжечку,
А нам, братці, по пиріжечку.
А старим бабам паляниці,
Щоб плодились бики і телиці,
Барани і ягниці.
Скільки качечок, стільки дочечок;
Скільки дубочків, стільки синочків.

В НАШОГО ГАЗДИ НОВА СВІТЛОНЬКА

В нашого газди нова світлонька,
Нова світлонька, та й оборонька,
Та й оборонька, та й сад-виноград.
А в тім садочку-виноградочку
Соловієнко красно співає,
Нову світлоньку розвеселяє,
Нову світлоньку та й обороньку,
Та й обороньку, та й сад-виноград.
Та й сад-виноград, та й пана газду,

Та й пана газду, та й газдинечку.
Ой збрикалися буйні волоньки,
Садок-виноград та й поламали,
Соловієнка повідганяли.
Ой ізбігли ж ся близькі сусіди:
Воли-сивани позаганяли,
На обороньці поприпинали,
Садок-виноград знов посадили,
Соловієнка знов принадили.
Соловієнко красно співає,
Нову світлоньку розвеселяє,
Нову світлоньку, та й обороньку,
Та й обороньку, та й сад-виноград,
Та й сад-виноград, та й пана газду,
Та й пана газду, та й газдинечку.
Ой ми вже ся вам відшебетали,
Як соловейко у лузі, в лузі,
Як зозулечка в вишневих садах,
Як ластівонька в побитих домах,
Як перепелка при буковинці,
При буковинці, при густій нивці,
При густій нивці, в ярій пшеничці.

В НАШОГО ПАНА ТРИ СОКОЛОНЬКИ

В нашого пана три соколونьки.
Соколе! Не літай рано, рано раненько
на поле!¹

Єден полетів в чистеньке поле,
Другий полетів в бистрі потоки,
Третій полетів в темні лісоньки.
Тот, што полетів та в чисте поле,
Приніс на обід перепелоньку;
Тот, што полетів в бистрі потоки,
Приніс рибоньку та на снідання;
Тот, што полетів в темні лісоньки,
Приніс він пану чорну куноньку:
З чорной куноньки пані шубонька.

¹ Приспів повторюється після кожного рядка пісні.

¹ Приспів повторюється після кожного рядка пісні.

ПОЗА СТОЛОВЕ СИДЯТЬ ПАНОВЕ

Заколядуймо ми цему газдови,
Цему газдови й его столови.
Поза столове сидять панове,
Сидять панове та й раду радять,
Та й раду радять за святу весну,
За святу весну, за сиві воли,
За сиві воли, за сріблі плуги:
Сивії воли впрягати в плуги,
В плуги впрягати, лани орати,
Жито, пшеницю та й засівати,
Жито, пшеницю, всяку пашницю.

Віншуємо вас щастем, здоров'єм,
Щастем, здоров'єм та й святим різдвом.
А за цим словом будь, газдо, здоров!

У ГОСПОДАРЯ ПЛУЖОК НАИРАНШЕ ВИЙШОВ

У господаря плужок найранше вийшов.
Бриніли! Бриніли волойки, а всі чотири
в золоті!¹

Святий Спас волойки напас,
Святий Михаїл воли напоїв,
А святий Петро воли погонив,
Пророки яли, воли запрягли,
Святий Микита заніс затика.
Сам господь бог за плужком ходит,
Пресвята діва їстоньки носить:
«Оріте, синки, довгії нивки,
Будем сіяти жито, пшеницю.
Буде житонько як очеретец.
Буде пшениця як тростіниця,
Будут женці, самі панянки,
Будут в'язальники, самі молодчики.
Будут снопоньки як дробен дощик,
Будут стоженьки яко місяченьки,
Будут молотнички все паробочки.

¹ Приспів повторюється після кожного рядка пісні.

Що снопочок, то хліба бохоночок,
Що колосочок, то пирожочок,
Що зерняточко, то проскурочка.
Все ж тото буде для господаря.

ОЙ В ЧИСТІМ ПОЛІ ТАМ ПЛУЖОК ОРЕ

Ой в чистім полі там плужок оре,
За плужком ходит гречний молодец,
Правов рученьков, чепіжки держит,
Лівов рученьков волики гонит.
Виходит д' нему татуньо его:
— Ой ори, синку, здрібненька нивку,
Будем сіяти жито й пшеницю,
Жито й пшеницю, всяку пашницю.
Зароди, боже, сребло-стебло,
Сребло-стебло, золоте зерно.
Наробим серпів самих золотих.
Наймемо женців сімсот молодих.
Нажнемо снопів, як дробен дощик,
Накладемо кіп, як на небі зізд.
Зберемо вози на всі три обори,
Вивеземо ї на круту гору.
Накладем скирту саму золоту,
Звершимо ї сивим соколом.
Сив сокіл сидит, в море си дивит:
«Ой рибко, рибко, чи йму я тебе?
Й кому ж ти будеш? Пану на обід?
Пану на обід, богу на хвалу».

НАДЛЕТІЛА ЛАСТІВОЧКА

Надлетіла ластівочка,
Сіла, впала в віконечко,
Як зачала щебетати,
Господаря викликати:
«Вийди, вийди, господарю,
Подивися на обору;
Корови ти ся поположили,
Всі по бичкові поприводили».
Надлетіла ластівочка.

Сіла, впала в віконечко;
Як зачала щебетати,
Господаря викликати:
«Вийди, вийди, господарю,
Подивися на кошару;
Всі ти ся вівці покотили,
По баранцеві поприводили.
Все баранці на кожушки,
А ягнички на сардачки».

Надлетіла ластівочка,
Сіла, впала в віконечко;
Як зачала щебетати,
Господаря викликати:
«Вийди, вийди, господарю,
Подивися на обору;
Воли ти ся повривали,
Ми, добрі хлопці, повпинали».

ЩЕДРИК, ЩЕДРИК, ЩЕДРІВОЧКА

Щедрик, щедрик, щедрівочка,
Прилетіла ластівочка,
Стала собі щебетати,
Господаря викликати:
«Вийди, вийди, господарю,
Подивися на кошару,
Там овечки покотились,
А ягнички народились.
В тебе товар весь хороший,
Будеш мати мірку грошей,
Хоч не гроші, то полова —
В тебе жінка чорноброва».
Щедрик, щедрик, щедрівочка,
Прилетіла ластівочка.

ШУМИТЬ, ГУДЕ, ДУБРОВОЮ ИДЕ

Шумить, гуде, дубровою йде...
Пчолонька-мати пчолоньку веде:
— Пчолоньки мої, дітоньки мої,
Ой де ж ми будем при саду мати,

Рої роїти і меди носити?
Будемо при саду рої роїти
І меди носити у пана господаря,
У його бортах і у його новицях:
Медок-сладок пану господарю,
Жовтії воски богу на свічу.
За сим же словом да й бувай здоров!

ЧИ ДОМА, ДОМА СЕЙ ПАН ГОСПОДАР?

Чи дома, дома сей пан господар? ¹
Кажуть діточки, що нема дома.
Ой ми знаємо, що вни є дома.
А де они є? На обороньці.
А що ж вни діють? Волонькам дають.
Ходімо, хлопці, ізберімося,
Ізберімося, поклонімося,
Та чей нам дадуть хоть по воліві,
Хоть по воліві по сиванові,
По сиванові, по чабанові.
Чи дома, дома, сей пан господар?
Кажуть слугоньки, що нема дома.
Ой ми знаємо, що вни є дома.
Та що вни діють? Дають коровкам.
Та чей нам дадуть хоть по коровці,
Хоть по коровці по тій сивоньці.
Чи дома, дома сей пан господар?
А що вони діють? Пшеницю віють.
Та чей нам дадуть хоть по ділетці,
Хоть по ділетці, по тій четвортці,
Хоть позадічко, на насіннячко,
Чи дома, дома сей пан господар?
А що вни діють? Гроші міряють,
Міряють гроші полумисками,
Білими грішми все окремішни.
Ходімо, хлопці, ізберімося,
Ізберімося, поклонімося,
Та чей нам дадуть хоть по одному,
Хоть по одному, по червоному,
По червоному, по золотому.

¹ Приспів повторюється після кожного рядка пісні.

ОЙ ГОСПОДАРЮ, ГОСПОДАРЕЧКУ

Щедрий вечір, добрий вечір,
Добрим людям на сей вечір!
Ой господарю, господаречку,
Ой отворіт нам та й воротечка,
Заженемо ж ти стадочко коней.
А всі коні воронії,
А всі коні воронії,
На них сідла золотії.

Щедрий вечір, добрий вечір,
Добрим людям на сей вечір!
Ой господарю, господаречку,
Ой отворіт нам та й воротечка,
Заженемо ж ти стадочко волів.
А всі воли голубії,
А всі воли голубії,
На них ярма золотії.

Щедрий вечір, добрий вечір,
Добрим людям на сей вечір!
Ой господарю, господаречку,
Ой отвори ж нам та й воротечка,
Заженемо ж ти стадочко коров.
А всі корови чабанистенькі,
А всі корови чабанистенькі,
Під ними бички букулистенькі.

Щедрий вечір, добрий вечір,
Добрим людям на сей вечір!
Ой господарю, господаречку,
Ой отвори ж нам та й воротечка,
Заженемо ти стадочко овець.
А всі вівці шиборігці,
А всі вівці шиборігці,
Під ними баранці круторігці.

ОЙ ТИ, НАШ ПАНЕ, ПАНЕ (ІВАНЕ)

Гой ти, наш пане, пане (Іване),
У тебе в домі так, як у раю:
У тебе верби й а груші родят,

У тебе сини у царя служат,
А царевичку все собі дружат.
Ой в царя дочку все заручили
Та й додомочку все пригостили.
У тебе воли все половії,
У тебе плуги все золотії,
У тебе двері все кедровії,
У тебе столи калиновії,
На них скатерки все шовковії,
На них тарелі все циновії.
У тебе лани як загаї,
У тебе хліби як тихий Дунай:
На них жита, як жир, ситі,
На них пшениця як стояниця.
У тебе вівси жіброванії,
У тебе ячмені золотії,
У тебе коні все турецькії,
У тебе стрільби всі стрілецькії,
У тебе воли як стодоли,
А корови як обороги.
У тебе вівці гори покрили,
У тебе худоби без рахуби,
У тебе скрині все кованії,
У них червонці нерахованії.
У тебе шуби соболевії,
А горностаї коралевії,
У тебе жупани як у пана,
А контуші як скочусі.
Ой ти, наш пане, пане (Іване),
Віншуем тебе ізо всім домом:
Із дружиною, із челядкою,
Із челядкою, із худобкою,
Із челядкою та й багатою,
Із худобкою та й рогатою,
Із сусідками околичними,
Із Христом-богом та й на літ много.

ОЙ В ЧИСТІМ ПОЛІ ТА НА ДУНАЮ

Ой в чистім полі та на Дунаю,
Та на Дунаю, на береженьку
Стоїт ми наміт білий шовковий,

А в тім наметі золотий столик,
На тім столику гордий пан сидит.
Гордий пан сидит, на ім'є Іван.
Ой сидит, сидит, лічбоньку лічит,
Лічбоньку лічит незлічоную.
Поперед него служеньки его,
Держет шепочки поза вершечки:
«Ой наш паночку, господаречку,
Ой поплати ж нам за заслужечку;
Ой дай же ти нам гроші нелічені,
Гроші нелічені, копі неїжджені,
Коні неїжджені, поля немірені.
Ой ми ж бо гроші перелічимо,
Вороні коні попроїздимо,
Широкі поля переміримо:
Ой засіємо золотими стрілки,
Заволочимо тугими луки,
Тугими луки, вороними кіньми.
Все ж тото буде пан господарю,
Пан господарю та на охвалу».

ОЙ НАШ ПАНОНЬКО ГОСПОДАРЕНЬКО!

Ой наш панонько господаренько!
Дай єму, дай єму, боже, добре здоровле
в дому! ¹

Господаренько чом Іванонько,
А все ж він собі згорда починат:
Ой ходит собі по ярмаркові,
Ой ходит, ходит, волики бракує,
Котрі ліпшії, все собі бере,
Котрі пліхшії, служенькам дає.
Ой наш панонько господаренько,
Господаренько чом Іванонько,
А все ж він собі згорда починат:
Ой ходит собі по ярмаркові,
Ой ходит, ходит, коні бракує,
Котрі ліпшії, все собі бере,
Котрі пліхшії, служенькам дає.
Ой наш панонько господаренько,

Господаренько чом Іванонько,
А все ж він собі згорда починат:
Ой ходит собі по ярмаркові,
Ой ходит, ходит, корови бракує,
Котрі ліпшії, все собі бере,
Котрі пліхшії, служенькам дає.
Ой наш панонько господаренько,
Господаренько чом Іванонько,
А все ж він собі згорда починат:
Ой ходит собі по ярмаркові,
Ой ходит, ходит, овечки бракує,
Котрі ліпшії, все собі бере,
Котрі пліхшії, служенькам дає.

ОИ ХОДИЛИ ТА БЛУДИЛИ ТА КОЛЯДНИЧКИ

Ой ходили та блудили та коляднички,
Виноград красно-зеленая! ¹
Та шукали та питали у пана двора.
А де того пана двір,
Що високий частокіл,
Кристалеві ворітєчка одчиняються?
Оце ж того пана двір,
Пана дома немає,
Десь суди суде, ради раде.
Він за суд бере та по сто рублів,
А за ради бере та по тисячі.
Передав жоні золоту тканку,
А своїй дочці золотий перстєнь,
А свому сину вороного коня.
А жона в тканці та погаркує,
А дочка в перстені та похвастує,
А Петрєчко на конику викрашається,
Його батєнько утішається:
«Ой ти, синку мій, та чадо мое,
Та піди в Москву, послужи царю.
А чим тебе цар та пожалує:
Чи рублем, чи полтиною,
Чи золотою ружиною,

¹ Приспів повторюється після кожного рядка пісні.

¹ Приспів повторюється після кожного рядка пісні.

А чи вірною дружиною?»
«Не хочу рубля, ні полтини я,
Ні золотої ружини, а хочу я вірної дружини».

А В ПАНА ІВАНА ЗОЛОТА ВЕРБА

А в пана Івана золота верба,
Радуйся, земле,
Веселися, боже наш, над нами!¹
А на тій вербі золота кора,
А на тій вербі рожеві квіти.
Ой то ж не верба, Іванова жона,
Ой то ж не кора, Іванова няня,
Ой то ж не віти, Іванові діти.
А в пана Івана три столи стоїть:
На першій столі гірка горілка,
На другій столі вино-зелено,
На третій столі медок-солодок.
Гірка горілка для чоловіка,
Вино-зелено для жони його,
Медок-солодок для його діток.
Добрий вечір!

СТОЇТ ЖЕ, СТОЇТ НОВА СВІТЛОНЬКА

Стоїт же, стоїт нова світлонька,
А в тій світлоньці тисовий столик.
При тій столику три гості сидят,
Три гості сидят, три товариші:
Єден товариш — ясне сонечко,
Другий товариш — та місяченько,
Третій товариш — та дробен дощик.
Сонце же мовит: «Нема над мене,
Як же я зйду в неділю рано,
Зогрію ж бо я гори й долини,
Гори й долини, поля й дуброви,
Морози спадут, а роси станут».

Місяць же мовит: «Нема над мене.
Як же я зйду разом з зорями,
Урадуют се гості в дорозі,
Гості в дорозі, війська в обозі».
Дробен дощ мовит: «Нема над мене.
Як же я піду три рази мая,
А зрадує се жито, пшениця,
Жито, пшениця, всяка пашниця.
Будут снопоньки, як повозоньки,
Будут копоньки яко звідоньки».

¹ Приспів повторюється після кожного рядка пісні.

**ОЙ СЕРЕД СЕЛА
НОВА СВІТЛОНЬКА**

Ой серед села нова світлонька,
А в тій світлоньці тисові столи,
Тисові столи й все кедровії,
На них обруси китайовії.
За тими столи самі кравцьове:
Ой шуют шуби чесні газдині,
Чесні газдині на неділеньку.
Ой серед села нова світлонька,
А в тій світлоньці тисові столи,
Тисові столи й все кедровії,
На них обруси китайовії.
За тими столи самі ткачове:
Роб'ят завоюєт чесні газдині,
Чесні газдині на неділеньку.

Ой серед села нова світлонька,
А в тій світлоньці тисові столи,
Тисові столи все кедровії,
На них обруси китайовії.
За тими столи й самі шевцьове:
Шуют чобітки чесні газдині,
Чесні газдині на неділеньку:
А за сим словом будьте здорові!

ОЙ У НАШОЇ ГОСПОДИНЕНЬКИ

Ой у нашої господиненьки
Стоят убори на три комори.
На ні панчішки за сороківця,
За сороківця, ба й за червінця.

Ой у нашої господиненьки
Стоят убори на три комори.
На ні чобітки за два червінці,
За два червінці, за сорокієці.

Ой у нашої господиненьки
Стоят убори на три комори.
На ні сукенки за три червінці,
За три червінці, за сороківці.

Ой у нашої господиненьки
Стоят убори на три комори.
На ні кошулька за сороківці,
За сороківці, самі червінці.

Ой у нашої господиненьки
Стоят убори на три комори.
На ні поясок за п'ять червінців,
За п'ять червінців, за сороківців.

Ой у нашої господиненьки
Стоят убори на три комори.
Ой на ні чіпчик за шість червінців,
За шість червінців, за сороківців.

Ой у нашої господиненьки
Стоять убори на три комори.
На ні хусточка за сім червінців,
За сім червінців, за сороківців.

Ой у нашої господиненьки
Стоять убори на три комори.
Ой на ні шуби вісім червінців,
Вісім червінців, за сороківців.

Ой у нашої господиненьки
Стоять убори на три комори.
А в неї перстень дев'ять червінців,
Дев'ять червінців, за сороківців.

Ой у нашої господиненьки
Стоять убори на три комори.
Золота тканка десять червінців,
Десять червінців, як сороківців.

Має ж то она все в коміроньках,
Все в коміроньках та й у світлоньках.
Можна панонька господиненька,
Господиненька сего домоньку,
Сего домоньку, чом Оленонька,
Віншуємо ж тя щастем, здоров'єм.

ОЙ ЯСНА, ЯСНА НА НЕБІ ЗОРЯ

Ой ясна, ясна на небі зоря,
Ой красна, красна у Сатка жона.
І красовита, і грошовита,
По двору ходить, як сонце сходить,
А в хату ввійде, як зоря зійде.
Як заговорить, як дзвін задзвонить,
Як засміється, сад-виноград в'ється,
Як зажартує, коня дарує.
А вдома нема, десь у короля,

Шие кошулю самому крулю.
А на рукаві сиві голубці,
А на пазусі різні цвітки,
А на комірці райські пташки;
Сиві цвітки як не завітуть!
Райські пташки в поле полинуть!
За цим же словом бувай же здорова,
Бувай же здорова, Саткова жона,
А ці святки святкуй здорова.

СПОДІВАЛАСЯ ГОСПОДИНОНЬКА

Сподівалася господинонька
Свого милого господаренька
Та клала мости з дорогої кості:
Чей же мій милий з дому над'їде,
З дому над'їде, на мости з'їде,
Щоби ся мости не заломили,
Миленького не затопили.
Сподівалася господинонька
Свого милого господаренька
Та клала шати довкола хати:
Чей же мій милий з дому над'їде,
З дому над'їде, на шати з'їде,
Щоби ся шати не заломили,
Мого милого не затопили.
Сподівалася господинонька
Свого милого господаренька,
Поклала плоти з білого полотна:
Чей же мій милий з дому над'їде,
З дому над'їде, на полотна з'їде,
Щоб ся полотна не заломили,
Мого милого не затопили.
Сподівалася господинонька
Садила сади, все виногради:
Чей же мій милий з дому над'їде,
З дому над'їде, у сад заїде,
В садок заїде, з коника злізе,
З коника злізе, до хати ввійде.

А В НОВИХ СІНЯХ, А В БУДОВАНИХ

А в нових сінях, а в будованих¹
А й ходит у них статечна жона,
Статечна жона, пані (Марія).
Ой носить ключі при правій руці,
Щоби ключики не побриняли,
Щоби милого не пробуджали,
Бо мій миленький дуже труденький,
А вночі, вночі з війни приїхав.
Привіз він мені трої дарунки:
Єдна дарунка — перлова тканка,
Друга дарунка — кований пояс,
Третя дарунка — срібний перстенец.
Перлова тканка головку клонит,
Головку клонит на тесовий столик;
Кований пояс лідвинки ломит,
Срібний перстенец пальчики щипле.

ОЙ СІНИ МОЇ МУРОВАНІЇ

Ой сіни мої мурованії,
Світличко моя мальованая!
Ходит ми по ні статечна жона,
Статечна жона ой Марунечка.
Ой ходит, ходит, ключі си носить,
Носит си ключі при правім боці:
«Ой ключі мої, дрібні, золоті!
Ой ви стихонька та подзваняйте,
Мого милого не пробуджайте!
Бо мій миленький бардзо труденький,
Ходив ми в гори за воликами,
Пригнав волики половенькії,
На них рожечки золотенькії».

Ой сіни мої мурованії,
Світличко моя мальованая!
Ходит ми по ні статечна жона,
Статечна жона ой Марунечка.

¹ Приспів повторюється після кожного рядка пісні.

Ой ходит, ходит, ключі си носить,
Носит си ключі при правім боці:
«Ой ключі мої, дрібні, золоті!
Ви помаленьку ой подзваняйте,
Мого милого не пробуджайте!
Бо мій миленький бардзо труденький.
Ходив ми в гори за коничками,
Привів коники вороненькії,
Мають гривочки золотенькії».

Ой сіни мої мурованії,
Світличко моя мальованая!
Ходит ми по ні статечна жона,
Статечна жона ой Марунечка.
Ой ходит, ходит, ключі си носить,
Носит си ключі у правій руці:
«Ой ключі мої дрібні, золоті!
Ой ви стихонька ми подзваняйте,
Мого милого не пробуджайте!
Бо мій миленький бардзо труденький,
Ходив ми в гори за овечками,
Пригнав овечки все біленькії,
Все біленькії та й буренькії».
Воли полові на жито орут,
Коні вороні жито волочут,
Білі овечки газдині доет,
Ой доет, доет, пастушки строет.
За сим же словом будьте здорові,
Не самі собов, з господаречком.

ОЙ СЕРЕД СЕЛА СВІТЛОНЬКА НОВА

Ой серед села світлонька нова,
А в тій світлоньці пишная жона.
Держит она си троякий напій:
Єдно ж ми напій — червоне пиво,
Другий же напій — доброе вино,
Третій же напій — медок-солодок.
Єден же там пив червоне пиво,
Другий же там пив доброе вино,
Третій же там пив медок-солодок.

Війтович як пив, коника пропив;
Попович як пив, шабельку пропив;
Миленький як пив, та й шубу пропив.
Той коник буде пану до їзди,
А шабля буде пану на війну,
А шуба буде пану на війну,
Господиненьці чом Маруненьці.
А за сим словом бувайте здорові!

СТОІТЬ МИ, СТОІТЬ СВІТЛОНЬКА НОВА

Стоїть ми, стоїть світлонька нова,
А в тій світлоньці, гей, газдинонька,
Гей газдинонька на ім'я (Анна).
Вна собі ходить, з чeledю говорить,
З чeledю говорить, в квартиру ся дивить,
Дивить ся, дивить в чистое поле,
В чистое поле, під темний лісок.
Ой вісмотрила дивное звір'я,
Дивное звір'я, тура-оленя,
На голівці ж му дев'ять рожечків.
Ой крикнула ж вна на свої слуги:
«Служеньки мої найвірніші,
Беріть же собі шовкові сіті,
Другі заберіть ясенські стріли,
Ой виходіте в чистое поле,
В чистое поле під темний лісок.
Одні ж завержте шовкові сіті,
Другі застрійте ясні стріли;
Чей спіймаєте дивное звір'я,
Дивное звір'я, тура-оленя.
Як спіймаєте, відразу вб'єте,
Відразу вб'єте, роги зшибете,
Роги зшибете, шубу здоймете.
Ой принесете та повісите,
Та повісите в новій світлоньці,
В новій світлоньці та на стіноньці.
Все ж тото буде гей газдиноньці,
Гей газдиноньці на ім'я (Анна).

А В ЛУЗІ, В ЛУЗІ, А В КАЛИНОВІМ

А в лузі, в лузі, а в калиновім,
Зажурилася перепелонька,
Перепелонька, бідна вдовонька:
«Де ж би я мала гніздочко звити?
Вивила ж бим го а в темнім лузі!
Там люди зайдут луги рубати,
Луги зрубают, гніздочко знайдут,
Гніздонько знайдут, діти розженут,
Діти розженут, жалю нароб'ят».

Зажурилася перепелонька,
Перепелонька, бідна вдовонька:
«Де ж би я мала гніздочко звити?
А звила ж бим го та в буквиноньці!
Рубачі зайдут ліси рубати,
Ліси зрубают, гніздочко знайдут,
Гніздочко знайдут, діти розженут,
Діти розженут, жалю нароб'ят».

Зажурилася перепелонька,
Перепелонька, бідна вдовонька:
«Де ж би я мала гніздочко звити?
А звила ж бим го в каменні горі!
Там люди підут гору лупати,
Гору злупають, гніздочко знайдут,
Гніздочко знайдут, діти розженут,
Діти розженут, жалю нароб'ят».

Зажурилася перепелонька,
Перепелонька, бідна вдовонька:
«Де ж би я мала гніздочко звити?
А звила ж бим го в шовковій траві!
Косарі зайдут, траву іскосят,
Траву іскосят, гніздочко знайдут,
Гніздочко знайдут, діти розженут,
Діти розженут, жалю нароб'ят».

Зажурилася перепелонька,
Перепелонька, бідна вдовонька:
«Де ж би я мала гніздочко звити?

А звила ж бим го при нові стрісі,
При нові стрісі, в новій столоді!
Ластівки злетят, гніздочко знайдут,
Гніздочко знайдут, діти розженут,
Діти розженут, жалю нароб'ят».

Зажурилася перепелонька,
Перепелонька, бідна вдовонька:
«Де ж би я мала гніздочко звити?
Хіба го зів'ю в світлій світлоньці,
В світлій світлоньці, в свого милого,
В свого милого, в білій постільці».
Перепелонька, бідна вдовонька,
Бідна вдовонька чом Павліонька.
Віншуємо ж тя річними святи.

НА ГОРІ, ГОРІ, ПРИ МОНАСТИРІ

На горі, горі, при монастирі,
Ой стоїт, стоїт нова капличка,
Коло каплички бідна вдовичка.
Ой стоїт, стоїт, богу си молит,
Богу си молит, в землю си дивит,
В землю си дивит, з землев говорит:
«Ой земле, земле, ой муравая!
Взелась у мене господаречка,
Ой озми ж мене, бідну вдовочку,
Бідну вдовочку, ой сиріточку,
Най си не мучу на сім світочку.
В мене діточки все дрібненькії,
Тяжко мені їх вигодувати,
Ще тяжче прийде їх вінувати».
Ввійшла вдовичка до косцьолочка:
Котра мужева, при передочку,
Бідна вдовичка все на задочку!
Як із щепочки цвіт обпадає,
Так бідна вдова вік коротає.
Гей дай, боже!
Віншуємо вас, бідна вдово.

ЦИ ДОМА, ДОМА ХОРОША ВДОВА?

Чи дома, дома хороша вдова?
Кажут служеньки, що нема дома,
А ми знаємо, що є она дома.
Ой ходит собі в новій світлоньці
Та й носит ключі при лівій руці.
Єдні ключики та від світлоньки,
Другі ключики від комороньки;
Носит ключики все дрібненькії,
Все дрібненькії, не еднакії.
На подвіречку грушечка-щепка
Красно зацвіла, та не зродила.
Як з грушки-щепки цвіточок паде,
То ж так удовин світочок іде.

ЩО КОЛО МОСТА КАЛИНОВОГО

Що коло моста калинового
Зоріло! Зоріли зорі дуже раненько
по горі!¹

Стоїт світлонька мурованая,
А у ті світлоньці жовті підлоги,
Жовті підлоги, тисові столи,
А по тих століх стоє напої,
А за сим столом гречна невіста.
Ой сидит собі шитечко шиє,
Ой сидит собі питем шинкує,
Питем шинкує, мита стереже.
А в неділеньку дуже раненько
Та встала собі гречна невіста.
Як собі устала та личко вмила,
Та личко вмила, бога просила,
Бога просила за здоровлечко,
Та й вийшла собі на подвір'ячко,
Та й подивит си в широке поле,
У широке поле за тихе море,

¹ Приспів повторюється після кожного рядка пісні.

Та висмотрила дорогі купці,
Дорогі купці, три крамарики.
Та й си крунула ба й до світлоньки,
Ой до світлоньки, до челядоньки
Та побудила усю челядоньку.
Дороге пите усе розкладає,
Тих си гостеньків ісподіває,
Ой тих гостеньків — трьох крамареньків.
А над'їхали та й не ставали,
Ой бо не стали, не повертали,
Ой не ставали, мито не дали.
Ой крикне она ба й на служеньки:
«Що, слуги мої, ловіте коні,
Срібні зубельці позакладайте,
У керниці студній понапувайте,
Понапувайте, оброку дайте,
Оброку дайте, отарничайте,
Дорогий напій повипивайте,
По пару стрільбів позабирайте,
По пару стрільбів, по одній шаблі,
А на коники ба посідайте,
Ой посідайте, в поле бігайте,
За здобичами, за крамарими,
За крамарими, що не вступали,
Не повертали, мито не дали,
Мито не дали і проїхали.
Як здоганяйте, не постріляйте,
Не постріляйте, пообдирайте,
Заберіть у них всі здобиченьки,
Ой здобиченьки, сив кониченьки.
У другого озміть ясну шабельку,
У третього озміть шапку-матерку.
Що то нам буде тото подібне:
Сив кониченько ба й до стаєньки,
А до стаєньки, до usługоньки,
Ясна шабелька моему брату,
Ой до війноньки, обороньки;
Шапка-матерка мому милому
На головоньку все про славоньку».
А за сим словом була здорова,
Була здорова, бідна удовонько!
Була здорова, не сама собов,

Не сама собов, а з дітоньками,
А й з усім родом докола двором,
Що на многі літ та на другий вік,
Від цього року аж до другого,
Поможи, боже, діждати его.

ПАС ІВАНЕНЬКО
СТАДО ВОРОНЕНЬКЕ

Пас Іваненько стадо вороненьке,
Там, на траві, на отаві¹,
Стадо вороненьке, заснув тверденько.
Прилетіли д нему три зозуленьки,
Єдна му сіла коло головоньки,
Друга му сіла коло ноженків,
Третя му сіла край серденька,
Тая в головоньках — то его батенько,
Тая в ноженках — то его матінка,
Тая край серденька — то его миленька,
А за тим словом бувай ми здорові
Зароди, боже, в городі зіле,
В городі зіле, в домі весіле.

¹ Приспів повторюється після кожного рядка пісні.

СТАВИТ ІВАСЕЙКО НОВУ СВІТЛОЙКУ

Ставить Івасейко нову світлойку,
Там, в городойку, при барвінойку.
Щедрий вечір, святий вечір,
Добрим людям на весь вечір¹.
Ставить дверейка оріховії,
Ставить віконця кристальовії,
Ставить столойки во три рядойки.
За столойками кравченьки крают,
Кравченьки крают дорогі сукна.
Коло них ходит пан Івасейко,
Коло них ходит, мід-вино носить:
«Мід-вино пийте, хорошо шийте,
Бо мені треба на неділейку».
Мід-вино пили, хорошо шили.
Не стає ему крайной полойки,
Листойко пише та й до батейка:
«Не стає мені крайной полойки».
Є в сусідойка красна дівойка,
Тая ти буде крайна полойка.
Ставить Івасейко нову світлойку².
Не стає ему крайной полойки.
Листойко пише до матінойки:
«Не стає мені крайной полойки».
Є в сусідойка красна дівойка,
Тая ти буде крайна полойка.
Ставить Івасейко нову світлойку.
Не стає ему крайной полойки.
Листойко пише до милейкої:
«Не стає мені крайной полойки».
Милейка дає, що ся зістає,
Там, в городойку, при барвінойку.

СТОІТЬ СВІТЛОНЬКА ГОРІХОВАЯ

Стоїть світлонька горіховая,
Світи, світи, місяченьку!³

¹ Ці два рядки є приспівом після кожних двох рядків колядки.

² Далі повторюється все, як у першій частині, аж до «Не стає ему...».

³ Приспів повторюється після кожного рядка пісні.

А в тій світлоньці тисові столи,
За тими столами сидять панове,
Межи тими панами гойний панич,
Гойний панич чом Іванонько.
На нім кошуленька, як день, біленька,
На нім ремінець золотом оббитий,
На нім чобітки, срібні підківки,
На нім кожушок як мак дрібненький.
Бувай здоровий, гречний паничу,
Гречний паничу чом Іваноньку.

ПІШОВ ЖЕ ІВАСЬО В ЧУЖУЮ СТОРОНУ

Пішов же Івасьо в чужую сторону,
Жаль же его, боже!¹
В чужій стороні люд не гадає,
День ся не робит, сонце не сходить,
Місяць не світит, зора не сходить,
Зора не сходить, когут не піє.
Прийшов Івасьо з чужої сторони:
І люд гадає, і нарікає,
І день ся робит, і сонце сходить,
І місяць світит, і зора сходить,
І зора сходить, і когут піє.

ОЙ НА ГОРІ ТАМ ДЗВІН ДЗВОНИТЬ

Ой на горі там дзвін дзвонить,
Щедрий вечор! Святий вечор!¹
Там пан Петро сіно косить,
Сіно косить, коням носить.
Ой ви, коні, не гайтеся,
В три дорозі збирайтеся:
Єдна дорога до батечка,
Друга дорога до матінки,
Третя дорога до сестриці;
До батечка по шапочку,
До матінки по сорочку,
До сестриці по хусточку.
Щедрий вечор, святий вечор!
Добрим людям на весь вечор!

¹ Приспів повторюється після кожного рядка пісні.

ГОЙ ЛІСОМ, ЛІСОМ ТА Й ПЕРЕД БОРОМ

Гой лісом, лісом та й перед бором,
Та й блудило ж там сімсот молодців.
Ой відблудили ж й а в чисте поле,
Й а в чисте поле д новому двору,
Д' новому двору, д' доброму пану:
«Ой ти, пане паш, виведи ти нас,
Станемо ти всі ми до помочі,
Всі до помочі, до темной ночі.
Ой будеш їхав й а в гір по панну,
Й а в гір по панну, дочку короля,
Поставим мости калиновії,
Засиплем річку жовтоїм піском,
Застелем ліси, зорні завіси;
Як будеш їхав й а з гір додому,
Й а з гори з паннов, дочков короля,
Задуднят мости калиновії,
Зашумлят річки жовтими піски,
Загудят ліси, чорні завіси.

ІХАВ ПАВЛЕЧКО ЧЕРЕЗ ГУСТИЙ ЛІСОК

Іхав Павлечко через густий лісок,
Соколю ясний, паниче красний,
Павлечко!
Зустріло його сімсот козаків.
Не чорне перо по кониченьку
Полягло.
Питають його, чи є в його батенько.
— Не був я дома, гуляв я в пана,
В гетьмана.
В мене батенько — вороний кониченько.
Соколю ясний, паниче красний,
Павлечко!
Зустріло його сімсот козаків.
Не чорне перо по кониченьку
Полягло.
Питають його, чи є в його матінка.
— Не був я дома, гуляв я в пана,
В гетьмана.
В мене матінка — гостра шабелька.

Соколю ясний, паниче красний,
Павлечко!
Зустріло його сімсот козаків.
Не чорне перо по кониченьку
Полягло.
Питають його, чи є в його братичок,
— Не був я дома, гуляв я в пана,
В гетьмана.
В мене братичок — золотий лучок.
Соколю ясний, паниче красний,
Павлечко!
Зустріли його сімсот козаків.
Не чорне перо по кониченьку
Полягло.
Питають його, чи є в його сестриця.
— Не був я дома, гуляв я в пана,
В гетьмана.
В мене сестриця — ясна зірниця.
Соколю ясний, паниче красний,
Павлечко!
Зустріли його сімсот козаків.
Не чорне перо по кониченьку
Полягло.
Питають його, чи є в його миленька.
— Не був я дома, гуляв я в пана,
В гетьмана.
В мене миленька — постіль біленька.
Соколю ясний, паниче красний,
Павлечко!

ПЛАВАЄ ПО ВОДІ ЗОЛОТИЙ ЧОВНОК

Плаває по воді золотий човнок,
А в тім човнику красний молодець,
Струже стрілоньки малененькі,
Струже, малює, на Дунай пускає:
«Пливіте, стрілоньки, до моєї дівоньки,
Нехай готує тонкі подарки:
Моєму батеньку тонку кошулю,
А моїй матері тонкий рубочок,
Сестриці [моїй] з рути віночок,
А братику шовкову хустку,

А мні, молодому, сама молодая,
Скриня новая, а постіль білая».
[А] з тими слови бувай здоровий,
Красний молодець.

ОЙ ПАНИЧ ГОРДИЙ, МОЛОДЕЦЬ ПАВЛУСЬ

Ой панич гордий, молодець Павлусь,
Святий вечор!¹
Він задумав змолоду, задумав жениться,
Засідлав собі коника гетьманського,
Коника гетьманського, сідла королівського.
Ой люди кажуть: «Пан гетьман їде!»
А мати каже: «Стійте, добрі люде!
Стійте, добрі люде, та не вгадайте,
Я свого сина сама вгадаю
По стрілці, пірці, по красній дівці».
Будь же здоров, молодець Павлусь!

РАНО, РАНО КУРОНЬКИ ПІЛИ

Рано, рано куроньки піли,
Ще найранше Марися встала,
Три свічки зсукала:
При першій свічі сам ся убирав,
При другій свічі браття побудив:
«Ставайте, браття, коні сідлайте,
Сідлайте коні, поїдем на лови!»
При третій свічі коня осідлали.
Взяв кониченька на поводоньки,
Взяв хортиченька на ритиченьки,
Взяв соколونька на білі руки.
Пущу я коня у чистое поле,
Пущу соколонька на синьое море,
Пущу хортиченька у темнії ліси.
Кониченько їде, стадечко жене,
Хортиченько їде, лосенька суне,
Соколонько летит, утоньку мчит.
Буде стадечко сестрі на віно,
Буде утіненько отцю на снідане,
Буде лосонька матінці на шубу.

¹ Приспів повторюється після кожного рядка пісні.

СТОЇТЬ ЯВОРЕЦЬ ТОНКИЙ, ВИСОКИЙ

Стоїть яворець тонкий, високий,
Тонкий, високий, в корінь глибокий,
А в коріненку чорні кунюньки,
А всередині ярі пчівоньки,
А на вершечку сив соколенько.
Сив соколенько гнізденце си в'є,
Гнізденце си в'є, біл камінь бере,
Біл камінь бере, все наслід кладе,
Всерединюньку цвіт-калинюньку,
Вершок виводить сріблом, золотом,
Попід яворець здавна стеженька,
Над'їхав нею гречний панюнько,
Гречний панюнько чом Іванюнько.
Під ним коничок темно-сивенький,
Темно-сивенький, барзо буйненький,
На тім конику гречний панюнько,
Гречний панюнько чом Іванюнько.
На нім суkenки кармазинові,
На нім чобітки сафіянові,
На тих чобітках срібні підківки,
На нім шапочка магерова,
А за плечима тугий лученько,
Тугий лученько, дрібні стрілоньки.
Ой верг він оком на зелен явір
Та й изиздрів він сива сокола.
Взяв добувати дрібні стрілоньки,
Взяв наміряти з туга лученька:
Ци під горленько, ци під крилонько?
Сив соколенько рік му словенько:
«Ой пане, пане, не стріляй мене,
Не стріляй мене, не рубай мене,
Стану я тобі а в вислуженьці,
Як ти поїдеш за тихий Дунай,
За тихий Дунай по гречну панну.
Твоїм боярам броди покажу,
Броди покажу, мости поставлю;
Твою панночку сам перенесу,
Сам перенесу, вінка не зроню;
Тебе самого — на золотий міст,
На золотий міст, на срібну лавку».
За тим словеньком будь же ми здоров,

Будь же ми здоров, гречний панюньку,
Гречний панюньку чом Іванюньку,
Дай же ти, боже, а в полі полон,
А в полі полон із усіх сторон,
Дрібні снопюньки, густі копюньки,
В оборі плідно, дома західно,
Дома західно та і радісно!

А В РОМАНІВЦІ, В СЛАВНОМУ ГОРОДІ

А в Романівці, в славному городі,
Зібралася рада — стариків громада,
А другая рада — молоді громада.
Радять вони раду малу й невеличку:
— А зладимо, браття, золотий човничок,
Золотий човничок, срібнее весельце
Та пустимо, браття, на Дунай глибокий.
Посадимо, браття, гречнее дитятко,
Гречнее дитятко, пана Івана,
Та й пустимо, браття, на Дунай глибокий,
На Дунай глибокий стрілок рубати:
Котора кривая — на Дунай пускати,
Котора пряма — у човничок класти.
Аж тут пливе вутка, сивая голубка.
Він приціляється, він приміряється,
Він приміряється, хоче її вбити.
«Ой не приціляйся, ой не приміряйся,
Ой не приміряйся, пане Іване,
Бо я тобі стану в великій пригоді:
Ой як будеш їхати дівчину сватати,
То помощу гатки з кудрявої м'ятки,
Та помощу мости із тонкої трости,
Та поставлю стовпи та все золотії,
Та повішу хусти та все шовковії.
Як будеш їхати назад з дружиною,
Та й запахнуть гатки з кудрявої м'ятки,
Та затріщать мости із тонкої трости,
Та засяють стовпи та все золотії,
Та забринять шнури та все дротянії,
Та замають хусти та все шовковії».

ОЙ ШУМИТЬ, ГУДИТЬ ЗЕЛЕН-ДУБИНА

Ой шумить, гудить зелен-дубина,
Ой має ж она чого гудіти:
Бо вона зачула дике звірення,
Дике звірення — дикого вепра.
Ой за ним слідить стрілець-молодець,
Подибаються й а з диким вепром:
«Ой вепре, вепре, що в ті за зброя?»
«У мене зброя — золоті ікла,
Золоті ікла, а саяльний бік».
«Ой стрільче, стрільче, що в ті за зброя?»
«У мене зброя — срібна стрільбонька,
Срібна стрільбонька, золотий лучок,
Золотий лучок, срібний курочок».
«Ой вепре, вепре, де б ми боролись?»
«На тих рівнинах, на тих долинах».
Ой як стрілець втяв дикого вепра,
Тогда ся вепер в ритвини ся впер.
«Ой видиш, вепре, що в мні за зброя?»
Не помогли ті золоті ікла,
Ні золоті ікла, ні саяльний бік».

ОЙ ПОЗА ЛУГИ, ПОЗА ЛУЖЕНЬКИ

Ой поза луги, поза луженьки
Припав ми туди молодий сніжок.
Походив по нім чудний звіренько,
Чуден звіренько, сив оленонько.
Послідив же го можний панонько,
Кликнув, покликнув на слуги свої:
«Служеньки мої, все вірненькі,
Зброю збирайте, в поле вступайте,
Чей бог поможе звіря спіймати,
Звіря спіймати та й постріляти».
Ой яв же пан звір поганяти,
Яло ся звіря т пану вбертати,
Т пану вбертати та й промовляти:
«Ой пане, пане, не стріляй мене,
Не стріляй мене, не рубай мене!
Пусти ж мя, пане, в темні луженьки,

Там же ти мене легко спіймаєш,
Зіб'єш роженьки та й пароженьки,
Приб'єш роженьки при нових сінех,
А пароженьки в світлій світлоньці.
Ой на роженьки будеш вішати,
Будеш вішати ясні зброї;
На пароженьки будеш вішати,
Будеш вішати дорогі шати».

ОЙ В ЛІСКУ, ЛІСКУ, НА ЖОВТІМ ПІСКУ

Ой в ліску, ліску, на жовтій піску,
Ой дай, боже!
Ой в ліску, ліску, на жовтій піску,
Святий вечір!¹
Семенко ходє, три труби носє:
Що одну носє — то золотую,
А другу носє — сєребряную,
А третю носє — та мідяную.
Ой як заграє у мідяную,
То чути його по всьому лісі;
А як заграє у сєребряную,
То чути його по усім світї;
А як заграє у золотую,
То чути його до пана короля.
Пан король каже: «Коли б же я знав,
Коли б же я знав, чий то син заграв,
То я б за його королівну оддав
І приданого півцарства б дав».

ОЙ ТАМ, ЗА ГОРОЮ ТА ЗА КАМ'ЯНОЮ

Ой там, за горою та за кам'яною,
Щедрий вечір!²
Там пан Володимир коника сїдлає.
Коника сїдлає на гору вступає.

¹ Кожний рядок пісні повторюється, щоб повторились по черзі два приспиви: «Ой дай, боже!» і «Святий вечір!».

² Приспів повторюється після кожного рядка пісні.

На гору вступає, на царів стріляє.
Ой винесли йому полумисок срібла.
А він на той дар ані подивився.
І шапочки не зняв, ані поклонився.
Ой винесли йому полумисок злата.
А він на той дар ані подивився.
І шапочки не зняв, ані поклонився.
Ой винесли йому панночку-царівну.
А вже він на той дар пильно подивився,
І шапочку зняв, низенько вклонився.

ОЙ У ПОЛІ, ПРИ ДОРОЗІ

Ой у полі, при дорозі,
Щедрий вечір, добрий вечір.
Там Василько сіно косить.
Сіно косить, коню носить.
«Ой їж, коню, ой пий, коню.
Буде тобі три дорозі:
Що першая до батечка,
А другая до матінки,
А третя до дівчини».

ПОЗА ЛІСОМ, ЛІСОМ ТЕМНЕНЬКИМ

Поза лісом, лісом темненьким
Виступала чорная хмара!
Святий вечір!¹
Ой то не хмара, то з війська пара.
Там Карпо коником іграв.
Коником іграв, мечом воював,
Мечом воював та й вихвалявся:
«Нема в короля такого коня.
А в мого коня золотая грива,
Золотая грива, срібні копита,
Срібні копита, жемчужний хвостик.
Золота грива стайню освітила,

¹ Приспів повторюється після кожних двох рядків пісні.

Срібні копита камінь рубали,
Жемчужний хвостик слід замітав».
Будь же ти здоров, молодець Карпо,
Та не сам собою, отцем, матір'ю,
Із милим богом, із усім родом.

ОЙ СЛАВЕН КОЗАК ДА СТАРШИЙ ПАВЛО

Ой славен козак да старший Павло,
Ой дай, боже, святий вечір!¹
Хвалився конем перед королем,
Хвалився лучком перед гайдучком,
Хвалився мечем перед паничем,
Хвалився стрілкою перед дівкою:
«Немає у короля такого коня,
Немає у гайдучка такого лучка,
Немає у панича такого меча,
Немає у дівки такої стрілки.
Як я схочу, Дунай перескочу,
Як я схочу, весь ліс потопчу,
Як я схочу, море перепливу,
Море перепливу, ноги не вмочу,
Море перепливу, сідельця не замочу,
Море перепливу, стременечка не вмочу».

ОЙ В ЛЬВОВІ, ЛЬВОВІ ТА Й НА ТОРГУ

Ой в Львові, Львові та й на торгу,
Щедрий вечір!¹
Там Петро ходить, коника водить.
Коника водить та й говорить.
«Ой коню, коню, продам я тебе.
Продам я тебе за сто червоних.
За сто червоних, за чашу вина.
За чашу вина, за другу пива».
«Ой Петре-пане, не продай мене.
Не продай мене, спогадай на те,
Як за нами гнались турки й татари.

¹ Приспів повторюється після кожного рядка пісні.

За нами піки землю пороли.
За нами стріли, як дрібний дощик.
Ой як я та й скочу, Дунай перескочу.
Дунай перескочу й копитця не вмочу.
Ані копитця, ані стремінця.
Ані стремінця, ні тебе, молодця.
А за цим словом бувай же здоров!
Бувай же здоров, красний паничу,
Красний молодче, Петрусю-хлопче.
А ці святки святкуй же здоров,
А другі собі дожидай здоров.

ЩО В ПОЛІ, ПОЛІ, БЛИЗЬКО ДОРОЗІ

Що в полі, полі, близько дорозі.
Святий вечір!¹

Ой там Галя пшеницю жала.
Прийшло до її три золотарі,
Три золотарі, три молодії.
«Покинь, Галю, пшеницю жати,
Ходім із нами, з золотарями».
«Ви золотарі, ви молодії,
Не беріть мене в чистому полі,
А беріть мене в татковім домі;
В татковім домі три сторожи:
Перва сторожа — татко за столом,
Друга сторожа — матка у порога,
Третя сторожа — братко у воротях.
Татко за столом з медом і вином,
Мамка у порога з рушниками,
Братко у воротях з калачами».
Ми ж тебе, Петре, не зневажаем,
З святим вечором поздоровляєм.

Й А В ЧИСТІМ ПОЛІ, Й А В БОЛОНІЙКУ

Й а в чистім полі, й а в болонійку,
Там же ми лежить давня стежейка.
Над'їхав над ню білий молодець,

¹ Приспів повторюється після кожного рядка пісні.

Виломив собі квітку-галузку,
Притулив д собі, д своему личейку:
«Да же ми, боже, личко такое,
Поїхав би я преч на Поділля,
Полюбив би я три милейкії:
Єдну милейку — замужатую,
Другу милейку — білу вдовоюку,
Третю милейку — гречну панойку».
Ой мовит ему матінка його:
«Ой сину, сину, білий молодче,
Не люби ж тії три милейкії:
Замужатая — то не здоровля,
То не здоровля, то безголовля;
Біла вдовоюка — нерівня твоя,
Гречна панойка — то рівня твоя!»
Ой на здоровля, білий молодче,
Богу на хвалу, людям на славу,
Вітцю, матінці на утішейку,
На утішейку, на услужейку.

А В СІНОЧКУ НА ГАНОЧКУ

А в сіночку на ганочку
Там стоїть кінь ба й вороний,
На тім коні сідло ясне,
На тім сідлі панич красний.
Пише листи до дівчини,
Вона йому одписує:
«Через море рибонькою,
Через лісок пташенькою
Я до тебе! Не бий коня,
Не бий коня, не трать грошей,
Я до тебе сама буду.
Добрий вечір!»

ЧИ ДОМА, ДОМА МОЛОДЕЦЬ БОРИСКО?

Чи дома, дома молодець Бориско?
Святий вечор!¹

Нема дома: на погулянні між молодцями,

¹ Приспів повторюється після кожного рядка пісні.

Вихваляється, викрашається:
«Ой як буду я та женитися,
Намощу мости все перстневії,
Погачу гатки все вінковії,
Поставлю стовпи все золотії,
Повішаю короговики все шовковії,
Виорю поле сизими орлами,
Насію жемчугу близько дороги.
Ой як буду я Ганночку везти,
Забряжчать мости все перстневії,
Зашумлять гатки все вінковії,
Засяють стовпи все золотії,
Закричать орли у чистім полі,
Зацвіте жемчуг близько дороги».
Ми ж тебе, Бориско, не понижаєм,
З отцем, з маткою, з празником поздоровляєм.

ОЙ ОРЛЕ, ОРЛЕ

Ой орле, орле!
Чи високо летиш? Чи далеко бачиш?
Чи ти бачиш, орле, синєє море?
А на тім морі корабель пливе,
А на тім кораблі Іванько сидить
Та письмо строчить, до батенька шле:
«Батенько мій, просяю я тебе: ожени мене!
Та скажи мені, яку мені брать:
Чи попівну, чи королівну?»
«Ой то нам не рівня, а то нам рівня,
Що з сонцем встає і з сонцем лягає».

ЗА ГОРОЮ НЕ ДЗВІН ДЗВОНИТЬ

За горою не дзвін дзвонить,
Не дзвін дзвонить, місяць сходить,
А на новій стайні огонь сяє:
Там Грицуненько коника сідлає,

Єму матенька свічечки тримає.
Свічечки тримає і его питає:
«Куди ж поїдеш, мій синопку,
Мій синопку Грицунюнку?»
«Поїду, матінко, на Українонку
Собі по дівоньку, вам по невістоньку.
Там дівонька багатая,
В будень ходить у блаваті,
А в суботоньку в оксамиті,
А в неділеньку в ширім злоті».
Зоставайся здоровий, красний молодче!

СЛАВЕН, СЛАВЕН ГОРОД ЧЕРНІГОВ

Славен, славен город Чернігов,
Святий вечір!¹
А славній того Михась у батька.
Не багато пожив, да й слави нажив:
Білим залізом двір обгородив,
Поставив ворота з щирого злота,
Поставив мости все чугунні,
Поставив стовпи все золотії,
Поклав же жерде все срібрaneє,
Повішав коври все шовковії,
Сам поїхав на горду войну,
На горду войну, по королівну.
Де вернувся ж він з гордої війни,
З гордої війни з королівною.
Застукали мости все чугунні,
Засяяли стовпи все золотії,
Забряжчало жерде все срібрaneє,
Замаяли коври все шовковії.
Що люде кажуть: «Королевич їде,
Королевич їде, королівну везе».
Мамочка каже: «Мій синок їде,
Мій синок їде, невіхну везе».
Увіз він її та у новий двір,
Посадив її за тисовий стіл:
«Оце ж вам, мамо, невіхна ваша,

¹ Приспів повторюється після кожного рядка пісні.

Невіхна ваша, а жона моя.
Ой як знайте, так і навчайте.
Мед-вино точити — щоб не пролити,
Шовком шити — щоб не помшити,
Кросенці ткати — щоб не порвати».
Да бувай же здоров, зличний паничу...

ПРИЛЕТІЛО ТРИ СОКОЛОЙКИ

Прилетіло три соколойки,
Святий вечір, вечеронько!¹
Впали, сіли в оконейки,
Вийшла до них стара мати,
Стала ся та питатоньки:
«Чи сте не чули о моім синойку?»
«Не так чули, як виділи:
Ваш синочок служит при пану,
Ой при пану, при гетьману.
На нім сукенка як мак цвіте,
На нім шапочка як маківочка,
На нім чобітки козловії,
Під ним коник вороненький,
І сам панич молоденький.
І сам панич молоденький,
Під ним сідло — саме срібло,
При нім шабелька дуже яснейка».
Бувай здоров, гречний паничу,
Гречний паничу Івасеньку!
Сам з собою, з вітцем, з маткою,
З вітцем, з маткою, дім з челядкою.
Здоровля в той дім на челядоньку,
Щастенька на двір, на худобоньку.

ЗАЙМИВ МОЛОДЕЦЬ КОНЯ ДО ВОДИ

Займив молодець коня до води,
Ой став молодець на біл камінець,
Камінь ся хибнув, молодець втонув.
«Ой не стій, коню, ти надо мною,
Лиш біжи, коню, борзо додому.

¹ Приспів повторюється після кожного рядка пісні.

Стопчи копити перед вороти,
Ой вийде д тобі старенька жона,
Старенька жона — то мати моя.
Не кажи, коню, що я утонув,
Лиш кажи, коню, що я ся женю.
Мені молода — бистрая вода,
Мені дружочки — круті береги,
Мені світочки — куці ластівки,
Мені верети — нересть та слижі,
Мені подушки — клені та стружки».

ПІД ДУБИНОЮ ПІД ЗЕЛЕНОЮ¹

Під дубиною під зеленою
Там ходив плужок восьмириною,
А за тим плужком
Петрик з батожком.
Вийшов до його
Батенько його:
«Ой ори, синку,
Цю довгу нивку,
Та насіємо жита, пшениці,
Жита, пшениці на паляниці,
Ще й стожок гречки на варенички,
Ще й стожок вівса —
Та й колядка вся».

¹ Ця колядка найменшому синові.

ОЙ ВИЙДИ, ВИЙДИ, ГРЕЧНАЯ ПАННО

«**О**й вийди, вийди, гречная панно,
Говори з нами, з коледниками, стихонька».
«Почекайте ж ми хвильку, годину малую,
Най я засвічу воскову свічку новую».
«Ой добре ж тобі в новій світлоньці світити,
А мені нудно на морозоньку дрижати.
Ой вийди, вийди, гречная панно,
Говори з нами, з коледниками, стихонька».
«Почекайте ж ми хвильку, годину малую,
Най я си вберу в нову сорочку тонкую».
«Добре тобі си в новій світлоньці вбирати,
А мені нудно на морозоньку дрижати.
Ой вийди, вийди, гречная панно,
Говори з нами, з коледниками, стихонька».

«Почекайте ж ми хвильку, годину малую,
Най я постелю нову постельку білую».
«Ой добре тобі в новій світлоньці стелити,
А мені нудно на морозоньку дрижати.
Ой вийди, вийди, гречная панно,
Говори з нами, з коледниками, стихонька».
«Почекайте ж ми хвильку, годину малую,
Най я замету нову світлоньку білую».
«Ой добре ж тобі в новій світлоньці мітати,
А мені нудно на морозоньку дрижати.
А за сим словом будь ми здорова,
Говори з нами, з коледниками, стихонька».

ОЙ ХВАЛИЛАСЯ БІЛА БЕРЕЗА

Ой хвалилася біла береза
Своїми вітками перед дубками.
Ой обіззався зелений дубок:
«Ой не хвалися, біла береза,
Своїми вітками перед дубками.
Не сама ж ти вітку кохала.
Кохали вітку буйнії вітри,
Білили кору дрібнії дощі».
Ой хвалилася гречная панна
Своїми косами перед молодцями.
Ой обіззався гречний молодець:
«Ой не хвалися, гречная панно,
Своїми косами перед молодцями.
Не сама ж ти косу кохала,
Кохала косу ньєнка старєнька!
За цим же словом бувай здорова,
Гречная панна, панна Галина».

ОЙ ЗАПЕРЛАСЯ АННА

Ой заперлася Анна
Й а в яворовій коморі.
Ой на дворі! Над воротєньки
Щєбетали ластівойки! ¹

¹ Приспів повторюється після кожних двох рядків пісні.

Прийшов до неї батенько:
«Ой отворися, донейко!»
«Ой не отворуся, батейко,
Бо ся бою вітройку.
Сонце личенько й а впече,
Вітрець косоюку усіче».
Ой заперлася Анна
Й а в яворовій коморі.
Прийшла до неї матійка:
«Ой отворися, донейко!»
«Ой не отворуся, матійко,
Бо ся бою вітройку.
Сонце личенько й а впече,
Вітрець косоюку усіче».
Ой заперлася Анна
Й а в яворовій коморі.
Прийшов до неї братійко:
«Ой отворися, сестройко!»
«Ой не отворуся, братійку,
Сонце личейко й а впече,
Вітрець косоюку усіче».
Ой заперлася Анна
Й а в яворовій коморі.
Прийшов до неї милейко:
«Ой отворися, милейка!»
«Ой отворуся, милейкий,
Бо ся не бою вітройку.
Сонце личейко не впече,
Вітрець косоюку не всіче».

ТАМ, НА ГОРОЙЦІ НА ВИСОКОЙЦІ

Там, на горойці на високойці,
Чом панна, чом паніночка
З рути віночка не вила?
Ой вила, вила, зіле садила:
Рости, зіленько, тонке, високе,
Тонке, високе, в землі глибоке,
В землі глибоке, в листе широке.
Ой мала вона три городоньки:
В першім городці — червона рожа,

В другім городці — жовтенький ленок,
В третім городці — чорненький терен.
Червона рожа — личенько єї,
Жовтенький ленок — косонька єї,
Чорненький теренок — оченька єї.
Бувай здорова, гречная панно,
Гречная панно чом Настунейко.
Сама з собою, з вітцем, з маткою,
З вітцем, з маткою, дім з челядкою.
Здоровле в той дім на челядоньку,
Щастечко на двір, на худобоньку.
Бувай здоровенька, богу миленька,
Здорова рости, на весіле проси.

ПРИЛЕТІВ СОКІЛ ІЗ КИЄВА ТА НА ДВІР

Щедрий вечір! Добрий вечір!
Добрим людям на здоров'я!
Прилетів сокіл із Києва та на двір
Та й сів під окошечком,
Поглядає та на світлоньку.
Ой чом світлонька та не метена,
Ой чом Сашенька та не чесана?
Не чесалась, не умивалась,
Розсердилась та на батеньку,
Та на батеньку, та на матінку:
Башмачки шили — помаліли,
Плаття шили — покоротили,
Шубку шили — поузили;
Меншій сестрі угодили:
Обрізочки та на квіточки.
Бувай здорова, Сашенька, зо всім родом!

ПО ДОЛУ, ДОЛУ ЯРА ПШЕНИЦЯ

По долу, долу яра пшениця,
До пшениченьки вбита стеженька.
Хто ж єї убив? Красна дівонька,
Красна дівонька чом (Ганнусенька)

Вбила стеженьку, пшеничку жала.
Надійшов туди поповиченько,
Поповиченько-завистниченько.
Позавистовав на пшениченьку,
На пшениченьку та й на дівоньку.
«Поповиченько-завистниченьку!
Коби-сь мене видів в неділю рано,
Як стане мати мене вбирати.
Ой на ноженьки жовті чобітки,
Ой на лідвонька кований пояс,
Ой на плеченьки п'єть чемерочок,
Ой на пальчики срібні перстінці,
На головоньку перлову тканку.
Жовті чобітки здрібна ступають,
Кований пояс лідвоньки ломит:
П'єть чемерочок плечима стискат,
Срібні перстінці пальчики світлят,
Перлова тканка головку клонит».

ПОЗА ВОРОТИ ТРАВА-МУРАВА

Поза вороти трава-мурава,
Ой ходит нею гречная панна,
Ой ходит вона, сукенку росит,
А ї матінка ой дуже сварит.
«Ой нене, нене, не свари ж ти мене,
Сонце пригріє, вітер повіє,
Шнури прокину, сукню повішу,
Сукню повішу, найкраще зрішу.
Понесу я ї у славне місто.
У славне місто, до Коломиї,
Ой тамки купці, хороші хлопці,
Будут сукенку та й торгувати,
Ой торгувати й мене сватати».
Ой за сим словом будь же нам здорова,
Гречная панна!
Ой дай ти, боже, в городі зілля,
Дома весілля!

ЩО У ПОЛІ СТОЯЛА БЕРЕЗА

Що у полі стояла береза,
Щедрий вечор, добрий вечор!¹
А на тій березі золотая кора.
Де узялися райські пташки,
Золотую кору обколупали;
Де узялася дівка Галька,
Золотую кору пособирила
І понесла до золотарика:
«Золотарику, мій братику,
Іскуй мені три кубочки:
Первий кубочок отцю да маткі,
Другий кубочок брату да сестрі,
Третій кубочок милому да мені,
Отцю, маткі солодок медок;
Брату да сестрі шумнее пиво;
Милому да мені дивнее диво».
Да бувай здорова, дівка Галька!
З милим богом, з чесним родом.
Вечор добрий!..

ПО ГОРІ, ГОРІ ПАВОНЬКИ ХОДЯТЬ

По горі, горі павоньки ходять,
На Дунай! На Дунай панна
Зрана по воду ходила!¹
Павоньки ходять та пір'є роняць.
Ходить за ними красна дівонька,
Красна дівонька чом (Марусенька).
Пір'є збирає, в рукавець кладе,
З рукавця бере, на столик кладе,
З столика бере, вінок віває,
Вінок віває, на голов кладе,
На голов кладе, на ігру іде.
Пішла дівонька рано по воду.
Ой сходилися дрібні дощі,
Дрібні дощі а з буйним вітром.
Як ухопили павляний вінок
Та занесли го на тихий Дунай.

¹ Приспів повторюється після кожного рядка пісні.

Пішла дівонька гладков стежечков,
Гладков стежечков, лужком, бережком.
Надійшли туди три риболови,
Три риболови, всі три молодці.
Ой заверзте ж ви шовкові сіті
Та спіймайте ж ми павляний вінок,
Єдному буде павляний вінок,
Другому буде золотий перстень,
Третьому буде сама молода,
А Іванові чом (Марусенька).

ОЙ У ГОРОДІ, У ЧАСТОКОЛІ

Ой у городі, у частоколі,
Щедрий вечор! Добрий вечор!
Добрим людям на здоров'є!
Ой там Улянка да й походжає,
Красоту сіє і розум садить.
Ой сіє вона, приговорює:
«Ой як поїду я за нелюба,
То ти, красота, да не сходи рясна,
А ти, розумець, да не приймайся».
Ой у городі, у частоколі,
Ой там Улянка походжає,
Красоту сіє і розум садить.
Ой сіє вона, приговорює:
«Ой як поїду я та за милого,
То ти, красота, да посходи рясна,
Й а ти, розумець, да поприймайся».
Вечор добрий!

ТАМ, ЗА ЛІСОМ ЗА ТЕМНЕНЬКИМ

Там, за лісом за темненьким,
Брала Ганя лен дрібненький.
Не так брала, як стелила,
До батенька говорила:
«Мій батеньку-голубоньку,
Поїдь, поїдь по леноньку!»

«В мене коні не ковані,
В мене сани не ладжені».

Там, за лісом за темненьким,
Брала Ганя лен дрібненький.
Не так брала, як стелила,
До матінки говорила:

«Ой матінко-голубонько,
Поїдь, поїдь по леноньку!»
«В мене коні не ковані,
В мене сани не ладжені».

Там, за лісом за темненьким,
Брала Ганя лен дрібненький.
Не так брала, як стелила,
До братчика говорила:

«Мій братику-голубоньку,
Поїдь, поїдь по леноньку».
«В мене коні не ковані,
В мене сани не ладжені».

Там, за лісом за темненьким,
Брала Ганя лен дрібненький.
Не так брала, як стелила,
До сеструньці говорила:

«Ой сеструньцю-голубонько,
Поїдь, поїдь по леноньку».
«В мене коні не ковані,
В мене сани не ладжені».

Там, за лісом за темненьким,
Брала Ганя лен дрібненький.
Не так брала, як стелила,
До милого говорила:

«Мій миленький-голубоньку,
Поїдь, поїдь по леноньку».
«В мене коні поковані,
В мене сани поладжені!»

ОЙ В ЛІСКУ, В ЛІСКУ

Ой в ліску, в ліску, на жовтім піску.

То ми вино! Ой то ми вино,

Що в три редочки саджено!¹

Стоїть деревце тонке, високе,

Тонке, високе, в листу широке,

В листу широке, в верху кудряве.

А в тих кудерціх сив сокіл сидит,

Сив сокіл сидит, далеко видит,

Далеко видит на тихий Дунай.

На тім Дунаю корабель пливе,

А в тім кораблі золотий стільчик,

На тім стільчику гречная панна,

Гречная панна чом (Ганнусенька),

Ой сидит, сидит, хусточки шиє.

Ой одну шиє білою ниттю,

А другу шиє сріблом та злотом,

А третю шиє, злотом гаптує.

Ой що ж ми шила білою ниттю,

Тоту ж би дати чом діверцеві.

Ой що ж ми шила сріблом та злотом,

Тоту ж би дати свому свекрови.

Ой що ж ми шила, злотом гаптовала,

Тоту ж би дала свому милому.

Дати би, дати, ніким післати.

«Післала бим я своєв сусідков:

В мене сусідка клеветниченька,

Она се на мене тамка набреше,

Так се набреше, як сама схоче!

Ще ж бим післала своєв матінков:

В мене матінка краща від мене,

Мамку похвалет, мене поганет!

Ци сором, ци два — понесу сама».

ДІВКА ПАРАСКА НАДІЯЛАСЯ

Дівка Параска надіялася,

Надіялася свого милого,

Свого милого, чорнобривого:

Що на Дунаю гати гатила,

А за гатами мости робила,

А за мостами ліси садила,

А за лісами садила сади,

А за садами поля мірила.

Гатила гати ріжними сукни,

Мости робила срібними грішми,

Ліси садила самов кедринів,

Садила сади все виногради,

Мірила поля все жердочками.

Як її милий з-за гір'я ме йти,

З-за гір'я ме йти, зійде на гати:

Зашумить, гати, ріжними сукни.

Гати перейшов, на мости зійшов:

Задзвенить, мости, сріблом, золотом.

Мости перейшов, а в ліси ввійшов:

Зашумить, ліси, самов кедринів.

Ліси перейшов, й а в сади ввійшов:

Зродіте, сади, все виногради.

Сади перейшов, на поля зійшов:

Зародить, поля, жито, пшеницю,

Жито, пшеницю, всякую пашницю.

Дівко Параско, віншуем тебе,

Віншуем тебе зеленим вінцем,

Зеленим вінцем, гречним молодцем.

А В ЛУЖКУ, В ЛУЖКУ А В КАЛИНОВІМ

А в лужку, в лужку а в калиновім,

Не калинка ж то ба й процвітає:

Гречная панна вбори вбирає.

Одні вбороньки про суботоньки,

Другі вбороньки про неділоньки,

Треті вбороньки про старостоньки.

Ой приїхали трої старости:

Одні ми стали за воротами,

Другі ми стали в вишневім саду,

Треті ми стали кіньми під сіньми.

«Порадь ми, мати, як дари дати?»

«Ой тим, що стали за воротами,

¹ Приспів повторюється після кожного рядка пісні.

Ой тим би дати по рушничкові;
Ой тим, що стали в вишневім саду,
Ой тим би дати по перстенцеві;
А тим, що стали кіньми під сіньми,—
Сама молода та як ягода».

В МІСТІ, МІСТОЧКУ, НА БАРВІНОЧКУ

В місті, місточку, на барвіночку,
Ци місяць світить, ци вогонь горить?
Ні вогонь горить, ні місяць світить,
Гречная панна вінком сіяє;
Гречная панна, панна Марія,
Вінком сіяє, бояр частує:
«Станьте, бояре, усі в рядочок,
Бо мене дядя даром дарує,
Даром дарує, пару волів дає,
Пару волів дає та й благословить:
«Дай тобі, боже, щастя, здоровля,
По божій волі хліба і солі,
Щоби-сь, синку, жила, волами робила!»
Ще на віно дає, коні запрягає:
«Маєш коні, синку, їхати в гостинку!
Та й ще дарую сто пнів пасіки,
Сто пнів пасіки для свої доньки,
Щоби-сь свій віск мала, до церкви давала,
Мід для пожитку та й продавала!
Та й ще дарую — сто овець даю,
Щоби-сь мала, синку, свою одержинку!»
А мамка плаче, за доньков жалує
Та й червону скриню на віз ладує:
«Отут, синку, маєш, чо загадаєш».
Ще постіль дає, перини складає:
«А тепер їдь, синку, в щасливу годинку,
Їдь до миленького, до мужа свого».

ОЙ ЛІСОМ, ЛІСОМ ТА ДУБИНОЮ

Ой лісом, лісом та дубиною
Їде молодий за молодою.

Єї матінка ліски втворює,
Ліски втворює, столи стеляє,
Свої бояри за стіл складає.
Бояри сидять, ні п'ють, ні їдять,
Ні п'ють, ні їдять, лиш раду радять,
Лиш раду радять, як панну взяти.
Матінка дає постіль шовкову,
А братчик дає коні вороні,
Татуньо дає гречную панну,
Гречную панну, панну Марію.
Панно Маріє, вибачай на нас,
Що ми не вміли колядувати,
Колядувати, письма складати.
Дай же вам, боже, в городі зело,
В городі зело, в хаті весело.
На двір щастячко, на худобоньку,
На худобоньку, на челядочку.

А В ЧИСТІМ ПОЛІ СТОЇТЬ ГРУШЕНЬКА

(Колядка дитині-дівчинці)

А в чистім полі стоїть грушенька.
Калина,
Калина яла, чом при
луженьку стояла¹
На тій грушеньці золоте гілля.
На тій гілоньці чом колисонька.
В тій колисоньці гречна паннонька.
Колисали її три подруженьки.
Занесли її три голосоньки.
Їден голосок — татуньо кличе.
Татуньо кличе води винести.
Другий голосок — мамуня кличе.
Мамуня кличе хату замести.
Третій голосок — братуньо кличе.
А братик кличе коня сідлати,
В праву рученьку хустину дати,
Аби чоло мав повитирати.

¹ Приспів повторюється після кожного рядка пісні.

ПОКОЛЯДЬ ГОСПОДАРЮ

О

1

й устань ід нам та й подякуй нам,
 Гой дай, боже!
 Та й що ми тобі сколядовали,
 Сколядовали з колядниками,
 Як крижучечка при тузі в лузі,
 Перепеличка в ярій пшеничці,
 Як ластівочка в новім побою.
 Дай же ти, боже, у полі буйно,
 У полі буйно, а в саду сильно,
 А в саду сильно, а в дому ситно.
 Віншуємо вас щастям, здоров'ям.
 Гой дай, боже!

2

Уже ж ми ти ся відшебетали,
 Як соловії при тузі в лузі,
 Як зозуленька при буковині,
 Як ластівонька при нових сінях,
 Як перепілка при новій нивці.

3

Бувай же здоров, пан господарю,
 Не сам з собою, з' свою жоною,
 З свою жоною, з всьов челядкою!

4

Бувай же здоров, пан сподарейку!
 В своїм домі із свою жоною.
 Щасте на двір, а здоровля в той дім,
 Щастя на двір, на худобойку,
 А здоровля в той дім, на челядойку.

5

За сим словом в дзвоночки дзвоним,
 В дзвоночки дзвоним, тобі ся клоним,
 Тобі ся клоним, славний господар,
 Славний господар, на ім'я Йванко.
 Тобі ся клоним, тебе шануем.
 Тебе шануем, тебе віншуем,
 Щастям, здоровлям, прибутком добрим,
 Прибутком добрим, ще й з віком довгим,
 Не сам з собою, із дружиною,
 Із дружиною, із челядкою,
 Із дружиною, із худібкою,
 Із худібкою, все роговою,
 Із усім ходом, із святим ладом,
 Святим рождеством, добрим божеством.
 На стайні воли, на полі лани,
 І на тих ланах пшениця в кіпках.

Золото, срібло в твоїх чертогах.
Сріблом їх укрий, вином ся умий
І за столом сядь, як вишневий сад...

ПОКОЛЯДЬ ГОСПОДИНІ

1

А за сим словом будь нам здорова,
Сама з собою, та й із газдою,
Та й з усім домом, та й з усім родом.
Віншуємо ж тя щастем, здоров'єм.

2

А за сим словом бувай здорова,
Ой дай, боже!
Бувай здорова, гречна газдине,
Не сама собою, з своїм газдою,
З своїм газдою, з всев челядкою,
З всев челядкою, з околом двором,
З околом двором та й з святим богом.
Дай же ти, боже, в городі зело,
В городі зело, в дому весело.

ПОКОЛЯДЬ ПАРУБКОВІ

1

Бувай ми здоров, гречний молодче,
Гречний молодче чом Івасеньку.
Не сам собою, з вітцьом, з маткою,
З вітцьом, з маткою, з всьов челядкою.

2

А за сим словом будь же нам здоров,
Красний молодче чом Василеньку.

Віншуємо ж тя щастем, здоровлем,
Щастем, здоровлем, віноньком ясным,
Віноньком ясным, дівчитем красним.
Роди ж ти, боже, в городі зіле,
В городі зіле, в дому весіле.

3

А за сим словом будь нам здоровий,
Будь нам здоровий, гречний паноньку,
Гречний паноньку чом Іваноньку.
Віншуємо тя яров пшеницев,
Яров пшеницев, краснов панницев,
Та й сими святими, що-сьмо діждали,
Що-сьмо діждали, защедровали.
Поможи, боже, защедровати,
В щастю, здоровлю других діждати.

4

А за сим словом в звоночки звоним,
В звоночки звоним, тобі ся клоним,
Пишний молодець на ім'я Іванко.
Тобі ся клоним, тебе шануем,
Тебе шануем, тебе віншуем,
І долев добров і віком довгим
З отцем і з матков, з усев челядков
Та й і своєю нареченою,
Нареченою, зарученою,
В городі зілля, в дому весілля,
І сам устань к нам та подякуй нам,
Що ми так красно защебетали,
Як соловію в лузі в галуззі,
Як зозулечка в вишневім садку,
Як ластівочка в побитих дворіх,
Стрільці-молодці в мисливськом домі.

ПОКОЛЯДЬ ДІВЧИНІ

1

А за сим словом будь нам здорова,
Гречная панно чом Аннусенько.
А вже ж ми тобі вищебетали,
Як соловії при лузі в тузі,
Як зозуленька при темнім лісі,
Як ластівонька при новій стрісі.
Дай же ти, боже, щасте, здоров'є,
Щасте, здоров'є, в городі зіле,
В городі зіле, в дому весіле.

2

А за сим словом бувай здорова,
Бувай здорова, гречная панна,
Гречная панна, на ім'я Анна.
Віншуєм же ти щастім, здоровім,
Щастім, здоровім, зеленим вінцем,
Зеленим вінцем, красним молодцем.
Дай же ти, боже, в городі зілі,
В городі зілі, в мнісниць весілі.
Ой прийди ж ти д нам, заплаги ж ти нам,
Заплаги ж ти нам, нам, колядникам.
Ой нам не много — півчервоного,
Півчервоного, півзолотоного.

БОГ ПРЕДВІЧНИЙ

1

Бог предвічний
Гречки зародив,
То на крупи, то на кашу,
Бо я люблю Гандзю вашу,
Буду ся женив!

2

Предвічні на печі сиділи,
А у печі пироги кипіли;
Зачали ся присувати,
По одному витягати,
Усі з'їли.

Їдному пирогів не стало,
Він поліз на банти по сало;
А ще сала не достав,
Лишень дурно з бантів впав,
Розбився.

Предвічні взялися радити,
Що з тим побитим зробити?
Возьмім его на санки,
Завезім го в будяки,
Най гине.

3

Предвічний із неба спускався,
Упав на лід — та й лід заламався;
Сокирчину загубив, постолета замочив,

А як же? Отак же!

Ой пішов він до хати ся гріти,
Женут его найменшії діти.
«Не бийте мя, вороги, бо є в пецу пироги,
Із маком, та й з маком!»
А в комині ковбаси висіли,
А за столом пияки сиділи,
Самі їли, попивали, а за мене й не згадали,
А як же? Отак же!

4

Іван на печі родився,
Зробив сани самотужки
І з печі спустився.
Пішов на лід.
І лід обломився,
І сокиру затопив,
І табаку замочив

До кришки!

Кажуть йому у печі палити —
Табаку сушити.
Він у печі запалив
І чупринку осмалив
До кришки!
Аж то там пироги сажають,

Івана очі з сіней поглядають,
Помаленьку досягав,
І все з печі повиймав,
І все з'їв!

Аж то там пирогів не стало,
Поліз він на гору по сало,
Аж там сала не достав,
З гори з драбиною упав,
Забився!

Кличуть його до хати,
Він не може устати:
Забився!

ОЙ НА РІЧЦІ НА ЙОРДАНІ

1

Там на ріці на Йордані
Там полощить баба яйця;
Що сполощить, кине в збанок:
То Миколці на сніданок!
Там на ріці, на Йордані,
Дайте пиріг, підем далі!
Маю торбу з торочками,
Дайте пиріг зо сливками!

2

Ой на річці на Ордані,
Нема хліба, ходім далі;
Нема хліба ні кавалка,
Ходім, ходім до Михалка;
Нема хліба ні скоринки,
Ходім, ходім до Маринки.

3

Ой на ріці на Гордані,
Сидит баба на ковбані.
Сидит, сидит та й заснула,
Прийшла свиня, бабу впхнула.

Берут свиню та й до пана,
Вона каже: «Я не пхала!»
Берут свиню та й на вила,
Вона каже: «Я не винна!»
Берут свиню аж на ганок,
Дають свині триста палок.

4

Як на ріці на Вйордані,
Зробив тато мені сані.
Як почали спускатися,
Стали сані ламатися.
Мама таточка ругає,
Що аж луна й а мигає.
Тато маму гочкурром,
Та й регочаця вдвойом.
Тато чорний, мама чорна
Та зробили собі жорна;
Як почали крупи дерти,
Можна було з сміху вмерти.
Тато кадриль, мама польку,
Та й завели в хаті спорку.
Тато хутше за лопату,
Мама кадриль поза хату,
Тато каже: «Наше жито,
Якби справді, що побрито».
Мама каже розпалено:
«Чи не бачиш, що стрижено?»
Ой гук пішов на весь куток,
Тато маму та за платок;
А вона за рогачі
Та й сховалась на печі.

1

Добрий вечір, господару!
Винесь же нам ковбас пару,
Ой походи коло пічки,
Пошукай нам перепічки.
Ой походи коло кваски,
Пошукай же нам ковбаски.
Винесь сала, не скупися,
Щоб твій ячмінь уродився;
Щоб нажали сто кіп жита,
Щоб сім'я була вся сита,
Щоб скотина водилася,
Щоб пшениця родилася,
Щоб горілку випивали.
Колядників частували.

Ой дядьку, дядьку! Бог тебе кличе,
Щось має дати: два стоги жита,
А третій гречки на варенички,
А четвертий пшениці на паляниці,
А п'ятий вівса — і коляда уся.

3

В лісі, в лісі — москалі на стрісі,
І стріху деруть, і сало беруть;
Вже сало впало — та й вже пропало.
Хазяїн пішов — сала не знайшов,
«Пішов бим за ним — не знаю за ким,
Пішов бим туди — не знаю куди».

4

Воробек на стрісі наказав Марисі:
«Марисю-небого, не люби нікого,
Іно Михала — а молодого».

5

Каледа, леда,
Дід бабу гледа.
Найшов ї в печи,
Хотів ї спечи.

6

Колядуй, Грицю,
Пирого в пецу,
Сир на лопаті,
Палажка в хаті.

Славнії молодці пани запорожці:
Побачили вони скирту хліба в полі,
Отаман і каже: «Отож, братці, церква!»
А осаул каже: «Я в неї молився».
А кошовий каже: «А я сповідався».
Славнії молодці пани запорожці:
Побачили вони чаплю на болоті.
Отаман і каже: «Отож, братці, дівка!»
А осаул каже: «Я з нею кохався».
А кошовий каже: «А я й повинчався».

8

Гей! Гей!
Ци спиш, ци чуеш,
Пане господарю!
Прийшли коло твої хати орати.
Гей! Гей!
Дві синиці в колісниці,
Два ведмеді упереді,
Дві куриці в ярмурці.
Гей! Гей!
Кілько в пана господаря
На підпичу вугликів,
Тільки в пана господаря
На столу рубликів.
Гей! Гей!
Кілько в пана господаря
В лавці дірочок,
Тільки в пана господаря
На печі дівочок.
Гей! Гей!
Кілько в пана господаря
Під лавицев стовпчиків,
Тільки в пана господаря
На печі хлопчиків.
Гей! Гей!
Кілько в пана господаря
В решеті дірочок,
Тільки в пана господаря

На кошарі овечок.
Гей! Гей!
Кілько в пана господаря
В плоті коликів,
Тільки в пана господаря
На загороді воликів.
Гей! Гей!
Кілько в пана господаря
В стрісі соломок,
Тільки в пана господаря
В загоні коровок!
Гей! Гей!

9

Ой не знала бідна вдова,
Як на світі жить,
Да й наняла ведмедика
За плугом ходить.
А вовчика сіренького
Волив погонить,
А зайчика куценького
Передні водить,
А лисичку Парасицю
Обідать носить.
Опізнилась бідна вдова
Обідать варить.
Розсердився ведмедичок
І плуг поламав,
А вовчичок сіресенький
Воли розігнав,
А зайчичок куцесенький
У ліс пострибав,
А лисиця Парасиця
Горшки побила.
Іде вдова дорогою,
Спотикається;
Лежить ведмідь під горою,
Осміхається.
«Бідна ж моя головонька,
Що я удова!
Лежить моя нивочка
Неораная.

Стоїть моя пшениченька
Несіяная».
Добрий вечір!

10

Вибіг козелець
Із нових сінець,
Наставив пушку:
«Дайте пампушку!»
Наставив рожок:
«Дайте пирожок!»
Наставив жміньку:
«Дайте копійку!»

11

Колядуй, баране!
Ой дай, боже!
«Не вмю, пане».
«Буду бить, баране!»
«Нема за що, пане!»
«Утікай, баране!»
«Кудою, пане?»
«Проз окно, баране!»
«Коли роги, пане».

1

Ой коляда, колядиця!
Дайте маку і кутиці.
Як не дасте, одкажіте,
Моїх ніжок не знобіте.
Мої ніжки невеличкі,
Покупіте черевички,
Черевички самішніі,
А пальчики біляніі.
Ой коляда, колядень!
Як уночі, так і вдень!
Я уночі не піду,
Бо собачки нападуть,
Колядочки одберуть.

2

Я маленька дівочка,
Як у полі квіточка,
Тільки нічого не знаю,
Тільки аз да буки...
Пожалуйте мені
Грошик у руки.
Я маленька дівочка,
Як у полі квіточка,
Черевички корковенькі.
Будьте з празником здоровенькі!

3

Я іду з школи, плачу
І світа не бачу,
Очі протираю,
На карман позираю,—
Вас з празником здоровляю.

4

Я малий пахóлок,
Родився в вівторок,
А в середу рано
Мене в школу дано.
Послав мене дяк
Цибуль купувати,
А я не купив,
А так ухватив.
Чоловік мене догнав,
Цибульку одняв
І чуприну нам'яв.
Пішов я до неба,
Чого мені треба,
А там смерть страшна
І коса замашна.
Смерть до мене з косою,
А я їй в зуби ковбасою.
Будьте здорові з празником.

5

Шедрик-ведрик,
 Дайте вареник.
 А ще мало —
 Дайте сала
 Кільце ковбаски,
 Грудочку кашки
 Умочіть у масло,
 Щоб було смашно:
 Дайте кишку —
 З'їм в затишку.
 Мати казала,
 Щоб дали сала;
 Батько сварився,
 Щоб не барився;
 Коротка свитка —
 Ізмерзла литка;
 Давайте хутко —
 Побіжу прудко.
 Боже, дай вечір добрий!
 Давайте дохід довгий!

6

Щедрівочка шедрувала,
 У віконце розглядала:
 Що ти, тітко, напекла,
 Давай сюди, до вікна!

7

Коляд, коляд, колядиця,
 Добра з медом паляниця,
 А без меду не така,
 Дайте, дядько, п'ятака!

8

Бігла теличка із березнячка
 Да в дядин двір.

Я тобі, дядю,
 Заколядую —
 Дай пиріг.
 А ти, дядино,
 Хоть паляничку,
 Зажену тобі
 Бичка й теличку,
 А й ще пожену
 Да й напасу,
 А ви мені дайте
 За те ковбасу.

9

Ой я тобі, дядьку, заколядую,
 Бо у тебе смачні пироги чую.
 Як не дасн пирога,
 Візьму вола за рога,
 Та поведу на муріг,
 (Та викручу йому ріг).
 Буду волом робити,
 Буду у ріг трубити,
 Тебе, дядько, славити.

10

Бігла колядка
 До Хоми-дядька
 Та й стала.
 «Дай, дядьку, сала!»

11

А в дядька, в дядька
 Воли рогаті
 Пішли орати
 На чужу нивку,
 На половинку.
 І сюди огріх,
 І туди огріх,
 Дай, дядьку, пиріг!

12

Летіла вівце
 З тамтого кінце,
 Аж в той кінець;
 А я вам, вую,
 Заколядую:
 Дай грейцар!
 А і вам, вуйно,
 Не буду дурно:
 Дай другий!
 А я вам, стрію,
 Хату підрію:
 Дай третій!

13

Що у дядька, у дядька
 Дядина гладка;
 Не хоче устати
 Ковбаси подати;
 Ми свої поїли,
 А дядькові попріли.

14

Сидить півень на криниці,
 Спустив крильця ще й косиці.
 Сюди — мах, туди — мах,
 А у вас тут млинець пах.

15

Дайте нам коляду,
 Бо далі іду.
 Дайте нам курку,
 Бо в вікно штуркну.
 Дайте нам когута,
 Бо рознесу ворота.
 Дайте нам пироги,

Бо ми змерзли до ноги;
 Малу перину,
 І красну дівчину,
 І велику коляду,
 Бо від вас іду.

Ходили підлітки по хатах перед Новим роком, вдавали, що орють і сіють, поспали зерном і співали:

Ходить Ілля
 На Василя,
 Носить пугу
 Житяную;
 Де замахне —
 Жито росте.
 Роди, боже,
 Жито, пшеницю,
 Всяку пашницю,
 У полі ядро,
 А в домі — добро.

КОЗА

Звичай «водити козу» пов'язаний з різдвяними святами. Дійові особи: коза, призводитель, міхоноша і хор парубків. Одержавши дозвіл від господаря «поскакати козі» в хаті, заходять, коза ступає з ноги на ногу, а хор співає:

Станьте у ряд,
 Я козу веду!
 На горі коза
 З козенятами;
 Під горою вовк
 З вовченятами.
 Ухопив вовчок
 Козу за бочок,
 А вовченята —
 За козенята.
 Де не взявся заяць,
 Почав козу лаять:
 «Дурная коза,
 Нерозумная!

Пойшла б у лісок,
Нарвала б травиці
Гарненький снопок.—
І сама б їла,
І діток кормила».
У Михайловці
Всі хлопці стрельці,
Хвалились, хвалились
Козу устрелить;
Не попали в бок,
Да попали в рог.
Упала коза
Да й закричала.

При цих словах коза падає, дригає ногою і кричить: «Ме-е-е!»
Присутні ставлять її на ноги. Хор продовжує:

Ану, міхоноша,
Напни козі жили,
Щоб наша коза
Живая була
Да й поскакала.

Призводитель тягне козу за пояс, вона танцює:

Як поїшов наш козел
Да на ножечках,
Да на рожечках,
На коротеньких,
Да шукаючи,
Да питаючи
Короля в полі,
Хазяїна в домі.
Де коза туп-туп,
Там жита сім куп;
Де коза ногою,
Там жито копою;
Де коза рогом,
Там жито стогом;
Де коза хвостом,
Там жито кущом.
Підойдь поближче,
Поклонись понижче

Своєму хазяїну
І хазаяющій.

Коза кланяється господарю, господині і всім домочадцям, а хор продовжує:

Чим вони тебе
Пожаловують?
Чи міркою жита,
Щоб коза була сита.
Чи мірку й овса,
Зверху ковбаса;
Коли того мало,
То ще й кусок сала,
Щоб наша коза
Веселая стала
Да й поскакала.

Господарі дають козі дарунок, іноді вгощають її і призводителя чаркою горілки. Подякувавши, хлопці йдуть далі.

МАЛАНКА

А

Красная Маланка
Качури пасла,
Док не стало вечоріти,
Зоря не згасла.
Качурика загубила,
Шукаючи, заблудила,
Виблудила в чисте поле,
Там ей Васильчик оре,
Ані оре, ані плужит,
Лиш за Маланочков
Дуже тужит.
«Маланочко-невісточко,
Піди собі у містечко,
А сядь собі у крісlechко,
Сторгуй собі повісмечко,
Чи лінное, чи згрібное,
Аби тобі потрібное!»

Б

Пасла Маланка качку
По зеленім мачку,
Доки ж єї та й пасла,
Сім пар чобіт та й рознесла;
Доки ж єї напоїла,
Сім пар чобіт зогноїла.

В

Чесна, красна Маланка,
А ще кращій Василько.
«Ой Васильку, Васильку,
Чи любиш ти Маланку?»
«Як Маланку любити,
Коль не хоче робити,
У Василька на сто кіп,
У Маланки один сніп».
Василь робить у жнива,
А Маланка напіла;
Василь робить і вночі,
А Маланка на печі.
«Ой Васильку, гордий пан.
Прийми Маланку під жупан!»
«Я жупана не маю,
Маланку ся приймаю».
Нова гребля, новий став,
Василь Маланку дістав;
Йдуть жовняри та й бубнять,
Чей, Маланку розбудять.
«Встань, Маланко, та вмийся,
На кілку рушник, утрися!
В печі качур печений,
На столі калач плетений!»
А на ставу ноги мила,
Рясний хвартух замочила:
«Повій, вітре буйнесенський,
Висуши хвартух тонесенький!»

Люде ідуть на жниво,
А Маланка на пиво;

Люде ідуть з серпами,
А Маланка з склянками.
Люде нажали по сім кіп,
А Маланка один сніп.
Пішла Маланка на містечко,
Купила си повісмечко.
Пряла она од кур до кур,
Напряла починків як гур,
Дала кіткам помотати,
Кітки взяли втікати.
Взяли люде дзвонити,
Кітку з починком ловити,
А ловили, не вловили,
Кітку з починком впустили.
А Маланка-подністрянка
На камені ноги мила,
Тонкий хвартух замочила,
Замочила, не сушила:
«Повій, вітре, от золота,
Суши хвартух од болота!
Повій, вітре, як так, так сяк,
Висуши хвартух, як дрібний мак!»

Г

Наша Маланка — не дівочка,
На ній сорочка парубоцька,
На ній сорочка парубоцька.
Наша Маланка господиня,
Ой на камені горшки мила,
Ой на камені горшки мила.
Ворожка ворожить, правди не скаже,
З ким Маланочка спатоньки ляже,
З ким Маланочка спатоньки ляже.
Ой з богом, з богом, сама з собою,
Права рученька під головою,
Права рученька під головою.

ТВОЇ ВОЛИ

В с. Скоморохи, Бережанського повіту в Галичині, коли водять Маланку, то буває, що парубки вносять в хату і чепіги, показуючи, ніби орють ниву, і, приспівуючи, сіють хлібне зерно. Звичайно при цьому хлопчики співають:

Твої воли,
Мої воли,
Гей, гей!
А в переді
Два медведі,
Гей, гей!
А в пригоні
Дві ворони,
Гей, гей!
В колісниці
Дві синиці,
Гей, гей!

П Р И М І Т К И

Загальні зауваження

1) До збірки календарно-обрядової народної поезії ввійшли вибрані зразки народних пісень із різноманітних друкованих і рукописних джерел. При доборі упорядник надавав перевагу серед ряду варіантів кращим з художнього боку, найдавнішим за часом запису та записам видатних збирачів фольклору, дослідників і письменників.

2) При публікації повністю збережена лексична та ритмічна сторона творів, типові морфологічні ознаки діалектного характеру і деякі фонетичні особливості, збереження яких обумовлене структурою пісень (ритмікою, римуванням і т. п.).

3) В примітках до кожної пісні подано її паспорт за такою схемою: назва пісні, місце запису (село, повіт і назва певної частини української території, напр.: Галичина, Чернігівщина тощо), дата запису, записувач і в дужках джерело, звідки передруковується текст даної пісні. Якщо певні з цих компонентів невідомі, вони пропущені. Джерела, які найчастіше зустрічаються, скорочено, а саме: *Від. рук. ДПБ* — відділ рукописів Київської державної публічної бібліотеки АН УРСР.

Від. фондів ІМФЕ — відділ фондів Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР (м. Київ).

Гнатюк, Гаївки. — Гаївки. Зібрав В. Гнатюк. Мелодії схопив на фонограф О. Роздольський, списав Ф. Колесса. «Матеріали до української етнології», т. XII, Львів, 1909.

Гнатюк, Колядки і щедрівки, I. — Гнатюк В. Колядки і щедрівки, т. I, «Етнографічний збірник», т. XXXV, Львів, 1914.

- Гнатюк, Колядки і щедрівки, II.*— Гнатюк В. Колядки і щедрівки, т. II, «Етнографічний збірник», т. XXXVI, Львів, 1914.
- Гнедич, Матеріали, в. I.*— Гнедич П. А. Матеріали по народной словесности Полтавской губернии, Роменский уезд. Издание Полтавской ученой архивной комиссии, Полтава, 1915, в. I.
- Головацкий.*— Головацкий Я. Ф. Народные песни Галицкой и Угорской Руси, Москва, 1878.
- Гринченко, III.*— Гринченко Б. Д. Этнографические материалы, собранные в Черниговской и соседних с ней губерниях, т. III, Песни, Чернігів, 1899.
- Данилов, Песни с Андреевки.*— Данилов В. В. Песни села Андреевки, Нежинского уезда. «Сборник историко-филологического общества при Институте ки. Безбородько в Нежине», т. I, Київ, 1904 (і окремий відбиток).
- Етнографічні матеріали.*— Етнографічні матеріали, зібрані В. Кравченком на Волині та по суміжних губерніях з передмовою М. Гладкого. «Труды общества исследования Волыни», т. V, Житомир, 1911.
- ЛБАН*— Львівська бібліотека Академії наук УРСР (відділ рукописів).
- Метлинский.*— Метлинский А. Народные южнорусские песни, Київ, 1854.
- НТШ*— Наукове товариство ім. Шевченка у Львові.
- Сб. ХИФО, XVII.*— Иванов П. В. Жизнь и поверья крестьян Купянского уезда, Харьковской губернии. «Сборник Харьковского историко-филологического общества», т. XVII, Харків, 1907 (і окремий відбиток).
- Сб. ХИФО, X.*— Милорадович В. П. Народные обряды и песни Лубенского уезда, Полтавской губернии, записанные в 1888—1895 гг. «Сборник Харьковского историко-филологического общества», т. X, Харків, 1897 (і окремий відбиток).
- ЦДІА*— Центральний державний історичний архів.
- Чубинский, II.*— Чубинский П. П. Труды этнографической экспедиции в Западнорусский край, т. II, С.-Петербург, 1872.
- Чубинский, III.*— Там же, т. III.
- Эварницкий, Малорос. нар. песни.*— Малороссийские народные песни, собранные проф. Д. И. Эварницким в 1878—1905 гг., Екатеринбург, 1906.
- Інші скорочення:* *аранж.*— аранжував; *вар.*— варіант; *с.*— село; *слоб.*— слобода; *ст.*— станція; *упоряд.*— упорядкував; *хут.*— хутір.

Веснянки та гаївки

РОЗДІЛ I. ХОРОВОДИ З ІГРАМИ Й ТАНКАМИ

Просо. I— М. Максимович, Собрание сочинений, т. II, Київ, 1877, стор. 478—479; II— с. Коропець, Буцацького повіту в Галичині, 1891 р., В. Гнатюк (Гнатюк, Гаївки, стор. 17); Мелодія до вар.: А. Й. Рубец, Двести шестнадцать народных украинских напевов, Москва, 1872.

Мости. С. Вербиця, Жовківського повіту в Галичині, 1871 р. (Гнатюк, Гаївки, стор. 19—20). Мелодія до вар.: «Матеріали до етнографії і антропології», т. XXI—XXII, ч. I, Львів, 1929, стор. 263.

Чадо. Галичина, I. Лозинський («Зоря галицька, яко альбум на 1860», Львів, стор. 512—513).

Жінка на торзі. С. Войшилів, Калуського повіту в Галичині, 1905, М. Федюшка (Гнатюк, Гаївки, стор. 82); мелодія до вар.: «Мелодії укр. нар. пісень з Поділля і Холмщини, зібрані Л. Плосайкевичем і Я. Сенчиком» («Матеріали до укр. етнології», т. XVI, Львів, 1916, стор. 2—3, 93).

Жона. С. Юрковщина, Звягельського повіту на Волині, С. Рокосовська «Zbiór wiadomości do antropologii krajowej», т. XI, Краків, 1887, стор. 165—166.

Мак. I— с. Іванівка, Жидачівського повіту в Галичині, Н. Левицька (там же, стор. 26); II— М. Леонтович, Збірник українських народних пісень, 1929, стор. 4—5 (з мелодією).

Щітка (Дзьобка): I— А. Терещенко, Быт русского народа, ч. III, СПб, 1848, стор. 316—317; II— М. Лисенко, Молодощі, Київ, 1875, стор. 8 (з мелодією).

Горошок. А. Терещенко, Быт русского народа, ч. III, СПб, 1848, стор. 317.

Огірочки. Покуття (О. Kolberg, Pokucie, т. I, Краків, 1882, з мелодією).

Шум. Гринченко, III, стор. 99—103. Мелодії до вар.: М. Лисенко, Молодоші, Київ, 1875, стор. 18—19; Чубинский, III, стор. 50; К. Квітка, Народні мелодії з голосу Лесі Українки, Київ, 1917, стор. 13 і 14 (показчик).

Воробей. Від. рук. ДПБ, № 1419/1688, арк. 8.

Горобеечко. Від. фондів ІМФЕ, ф. 1/871.

Галка. М. Лисенко, Молодоші, Київ, 1875, стор. 16—17 (з мелодією).

Перепілка. С. Козівці на Тернопільщині, 1907, М. Бунт (Гнатюк, Гаївки, стор. 131—132). Мелодія до вар.: Я. Степовий, Укр. нар. пісні, 1-й десяток, Київ, 1921, стор. 2—3.

Дудар. Слоб. Кабана, Куп'янського повіту на Харківщині, П. Іванов. (Сб. ХИФО, XVII, стор. 112—113).

Селезень. М. Лисенко, Молодоші, Київ, 1875, стор. 53 (з мелодією).

Козел. Слоб. Борисівка, Валуйського повіту на Харківщині. («Матеріали до укр. етнології», т. XVIII, Львів, 1918, стор. 226).

Дикі кози. С. Сапогів, Борщівського повіту в Галичині, Д. Шимчук (Гнатюк, Гаївки, стор. 166).

Зайчик. М. Леонтович, Українські народні пісні, Київ, 1952, стор. 77—79 (з мелодією).

Ой на горі жито. «Українські народні пісні», кн. 2, Київ, 1954, стор. 312.

Женчичок-бренчичок. М. Леонтович, Музичні твори, Книгоспілка, зб. I, стор. 16—17 (з мелодією).

Качурик. С. Вовкове, Перемишлянського повіту в Галичині, 1908 р., М. Бондар (Гнатюк, Гаївки, стор. 55; мелодія — там же, стор. 47, № 122).

Журавель. «Українські народні пісні», кн. 2, Київ, 1954, стор. 322.

Подоляночка. С. Ясіня на Гуцульщині, 1928, В. Попадюк («Матеріали до етнології і антропології», т. XXI—XXII, ч. I, Львів, 1929, стор. 261). Мелодію до вар.: «Українські народні пісні» уряд. І. Белза, Київ, 1946, стор. 121.

Білоданчик.—С. Видинів, Снятинського повіту в Галичині, 1889, В. Равлюк (Гнатюк, Гаївки, стор. 31—32).

Город. С. Нижня Сироватка, Сумського повіту на Харківщині, 1885 (Гринченко, III, стор. 109).

Вінку мій ружовий. С. Сапогів, Борщівського повіту в Галичині, Д. Шимчук (там же, стор. 58).

Горішок. С. Видинів, Снятинського повіту в Галичині, 1899, В. Равлюк (там же, стор. 118).

Галя. I—с. Григорів, Буцацького повіту в Галичині, В. Гнатюк (Гнатюк, Гаївки, стор. 59); II—с. Підберізці на Львівщині, 1871 р., М. Цар (там же, стор. 60); III—м. Яворів на Львівщині, Осип Маковой («Правда», Львів, 1895, стор. 54). Мелодії до вар.: Гнатюк, Гаївки, стор. 37, 101; стор. 38—40. №№ 104, 105, 107, 108.

Дрема. Від. фондів ІМФЕ, ф. 1—6/867, арк. 99.

На городі вільха. С. Войнилів у Галичині, 1905, М. Федюшка (Гнатюк, Гаївки, стор. 119).

А в ярині, в толоці. С. Соловійовка, Радомиського повіту на Київщині, 1869, І. Савченко (від. рук. ДПБ, № 1502/6443, № 24).

Свахи. К. Шейковський, Быт подолян, т. I, в. 1860, Київ, стор. 33, мелодія до вар.: Гнатюк, Гаївки, стор. 74, № 180.

Чорнушка. С. Жураки, Богородчанського повіту в Галичині, 1904, Б. Заклинський (Гнатюк, Гаївки, стор. 62—63). Мелодії — там же, стор. 67, №№ 165, 166).

Ой бриніли ключі з ночі. С. Воля Велика, Жидачівського повіту в Галичині, 1908, О. Роздольський (Гнатюк, Гаївки, стор. 118; мелодія — стор. 19, № 55).

Наїхали турилюди. С. Зятківці, Гайсинського району на Вінниччині, Г. Т. Танцюра — від Явдохи Зуїхи, від. фондів ІМФЕ ф. 31—32 (47).

Теща і зять. С. Юрковщина, Звягельського повіту на Волині, С. Рокосовська («Zbiór wiadomości do antropologii krajowej», т. XI, Краків, 1887, стор. 171—172).

Молодець. I—Харківська губернія, Н. С. Єфименко (Гринченко, III, стор. 108—109); II—«Зоря галицька, яко альбум на 1860 г.», Львів, стор. 520—521, ч. 8.

Удовець. С. Петрушівці, Борзенського повіту на Чернігівщині, О. Маркевич (М. Драгоманов, Розвідки про українську народну словесність і письменство, т. I, Львів, 1899, стор. 93).

Коровай. С. Мінини, Радомського повіту на Волині, 1930, І. С. Сліпчук (від. фондів ІМФЕ, ф. 1—7/722, стор. 63).

Лихий муж. С. Настасів на Тернопільщині, 1908, Г. Ракочий (Гнатюк, Гаївки, стор. 121).

Вербова дощейка. С. Наконечне, Яворівського повіту в Галичині (Гнатюк, Гаївки, стор. 141—142; мелодія №№ 79—82).

Та через село. С. Терещенко, Быт русского народа, СПб. 1848, стор. 181—183. Мелодія до вар.: П. Демуцький, Народні українські пісні в Київщині, Київ, 1905, № 198.

Стрілка. М. Остропіль, Звягельського повіту на Волині.

В. Кравченко («Етнографічні матеріали...», стор. 11). Мелодія до вар.: М. Лисенко, Молодоші, Київ, 1875, стор. 42—43).

Нелюб і милий. С. Юрковщина, Звягельського повіту на Волині, С. Рокосовська («Zbiór wiadomości do antropologii krajowej», т. XI, Краків, стор. 167). Мелодія до вар.: М. Леонтович, Українські народні пісні, Київ, 1952, стор. 122.

Явтух. «Веснянки», оранж. О. Кошиць. Київ — Лейпціг, 1921, стор. 12 (з мелодією).

Бичок. Слоб. Гороховатка, Куп'янського повіту на Харківщині, П. Іванов (Сб. ХИФО, XVII, стор. 116).

Дід і баба. Покуття, О. Кольберг (Гнатюк, Гаївки, стор. 122).

Слабий дідусь С. Підгірці, Золочівського повіту на Тернопільщині, Б. Кричинський (там же, стор. 92—93).

Бильце. С. Молодятин, Коломийського повіту на Станіславщині, 1888, Т. Зборовський (там же, стор. 101).

Кіт і миша. I—с. Підберезці, Львівського повіту, 1871, М. Цар (Гнатюк, Гаївки, стор. 133—134); II—Херсон (від. рук. ДПБ, № 1372/1684, арк. 52).

РОЗДІЛ II. ВЕСНЯНКИ ТА ГАЇВКИ ПІД «КРИВИЙ ТАНЕЦЬ» I БЕЗ ТАНКОВОГО ТА ІГРОВОГО СУПРОВОДУ

1. ОСПИВУВАННЯ ВЕСНИ КРАСНОЇ

Благослови, мати, весну закликати. Волинь, М. І. Костомаров («Малорусский литературный сборник», издал Д. Мордовцев, Саратов, 1859, стор. 347—348).

Весняночка-паняночка. 1—Данилов, Песни с. Андреевки, стор. 81; 2—с. Носівка на Чернігівщині, 1926, І. Прокопенко (від. фондів ІМФЕ, ф. 1—6/674); 3—А. В. Богданович, Сборник сведений о Полтавской губернии, Полтава, 1874, стор. 271—272; 4—с. Іванково, Переяславського повіту на Київщині (Чубинський, III, стор. 113, з мелодією); 5—с. Бацмани, Роменського повіту на Полтавщині, П. А. Гнедич (Гнедич, Материалы, в. I, стор. 103, № 353).

Купання гаївки. С. Товстенке, Гусятинського повіту в Галичині, М. Будка (Гнатюк, Гаївки, стор. 148).

Дарунки весни. 1—с. Нижня Сироватка, Сумського повіту (Гринченко, III, стор. 57); 2—с. Столпин, Ровенського повіту на Волині, В. Доманицький («Матеріали до української етнології», т. XV, Львів, 1912, стор. 68); 3—с. Задарів, Бучацького повіту в Галичині, С. Підручний (Гнатюк, Гаївки, стор. 146—147); 4—

Слобідка Мушкатівська, Боршівського повіту в Галичині, С. Мішко (там же, стор. 147).

Ой вилинь, вилинь, гоголю. А. Nowoselski, Lud ukraiński, Вільно, 1857, стор. 122.

Чом ти, жавороньку. С. Полоско, Більського повіту (Чубинський, III, стор. 110).

Ой з-за гори дим та дим. С. Гарнівка, Чигиринського повіту на Черкащині, В. Горленко (від. фондів ІМФЕ, ф. 1-К 2/42).

Ремез. Z. Pauli, Piesni ludu ruskiego w Galicyi, т. I, Львів, 1839, стор. 24—25, ч. II.

Розлилися води на чотири броди. С. В. Тобілевич (Зошит I—«Веснянки» в архіві С. В. Тобілевич). У варіанті, друкованому Н. Закревським в збірці «Старосветский бандуриста» (кн. 1, Москва, 1860, стор. 35) є такі, характерні для веснянки, рядки:

У третьому броді
Коничок заржав —
Доріжку почув.

Ой хвалилася да березонька. С. Іванково, Переяславського повіту на Київщині (Чубинський, III, стор. 158).

Орел поле ізорав. С. Нижня Сироватка, Сумського повіту. 1855 (Гринченко, III, стор. 87).

Да вже ж весна. С. Прохори, Борзенського повіту на Чернігівщині, 1913, Ф. Коломийченко («Матеріали до української етнології», т. XVIII, Львів, 1918, стор. 135, з мелодією).

2. ЗАОХОЧЕННЯ ДО ВЕСНЯНОК І ГАТВОК

Закопали горщик каші. Чернігівщина, Г. С. Неводовський та А. А. Тишинський (Гринченко, III, стор. 56).

Вийди, Грицю, на вулицю. М. Лисенко, Молодоші, Збірник танків і веснянок, Київ, 1875, стор. 53 (з мелодією).

Ой в Самборі ладні грають. С. Розділовичі, Рудецького повіту в Галичині, П. Рондяк (Гнатюк, Гаївки, стор. 147).

Ой не тих я багачок. С. Сухостав, Гусятинського повіту в Галичині, А. Свергун (Гнатюк, Гаївки, стор. 147).

Ви, комарі, ви, комарики мої. Нижня Сироватка, Сумського повіту на Харківщині (Гринченко, III, стор. 61).

Кривий танець. 1—с. Юрковщина, Звягельського повіту на Волині, С. Рокосовська («Zbiór wiadomości do antropologii krajowej», т. XI, Краків, 1887); 2—с. Глешава, Тербовлянського повіту в Галичині, О. Стецишин (Гнатюк, Гаївки, стор. 115); 3—с. Вовків, Перемишлянського повіту на Львівщині, М. Бондар

(там же, стор. 116); 4—м. Гадяч на Полтавщині (Метлинский, стор. 299—300); різні варіанти цієї пісні із «туман» замість «тума» знаходимо у збірці В. П. Милорадовича «Народные обряды и песни Лубенского уезда, Полтавской губернии, записанные в 1888—1895 гг.». Харків, 1897, стор. 49 і далі; 5—с. Красногорка, Костянтинівського повіту на Полтавщині, 1900, Д. Еварницький (Эварницкий, Малорос.-нар. песни, стор. 50).

Не стій, вербо, над водою. С. Красногорка, Костянтиноградського повіту на Полтавщині, Д. Еварницький (там же, стор. 56).

Заклики на вулицю. 1—Чернігівщина, А. Тишинський (Гринченко, III, стор. 87); 2—с. Юрковщина, Звягельського повіту на Волині, С. Рокосовська («Zbiór wiadomości do antropologii krajowej», т. XI, Краків, 1887, стор. 173); 3—м. Снітин, Лубенського повіту на Полтавщині, 1889, В. Милорадович (Сб. ХИФО, X, стор. 63); 4—с. Гоголів, Велико-Димерського району на Київщині, 1926 (від. фондів ІМФЕ, ф. 1—6/674); 5—с. Тишків, Лубенського повіту на Полтавщині, 1894, В. Милорадович (Сб. ХИФО, X, стор. 65—66); 6, 10—хут. Николаевка, Лубенського повіту на Полтавщині, 1893, Милорадович (там же, стор. 64—66); 7, 13—с. Шек, Лубенського повіту на Полтавщині, 1890, В. Милорадович (там же, стор. 75); 8—хут. Крем'янка, Лубенського повіту на Полтавщині, 1888, В. Милорадович (там же, стор. 63); 9, 12—с. Литвяки, Лубенського повіту на Полтавщині, 1888, В. Милорадович (там же, стор. 82, 69); 11—м. Снітин, Лубенського повіту на Полтавщині, 1888, В. Милорадович (там же, стор. 64); 14—хут. Янівщина, Лубенського повіту на Полтавщині, 1891, В. Милорадович (там же, стор. 64); 15—хут. Пишний, Лубенського повіту на Полтавщині, 1894, В. Милорадович (там же, стор. 75); 16, 17—с. Бацмани, Роменського повіту на Полтавщині, П. А. Гнедич (Гнедич, Материали, в. I, стор. 107, № 373, стор. 110, № 390).

Вода реве, вода реве. Чернігівський повіт (Гринченко, III, стор. 63).

Коло броду беру воду. С. Колесники, Прилуцького повіту на Полтавщині, 1895, А. Михновський (там же, стор. 61).

Ой піду я, піду. «Українські пісні, видані коштом О. С. Баліної», СПб, 1863, стор. 71—72 (з мелодією).

3. ВЕСНЯНКОВІ ЗАЛИЦЯННЯ, ЖАРТИ, УСМІШКИ, ГЛУЗУВАННЯ

Ой весна, весна, ти красна. С. Олексіївка, Слов'яносербського повіту на Катеринославщині (Гринченко, III, стор. 57—58).

Ой ми пісні співали, співали. С. Юрковщина, Звягельського повіту на Волині, С. Рокосовська («Zbiór wiadomości do antropologii krajowej», т. XI, Краків, 1887, стор. 168—169).

Чи ви, люди, спите. С. Теклівка, Скалатського повіту в Галичині, П. Стадник (Гнатюк, Гаївки, стор. 155, № 59).

Де ти їдеш, Романочку. Ягілки, зладив О. Баріляк, Львів, 1932, стор. 52 (з мелодією).

Весна наша красна. С. Ясеничі, Ровенського повіту на Волині, В. Доманицький («Матеріали до української етнології», т. XV, Львів, 1912, стор. 68).

Да Урай матку кличе. Західна Волинь, 1844, М. Костомаров («Малорусский литературный сборник», издал Д. Мордовцев, Саратов, 1859, стор. 348).

Ключниця. С. Бурківці, Житомирського повіту на Волині, К. Поліщук, мелодію—М. Остапович («Збірничок найкращих українських пісень з нотами», ч. 3, Київ, 1913, стор. 43).

Тереми. С. Підберізі, Львівського повіту в Галичині, 1871, М. Цар (Гнатюк, Гаївки, стор. 106—107).

Грайте, грайте. М. Бориспіль, Переяславського повіту на Київщині (Чубинский, II, стор. 38).

Ти, улице широкая. С. Охрімівці, Збарзького повіту в Галичині, М. Підгірний (Гнатюк, Гаївки, стор. 168—169, № 83).

Ти, травко, ти, муравко. С. Жуличі, Золочівського повіту в Галичині, 1884, Гладун (там же, стор. 224, № 166).

А чого то дівоньки красні? С. Троща, Житомирського повіту на Волині, К. Поліщук, мелодію—М. Остапович («Збірничок найкращих укр. пісень з нотами», ч. 3, Київ, 1913, стор. 42).

Парубки ходили, блудили. Запис М. Костомарова («Маяк», СПб, 1843, т. XI, стор. 59).

Ой плив човен. Із матеріалів В. П. Горленка (Гринченко, III, стор. 66—67).

У лотоках заставочки. М. Батайськ, Ростовського повіту (від. рук. ДПБ, № 1599/1595, арк. 28).

Ой дав мені Іван перстень. С. Рожнівка, Борзенського повіту на Чернігівщині, 1897, О. Т. Андрієвська (Гринченко, III, стор. 78).

Ой нема, нема, гей, та кращого. С. Теклівка, Скалатського повіту в Галичині, П. Стадник (Гнатюк, Гаївки, стор. 160).

А у нашій Алєночки. З. Радченко, Гомельские народние песни, СПб, 1888, стор. 30.

Що в нашій да Парахні. С. Стара Басань на Чернігівщині, 1847, С. Ніс (від. рук. ДПБ, № 1603, арк. 6).

4. САТИРИЧНІ КУПЛЕТИ НА ПАРУБКІВ

1, 12, 13 — с. Товстенке, Гусятинського повіту в Галичині, 1898, М. Будка (Гнатюк, Гаївки, стор. 156, № 61, стор. 159, № 69, стор. 155, № 63); 2 — с. Мгаря, Лубенського повіту на Полтавщині, 1893, В. П. Милорадович (Сб. ХИФО, X, стор. 66); 3 — с. Сільце в Галичині (Гнатюк, Гаївки, стор. 164); 4 — с. Ярчівці, Зборівського повіту в Галичині, 1909, О. Роздольський (Гнатюк, Гаївки, стор. 157, № 65); 5 — с. Григорові, Буцацького повіту в Галичині, 1889 р. (там же, стор. 169); 6, 15 — с. Бацмани, Роменського повіту на Полтавщині, П. А. Гнедич (Гнедич, Матеріали, в. I, стор. 115, № 409, стор. 105, № 361/2); 7 — с. Ляшки Горішні, Бобрецького повіту в Галичині, Н. Вовчук (Гнатюк, Гаївки, стор. 174, № 93); 8 — с. Воля Велика, Жидачівського повіту в Галичині, 1909, О. Роздольський (там же, стор. 169, № 84); 9 — с. Большевіці, Рогатинського повіту в Галичині, 1909, М. Панчук (там же, стор. 174, № 95), 10 — с. Вовчок, Лубенського повіту на Полтавщині, 1894, В. П. Милорадович (там же, стор. 68); 11 — И. Галько, Народные звичаи и обряды, Львів, 1861, I, стор. 105, ч. II; 14 — с. Охрімівці, Збарзького повіту в Галичині, М. Підгірний (Гнатюк, Гаївки, стор. 161, № 72); 16 — с. Ольшанка, Лубенського повіту на Полтавщині, 1890, В. П. Милорадович (Сб. ХИФО, X, стор. 73); 17 — с. Нижня Сироватка, Сумського повіту, 1885 (Гринченко, III, стор. 90).

5. САТИРИЧНІ КУПЛЕТИ НА ДІВЧАТ

1 — Чернігівський повіт (Гринченко, III, стор. 83); 2 — с. Барахти на Київщині, 1863, Лев Мацієвич (від фондів ІМФЕ, ф. 29—3/541); 3 — А. Nowoselski, Lud ukraiński, Вільно, 1857, стор. 122; 4, 8 — с. Шех, Лубенського повіту на Полтавщині, 1890, В. П. Милорадович (Сб. ХИФО, X, стор. 63, 77); 5 — с. Черевики, Лубенського повіту на Полтавщині, 1895, В. П. Милорадович (там же, стор. 63); 6 — Слобідка Мушкатівська, Борщівського повіту в Галичині, С. Мішко (Гнатюк, Гаївки, стор. 171, № 90); 7 — с. Теклівка, Скалатського повіту в Галичині, П. Стадник (там же, стор. 164); 9 — хут. Пишний, Лубенського повіту на Полтавщині, 1893, В. П. Милорадович (Сб. ХИФО, X, стор. 77); 10 — с. Бацмани, Роменського повіту на Полтавщині (Гнедич, Матеріали, в. I, стор. 109, № 387); 11 — с. Загребелля, Лубенського повіту на Полтавщині, 1895, В. П. Милорадович (Сб. ХИФО, X, стор. 77); 12 — с. Хорошки, Лубенського повіту на Полтавщині, 1890 (там же).

Улиця наша черчата. Слоб. Новоосинова, Куп'янського повіту на Харківщині, П. Іванов (Сб. ХИФО, XVII, стор. 124).

Била мене мати зранку. С. Задарів, Буцацького повіту в Галичині, С. Підручний (Гнатюк, Гаївки, стор. 209).

Ой матінко, матіночко. С. Юрковщина, Звягельського повіту на Волині, С. Рокосовська («Zbiór wiadomości do antropologii krajowej», т. XI, Краків, 1887, стор. 172).

На поповім оболоню. Ягілки, зладяв О. Бариляк, Львів, 1932, стор. 36—37 (з мелодією).

На улиці дві палиці. М. Бориспіль, Переяславського повіту на Київщині, А. О. Калита (Гринченко, III, стор. 67).

Селезінька потопає. С. Рудка, Чернігівського повіту (там же, стор. 77).

Ой під у я в дубину. Від. рук. ДПБ, № 1599/1595, арк. 3.

Стоїть верба кінець села. С. Полоски, Більського повіту (Чубинський, III, стор. 129).

Ой не ходи коло води. Київщина, Ф. Бодяньський (від фондів ІМФЕ, ф. 28—3/35).

Чиї то воли в шкоді. С. В. Тобілевич («Веснянки», зошит 1).

6. ПЕРЕКОРИ МІЖ ПАРУБКАМИ І ДІВЧАТАМИ З СУСІДНІХ КУТКІВ, ВУЛИЦЬ І СІЛ

1 — с. Юсковець, Лубенського повіту на Полтавщині, 1895, В. П. Милорадович (Сб. ХИФО, X, стор. 66); 2 — м. Луком'я, Лубенського повіту на Полтавщині, 1895 (там же, стор. 65); 3 — с. Рибне в Галичині (Гнатюк, Гаївки, стор. 167, № 79); 4, 5, 7, 8, 11, 13, 14, 16 — с. Бацмани, Роменського повіту на Полтавщині, П. А. Гнедич (Гнедич, Матеріали, в. I, стор. 108, №№ 377, 379, 383; стор. 104, №№ 357, 358; стор. 114, № 407; стор. 115, № 411; стор. 106, № 370); 6 — с. Шех, Лубенського повіту на Полтавщині, 1890, В. П. Милорадович (Сб. ХИФО, X, стор. 76); 9 — с. Литвяки, Лубенського повіту на Полтавщині, 1888, він же (там же, стор. 77); 10 — с. Хитці, Лубенського повіту на Полтавщині, 1894, він же (там же, стор. 78); 12 — с. Хорошки, Лубенського повіту на Полтавщині, 1890 (там же, стор. 78); 15 — слоб. Гончарівка, Куп'янського повіту на Харківщині, П. Іванов (Сб. ХИФО, XVII, стор. 117).

На тім кутку в Горнанівці. С. Вовчок, Лубенського повіту на Полтавщині, 1895, В. П. Милорадович (Сб. ХИФО, X, стор. 77).

Котилися вози з гори. Київ (від фондів ІМФЕ, ф. 28—3/35).

Під березою підметено. Пісня із рукописної збірки

М. В. Гоголя (зб. «Памяти В. А. Жуковского и Н. В. Гоголя», в. 2, СПб, 1908, стор. 185—186).

Ой там, на морі. М. Олишівка, Козелецького повіту на Чернігівщині, А. Шишацкий-Ильич (А. Шишацкий-Ильич, Местечко Олишевка в историческом и этнографическом отношении, Чернігів, 1854, стор. 135—136).

Ой на нашій на улиці. Ніжинський повіт на Чернігівщині (Гринченко, III, стор. 89).

Летіли гуси, зизаючи. С. Полоски, Більського повіту (Чубинский, III, стор. 161—162).

Аж там, у саду, у садочку. С. Ярчівці, Зборівського повіту в Галичині, 1909, О. Роздольський (Гнатюк, Гаївки, стор. 167—168).

Сію горох, сію горох. С. Бацмани, Роменського повіту на Полтавщині, П. А. Гнедич (Гнедич, Материалы, в. I, стор. 115, № 412).

7. КОХАННЯ

Ой городе, городе. М. Гадяч на Полтавщині (Метлинский, стор. 298).

Ой ненько ж моя, матінко. Харківщина, П. Єфименко («Черниговские губ. вед.», 1859, № 15, стор. 107).

Соснова кладочка. Ягілки, зладив О. Барияк, Львів, 1932, стор. 32 (з мелодією).

Ой на річці, ой на дощечці. М. Нова Ушиця на Чернігівщині (від. фондів ІМФЕ, ф. 1—7/854, арк. 9).

Черевички з рогожі. С. Барахти на Київщині, 1863, Лев Мацієвич (від. фондів ІМФЕ, ф. 29—3/541).

Ой мамуню, горох кочу. Ягілки, зладив О. Барияк, Львів, 1932, стор. 54.

Ой ти, милий, в чім купав си. С. Сухостав, Гусятинського повіту в Галичині, А. Свергун (Гнатюк, Гаївки, стор. 188).

Ой вийду я за ворота. М. Снітин, Лубенського повіту на Полтавщині, 1889, В. П. Милорадович (Сб. ХИФО, X, стор. 73).

На тім боці у толоці. З. Радченко, Гомельские народные песни, СПб, 1888, № 91.

Беру воду коло броду. С. Шек, Лубенського повіту на Полтавщині, 1891, В. П. Милорадович (Сб. ХИФО, X, стор. 81).

Не стій, вербо. М. Леонтович, Українські нар. пісні, Київ, 1952, стор. 91—93 (з мелодією).

За горою кам'яною. А. Рубец, Сборник украинских народных песен, в. 2, Москва, 1872, № 6 (з мелодією).

Ой вийди, місяцю. «Українські народні пісні», упорядкував І. Ф. Белза, Київ, 1946, стор. 152 (з мелодією).

Що в Ганночки брівоньки. Чернігівщина, Г. С. Неволовський (Гринченко, III, стор. 65).

О ж е ле да. М. О. Гайворонський, Українські народні пісні Поділля, 1937 (з мелодією).

Через сад, через поле, через синє море. М. Калниболото на Звенигородщині, С. Середенко (від. фондів ІМФЕ, ф. 6—5/203).

А в тому саду. Я. Степовий, Українські народні пісні, десяток 1, Київ, 1921, стор. 3 (з мелодією).

Коло Дунаєчку, коло беріжечку. М. Лисенко, Молодоші, Київ, 1875, стор. 55 (з мелодією).

Молодець коня пасе. С. Хоробичі, Городнянського району на Чернігівщині, 1930, О. Є. Андрієвський (від. фондів ІМФЕ, ф. 6—4/165).

Коло тину калина. Із записів М. Костомарова («Маяк», СПб, 1843, т. XI, стор. 59—60).

Вилинь, вилинь, галочко. Слоб. Араповка, Куп'янського повіту на Харківщині, П. Іванов (Сб. ХИФО, XVII, стор. 126).

Ой летіла пава, на воротах впала. М. Нова Ушиця на Чернігівщині (від. фондів ІМФЕ, ф. 1—7/854, арк. 9).

Як вийду на гірку. С. Бацмани, Роменського повіту на Полтавщині, П. А. Гнедич (Гнедич, Материалы, в. I, стор. 112).

Хіба ж бо ти, Одарочко, воском ворожила. С. Плехів, Чернігівського повіту, 1898, Г. С. Неволовський (Гринченко, III, стор. 71).

Ой веселая весна. Чернігів (Метлинский, стор. 203).

Ой під вербою не метено. М. Острогоськ на Чернігівщині (там же, стор. 302).

Ой чия то гуска. С. Ляшки Горішні, Бібрського повіту в Галичині, Н. Вовчук (Гнатюк, Гаївки, стор. 185).

Летять гусочки ряд по ряд. Слоб. Преображення, Куп'янського повіту на Харківщині, П. Іванов (Сб. ХИФО, XVII, стор. 122).

Ой на горі, на горі. «Веснянки», Київ — Лейпціг, 1921, стор. 20. Мелодію записав К. Квітка.

Що зірочка по хмарочці як бродить, так бродить. Чернігів (Метлинский, стор. 303).

Ой зійди, зійди, зірничко весіння. «Семейная библиотека», Львів, 1855, кн. I, стор. 182.

Ой у полі криниченька. М. Леонтович, Українські народні пісні, Київ, 1952, стор. 116—117 (з мелодією).

Ой на татарській границі. С. Липки, Ровенського повіту на Волині, В. Доманицький («Матеріали до укр. етнології», т. XV, Львів, 1912, стор. 70).

Ой в саду, в садочку. М. Тараша. («Пісні про кохання», видав Д. Лавренко, Київ, 1864, стор. 10).

Туман ярмом по долині. Слоб. Араповка, Куп'янського повіту на Харківщині, П. Іванов (Сб. ХИФО, XVII, стор. 127).

Ходить сорока коло потока. А. Рубец, Сборник укр. народных песен, в. IV, Москва, 1882. № 3 (з мелодією).

Ой казали загоряни. С. Мгаря, Лубенського повіту на Полтавщині, 1890, В. П. Милорадович (Сб. ХИФО, X, стор. 71).

Якби я на той куточок. М. Снітин, Лубенського повіту на Полтавщині, 1888, В. П. Милорадович (там же, стор. 80).

Передайся, місяцю. Слоб. Преображення, Куп'янського повіту на Харківщині, П. Іванов (Сб. ХИФО, XVII, стор. 123).

Чи ти мене, Іванчику, не знаєш. Я. Рудницький, Матеріали до українсько-канадійської фольклористики й діалектології, Вінніпег, Канада, 1956, стор. 56.

Поза селом, поза селом. С. Литвяки, Лубенського повіту на Полтавщині, Линьова. (Шит. зб., текст, стор. 28, мелодія — стор. 252).

Ой млин меле... Чубинський, III, стор. 174.

І се село, і то село. Куліш, «Записки о Южной Руси», т. II, СПб, 1857, стор. 241—242. Мелодію записав А. Маркевич. (Див. там же, стор. 218).

Зійшла зірка з-під вечірка. С. Литвяки, Лубенського повіту на Полтавщині, 1888, В. П. Милорадович (Сб. ХИФО, X, стор. 82).

На воді човен вихилюється. С. Юрковщина, Звягельського повіту на Волині, С. Рокосовська («Zbiór wiadomości do antropologii krajowej», т. XI, Краків, 1887, стор. 172).

Ой уже вечір та й повечоріло. «Українські пісні, видані коштом О. С. Баліної», СПб, 1863, стор. 83—84 (з мелодією).

Прийди, прийди у неділю. Сумський повіт (від. рукописів ДПБ, ф. 1475/1695, арк. 1).

Гусята, гусята. С. Щаснівка («Пісні про кохання», видав Д. Лавренко, Київ, 1864, стор. 7—8).

Ой там, на морі та на лимані. М. Бориспіль, Переяславського повіту на Київщині, А. О. Калита (Гринченко, III, стор. 58—59).

Через гору та в комору. С. Вовчок, Лубенського повіту на Полтавщині, 1895, В. П. Милорадович (Сб. ХИФО, X, стор. 79—80).

Вари, мати, вечеряти. С. Хитці, Лубенського повіту на Полтавщині, 1894, В. П. Милорадович (Сб. ХИФО, X, стор. 67).

Ой у лісі на орісі. С. Вовчок, Лубенського повіту на Полтавщині, 1893, В. П. Милорадович (там же, стор. 66—67).

Видно Луку, видно Луку. М. Снітин, Лубенського повіту на Полтавщині, 1888, В. П. Милорадович (там же, стор. 79).

Світи, зоре, на все поле. М. Максимович, Малороссийские песни, СПб, 1827, стор. 160.

Що в нашої Мар'юсечки. Від. рук. ДПБ, № 1599/1595, арк. 9.

Місяць ясний, місяць ясний. М. Снітин, Лубенського повіту на Полтавщині, 1888, В. П. Милорадович (Сб. ХИФО, X, стор. 71).

Попід мостом, мостом. «Українські народні пісні», упор. І. Ф. Белза, Київ, 1946, стор. 148—149 (з мелодією).

У мене в огороді зацвіла калина. М. Куп'янськ на Харківщині, П. Іванов (Сб. ХИФО, XVII, стор. 115).

Ой зацвіли фіялойки в неділю. С. Наконечне, Яворівського повіту в Галичині, С. Сапрун (Гнатюк, Гаївки, стор. 215).

Запалю я куль соломи. М. Луком'я, Лубенського повіту на Полтавщині, В. П. Милорадович (Сб. ХИФО, X, стор. 75).

На ставі чорні раки. Слоб. Мушкатівська, Борщівського повіту в Галичині, С. Мішко (Гнатюк, Гаївки, стор. 177).

Ой не стій під вікном. С. Задарів, Бучацького повіту в Галичині, С. Підручний (там же, стор. 196).

Наварила вареничків. С. Мгаря, Лубенського повіту на Полтавщині, 1890, В. П. Милорадович (Сб. ХИФО, X, стор. 73).

Попід мостом трава ростом. Чернігівський повіт (Гринченко, III, стор. 75—76).

Чиї пчоли у дубочку. З. Радченко, Гомельские народные песни, СПб, 1888, стор. 37.

Ой піду я понад річенькою. С. Докудів, Більського повіту («Народные песни Холмской Руси», Холм, 1909, стор. 29—30).

Прийшла весна з квітами. С. Кудобинці, Зборівського повіту в Галичині, Ф. Хом'як (Гнатюк, Гаївки, стор. 219).

Ой піду я в сад гулять. Дударик, пісні Леонтовича, Книгоспілка, стор. 3 (з мелодією).

Вітер не віє. С. Бондарівка на Харківщині, А. Губник («Харьковский сборник», 1898, стор. 240).

Ой плавали утенята. Хут. Пишний, Лубенського повіту на Полтавщині, 1893, В. П. Милорадович (Сб. ХИФО, X, стор. 80).

Над моєю хатиною. С. Воронинець, Лубенського повіту на Полтавщині, 1895, В. П. Милорадович (там же, стор. 75).

Покочу я тарілочку. Чернігівщина, Г. С. Неводовський (Гринченко, III, стор. 66).

Ой пустії огороди. М. Снітин, Лубенського повіту на Полтавщині, 1888, В. П. Милорадович (Сб. ХИФО, X, стор. 70).

Ромен-зілля, ромен-зілля. Чернігівщина, Г. С. Неводовський (Гринченко, III, стор. 75).

Коло млина, коло броду. Ягілки, зладив О. Барияк, Львів, 1932, стор. 49—50 (з мелодією).

Пливе човен води повен. С. Липки, Ровенського повіту на Волині, В. Доманицький («Матеріали до української етнології», т. XV, Львів, 1912, стор. 68).

Всі курочки докупочки. «Українські пісні, видані коштом О. С. Баліної», СПб, 1863, стор. 55—56 (з мелодією).

Ой ніхто не йде а ніхто не їде. Ф. Бодяньський (від. фондів ІМФЕ, ф. 28—3/35).

Поїхав мій миленький за ліс. М. Олишівка, Козелецького повіту на Чернігівщині (А. Шишацький-Ильич, Местечко Олишівка в историческом и этнографическом отношении, Чернігів, 1854).

Торох, торох, сію горох. С. Вовчок, Лубенського повіту на Полтавщині, 1893, В. П. Милорадович (Сб. ХИФО, X, стор. 70).

А що ж мені за полова. С. Вовчок, Лубенського повіту на Полтавщині, 1895, В. П. Милорадович (там же, стор. 68).

Ой вийду я за ворота. М. Снітин, Лубенського повіту на Полтавщині, 1889, В. П. Милорадович (там же, стор. 69).

Сизенький голубчику. М. Козелець на Чернігівщині (Метлинский, стор. 305—306).

Перелети, соколоньку. М. Лисенко, Молодощі, збірник танків та веснянок, Київ, 1875, стор. 52 (з мелодією).

Чабан вівці корняє. Північна Буковина, О. Кобилянська (ЦДІА у Львові, ф. 142, од. зб. 95, арк. 4—5).

Ой піду я, піду до сусіди огню. С. Нижня Сирватка, Сумського повіту, 1885 (Гринченко, III, стор. 78).

Коло млина калина. С. Зятківці, Гайсинського району на Вінниччині, від Явдохи Зуїхи — Г. Т. Танцюра (від. фондів ІМФЕ, ф. 31—3/47); з мелодією.

Соловейко, моя ненько. Слоб. Арапівка, Куп'янського повіту на Харківщині, П. Іванов (Сб. ХИФО, XVII, стор. 124—125).

Половина саду цвіте. М. Снітин, Лубенського повіту на Полтавщині, 1890 (Сб. ХИФО, X, стор. 81).

Йшли корови із діброви. А. Рубец, Сборник украинских народных песен, вип. I, Москва, 1872, № 3.

Ой сяду я край віконця. М. Куп'янськ на Харківщині, П. Іванов (Сб. ХИФО, XVII, стор. 130—131).

Не ходи, козаче. С. Косарів, Дубенського повіту на Волині, В. Камінський («Киевская старина», 1906, т. 92, стор. 310—311).

Запалю я куль соломи. С. Тишків, Лубенського повіту на Полтавщині, В. П. Милорадович (Сб. ХИФО, X, стор. 74).

Всі зірочки докупочки. М. Мена, Сосницького повіту на Чернігівщині, К. Квітка («Збірник українських пісень з нотами», Київ, 1902, стор. 5, з мелодією).

Коло гаю конем граю. Данилов, Песни с. Андреевки, стор. 82.

По коліна в воді стою. Ягілки, зладив О. Барияк, Львів, 1932, стор. 46 (з мелодією).

Підійду я під яблуньку. Хут. Яновщина, Лубенського повіту на Полтавщині, 1890, В. П. Милорадович (Сб. ХИФО, X, стор. 81).

Чом, чом, миленький. С. Батятичі в Галичині, 1884 р., І. Коцик (Гнатюк, Гаївки, стор. 73).

Біжить вода лотоками. С. Денисівка, Лубенського повіту на Полтавщині, 1895, В. П. Милорадович (Сб. ХИФО, X, стор. 81).

Котилася дорогою ціпова тарілка. Ф. Бодяньський (від. фондів ІМФЕ, ф. 28—3/35).

Чи я брела, чи я ішла. Слоб. Колодяжна, Куп'янського повіту на Харківщині, П. Іванов (Сб. ХИФО, XVII, стор. 131—132).

Цвіти, цвіти, та барвіночку. С. Бацман, Роменського повіту на Полтавщині, 1913, П. А. Гнедич (Гнедич, Матеріали, в. I, стор. 112—113).

Дівчинонько, як біль біла. Данилов, Песни с. Андреевки, стор. 82.

Тече річка рікова. М. Куп'янськ на Харківщині, П. Іванов (Сб. ХИФО, XVII, стор. 127).

В Києві грім загримів. Із записів М. В. Гоголя (Зб. «Памяти В. А. Жуковского и Н. В. Гоголя», в. II, СПб, 1908, стор. 143).

Ой на горі під вербою. Західна Волинь, 1884, М. Костомаров («Малорусский литературный сборник», Саратов, 1859, стор. 350).

Ходжу, блуджу попід лісок. С. Глещева, Тернопільського повіту, С. Єзерський (Гнатюк, Гаївки, стор. 190—191).

Да пала роса коло проса. Від. рук. ДПБ, № 1606/1584, арк. 73.

Ой не стій, вербочко, над водою. Ніжинський повіт на Чернігівщині, Є. Н. Гаврилей (Гринченко, III, стор. 86).

Ой піду я у сад спати. С. Пилиповичі на Київщині, М. Гайдай (від. фондів ІМФЕ, ф. 6—4/122).

Ой вінку наш, вінку. С. Скорики, Збаразького повіту в Галичині, А. Коблюк (Гнатюк, Гаївки, стор. 190; мелодія — «Матеріали до укр. етнології», т. XVI, Львів, 1916, стор. 4—5).

Хміль (Укріп). С. Леонівка на Київщині, 1892, Ю. Кавковський («Киевская старина», 1892, VI, стор. 445. Мелодія — Чубинський, III, стор. 141—142).

Сестрице-дівано. Слоб. Нижня Писарівка, Волчанського повіту на Харківщині, Д. Еварницький (Еварницький, Малорос. нар. песни, стор. 57—58).

Як посію руту-м'яту над водою. Слоб. Каменка, Куп'янського повіту на Харківщині, П. Іванов (Сб. ХИФО, XVII, стор. 124).

Сама-м молода. Дрогобич, В. Мацюрак (Гнатюк, Гаївки, стор. 191).

Піду я під вербицю по воду. Підляся («Живая старина», СПб, 1902, в. IV, стор. 452).

Ой вербо, вербо, вербице. С. Нова Водолага на Харківщині (Гринченко, III, стор. 83—84).

Пора тобі, вербонько, розвиться. С. Піски, Житомирського повіту на Волині, В. Боцяновський («Живая старина», СПб, 1894, вип. I, стор. 89).

Ой на горі два крамарі. С. Вовчок, Лубенського повіту на Полтавщині, 1893, В. П. Милорадович (Сб. ХИФО, X, стор. 77).

Посію я руту. «Сборник народных песен, записанных в поселке Калюга-Комарно, Кобринского уезда, Гродненской губернии», СПб, 1911, стор. 55—56 (з мелодією).

Там, за двором, за двором. С. Охрімівці, Збаразького повіту на Галичині, М. Підгірний (Гнатюк, Гаївки, стор. 193).

По садочку ходжу. С. Шаснівка («Пісні про кохання», видав Б. Лавренко, Київ, 1864, стор. 6—7).

Берегом, берегом, бережиною. С. Махов, Каменецького повіту на Поділлі, Н. Коробка («Живая старина», СПб, 1895, в. I, стор. 76).

Гордая рожа, гордая. С. Докудів, Більського повіту («Народные песни Холмской Руси», Холм, 1909, стор. 23).

Що ти живеш за горою. С. Гребіща, Лубенського повіту на Полтавщині, 1893, В. П. Милорадович (там же, стор. 82).

Оддай мене, моя мати. С. Рожнівка, Борзенського повіту на Чернігівщині, 1893, О. Т. Андрієвська (Гринченко, III, стор. 63).

Ой вижену на царину. С. Гнилиця, Прилуцького повіту на Чернігівщині, 1896, А. Михновський (там же, стор. 79).

На осіці все кислиці. Ніжинський повіт на Чернігівщині, Є. Н. Гаврилей (там же, стор. 76).

А там вночі. Ягілки, зладив О. Бариляк, Львів, 1932, стор. 49.

Ой вербо, вербо зелена. Слоб. Нижня Писарівка, Волчанського повіту на Харківщині, 1880 (Еварницький, Малорос. нар. песни, стор. 47—48).

Ой гай, мати, ой гай, мати. М. Олишівка, Козелецького повіту на Чернігівщині, А. Шишацький-Ілліч («Черниговские губернские ведомости», 1854, № 24).

Ой вінку ж ти, вінку. Слоб. Нижня Писарівка, Волчанського повіту на Харківщині, 1880 (Еварницький, Малорос. нар. песни, стор. 53—54).

Там, коло гаю, та й походжаю. С. Докудів, Більського повіту («Народные песни Холмской Руси»), Холм, 1909, стор. 33.

А у полі яблунька кучерявая. Слоб. Нижня Писарівка, Волчанського повіту на Харківщині, 1880 (Еварницький, Малорос. нар. песни, стор. 50—51).

На кладочці стояла. Сокальський повіт на Львівщині (Гнатюк, Гаївки, стор. 199).

По морю, по синьому морю. Від рук. ДПБ, № 10912 (архів Сементовського).

Співаночки любі. Золотоніський район на Полтавщині (від фондів ІМФЕ, ф. 8-К 2/37, № 127).

Черчик. С. Нискіничі, Острозького повіту на Волині, К. Поліщук, мелодія М. Остапович («Збірничок найкращих українських пісень з нотами», ч. 3, Київ, 1913, стор. 45—47).

Поросла лобода вища города. С. Юрковщина, Звягельського повіту на Волині («Zbiór wiadomości do antropologii krajowej», стор. 173).

Через ставки хибкіі кладочки. С. Зятківці, Гайсинського району на Вінниччині, від Явдохи Зуїхи — Г. Т. Тацюра (від фондів ІМФЕ, ф. 31—2/47; з мелодією).

Упав сніжок на обліжок. Слоб. Араповка, Куп'янського повіту на Харківщині, П. Іванов (Сб. ХИФО, XVII, стор. 118—119).

Ой закувала сива зозуля. С. Тарнов, Холмського повіту («Народные песни Холмской Руси», в. I, Холм, 1909, стор. 27).

На горі два дубки. С. Нижня Сироватка, Сумського повіту, 1885 (Гринченко, III, стор. 83).

Там, під вербою та зеленою. М. Бориспіль, Переяславського повіту на Київщині, А. О. Калита (там же, стор. 84).

Співайте, дівки, не жалуйте силки. С. Юрковщина, Звягельського повіту на Волині, С. Рокосовська («Zbiór wiadomości do antropologii krajowej»), т. XI, Краків, 1887, стор. 171).

Шумлять верби кінець греблі. Слоб. Араповка,

Куп'янського повіту на Харківщині, П. Іванов (Сб. ХИФО, XVII, стор. 125).

Попід мостом, мостом трава зеленіє. М. Остер на Чернігівщині (Метлинский, стор. 302).

Била жінка мужика. А. Терещенко, Быт русского народа, СПб, 1848, стор. 183.

Пішли гуси на ріллю. С. Чернолізці в Галичині, 1905, А. Лаврук (Гнатюк, Гаївки, стор. 214).

Ой за лісом, лісом. С. Нижня Сироватка, Сумського повіту на Харківщині, 1885 (Гринченко, III, стор. 82).

Ішов Джурило з міста. Грубешівський і Холмський повіти («Народные песни Холмской Руси», в. I, Холм, 1909, стор. 25).

8. ГАЇВКИ ПРО ПАНЩИНУ

1 — Ягілки, зладив О. Барилляк, Львів, 1932, стор. 29—30; 2 — с. Сільце в Галичині (Гнатюк, Гаївки, стор. 149).

9. ЗАКІНЧЕННЯ ВЕСНЯНОК ТА ГАЇВОК

Ой вулиця та широкая. С. Зятківці, Гайсинського повіту на Вінниччині, від Явдохи Зуїхи — Г. Т. Танцюра (від фондів ІМФЕ, ф. 31—2/47; з мелодією).

Через наше сільце. С. Сичівка, Радомиського повіту (Чубинский, III, стор. 130—131).

Помощу кладочку. Я. Степовий, Українські народні пісні, десяток 4, Київ, 1921 (з мелодією).

Моя мила гаївко. С. Підберезці в Галичині (Гнатюк, Гаївки, стор. 149).

ГОЛОВНІШІ ЗАПИСИ І ПУБЛІКАЦІЇ МЕЛОДІЙ ВЕСНЯНОК ТА ГАЇВОК

1. Muzyka do zbidru pieśni Wacława z Oleska — Karol Lipiński, Львів, 1833.

2. Молодоці. Збірник танків та веснянок. Зібрав М. Лисенко, Київ, 1875.

3. Радченко, З. Сборник малорусских и белорусских песен (Гомельского уезда), записанных для голоса с аккомпанементом фортепьяно. СПб, 1880.

4. Українські обрядові пісні. Уложив для мішаного хору М. Лисенко, Київ, 1896.

5. Українські пісні з нотами. Упорядкував А. Конощенко, Одеса, 1900.

6. Галицько-руські мелодії, зібрані на фонограф О. Роздольським і списані С. Людкевичем. «Етнографічний збірник», т. XVI, Львів, 1906.

7. Гаївки. Зібрав В. Гнатюк. Мелодії схопив на фонограф О. Роздольський, списав Ф. Колесса. «Матеріали до української етнології», т. XII, Львів, 1909.

8. Мелодії українських народних пісень з Поділля і Холмщини, зібрані Л. Плосайкевичем і Я. Сенчиком. «Матеріали до української етнології», т. XVI, Львів, 1916.

9. Народні мелодії. З голосу Лесі Українки записав і упорядив Климент Квітка. Київ, 1917.

10. Українські народні мелодії. Зібрав Климент Квітка. «Етнографічний збірник», т. II, Київ, 1922.

11. Сонечко. Збірник народних пісень Л. Ревуцького, Київ, 1926.

12. Ягілки. 65 мелодій на два голоси, повні тексти і хороводи. Зладив О. Барилляк, Львів, 1932.

13. Українські народні пісні, т. I—II, Київ, 1954.

Риндзівки

Ой рано, рано куройки піли. С. Наконечне, Яворівського повіту в Галичині, І. Сапрун («Матеріали до української етнології», т. XII, Гаївки. Зібрав В. Гнатюк. Львів, 1909, стор. 228—229).

Тече Дунай глибоко. Там же, стор. 233—234.

Ой з-за гори, мій соколе, з-за гори. С. Присівці, Зборівського повіту в Галичині, О. Роздольський (там же, стор. 239).

За журилася перепелойка. С. Наконечне, Яворівського повіту в Галичині, І. Сапрун (там же, стор. 240).

Сиділа вдова аж коло двора. С. Охрімівці, Збарзького повіту в Галичині, М. Підгірний (там же, стор. 242).

Пішло два брати в поле орати. С. Городниці, Гусятинського повіту в Галичині, І. Ляторовський (там же, стор. 245—246).

Русальні пісні

Ой зав'ю вінки. Із записів М. В. Гоголя. (А. Терещенко, Быт русского народа, СПб, 1848, стор. 177. Мелодія: А. И. Рубец, Двести шестнадцать украинских напевов, Москва, 1872).

Василь же мій. Новгород-Сіверський повіт на Чернігівщині, М. В. Рклицький (Гринченко, III, стор. 120).

Подолешничок мій зелененький. Новгород-Сіверський повіт на Чернігівщині, М. В. Рклицький (Гринченко, III, стор. 120).

Сиділа русалка на білій березі. Із рукописного збірника П. Куліша (Чубинський, III, стор. 187).

На гряній неділі, М. Мглин (Метлинський, стор. 309).

Ой ти, дівко-семилітко! «Труды Киевской духовной академии», 1871, стор. 35—36.

Ой біжить, біжить мала дівчина. Із рукописної збірки П. Куліша (Чубинський, III, стор. 190).

На гойдалці. С. Колодяжне, Ковельського повіту на Волині (К. Квітка, Народні мелодії з голосу Лесі Українки, Київ, 1917, стор. 44; з мелодією).

Стояла Маринка на межі. С. Великі Сорочинці, Миргородського повіту на Полтавщині, 1903, Є. Линьова (Є. Линева, Опыт записи фонографом укр. нар. песен, Москва, 1905, стор. 27; мелодія — стор. 25).

Прилетіла зозуленька. А. Терещенко, Быт русского народа. СПб, 1848, стор. 177—178.

Сидить зайчик під липкою. З матеріалів Новицького (Чубинський, III, стор. 192).

Не ламайте калиночки в лузі. Там же, стор. 120.

Була в мамочки й одна донечка. С. Макошино на Чернігівщині, 1927, В. Харків (від. фондів ІМФЕ, ф. 6—3/73; з мелодією).

Да летить стріла та уздовж села. Радомишль (Метлинський, стор. 307).

Тополя. В. Пассек, Очерки России, 1838, т. I, стор. 97—98.

Ой у полі дві тополі. Із записів М. В. Гоголя (36. «Памяти В. А. Жуковского и Н. В. Гоголя», в. 2, СПб. 1908, стор. 169—170).

Куст. П. Биковський в селах навколо Пінська в 1870 р. «Zbiąg wiadomości do antropologii krajowej», т. II, Краків, 1878, стор. 260—264).

Розкололася верба від кінця до корінця. С. Оравчик, Скільського повіту в Галичині, 1923, М. Охрімович (від. фондів ІМФЕ, ф. 28—3/292).

Пишна газдинонька, пишна на воротонька вишла. Там же.

Ой кумочки. С. Борисів, Валуйського повіту на Воронежчині, М. Дикарев («Матеріали до українсько-руської етнології», т. VI, Львів, 1905, стор. 185).

Вишні, черешні розвиваються. М. Леонтович, Музичні твори, 36. III, 1930, стор. 14 (з мелодією).

Проводили русалочки, проводили. Там же. Із рукописної збірки П. Куліша (Чубинський, III, стор. 189).

Дробушка. М. Максимович, Дни и месяцы украинского селянина (Собр. сочин., т. II, Київ, 1877, стор. 514—515).

Царинні пісні

Собором ідемо, полон несемо. Лемківщина (Головацький, ч. II, стор. 241).

Ей в лісі, в лісі. Там же, стор. 245.

Петрівчані пісні

Уже петрівочка да наставає. Із матеріалів В. П. Горленка (Гринченко, III, стор. 122).

Та мала я нічка-петрівочка. 1—с. Литвяки, Лубенського повіту на Полтавщині, Є. Линьова*; 2—м. Конотоп (Метлинський, стор. 313; мелодія до вар.: від. фондів ІМФЕ, ф. 6—4/1158); 3—В. Пассек, Очерки России, 1838, кн. I, стор. 94; 4—Данилов, Песни с. Андреевки, стор. 83; 5—с. Ставища, Білоцерківського повіту, 1870, Ю. Мошинська («Zbiąg wiadomości do antropologii krajowej», в. V, 1881, стор. 29); 6—«Малороссийские и червонорусские народные думы и песни», СПб, 1836, стор. 87—88; 7—м. Снітин на Полтавщині, В. П. Милорадович (Сб. ХИФО, X, стор. 84); 8—с. Коритна, Гайсинського повіту на Вінниччині («Живая старина», СПб, 1895, в. I, стор. 221).

Ой у лісочку на дубочку. С. Піски, Житомирського повіту на Волині, В. Боцяновський («Живая старина», СПб, 1904, в. I, стор. 88).

Ой ти, петрівко петрівчана. С. Луки на Житомирщині, Н. Дмитрук (від. фондів ІМФЕ, ф. 6—4/137; з мелодією).

За городом квітки в'ються. Там же.

Ходить кониченько понад гречкою. М. Снітин та с. Загребелля, Лубенського повіту на Полтавщині, В. П. Милорадович (Сб. ХИФО, X, стор. 87).

Ой Петре, Іване. С. Хомутець, Миргородського повіту на Полтавщині, В. Щепотьев (від. фондів ІМФЕ, ф. 6—4/115 б; з мелодією).

Пусти мене, мати, погуляти. С. Николаєвка, Лубен-

* Е. Линева, Опыт записи фонографом украинских народных песен, Москва, 1905, стор. 29; мелодія — стор. 253.

ського повіту на Полтавщині, В. П. Милорадович (Сб. ХИФО, X, стор. 86).

Що на морі утка купалася. М. Коногop (від. рук. ДПБ, № 1326/1531a).

Ой гори, гори, сухий дубе. С. Литвяки, Лубенського повіту на Полтавщині, В. П. Милорадович (Сб. ХИФО, X, стор. 88).

Да сухий дуб аж палає. М. Борзна на Чернігівщині, перша половина XIX в. (від. рук. ДПБ, № 1333, арк. 175).

Ой там, у полі. С. Іскорость (від. фондів ІМФЕ, ф. 15—3/174, арк. 2; з мелодією).

Недалеко криниченька од села. Івангород, 1854, С. Ніс (від. рук. ДПБ, № 1603, арк. 61).

Уже, Оленочко. М. Ромни (від. рук. ДПБ, № 1333, арк. 179).

Треба мені та город городить. Київщина, 1860, Л. Мацієвич (від. фондів ІМФЕ, ф. 29—3/541).

Ой на ставу, на ставу. Від. рук. ДПБ, В-557.

Ой на ставу, на ставочку. С. Косарів, Дубенського повіту на Волині, В. Камінський («Киевская старина», 1906, т. 92, стор. 309—310).

Чи ти чула, дівчинонько. Київщина (від. фондів ІМФЕ, ф. 335).

Що й у городі конопельки. З матеріалів В. П. Горленка (Гринченко, III, стор. 122).

Сьогодні, матінко, Петрів день. С. Іскорость (від. фондів ІМФЕ, ф. 15—3/174, л. 3).

Ой вийду, вийду за воротечка. Івангород, 1854, С. Ніс (від. рук. ДПБ, № 1603, арк. 64).

Ой зійдімось, подруженьки. Із записів М. В. Гоголя (Зб. «Памяти В. А. Жуковского и Н. В. Гоголя», в. 2, СПб, 1908, стор. 235).

До Петра зозулі да кувать, да кувать. Данилєв, Песни с. Андреевки, стор. 83.

Ой петрівна зозуленько. Валуйський повіт на Воронежчині, М. Дикарев («Матеріали до української етнології», Львів, 1905, т. VI, стор. 135).

Да не буду журиться. Від. рук. ДПБ, № 1333, арк. 177.

ЖАРТІВЛИВО-НАСМІШЛИВИ ПЕТРІВКИ

1, 4, 9—12, 14 — с. Піски, Житомирського повіту на Волині, В. Боцяновський («Живая старина», СПб, 1894, в. I, стор. 88); 3, 5, 7, 15—Київщина, 1860, Лев Мацієвич (від. фондів ІМФЕ, ф. 29—3/541);

2 — від. фондів ІМФЕ, ф. 1/269, л. 220); 6 — м. Снітин, Лубенського повіту на Полтавщині, В. П. Милорадович (Сб. ХИФО, X, стор. 87). 8, 13, 16, 17 — с. Луки на Житомирщині (від. фондів ІМФЕ, ф. 6—4/137; з мелодією).

ВЖЕ ПЕТРІВОЧКА МИНАЄТЬСЯ

1 — «Пісні з нотами», Київ, 1926, стор. 49; 2 — Валуйський повіт на Воронежчині, М. Дикарев («Матеріали до української етнології», т. VI, Львів, 1905, стор. 135); 3—5 — села: Рудка, Денисівка та Вовчок, Лубенського повіту на Полтавщині, В. П. Милорадович (Сб. ХИФО, X, стор. 93).

КОСАРСЬКІ ТА ГРЕБОВИЦЬКІ ПІСНІ

Як пішов я по дворам. С. Локотки на Чернігівщині, І. Танський («Записки Черниговской губернской статистической комиссии», 1866, стор. 188—189).

Вийшли в поле косарі. Чернігівщина (Метлинський, стор. 314—315).

На зеленім заріночку. С. Іспас на Покутті, О. Кольберг (О. Kolberg, Rokucie, т. II, Краків, 1883, стор. 243—244).

Ой чні то косарі. Хут. Малєв, Куп'янського повіту на Харківщині, П. Іванов (Сб. ХИФО, X, стор. 151).

Ой ходили косарі. «Северное сияние», СПб, 1864, т. III, в. 7, стор. 438.

Ой косить хазяїн да на луці сіно. М. Максимович, Дни и месяцы украинского селянина («Мистецтво, фольклор, етнографія», Київ, 1947, стор. 222).

Як женився, то хвалився. С. Перешори, Ананївського повіту («Українські пісні з нотами», зібрав А. Коношенко, в. II, Одеса, 1909, стор. 63—64; з мелодією).

Та хвалив си багацький син. С. Іспас на Покутті, О. Кольберг (О. Kolberg, Rokucie, т. II, Краків, 1883, стор. 241—243).

Ой послала мене мати зеленеє жито жати. Текст записав Н. А. Маркевич, мелодію — А. Коціпінський (А. Kocipinski, Pieśni, dumki i szumki ruskiego naroda, I сотня, Київ, 1861, 10 п'ятого десятку).

Сива шутонька. Полісся, Ф. Ловецький (від. фондів ІМФЕ, ф. 8—4/472).

Ой горе, горе, не кошене поле. «Малороссийские и червонорусские народные думы и песни», СПб, 1836, стор. 86.

1 і 3 — с. Хатки, Зіньківського повіту на Полтавщині, М. Гайдай (від. фондів ІМФЕ, ф. 6—4/122; з мелодією); 2, 4 — Гринченко, III, стор. 132; 5 — с. Рай, Бережанського повіту в Галичині, В. Баран (ЦДІА у Львові, ф. 3с/309, оп. 1, т. 55, спр. 770, л. 17); 6, 12, 15, 16, 18, 19, 23 — с. Сороки, Копичинського повіту в Галичині, 1935, С. Потурняк (там же, л. 136, 137); 7 — с. Кнісело, Бібрського повіту в Галичині, Д. Телішевський (там же, л. 17); 8, 9 — с. Гушанки, Збараського повіту в Галичині, П. Козак (там же, л. 79); 10, 21 — Головацький, т. II, стор. 305 (№№ 322, 324), 418 (№ 513); 11 — с. Товмачик, Коломийського повіту в Галичині, 1935, Р. Михайлів (ЦДІА у Львові, ф. 3с/309, оп. 1, т. 55, спр. 770, л. 131); 13 — с. Біла; 14 — с. Хотинь; 17 — с. Войничів; 20 — с. Івачів; 22 — с. Жураки; 24 — с. Підзахарич (Гнатюк, Коломийки, т. II, «Етнографічний збірник», т. XVIII, Львів, 1906, стор. 173—175).

ГРЕБОВИЦЬКІ ПІСЕНЬКИ ТА КОЛОМІЯКИ

1, 2 — с. Прохорівка на Київщині, М. Максимович («Мистецтво, фольклор, етнографія», Київ, 1946, стор. 225); 3 — с. Хатки, Зіньківського повіту на Полтавщині, М. Гайдай (від. фондів ІМФЕ, ф. 6—4/122; з мелодією); 5 — Лубенський повіт на Полтавщині (Метлинський, стор. 321); 6 — від. рук. ДПБ № 1116/1409, арк. 6; 4, 10 — Конотоп (там же, стор. 318); 7 — с. Мачишин в Галичині (ЦДІА, ф. 3с/309, оп. 1, тека 55, спр. 766, л. 155); 9 — с. Євминка, Остерського повіту на Чернігівщині, Г. М. Неводовський (Гринченко, III, стор. 132); 10 — с. Дусанів; 11 — с. Журавно; 12 — с. Кобаки; 13 — с. Усте в Галичині (В. Гнатюк, Коломийки, т. II, «Етнографічний збірник», т. XVIII, Львів, 1906, стор. 175—176).

Ой дощичку-поливайчикку. Із збірки Я. П. Новицького (від. фондів ІМФЕ, ф. 4—2/41).

Ой уже сонце над вербами. М. Нехворощ на Волині («Українські пісні з нотами», зібрав А. Конощенко, в. II, Одеса, 1909, стор. 122).

Уже сонце на причілку. ЦДІА, ф. 3с/309, оп. 1, тека 55, спр. 770, л. 5.

Ой чие ж то сіно? Від. рук. ДПБ, № 1116/1409, арк. 5. Грабане, грабане. М. Тварожчі, Бардіївської округи (Ф. Колесса, Українська усна словесність, Львів, 1938, стор. 244; з мелодією).

Чиняй, пане, ворота. С. Прохорівка на Київщині,

М. Максимович («Мистецтво, фольклор, етнографія», Київ, 1947, стор. 228—229).

По дорозі паутина. Конотоп на Чернігівщині, С. Ніс (від. рук. ДПБ, № 1323).

Купальські пісні

Купайло, Купайло! З фондів ІМФЕ.

На Івана на Купала. «Пісні, собраные Н. В. Гоголем», СПб. 1908, стор. 157—158.

Проти Івана сонце іграло. Від. рук. ДПБ, № 10882 (матеріали Сементовського).

Ходили дівочки коло Мариночки. В. Пассек, Очерки России, 1838, кн. I, стор. 100.

Да купався Іван. Від. рук. ДПБ, № 606/1584, арк. 9. У вишневім садочку. С. Колодяжне на Волині, Л. Рябчук (від. фондів ІМФЕ, ф. 15—3/212).

А ми рутоньку носієм. Від. фондів ІМФЕ, ф. 8—4/335, № 203 (із збірки С. Тобілевич).

Ой на Купала Купалочка. С. Колодяжне, Ковельського повіту на Волині (К. Квітка, Народні мелодії з голосу Лесі Українки, Київ, 1917, стор. 41, № 29).

Маринка-купалочка. С. Сорочинці, Миргородського повіту на Полтавщині, Е. Линьова («Известия общ. любителей естествознания, антропологии и этнографии». Труды музыкально-этнограф. комисии, I, Москва, 1906, стор. 252, № 3; з мелодією).

Купалочка скупалася. С. Нижня Сироватка, Сумського повіту (Гринченко, т. III, стор. 123).

Хто не піде на Купайла. С. Груничі, Овруцького повіту, В. Кравченко («Етнографічні матеріали», стор. 14).

Зелена дівровонько. С. Молодецьке, Уманського повіту на Київщині, 1890, Х. Ящуржинський («Киевская старина», 1890, стор. 328).

Молодая молодиче. С. Піски, Житомирського повіту на Волині, В. Боцяновський («Живая старина», СПб, 1894, в. I, стор. 89). Мелодія — Ф. Колесса, Укр. усна словесність, Львів, 1938, стор. 229.

Ой молодая молодиче. С. Пугачовці під Білою Церквою, Ю. Мошинська («Zbiór wiadomości do antropologii krajowej», т. V, 1881, стор. 33).

Запилала собітойка. Села Райське та Телесниця Сання, Лісківського повіту в Західній Галичині («Archiv für slavische Philologie», т. 27, Берлін, 1905, стор. 276).

Ой собітко, собітойко. Там же.
Іване, Івашечку, не переходь же да доріжечки.
Конотоп (Метлинский, стор. 310).
Торох, торох да по дорозі. Ф. Колесса. Огляд українсько-руської народної поезії, Львів, 1905, стор. 28. Мелодія з Ніжинського повіту в книзі: А. Рубец, Двести шестнадцать украинских народных напевов, Москва, 1872, ч. 49.
Іван-да-мар'я. «Труды Киевской духовной академии», 1871, грудень, стор. 341—342.
Як пішла Ганна в Дунай по воду. В. Пассек, Очерки России, СПб, 1838, кн. I, стор. 108—109.
Підем, дівки, на ягідки. М. Шклов (Метлинский, стор. 311).
Піду в садочок. М. Леонтович, Українські народні пісні, Київ — Лейпциг, стор. II (з мелодією).
Коло води-моря ходили дівочки. В. Пассек, Очерки России, СПб, 1838, кн. I, стор. 97.
Ой ніхто там не бував. С. Охрімівці, Збаразького повіту в Галичині, М. Підгірний («Матеріали до української етнології», т. XII, Львів, 1909, стор. 181—182); мелодія до варіанта з с. Яронець, Звягельського повіту на Волині: К. Квітка, Народні мелодії з голосу Лесі Українки, Київ, 1917, стор. 39, № 27.
Посію я рожу. В. Пассек, Очерки России, СПб, 1838, кн. I, стор. 110—111; мелодія до вар.: К. Квітка, Народні мелодії з голосу Лесі Українки, стор. 43, № 31.
Ой за нашим садом. С. Зятківці, Гайсинського району на Вінниччині, 1918—1920 рр., від Явдохи Зуїхи — Г. Т. Танцюра (від фондів ІМФЕ, ф. 31—2/47).
Іване, Івашеньку, та не грай конем. М. Бориспіль, Переяславського повіту на Київщині (Чубинский, III, стор. 221—222; з мелодією).
Рожа. С. Полствин, Канівського повіту, В. Ф. Степаненко (Гринченко, III, стор. 124—125); мелодія до вар.: від фондів ІМФЕ, ф. 6—4/1156).
Ой стояла тополя. С. Адамівка, Бердичівського повіту, І. Синюченко (від фондів ІМФЕ, ф. 1—7/722, л. 22—23).
Та ходила дівчинонька по межі. «Українські пісні, видані коштом О. С. Баліної», СПб, 1863, стор. 101—102 (з мелодією).
Купала наша, Купала. Волинь (Чубинский, III, стор. 219).
Ой на Купайла на Івана. С. Ставище під Білою Церквою, Ю. Мошинська («Zbiór wiadomości do antropologii krajowej», т. V, Краків, 1881, стор. 28).

Гусята, качата. С. Тальянка, Уманського повіту на Черкащині (Чубинский, III, стор. 208).

Ой ти, зелена дубровойко. С. Колодяжне, Ковельського повіту на Волині, Леся Українка («Житє і слово», Львів, 1894, т. I, стор. 278); мелодія—Ф. Колесса, Українська усна словесність, Львів, 1938, стор. 229—230.

Ой на городі катран родить. С. Ставище під Білою Церквою, 1870, Ю. Мошинська («Zbiór wiadomości do antropologii krajowej», т. V, Краків, 1881, стор. 30).

Ой у лісі, на горбочку. С. Зятківці, Гайсинського району на Поділлі, 1918—1920 рр., від Явдохи Зуїхи — Г. Т. Танцюра (від фондів ІМФЕ, ф. 31—2/47).

Ой летіла горлиця через сад. Харківщина, П. П. Чугувець («Южный край», Харків, 1890, № 3273, стор. 3).

Ой шаріла вишенька, шаріла. С. Адамівка, Бердичівського повіту, І. Синюченко (від фондів ІМФЕ, ф. 1—7/722, л. 22).

Тобі, Оленко, тут бути. Волинське Полісся, А. Брикчинський («Zbiór wiadomości do antropologii krajowej», т. XII, Краків, 1888, стор. 95).

А горобчик та синичку любив. Текст і мелодію записав у с. Зятківцях, Гайсинського району на Вінниччині, 1818—1820, від Явдохи Зуїхи — Г. Т. Танцюра (від фондів ІМФЕ, ф. 31—2/47).

Чом ти, місяцю, не сяєш? Там же.

На городі чорнобиль. С. Адамівка, Бердичівського повіту, І. Синюченко (від фондів ІМФЕ, ф. 1—7/722, л. 22).

Сіяла зірочка, сіяла. С. Краснопілка, Гайсинського повіту на Вінниччині (Чубинский, III, стор. 202).

За городом огонь горить. С. Юрковщина, Звягельського повіту на Волині, С. Рокосовська («Zbiór wiadomości do antropologii krajowej», т. XI, Краків, 1887, стор. 181).

На горі жито. В. Пассек, Очерки России, СПб, 1838, кн. I, стор. 99.

Ходив дворянин та й по городочку. М. Бориспіль, Переяславського повіту, А. Ф. Калита (Гринченко, III, стор. 124).

Ой в городі вишня. С. Королівка на Херсонщині (А. Кошиченко, Українські пісні з нотами, Одеса, 1902, стор. 99).

Чом ти, барвінку, не стелишся? С. Зятківці, Гайсинського району на Вінниччині, 1918—1920, від Явдохи Зуїхи — Г. Т. Танцюра (від фондів ІМФЕ, ф. 31—2/47).

Помагай-бі, Миколо. Там же.

Ой ходила Ганнуся по полю. С. Зятківці, Гайсинського району на Вінниччині, 1918—1920, від Явдохи Зуїхи — Г. Т. Танцюра (від фондів ІМФЕ, ф. 31—2/47).

Ой лісом, лісом, доріжкою. Там же.

Ой ти, Ганнусю. Там же.

Шумить, гуде, дощ буде. Юрковщина, Звягельського повіту на Волині, С. Рокосовська («Zbiór wiadomości do antropologii krajowej», т. XI, Краків, 1887, стор. 179).

Ой нема Ганнусі найгіршої муки. С. Зятківці, Гайсинського району на Поділлі, від Явдохи Зуїхи — Г. Т. Танцюра (від фондів ІМФЕ, ф. 31—2/47).

Покладу я кладку. С. Піски, Житомирського повіту на Волині, В. Боцяновський («Живая старина», СПб, 1894, в. I, стор. 89); мелодія до вар.: К. Квітка, Народні мелодії з голосу Лесі Українки, Київ, 1917, стор. 42, № 30.

Ой ти, Оксано, не стій, не стій. С. Баламутівка на Київщині, 1906, І. Єрофеїв (від фондів ІМФЕ, ф. 28—3/192).

Ой купалочка скупалася. С. Рогізна, Сумського повіту, В. Кравченко («Етнографічні матеріали», стор. 15).

Сонце сходить, грає. Чубинський, III, стор. 203—204.

Ой ти, Петруню, ой ти, серце. С. Баламутівка на Київщині, 1906, І. Єрофеїв (від фондів ІМФЕ, ф. 28—3/192).

Ой у полі при долині гіркий дим. С. Будки, Вінницького повіту на Поділлі, 1890, В. Камінський («Киевская старина», 1904, т. 86, стор. 78).

Ой в городі, ой в холоді. С. Юрковщина, Звягельського повіту на Волині, С. Рокосовська («Zbiór wiadomości do antropologii krajowej», т. XI, Краків, 1887, стор. 181).

Перегороджу тинком річку. С. Баламутівка на Київщині, 1906, І. Єрофеїв (від фондів ІМФЕ, ф. 28—3/192).

А плавала кладочка під млином. С. Пліскова, Липовецького повіту, С. Тобілевич («Zbiór wiadomości do antropologii krajowej», т. VIII, Краків, 1884, стор. 153).

У городечку верба, верба. С. Будки, Вінницького повіту на Поділлі, 1890, В. Камінський («Киевская старина», 1904, т. 86, стор. 78).

Ой чие то жито. Від фондів ІМФЕ, ф. 8—4/335, № 219 (Збірка С. Тобілевич).

Ой казала мене мати за маляра дати. С. Миропілля, Звягельського повіту на Волині, Леся Українка («Жите і слово», Львів, 1894, т. I, стор. 459).

Ой у бору сосонка стояла. С. Юрковщина, Звягель-

ського повіту на Волині, С. Рокосовська («Zbiór wiadomości do antropologii krajowej», т. XI, Краків, 1887, стор. 180).

Та ходить дівка над водою. С. Глушки під Білою Церквою, Ю. Мошинська (там же, т. V, 1881, стор. 30—31).

Ой лугом, лугом вода йде. Західна Волинь, 1844. М. Костомаров («Малорусский литературный сборник». Издал Д. Мордовцев, Саратов, 1859, стор. 351).

Не куй, зозуле, на ліщині. С. Рокитна, Ковельського повіту на Волині, Леся Українка («Жите і слово», Львів, 1894, т. I, стор. 282).

Ой хто в тому лісі стукає-гукає. С. Колодяжне, Ковельського повіту на Волині, Леся Українка (там же, стор. 281); мелодія — К. Квітка, Народні мелодії з голосу Лесі Українки, Київ, 1917, стор. 45.

Ходили дівочки коло Марипочки. Куп'янський повіт на Харківщині, П. Іванов (Сб. ХИФО, XVII, стор. 160—161), варіант з мелодією: Ф. Колесса, Українська усна словесність, Львів, 1938, стор. 227.

Ой ішли дівочки і по ягодочки. А. Терещенко, Быт русского народа, ч. V, стор. 81—82.

Вітрець віє, повиває. Волинь (Чубинський, III, стор. 211—212).

ЖАРТІВЛИВИ ТА САТИРИЧНІ КУПАЛЬСЬКІ ПІСНІ

1, 2—хут. Лавриків, Роменського повіту на Полтавщині, В. П. Гнедич (Гнедич, Матеріали, в. I, стор. 128, № 464, 465); 3, 4—с. В'язовці, Лубенського повіту на Полтавщині, В. Милорадович («Киевская старина», 1903, кн. X, стор. 28—29); 5, 6—с. Лука на Житомирщині, 1924, Н. Дмитрук (від фондів ІМФЕ, ф. 6—4/137); 7, 10, 22—с. Колодяжне, Ковельського повіту на Волині, Леся Українка («Жите і слово», Львів, 1894, т. I, стор. 278); 8, 9, 11, 14—с. Юрковщина, Звягельського повіту на Волині, С. Рокосовська («Zbiór wiadomości do antropologii krajowej», т. XI, стор. 182—183); 12, 20—с. Колодяжне, Ковельського повіту на Волині (К. Квітка, Народні мелодії з голосу Лесі Українки, Київ, 1917, стор. 46, № 35; з мелодією); 13—с. Молодецьке, Уманського повіту на Київщині, Х. Ящуржинський («Киевская старина», 1890, стор. 330); 15—18—с. Зятківці, Гайсинського району, від Явдохи Зуїхи — Г. Т. Танцюра (від фондів ІМФЕ, ф. 31—2/47); 19—с. Баламутівка на Київщині, 1906, І. Єрофеїв (від фондів ІМФЕ, ф. 28—3/192); 21, 23—с. Гуничі, Овруцького повіту, В. Кравченко («Етнографічні матеріали», стор. 14—15); 24, 25—с. Поліве, Липовецького повіту на Київщині, 1912, В. Химерник (від рук. ДПБ, № 1, 3781/В527).

На Купалу огонь крешуть. С. Липки, Ровенського повіту на Волині, В. Доманицький («Матеріали до української етнології», т. XV, Львів, 1912, стор. 71—75).

Долішняне, горішняне. Села Райське та Телесниця Саниа, Лісківського повіту в Західній Галичині («Archiv für slavische Philologie», т. 27, Берлін, 1905, стор. 277).

Чий ти, Захарку. С. Юрковщина, Звягельського повіту на Волині, С. Рокосовська («Zbiór wiadomości do antropologii krajo-wej», т. XI, Краків, 1887, стор. 180).

А летіло помело. С. Пліскова, Липовецького повіту, С. Тобілевич («Zbiór wiadomości do antropologii krajowej», т. VIII, Краків, 1884, стор. 154; мелодія — М. Лисенка, Обрядові пісні, Київ, 1896 (розділ «Купальська справа»).

А на Яна, на Янонька. С. Пантна, Горлицького повіту на Лемківщині (Ф. Колесса, Народні пісні з галицької Лемківщини, «Етнографічний збірник», Львів, т. 39—40, № 588; з мелодією).

По Купала ходила. С. Бацмани, Роменського повіту на Полтавщині, 1914, П. А. Гнедич (Гнедич, Матеріали, в. I, стор. 127, № 462).

На Купайла була. Від. рук. ДПБ, № 1419/1688, арк. 59.

Ой ходить коник попід гречкою. Хут. Віли, Радомського повіту на Київщині, 1896 (від. фондів ІМФЕ, ф. 15—3/169). Мелодія до вар.: («Zbiór wiadomości do antropologii krajowej», т. VIII, Краків, 1884, стор. 150).

А в борку, на клинку. П. Чубинський, т. III, стор. 217.

Жнивварські пісні

ПІСНІ НА НИВІ НА ПОЧАТКУ І ПІД ЧАС ЖНИВ

1 — с. Білки на Закарпатті, Талапкович (Головацький, ч. II, стор. 552); 2, 32, 33 — Головацький, ч. III, стор. 203—204; 3, 12 — с. Косачі, Брестського повіту, Гродненської губернії, І. Котович («Сборник памятников народного творчества в северо-западном крае», в. I, Вільно, 1866, стор. 158, 161); 4 — с. Юрова на Волині, М. Неказатенко (від. фондів ІМФЕ, ф. 6—4/113; з мелодією); 5, 17, 18, 20, 21, 26, 27 — с. Прохорівка на Київщині, М. Максимович («Мистецтвознавство, фольклор і етнографія», Київ, 1947, стор. 227—228); 6 — З. Радченко, Гомельские народные песни, СПб, 1888, стор. 59; 7, 15, 16 — с. Косачівка, Остерського повіту на Чернігівщині, 1926, Л. Більницька (від. фондів ІМФЕ, ф. 1—6/674); 8 — від. фондів ІМФЕ, ф. 1/869; 9 — Шишацький-Ильич, Местечко Олишевка

в историческом и этнограф. отношении, Чернігів, 1854, стор. 101; 10 — Пирятинський район на Полтавщині (від. фондів ІМФЕ, ф. 1—6/621); 11 — с. Олександропіль на Дніпропетровщині, М. П. Козак; 13 — с. Прохори, Борзенського повіту на Чернігівщині, Ф. Колемийченко, мелодію — В. М. Лященко («Матеріали до української етнології», т. XVIII, Львів, 1918, стор. 141); 29 — м. Гадач на Полтавщині, 14 — с. Мініни, Радомського повіту на Волині, І. Є. Сліпчук (від. фондів ІМФЕ, ф. 1—7/722, стор. 63); 19 — с. Береза, Глухівського повіту на Чернігівщині (від. фондів ІМФЕ, ф. 28—3/271); 22 — с. Макошино на Чернігівщині, 1927, В. Харків (від. фондів ІМФЕ, ф. 6—3/73); 23 — хут. Гончарів Круг, Моревського району на Чернігівщині, 1922, Л. Синявська (від. фондів ІМФЕ, ф. 1—6/647); 24 — А. Рубец, Сборник украинских народных песен, вып. 4, Москва, 1882, № 5, з мелодією; 25 — с. Колодяжне, Ковельського повіту на Волині (К. Квітка, Народні мелодії з голосу Лесі Українки, Київ, 1917, стор. 49—50); 28 — м. Стародуб на Чернігівщині («Живая старина», 1910, в. I—II, стор. 88—89); 30 — від. фондів ІМФЕ, ф. 1/871; 31 — с. Гуничі, Овруцького повіту, 1903, В. Кравченко («Етнографічні матеріали», стор. 16); 34 — с. Видибор на Житомирщині, В. П. Столяр (від. фондів ІМФЕ, ф. 1—7/722); 35 — Новгород-Сіверський повіт на Чернігівщині (Гринченко, III, стор. 134); 36 — Бориспіль на Київщині (Чубинський, III, стор. 239).

А вже ворон кряче. М. Острогоськ (Метлинський, стор. 315).

Ой вже сонце котиться. С. Нижня Сироватка, Сумського повіту, 1885 (Гринченко, т. III, стор. 127).

Ой у чужого господаря. А. Терещенко, Быт русского народа, СПб, 1848, стор. 121—122.

У чужого прикажчика. Ст. Овдівка в Донбасі, 1919, А. Петренко (від. фондів ІМФЕ, ф. 1—6, од. зб. 658, арк. 44).

Таки я палю, ріжу. С. Колодяжне, Ковельського повіту на Волині, Леся Українка (К. Квітка, Народні мелодії з голосу Лесі Українки, Київ, 1917, стор. 51, № 40).

А вже сонце котиться. Слоб. Преображення, Куп'янського повіту на Харківщині, П. Іванов (Сб. ХИФО, XVII, стор. 145).

Закотилось сонечко. Від. фондів ІМФЕ, ф. 1/871.

Уже сонечко закатилось. «Українські народні пісні», кн. 2, Київ, 1954, стор. 243 (з мелодією).

Ой добраніч, широке поле. Чубинський, III, стор. 241.

Утомлені жінці. С. Колодяжне, Ковельського повіту на Волині, Леся Українка (К. Квітка, Народні мелодії з голосу Лесі Українки, Київ, 1917, стор. 50, ч. 39).

Ой як женці на порог. С. Юриновка, Новгород-Сіверського повіту на Чернігівщині (Чубинський, III, стор. 236).

Там, на горойці. Żegota Pauli, Pieśni ludu ruskiego w Galicyi, Львів, 1839, стор. 55—56.

А вже сонце за двір зайшло. С. Бездзіме, Кобринського повіту, Гродненської губернії, Калдубовський («Сборник памятников народного творчества в северо-западном крае», в. I, Вільно, 1866, стор. 159—161).

Сонейко, чи було ти в бога в наймах. С. Гуничі, Овруцького повіту, В. Кравченко («Етнографічні матеріали», стор. 16).

Од куреня до куреня. С. Прохорівка на Київщині, М. Максимович («Мистецтво, фольклор, етнографія», Київ, 1947, стор. 225—226).

Ой вже вечір вечоріє. Żegota Pauli, Pieśni ludu ruskiego w Galicyi, т. I, Львів, 1839, стор. 55.

Прошу тебе, отамане. Сяноцький повіт в Галичині, 1877 (від. рук. ЛБАН, фонд НТШ, № 398, рукописний журнал «Зірка», Коломия).

У нашого війта. Підляся («Живая старина», 1902, 6. IV, стор. 446).

Бодай пану у дворі страшно. С. Косичі, Брестського повіту, Гродненської губернії, Іван Котович («Сборник памятников народного творчества в северо-западном крае», в. I, Вільно, 1866, стор. 122).

А в неділеньку рано-пораненьку. Волинь (Метлинський, стор. 324).

ПІСНІ ПРИ ДОЖИНКАХ І ЗАВИВАННІ ВІНКА

1, 2 — м. Гадяч (Метлинський, стор. 317—318); 3—5 — с. Ходо-вичі в Галичині, І. Колесса («Етнографічний збірник», Львів, 1901, т. XI, стор. 31, з мелодією); 30 — Волинське Полісся, А. Брикчи-ський («Zbiór wiadomości do antropologii krajowej», т. XII, Краків, 1888, стор. 97 і 98); 6, 31 — «Труды Киевской духовной академии», 1871, стор. 362—363; 7 — с. Борзна на Чернігівщині (Метлинський, стор. 327); 8 — с. Бобриці на Волині, В. Довженський (від. фондів ІМФЕ, ф. 15—4/170); 9, 28 — «Малороссийские и червонорусские думы и песни», СПб, 1836, стор. 149; 10—13 — И. Галька, Народныи звычай и обряды з околлиц над Збручем, ч. II, Львів, 1862, стор. 33—34; 14 — с. Велика Глуша, Ковельського по-віту на Волині (Чубинський, III, стор. 230); 15, 16 — с. Юрковщина,

Звягельського повіту, С. Рокосовська («Zbiór wiadomości do antropologii krajowej», т. XI, Краків, 1887, стор. 186); 17 — Проскурівський повіт на Поділлі, А. Заболоцький (Гринченко, III, стор. 137); 18—20 — с. Грибовичі під Львовом, В. Щурат («Народ», Львів, 1890, стор. 261); 21 — Żegota Pauli, Pieśni ludu ruskiego w Galicyi, т. I, Львів, 1839, стор. 49; 22 — Полтавщина, П. Д. Мартинович (від. фондів ІМФЕ, ф. 11—4/854); 23 — Полісся («Маяк», 1843, т. XI, стор. 53 — матеріали); 24 — Ф. Колесса, Українська усна словесність, Львів, 1938, стор. 241 (з мелодією); 25 — Ф. Колесса, Огляд українсько-руської народної поезії, Львів, 1905, стор. 31; 26 — с. Косачівка, Остерського району на Чернігівщині, 1926, Л. Більницька (від. фондів ІМФЕ, ф. 1—6/674); 27 — с. Видибор на Житомирщині, В. Столяр (від. фондів ІМФЕ, ф. 1—7/722); 29 — хут. Герасименки, Хорольського повіту на Полтавщині, В. Щепотьев (від. фондів ІМФЕ, ф. 6—4/1156); 32 — Ф. Колесса, Обжинки, Львів, 1898 (з мелодією); 33 — с. Головин, Ровенського повіту на Волині, В. Доманицький («Матеріали до укр. етнології», т. XV, Львів, 1912, стор. 76).

Задзвеніли стодоли. С. Морозовичі на Городенщині, Д. Ревуцький (Ф. Колесса, Українська усна словесність, Львів, 1938, стор. 24 (з мелодією).

Ой чие то поле. С. Локотки, Глухівського повіту на Чернігівщині, І. Танський («Записки Черниговского губ. стат. ком.», 1866, стор. 182—183).

Ой чие ж то поле заспівало стоя? М. Глухів (Метлинський, стор. 324—325).

Ой чия то борода. Борзенський повіт на Чернігівщині (Метлинський, стор. 325—326).

Сидить ведмідь на копі. М. Сосниця на Чернігівщині (Метлинський, стор. 326—327).

Оце тобі, борода. С. Юриновка, Новгород-Сіверського по-віту на Чернігівщині (Чубинський, III, стор. 229—230).

Наш хазяїн молодий. С. Головин, Ровенського повіту на Волині, В. Доманицький («Матеріали до укр. етнології», т. XV, Львів, 1912, стор. 76).

Кружали женці, кружали. «Труды Киевской духовной академии», 1871, стор. 365.

Добрая була нива. С. Корначівка, Кременецького повіту, В. Г. Кравченко (Гринченко, III, стор. 138).

Маяло житечко, маяло. С. Головин, Ровенського по-віту на Волині, В. Доманицький («Матеріали до укр. етнології», т. XV, Львів, 1912, стор. 76).

ПІСНІ ЖЕНЦІВ З ВІНКОМ ПО ДОРОЗІ
З НИВИ ДО ДВОРУ ГОСПОДАРЯ

1, 2 — с. Колодяжне, Ковельського повіту на Волині (К. Квітка, Народні мелодії з голосу Лесі Українки, Київ, 1917, стор. 47, 48); 3 — с. Юрковщина, Звягельського повіту, С. Рокосовська («Zbiąg wiadomości do antropologii krajowej», Краків, 1887, стор. 186); 4 — с. Тур'я, Золочівського повіту в Галичині (W. Zaleski, Pieśni polskie i ruskie ludu Galicyjskiego», Львів, 1833, стор. 56); 5 — с. Дашківці, Літинського повіту (Чубинский, III, стор. 242); 6, 7 — W. Zaleski, Pieśni polskie i ruskie ludu Galicyjskiego, Львів, 1833, стор. 49—50; 8—10 — с. Грибовичі під Львовом, В. Щурат («Народ», Львів, 1890, № 7, стор. 262); 11 — с. Полоски, Більського повіту (Чубинский, III, стор. 232); 12, 13 — с. Велика Глуша, Ковельського повіту (там же, стор. 233); 14 — с. Стародуб на Чернігівщині («Живая старина», 1910, в. I—II, стор. 90); 15 — м. Лубни (Метлинский, стор. 316); 16 — Терещенко, Быт русского народа, СПб, 1848, стор. 122; 17, 18 — Полтавщина, П. Д. Мартинович (від. фондів ІМФЕ, ф. 11—4/857); 19 — хут. Герасименки, Хорольського повіту на Полтавщині, В. Щепотьев (від. фондів ІМФЕ, ф. 6—4/1156; з мелодією).

Ой наш господар-виноград. С. Колодяжне, Ковельського повіту, на Волині (К. Квітка, Народні мелодії з голосу Лесі Українки, 1917, стор. 48, ч. 37).

ПІСНІ ПЕРЕД ДВОРОМ. У ДВОРІ І В ХАТІ ГОСПОДАРЯ

1, 43 — Żegota Pauli, Pieśni ludu ruskiego w Galicyi, т. I, Львів, 1839, стор. 49; 2 — с. Озяти, Кобринського повіту на Поліссі, Г. Андрасюк («Сборник памятников народного творчества в сев.-зап. крае», в. I, Вільно, 1866, стор. 209); 34 — с. Столпин; 40 — с. Головин, Ровенського повіту на Волині, В. Доманицький («Матеріали до укр. етнології», т. XV, Львів, 1912, стор. 76—77); запис мелодії до пісні 3 див. у від. фондів ІМФЕ $\frac{15-3}{174}$; 5 — с. Шклов (Метлинский, стор. 322); 6 — Сяноцький повіт в Західній Галичині (Головацкий, ч. II, стор. 534); 7, 27, 46 — с. Юрковщина, Звягельського повіту на Волині, С. Рокосовська («Zbiąg wiadomości do antropologii krajowej», т. XI, Краків, 1887, стор. 186, 185); 8 — с. Бездзіме, Кобринського повіту, Гродненської губернії, Колдубовський («Сборник памятников народного творч. в сев.-зап. крае», в. I, Вільно, 1866, стор. 159); 9, 10 — м. Воронеж, Лубенського повіту на Полтавщині, 1890, І. Абрамов («Живая старина», СПб, 1905, в. III, IV, стор. 521—522); 11 — с. Полоски, Більського повіту (Чубинский, III,

стор. 245); 12, 13, 34, 35, 38 — с. Грибовичі під Львовом, В. Щурат («Народ», Львів, 1890, № 7); 14, 20 — с. Мареніно, Ровенського повіту на Волині, В. Доманицький («Матеріали до української етнології», т. XV, Львів, 1912, стор. 75); 15 — Полтавщина, П. Д. Мартинович (від. фондів ІМФЕ, ф. 11—4/854); 16, 17 — м. Іскоростень (там же, ф. 15—3/174, л. 4); 18 — с. Головниця, Звягельського повіту на Волині (там же, ф. 15—3/174); 19 — с. Видибор на Житомирщині, В. П. Столяр (там же, ф. 1—7/722); 21—24 — с. Ходовичі, Стрийського повіту в Галичині, Ф. Колесса («Етнографічний збірник», т. XI, Львів, 1901, стор. 31—33, з мелодією); 25, 26 — «Малороссийские и червонорусские думы и песни» Лукашевича, СПб, 1836, стор. 148; 28—32, 35 — И. Галька, Народны звычан и обряды з околиц над Збручем, ч. II, Львів, 1862, стор. 35—37; 39 — О. Kolberg, Pokucie, т. I, Краків, 1882, стор. 207; 42, 43 — с. Рожджалів у Галичині, Ф. Колесса (Ф. Колесса, Українська усна словесність, Львів, 1938, стор. 241—242; з мелодією).

Всі парубойки з дівками. «Труды Киевской духовной академии», 1871, грудень, стор. 363.

Ой літала перепілка по полю. С. Косачі, Брестського повіту, Гродненської губернії, І. Котович («Сборник памятников народного творчества в сев.-зап. крае», в. I, Вільно, 1866, стор. 157—158).

Соловейко на маківці весь мак подзьобав. М. Бориспіль, Переяславського повіту на Київщині, А. Ф. Калита (Гринченко, III, стор. 129).

Наша пані пишна за ворота вийшла. Там же, стор. 135.

Сором, панойку, сором. Żegota Pauli, Pieśni ludu ruskiego w Galicyi, Львів, 1839, стор. 49.

Колядки та щедрівки

І. КОЛЯДКИ ТА ШЕДРІВКИ
ГОСПОДАРЮ І РОДИНІ

Ой наш братчику, сідай коло нас. С. Брустури на Гуцульщині, І. Гrepіняк (Гнатюк, Колядки і щедрівки, I, стор. 17).

Ци ти дома, гречний пане? С. Жаб'є на Гуцульщині, 1911, М. Кузьмак (там же, стор. 4—5; з мелодією).

Ой долів, долів, долів луженьки. Там же, стор. 115—116.

Зозуленька сива, ряба. С. Тарнов, Холмського повіту («Народные песни Холмской Руси», Холм, 1909, стор. 12—13).

У цьому дворку як у вінку. «Український пісенник», вид. «Сяйво», 1929, стор. 16—17.

Піду я крутим бережком. Слоб. Преображенська, Куп'янського повіту на Харківщині, П. Іванов (Сб. ХИФО, т. XVII, стор. 58).

Чи дома, дома господарейко? С. Цінев, Долинського повіту в Галичині, М. Яворський (В. Гнатюк, Колядки і щедрівки, I).

Чи дома, дома господаренько? Там же, стор. 118.

Чи дома, дома пан господар? Куп'янський повіт на Харківщині, П. Іванов (Сб. ХИФО, XVII, стор. 59).

В нашого газди нова світлонька. С. Ляхівці, Богородчанського повіту в Галичині, 1900, В. Бесараб (В. Гнатюк, Колядки і щедрівки, I, стор. 119).

В нашого пана три соколоники. С. Кальниця, із збірки І. Вагилевича (там же, стор. 120).

По за столове сидять панове. С. Раранча, Чернівецького повіту на Буковині (там же, стор. 122).

У господаря плужок найранше вийшов. С. Ожидів, із збірки І. Вагилевича, № 20 (там же, стор. 122—123).

Ой в чистім полі там плужок оре. С. Угринів, Станіславського повіту в Галичині (там же, стор. 136—137).

Надлетіла ластівочка. С. Сапогів, Борщівського повіту в Галичині, С. Томенчук (там же, стор. 151).

Щедрик, щедрик, щедрівочка. М. Леонтович, Українські народні пісні, 1952, стор. 72—74 (з мелодією).

Шумить, гуде, дубровою йде. С. Димер на Київщині (Чубинський, III, стор. 392).

Чи дома, дома сей пан господар? С. Ляхівці, Богородчанського повіту в Галичині, 1900, В. Бесараб (В. Гнатюк, Колядки і щедрівки, I, стор. 150).

Ой господарю, господаречку. С. Корнич в Галичині, К. Ганущак (там же, стор. 157).

Гой ти, наш пане, пане (Іване). С. Ясенів Горішній, Косівського повіту в Галичині, О. Савчук (там же, стор. 157—158).

Ой в чистім полі та на Дунаю. С. Хмелівка, із збірки І. Вагилевича, № 15 (там же, стор. 160).

Ой наш панонько господаренько! С. Ясень, із збірки І. Вагилевича, № 23 (там же, стор. 162—163).

Ой ходили та блудили та коляднички. М. Мерефи, Богодухівського повіту на Харківщині, Іван Манжура (там же, стор. 164—165).

А в пана Івана золота верба. Канівський повіт на Київщині, 1895, В. Степаненко (там же, стор. 166).

Стоїть же, стоїть нова світлонька. М. Поморяни в Галичині (там же, стор. 172).

2. КОЛЯДКИ ТА ШЕДРІВКИ ГОСПОДИНІ

Ой серед села нова світлонька. С. Дуб, 1867, (В. Гнатюк, Колядки і щедрівки, I, стор. 221).

Ой у нашої господиненьки. С. Лолін, Долинського повіту в Галичині, В. Посацький (там же, стор. 233).

Ой ясна, ясна на небі зоря. Волинь, В. Кравченко (там же, стор. 225).

Сподівалася господинонька. С. Струтин Нижній в Галичині, 1864, В. Булка (там же, стор. 227—228).

А в нових сінях, а в будованих. С. Струтин Нижній в Галичині, 1864, І. Луців (там же, стор. 230—231).

Ой сіни мої муровані. С. Петранці, Калуського повіту в Галичині, 1863 (там же, стор. 234—235).

Ой серед села світлонька нова. С. Лолін, Долинського повіту в Галичині, В. Посацький (там же, стор. 236—237).

Стоїть ми, стоїть світлонька нова. С. Глибоке, із збірки І. Вагилевича, № 58 (там же, стор. 239).

А в лузі, в лузі, а в калиновім. С. Лолін, Долинського повіту в Галичині, В. Посацький (там же, стор. 258).

На горі, горі, при монастирі. С. Петранці, Калуського повіту в Галичині, 1863 (там же, стор. 260).

Чи дома, дома хороша вдова? С. Хмелівка, із збірки І. Вагилевича, № 62 (там же, стор. 260).

Що коло моста калинового. С. Зеленці в Галичині, А. Онищук (там же).

3. КОЛЯДКИ ТА ШЕДРІВКИ ПАРУБКОВІ

Пас Іваненько стадо вороненьке. С. Риків, Золочівського повіту на Львівщині, М. Довгань (В. Гнатюк, Колядки і щедрівки, II, стор. 1).

Ставит Івасейко нову світлойку. С. Наконечне, Яворівського повіту на Львівщині (там же, стор. 2—3).

Стоїть світлонька горіхова. С. Іванівці, Жидачівського повіту в Галичині, 1904, Н. Левицька (там же, стор. 5).

Пішов же Івасьо в чужую сторону. Із збірки З. Ходаковського, № 858 (там же, стор. 11).

Ой на горі там дзвін дзвонить. А. Н. Малінка, Сборник материалов по малорусскому фольклору, Чернігів, 1902, стор. 11, ч. 166.

Гой лісом, лісом та й перед бором. С. Ляхівці, Богородчанського повіту в Галичині, 1900 (В. Гнатюк, Колядки і щедрівки, II, стор. 15).

Іхав Павлечко через густий лісок. С. Люботин на Харківщині, І. Манжура (там же, стор. 17—18).

Плаває по воді золотий човнок. Збірка З. Ходаковського, № 331 (там же, стор. 20).

Ой панич гордий, молодець Павлусь. Чернігівщина, Марко Вовчок (там же, стор. 21).

Рано, рано куроньки піли. Збірка З. Ходаковського, № 97 (там же, стор. 22).

Стоїть яворець тонкий, високий. С. Нагуєвичі, Дрогобицького повіту, Іван Франко (там же, стор. 24—25).

А в Романівці, в славному городі. С. Романівка, В. Доманицький (там же, стор. 26).

Ой шумить, гудить зелен-дубина. С. Угринів в Галичині, 1905 (там же, стор. 29).

Ой поза луги, поза луженьки. С. Коропець, Буцацького повіту в Галичині, 1902 (там же, стор. 30).

Ой в ліску, ліску, на жовтім піску. С. Мерефа, Богодухівського повіту, І. Манжура (там же, стор. 85—86).

Ой там, за горою та за кам'яною. М. Леонтович, Українські народні пісні, 1952, стор. 87—88 (з мелодією).

Ой у полі при дорозі. Український пісенник, вид. «Сяйво», 1929, стор. 6—17.

Поза лісом, лісом темненьким. Чернігівщина, Марко Вовчок (Гнатюк, Колядки і щедрівки, II, стор. 95).

Ой славен козак да старший Павло. В. Пассек, Очерки России, кн. III, Москва, 1840, стор. 89.

Ой в Львові, Львові та й на торгу. М. Леонтович, Українські народні пісні, 1952, стор. 85—86 (з мелодією).

Шо в полі, полі близько дорозі. С. Козелець, Чернігівського повіту, 1911, Б. Чернявський (В. Гнатюк, Колядки і щедрівки, II, стор. 115).

Й а в чистім полі, й а в болонійку. С. Бандрів, Ліського повіту в Галичині, 1906, М. Капій (там же, стор. 116).

А в сіночку на ганочку. С. Паволоч, Сквирського повіту на Київщині, П. Брояковський (там же, стор. 118).

Чи дома, дома молодець Бориско? Записав О. Н. Малінка (там же, стор. 119).

Ой орле, орле. С. Каменка, Куп'янського повіту на Харківщині, П. Іванов (Сб. ХИФО, XVII, стор. 40).

За горою не дзвін дзвонить. Збірка З. Ходаковського; № 734 (В. Гнатюк, Колядки і щедрівки, II, стор. 121).

Славен, славен город Чернігов. Гринченко, III, стор. 11, ч. 12.

Прилетіло три соколойки. С. Желдець, Жовківського повіту на Львівщині, С. Тимкевичівна.

Займив молодець коня до води. С. Джурав у Галичині, Ю. Федорчук (там же, стор. 13).

Під дубиною під зеленою. В. Доманицький, Современныя колядки і щедрівки, Киев, 1905, стор. 22.

4. КОЛЯДКИ ТА ШЕДРИВКИ ДІВЧИНІ

Ой вийди, вийди, гречная панио. С. Журавно на Дрогобищині, 1888, І. Созанський (В. Гнатюк, Колядки і щедрівки, I, стор. 11—12).

Ой хвалилася біла береза. С. Косенівка, Уманського повіту, Д. Щербаківський (там же, т. II, стор. 135).

Ой заперлася Анна. Із збірки І. Вагилевича, № 140 (там же, стор. 136—137).

Там, на горойці на високойці. С. Желдець, Жовківського повіту на Львівщині, С. Тимкевичівна (там же, стор. 139).

Прилетів сокіл із Києва та на двір. М. Куп'янськ на Харківщині, П. Іванов (Сб. ХИФО, XVII, стор. 60).

По долу, долу яра пшениця. С. Ясінь, зб. І. Вагилевича, № 131 (В. Гнатюк, Колядки і щедрівки, II, стор. 152).

Поза вороти трава-мурава. С. Кутище в Галичині, 1867, М. Бучинський (там же, стор. 159).

Що у полі стояла береза. М. Воронеж, Глухівського повіту на Чернігівщині, І. Антоненко (там же, стор. 166).

По горі, горі павоньки ходять. С. Тишевка, із збірки І. Вагилевича, ч. 150 (там же, стор. 168—169).

Ой у городі, у частоколі. Запис О. Малінки (там же, стор. 185—186).

Там, за лісом за темненьким. С. Охрімівці, Збарзького повіту на Тернопільщині, 1904, М. Підгірний (там же, стор. 205—206).

Ой в ліску, в ліску. С. Синевідське, зб. І. Вагилевича (там же, стор. 209).

Дівка Параска надіялася. С. Старі Кути, Косівського повіту в Галичині, 1910, К. Заклинський (там же, стор. 246).

А в лужку, в лужку а в калиновім. С. Іванівка, Коломийського повіту в Галичині, 1909, М. Романюк (там же, стор. 258).

В місті, місточку, на барвіночку. С. Зозулинці в Галичині, Д. Єндик (там же, стор. 264).

Ой лісом, лісом та дубиною. С. Великі Корниці, Коломийського повіту в Галичині, К. Ганущак (там же).

А в чистім полі стоїть грушенька. М. Борислав, 1947, М. Вальо.

5. ПОКОЛЯДЬ

Поколядь господарю. 1— Головацький, III, стор. 122; 2—4— із збірки І. Вагилевича (В. Гнатюк, Колядки і шедрівки, II, стор. 282—283); 5—с. Ляхівці, Богородчанського повіту в Галичині, 1900 (там же, стор. 289—290).

Поколядь господині. 1—с. Хотин, Б. Посацький (там же, стор. 292); 2—с. Іванівка, Коломийського повіту, М. Романюк (там же, стор. 293).

Поколядь парубкові. 1— із збірки І. Вагилевича (В. Гнатюк, Колядки і шедрівки, II, стор. 293); 2—с. Лолин, Долинського повіту в Галичині, В. Посацький (там же, стор. 295); 3—с. Новиця, Калуського повіту в Галичині, З. Грушкевич (там же, стор. 296); 4—с. Ясенів Горішній, Косівського повіту в Галичині, О. Савчук (там же, стор. 297).

Поколядь дівчині. 1—С. Хотин, В. Посацький (там же, стор. 299); 2—с. Іванівка, Коломийського повіту, М. Романюк (там же, стор. 300).

6. ПАРОДИ НА РЕЛІГІЙНІ КОЛЯДКИ І ШЕДРІВКИ

Бог предвічний. 1—с. Ласківці, Тербовлянського повіту, Г. Апостол (Гнатюк, Колядки і шедрівки, II, стор. 335); 2—с. Старі Богородчани (там же, стор. 336—337); 3—с. Підпечари коло Тисьмениці, 1904, Р. Прибильський (там же, стор. 337); 4—Є. Романов, Матеріали по етнографії Гродненської губернії, Вільно, 1912, стор. 260.

Ой на річці на Йордані. 1—с. Охрімівці, Збараського

повіту, 1904, М. Підгірний (В. Гнатюк, Колядки і шедрівки, II, стор. 339); 2—«Киевская старина», 1903, кн. VI, стор. 372, № 5; 3, 4—Уманщина, Д. Щербаківський (В. Гнатюк, Колядки і шедрівки, II, стор. 339—340).

7. ГУМОРИСТИЧНІ КОЛЯДКИ ТА ШЕДРІВКИ

1—«Сборник народных песен, записанных в поселке Калюга-Комарно, Кобринского уезда, Гродненской губернии», СПб, 1911, стор. 59 (з мелодією); 2—Куп'янськ на Харківщині, П. Іванов (Сб. ХИФО, XVII, стор. 43); 3, 4—О. Kolberg, Pokucie, Краків, 1890, стор. 126 (з мелодією); 5—с. Нагуевичі, Дрогобицького повіту, І. Франко (В. Гнатюк, Колядки і шедрівки, II, стор. 342); 6—м. Дунаївці на Поділлі, А. Короткий (там же); 7—П. Куліш (там же, стор. 344—345); 8—с. Ревна, Чернівецького повіту, 1904, І. Савицький (там же, стор. 345—346); 9—А. Н. Малинка, Сборник материалов по малорусскому фольклору, Чернігів, 1902, стор. 156; 10—Гринченко, III, стор. 52, ч. 78; 11—с. Яполоть, Ровенського повіту на Волині, В. Доманицький («Матеріали до укр. етнології», т. XV, Львів, 1912, стор. 88).

8. ДИТЯЧІ КОЛЯДКИ І ШЕДРИКИ

1—с. Полюбичі і с. Руда на Холмщині («Народные песни Холмской Руси», Холм, 1909, стор. 8); 2—4—Ф. Красильников, Малороссия и малороссы, Москва, 1904, стор. 51—52; 5—Лубенщина («Маяк», 1843, т. XI, стор. 37—38, матеріали); 6, 7—с. Білозерки на Херсонщині, С. Чернявська («Сборник Харьков. ист.-фил.-общ.», т. V, 1893, стор. 131); 8, 9—А. Богданович, Сборник сведений о Полтавской губернии, Полтава, 1877, стор. 216—217; 10—слоб. Куземівка і Преображенна, Куп'янського повіту на Харківщині, П. Іванов (Сб. ХИФО, XVII, стор. 46); 11—Гринченко, III, стор. 36, ч. 50; 12—с. Погорільці, Перемишлянського повіту в Галичині, 1911, О. Уличний (В. Гнатюк, Колядки і шедрівки, II, стор. 354); 13—А. Н. Малинка, Сборник материалов..., стор. 162; 14—Гринченко, III, стор. 53, ч. 84; 15—Чортківський повіт в Галичині («Żegota Pauli, Pieśni ludu ruskiego w Galicyi, 1839, стор. 13, 16).

Коза. А—с. Землянка, Глухівського повіту на Чернігівщині, П. Я. Литвинова (А. Н. Малинка, Сборник материалов по малорус-

скому фольклору, Чернігів, 1902, стор. 165—168); Б — м. Бату́рин, Конотопського повіту на Чернігівщині (там же, стор. 168—169); В — с. Харківці, Уманського повіту на Київщині, Х. Ящуржинський («Киевская старина», 1898, т. 63, стор. 74—75); Г — с. Тарнів (О. Kolberg, Рокісіє, Краків, т. I, 1890, стор. 122—123, з мелодією).

М а л а н к а. А — «200 найкращих українських пісень», Одеса, 1897, стор. 166—168; Б—Г — Коломийський повіт в Галичині (Головацький, III, ч. II, стор. 147—149); Д — Поділля (від. фондів ІМФЕ, ф. 1-К 2/45).

Т в о ї в о л и. Головацький, III, ч. II, Москва, 1878, стор. 147.

КОРОТКИЙ СЛОВНИК МАЛОЗРОЗУМІЛИХ СЛІВ

Б а р з о — дуже	В б е р т а т и — обертати
Б а р к а н — дощатий тин	В б р и н д у в а т и — вдягнути, нарядити
Б а т ю х н а — батько	В в а ж а т и — керувати конем
Б а т ю ш к а — батько	при допомозі віжок
Б е р б е н и ц я — бочка для сиру	В е л ь м и — дуже
Б е р в е н о — дерево, колода	В е р г — кинув
Б и н д и — стрічки	В е р е т а — рядно
Б і л и ц я — білка	В е р м і в к а — преміла
Б о д а к — назва рослини	(врел — вельми, милка — любя)
Б о д н и ц я — велика бочка	В з и р а т и — поглядати
Б о р з о — скоро, швидко	В и б е р — вибери
Б р е д ц і — ті, що бродять або ходять вброд	В и н о й к о — виноград
Б у н д а — верхня одежа, своєрідне суконне пальто	В и х о в а ш — виховуеш
В в о р о т — біля воріт	В и щ и к а т и — вищипувати, виривати
В а ж а т и с я — бавитися, гратися	В і г р а н и (в о р г а н и) — органи
В а л а л — місто	В і й н у в а т и — воювати
В а с п а н е — милостивий пане	В і н и р а т и — виринати
В а т р а — вогонь	В і н у в а т и — давати посаг
В а ш е ц ь — ваша милість	В і р ' я н о ч к а — свашка
В а р в и н с ь к и й ш л я х — назва від с. Варви біля Лохвиці	В і т о в а — війтова
	В л е к л и — злякалися

Во мені — про мене	Гусаком (ходити) — одна за одною	Забавлятися — затримуватися	Кабат — солдатський мундир
Вобое — обое	Гура — купа, гора	Завержте — закиньте	Кабач — рід одежі
Воброста — обростає	Дарок — подарунок	Завоєц — пучок, звиток, складка, перев'язка	Каблучка — перстень
Воєвода — перший нажатий сніп на ниві	Дес — де	Заганути — загадати	Кагла — отвір у печі
Вой войовати — війну воювати	Джиджуристий — чепурний	Зазуй — взуй	Каглянка — онучана затичка в димарі
Волати — кликати, звати	Дзбаня — дзбанок	Залубні — сани з кузовом	Кадук — чорт
Волоки — мотузки, якими зав'язують на ногах постолі і онучі	Дзівче — дівча	Зарінок — берег, покритий дрібними камінцями	Камінейко — камінець
Вопанча дергова — рід верхньої одежі з грубої тканини	Дзгоравий, дзюравий — дірявий	Застрійте стріли — запустіть, направте стріли	Камраття — товариші
Вось — ось	Дзіндзіровий — чепурний	Зваряти — золити	Карічка — коло
Вочи — очі	Ді — до	Звинути — скрутити, звернути	Кваша — варене рідке тісто (рід їжі)
Всейке — всеньке, все	Ділетка — міра (четверик)	Згорбулівше — згорбившись	Кеби — якби
Втворіть — відчиніть, відкрийте	Днеш — нині	Здравічко — здоров'ячко	Кедз — коли
Втірочки — торочки; бахрома в рушчиках	Домов — додому	Зизаючи — геочучи	Кедь — коли
Вшистко — все	Дрема — той, що багато спить	Зличний — прекрасний, чудовий	Керниця — криниця
Вшолочати — встоятися	Дядя, дедьо — батько	Злочиста — золотиста	Кіженька — тяженька
	Егомость — піп	Змилити — помилитись	Кіля — коло
	Єдваб — рід шовкової матерії	Знаш — знаєш	Кірниця — криниця
	Еден — один	Золовка — зовиця	Кітка — кішечка
	Еї — її	Зопихати — товкти (просо)	Кобівка — кошик з лепехи
	Енчий — інший	Зострійте — підготуйте, пристройте	Ковалик — коваль
	Есе — е	Зубельці — уздечки	Ковбиця — передній отвір печі
	Еще — іше, ще		Когут — півень
	Же — що	Ід — до	Кой — коли, раз
	Жеби — щоби	Ідце — йдіть	Кожілка — кужіль
	Желена — зелена	Ізиздріти — побачити	Кокос — яйце
	Жем — що	Іно — лише, тільки	Комендерувати — командувати
	Жені — жниці	Іши — ше	Коновка — відро
	Жентичка — сироватка		Корогод, коровод — хоровод, коло
	Жерувати — здобувати їжу, бавитися	І — її	Коурка — кішка
	Жети — жати	Ідат — їсть	Кошунейка — сорочина
	Жидати — чекати, ждати	Іми — візьми	Крайник — управитель краю в Карпатах
	Жіброванії (вівси) — засмічені осотом		Кресаниця — бриль, капелюх
	Жовнір (жоньяр) — солдат, воїн	Йа — а (часто в піснях вживається замість складу для збереження ритму)	Крілевич — королевич
	Жребець — жеребець	Ймити — впіямати, взяти, вчепитися	Круль — король
			Круулася — кинулася, повернулася

Кукільниця — турботлива,
старанна жінка
Кульбака — сідло
Куфа — бочка

Ладні — гарно, ладно
Ладоні — долоні
Ладяться — миряться
Лапайце — хватайте, ловіть
Ледіник, легіник — парубок
Ледонько — льодок, льодонько

Лежень — ледар
Лем — тільки, але
Леманути — побігти
Лен — льон
Ленча — сочевиця
Лижка — ложка
Лідвоньки, лідвиці — бедра

Логалья — гоголь
Лонка — лука
Лубочок — вулик
Лупати — розбивати, колоти
Луста — шматок
Лящик — корець

Маглювати — катати білизну
Мам — маю
Манджати — швидко йти
Маністечко — намистечко
Маржинка — худібка
Мат — має
Мац — мати
Мачула — рогожа, мочала
Машеровачь — марширувати

Меж — між
Мей — моєї
Мемо — будемо, станемо
Меш — будеш

Ми (мі) — мені
Микати — смикати
Мівка — мілка
Міріють — міряють
Мішели — заважали
Мне — мені
Мне — ім'я
Мні — мені
Мольмеса — молюся
Му — йому
Мурафлина — болотна ягода
Мя — мене

Надівати — надіятись, сподіватись
Най — хай
Найскрутніша — найповорніша

Наклюлися — наклюнулися
Нарік — на наступний рік
Невіхна — невістка
Некукільниця, некукільниця — ледача, безтурботна жінка

Нех — нехай
Него — нього, його
Нич — нічого
Нім — поки
Ніц — нічого
Но (йно) — тільки, лише
Ноці — ночі
Ньов — нею

О — про
Обмітний — замітний
Оболоня — вікно, синє небо
Одомаш — почастинок
Озьmemo — візьmemo
Околнчі — навколишні
Околот — обмолочені снопи (не розв'язуючи перевесел)

Окраечка — жіночий поясок
Омітати — віяти
Она — вона
Опанчі — рід верхньої одежі
Осталець — останній сніп на ниві
Острішок — дах над плотом
Отарничайте — осідлайте (від: тарниця — дерев'яне сідло)
Охвала — похвала
Осьма — восьма

Пал — впад
Паненка — дівчина
Пантликер — продавець дівочих стрічок
Патичок — паличка
П'ец — піч
Пиват — п'є
Писок — обличчя, уста
Пищиська — лице, губи
Підвор'я — подвір'я
Пінязь — гріш
Подьже — ходи-но
Пожень — пожени
Позадічко — залишки зерна, що зосталось у соломі
Погарнує — потанцює
Покіль — поки
Покля — поки
Покравати — краяти, різати
Полокати — мити, полоскати
Полон — здобич
Политики — подарунки
Полятички — подарунки
Помінитися, поматися — пообіцяти
Поняти — взяти, піймати
Понятися — побратися
Попод — попід
Послідниця — жниця, що вижинає останній сніп

Постадниця — дівчина, яка грає на обжинках головну роль
Потравитися — поїсти
Починок — повне ниток веретено
Пошибати — позбивати
През — через
Преч — геть
Прилося — прийнялося
Прісь — народна форма від «przujdź» (польське) — прийди
Пригінший — наглядач над жінцями
Пританожило — припекло
Притиче — прибуде
Пругінець — грань, кайма
Пряч — геть
Пуга — батіг
П'ятойка — п'ятниця

Рабувати — грабувати
Рахуба — число
Ритвини — ридвани
Різвий — проворний
Роваш — рахунок
Розлистати — розвиватися листом
Розполонити — звільнити
Ростопира — роззява
Рубель — дерев'яний прилад для закріплення снопів на возі
Ружічка — троянда
Ружина — зброя
Румені — рум'яною
Ручина — сплетені руки
Рядюга — грубе рядно

Саджавка — копанка
Світова зоря — ранкова зоря
Сесі — сі
Си — собі

Си — частка «ся» в дієсловах	Тото — те	Шажок — монета	Щиборіші вівці — вівці з відбитими рогами
Сила треба — скільки треба	Точити — котити	Шарті — запальні, бурхливі, сильні	
Силяжище — шеляг	Треп'ять — тремтіти	Шибати — кидати, гойдати	Ю — їй
Син-лен — синій льон	Троща — вітки	Шипка-вирганка — шапка-венгерка	Юж — вже
Сирові — сирі	Трумбета — трембіта	Шідзем — сім	Юлка — вулиця
Скіць — скік	Ту — тут	Шлієше — шлеї (частина кінської збруї)	Юха — юшка
Скочка (скочуся) — лісова мишка	Тума — неговірка людина	Штигулькати — шкутильгати	
Слюб — шлюб	Турна — вежа	Штири — чотири	Ябо — яблуко
Сняла — снала, тліла	Тя — тебе	Што — що	Яв — взяв
Со — із	Увити — звити	Шудратий — від «шудра» — незаконна жінка	Яли — взяли
Сороківець — монета	Уж — вже	Шукаш — шукаєш	Ярчок — ярок
Спадул — впав	Узріти — побачити, вглядіти		
Спенсерина — пелерина	Улапіла — впіймала		
Спій мемо — зловимо	Ущербитися — всмоктатися в землю		
Сподарейко — господаренько			
Сподарити — господарювати	Файний — гарний		
Сподні — штани	Федерина — пелерина		
Станя — стайня	Фраїр — милий, ухажор		
Сте — частка в II особі множини дієслів			
Стонжечки — стрічки	Хлопський — селянський		
Стріцовий — страусовий	Хтят'ять — хочуть		
Судошає — зустрічає	Хупавий — гарний, нарядний		
Су[ть]—є	Хуста — білизна, одяг		
Сутулівше — зсутулившись			
Сушеда — сусід	Цалковий — карбованець		
Ськати — шукати	Цего — цього		
Ськання — шукання	Ци — чи		
Сьмо (єсьмо) — є			
	Чеберяти — танцювати, при-танцювувати		
Т — до	Чего — чого		
Таляр — монета	Чейби — щоби		
Тано — дешево	Челядь — сім'я, члени сім'ї		
Тен — той	Червени — червоні		
Теліжка — візочок	Черет — очерет		
Тераз — нині, зараз	Черчата — пофарбована в червець		
Ти — тобі	Чиняй — відчиняй		
Тикати — зачіпати	Чо — чого		
Титюрка — перепілка	Чобанистенські — великі, крупні		
Торочки — бахрама в рушниках			

З М І С Т

<i>Олексій Дей. Українська народна поезія календарно-обрядового циклу</i>	3
---	---

Веснянки та гаївки

РОЗДІЛ I. ХОРОВОДИ З ІГРАМИ Й ТАНКАМИ

Просо I	37
Просо II	39
Мости	39
Чадо	40
Жінка на торзі	41
Жона	43
Мак I	45
Мак II	45
Щітка (Дзьобка) I	46
Щітка II	47
Горошок	47
Огірочки	47
Шум	49
Воробей	52
Горобецько	53
Галка	53
Перепілка	54
Дудар	54
Селезень	55
Козел	56
Дикі кози	56

Зайчик	57
Ой на горі жито	57
Женчикок-бренчикок	58
Качурик	58
Журавель	59
Подоляночка	60
Білоданчик	60
Город	61
Вінку мій ружовий	62
Горішок	62
Галя I	62
Галя II	63
Галя III	63
Дрема	64
На городі вільха	65
А в ярині, в толоші	65
Свахи	66
Чорнушка	67
Ой бриніли ключі з ночі	70
Наїхали тури-люди	70
Теща і зять	71
Молодець I	71
Молодець II	72
Удовець	73
Коровай	74
Лихий муж	75
Вербова дошейка	75
Та через село	76
Стрілка	77
Нелюб і милий	78
Явтух	80
Бичок	82
Дід і баба	83
Слабий дідусь	83
Бильце	84
Кіт і миша I	85
Кіт і миша II	85

РОЗДІЛ II. ВЕСНЯНКИ ТА ГАІВКИ ПІД «КРИВИЙ ТАНЕЦЬ» І БЕЗ ТАНКОВОГО ТА ІГРОВОГО СУПРОВОДУ

I. Оспівування весни красної	
Благослови, мати, весну закликати	86

Весняночка-паняночка	86
Купання гаївки	88
Дарунки весни	88
Ой вилинь, вилинь, гоголю	89
Чом ти, жавороньку	89
Ой з-за гори дим та дим	90
Ремез	91
Розлилися води на чотири броди	91
Ой хвалилася да березонька	92
Орел поле ізорав	93
Да вже ж весна	93

2. Заохочення до веснянок і гаївок

Закопали горщик каші	95
Вийди, Грицю, на вулицю	95
Ой в Самборі ладні грають	96
Ой не тих я багачок	97
Ви, комарі, ви, комарики мої	97
Кривий танець	97
Не стій, вербо, над водою	99
Заклики на вулицю	99
Вода реве, вода реве	104
Коло броду беру воду	105
Ой піду я, піду	105

3. Веснянкові залицання, жарти, усмішки, глузування

Ой весна, весна, ти красна	107
Ой ми пісні співали, співали	108
Чи ви, люди, спите?	108
Де ти ідеш, Романочку	109
Весна наша красна	110
Да Урай матку кличе	110
Ключниця	111
Тереми	112
Грайте, грайте	113
Ти, улице широкая	113
Ти, травко, ти, муравко	114
А чого то дівоньки красні?	114
Парубки ходили, блудили	114
Ой плив човен	115
У лотоках заставочки	115
Ой дав мені Іван перстень	116

Ой нема, нема, гей, та кращого	117
А у нашой Алесочки	117
Що в нашій да Парахні	117

4. Сатиричні куплети на парубків 119

5. Сатиричні куплети на дівчат 124

Улиця наша черчата	127
Била мене мати зранку	127
Ой матінко, матіночко	128
На поповім оболоню	128
На улиці дві палиці	128
Селезінька потопає	129
Ой піду я в дубину	129
Стоїть верба кінець села	130
Ой не ходи коло води	130
Чиї то воли в шкоді	131

6. Перекорні між парубками й дівчатами з сусідніх кутків, вулиць і сіл 132

На тім кутку в Горнанівці	136
Котилися вози з гори	136
Під березою підметено	136
Ой там, на морі	137
Ой на нашій на улиці	138
Летіли гуси, зизаючи	138
Аж там, у саду, у садочку	138
Сію горох, сію горох	139

7. Кохання

Ой городе, городе	141
Ой ненько ж моя, матінко	142
Соснова кладочка	142
Ой на річці, ой на дощечці	142
Черевички з рогожі	143
Ой мамуню, горох кочу	143
Ой ти, милий, в чім купав си	143
Ой вийду я за ворота	144
На тім боці у толоці	144
Беру воду коло броду	144
Не стій, вербо	144
За горою кам'яною	145

Ой вижди, місяцю	145
Що в Ганночки брівоньки	146
Ожеледа	146
Через сад, через поле, через синє море	147
А в тому саду	147
Коло Дунаєчку, коло беріжечку	147
Молодець коня пасе	148
Коло тину калина	149
Вилинь, вилинь, галочко	149
Ой летіла пава, на воротах впала	150
Як вийду на гірку	150
Хіба ж бо ти, Одарочко, воском ворожила	151
Ой веселя весна	151
Ой під вербою не метено	151
Ой чия то гуска	152
Летять гусочки ряд по ряд	152
Ой на горі, на горі	152
Що зірочка по хмарочці як бродить, так бродить	153
Ой зійди, зійди, зірничко весіння	153
Ой у полі криниченька	153
Ой на татарській границі	154
Ой в саду, в садочку	155
Туман яром по долині	155
Ходить сорока коло потока	156
Ой казали загоряни	156
Якби я на той куточок	157
Передайся, місяцю	157
Чи ти мене, Йванчику, не знаєш	158
Поза селом, поза селом	159
Ой млин меле, ой млин меле	160
І се село, і то село	160
Зійшла зірка з-під вечірка	161
На воді човен вихилюється	161
Ой уже вечір та й повечоріло	162
Прийди, прийди у неділю	162
Гусята, гусята	163
Ой там, на морі та на лимані	163
Через гору та в комору	164
Вари, мати, вечеряти	164
Ой у лісі на орісі	164
Видно Луку, видно Луку	165
Світи, зоре, на все поле	165
Що в нашій Мар'юсечки	166

Місяць ясний, місяць ясний	166
Попід мостом, мостом	166
У мене в огороді зацвіла калина	167
Ой зацвіли фіялойки в неділю	167
Запаляю я куль соломи	168
На ставі чорні раки	168
Ой не стій під вікном	169
Наварила вареничків	169
Попід мостом трава ростом	169
Чиї пчолы у дубочку	170
Ой піду я понад річенькою	170
Прийшла весна з квітами	171
Ой піду я в сад гулять	171
Вітер не віє	172
Ой плавали утенята	172
Над моєю хатиною	173
Покочу я тарілочку	173
Ой пустії огороди	173
Ромен-зілля, ромен-зілля	174
Коло млина, коло броду	174
Пливе човен води повен	175
Всі курочки докупочки	175
Ой ніхто не йде, а ніхто не їде	176
Поїхав мій миленький за ліс	176
Торох, торох, сію горох	177
А що ж мені за полова	177
Ой вийду я за ворота	178
Сизенький голубчику	178
Передети, соколонуку	179
Чабан вівці корняє	179
Ой піду я, піду до сусіди огню	180
Коло млина калина	181
Соловейко, моя ненько	181
Половина саду цвіте	182
Йшли корови із діброви	182
Ой сяду я край віконця	183
Не ходи, козаче	184
Запаляю я куль соломи	185
Всі зірочки докупочки	185
Коло гаю конем граю	186
По коліна в воді стою	186
Підійду я під яблуньку	187
Чом, чом, миленький	188

Біжить вода лотоками	190
Котилася дорогою ціпова тарілка	190
Чи я брела, чи я ішла	191
Цвіти, цвіти, та барвіночку	192
Дівчинонько, як біль біла	193
Тече річка рікова	193
В Києві грім заgrimів	194
Ой на горі під вербою	194
Ходжу, блуджу попід лісок	195
Да пала роса коло проса	195
Ой не стій, вербочко, над водою	195
Ой піду я у сад спати	196
Ой вінку наш, вінку	196
Хміль (Укріп)	197
Сестрице-дівано	198
Як посію руту-м'яту над водою	198
Сама-м молода	199
Піду я під вербицю по воду	199
Ой вербо, вербо, вербице	200
Пора тобі, вербонько, розвисься	201
Ой на горі два крамарі	201
Посію я руту	202
Там за двором, за двором	203
По садочку ходжу	203
Берегом, берегом, бережиною	204
Гордая рожка, гордая	204
Що ти живеш за горою	204
Одай мене, моя мати	205
Ой вижену на царину	205
На осиці все кислиці	206
А там вночі	206
Ой вербо, вербо зелена	207
Ой гай, мати, ой гай, мати	207
Ой вінку ж ти, вінку	208
Там, коло гаю, та й походжаю	209
А у полі яблунька кучерявая	209
На кладочці стояла	210
По морю, по синьому морю	210
Співаночки любі	211
Черчик	211
Поросла лобода вища города	214
Через ставки хибкії кладочки	214
Упав сніжок на обліжок	214

Ой закувала сива зозуля	215
На горі два дубки	216
Там, під вербою та зеленою	216
Співайте, дівки, не жалуйте силки	217
Шумлять верби кінець греблі	217
Попід мостом, мостом трава зеленіє	218
Била жінка мужика	218
Пішли гуси на ріллю	218
Ой за лісом, лісом	219
Ішов Джурило з міста	220

8. Гаївки про панщину 222

9. Закінчення веснянок та гаївок

Ой вулиця та широкая	223
Через наше сільце	224
Помощу кладочку	225
Моя мила гаївко	225

Риндзівки

Ой рано, рано куройки піли	229
Тече Дунай глибоко	230
Ой з-за гори, мій соколе, з-за гори	231
Зажурилася перепелойка	232
Сиділа вдова аж коло двора	233
Пішло два брати в поле орати	233

Русальні пісні

Ой зав'ю вінки	237
Василь же мій	238
Подолешничок мій зелененький	238
Сиділа русалка на білій березі	239
На гриній неділі	239
Ой ти, дівко-семилітко!	239
Ой біжить, біжить мала дівчина	240
На гойдалці	240
Стояла Маринка на межі	241
Прилетіла зозуленька	241
Сидить зайчик під липкою	241
Не ламайте калиночки в лузі	242
Була в мамочки й одна донечка	242

Да летить стріла та уздовж села	243
Тополя	244
Ой у полі дві тополі	244
Куст	246
Розкололася верба від кінця до корінця	249
Пишна газдинька, пишна на воротонька вийшла	249
Ой кумочки	250
Вишні, черешні розвиваються	250
Проводили русалочки, проводили	251
Дробушка	251

Царинні пісні

Собором ідемо, полон несемо	255
Ей в лісі, в лісі	256

Петрівчані пісні

Уже петрівочка да наставає	259
Та малая нічка-петрівочка	259
Ой у лісочку на дубочку	263
Ой ти, петрівко петрівчана	264
За городом квітки в'ються	264
Ходить кониченько понад гречкою	264
Ой Петре, Іване	265
Пусти мене, мати, погуляти	265
Що на морі утка купалася	266
Ой гори, гори, сухий дубе	266
Да сухий дуб аж палає	266
Ой там, у полі	267
Недалеко криниченька од села	267
Уже, Оленочко	267
Треба мені та город городить	268
Ой на ставу, на ставу	268
Ой на ставу, на ставочку	269
Чи ти чула, дівчинько	269
Що й у городі конопельки	270
Сьогодні, матінко, Петрів день	270
Ой вийду, вийду за воротечка	271
Ой зійдімось, подруженьки	271
До Петра зозулі да кувать, да кувать	272
Ой петрівна зозуленько	272
Да не буду журиться	272

Жартівливо-насмішливі петрівки	274
Вже петрівочка минається	279

Косарські та гребовицькі пісні

Як пішов я по дворам	283
Вийшли в поле косарі	285
На зеленім заріночку	285
Ой чиї то косарі	286
Ой ходили косарі	286
Ой косить хазяїн да на луці сіно	287
Як женився, то хвалився	287
Та хвалив си багацький син	288
Ой послала мене мати зеленее жито жати	289
Сива шутонька	290
Ой горе, горе, не кошене поле	290
Косарські пісеньки і коломийки	292
Гребовицькі пісеньки та коломийки	297
Ой дощику-поливайчику	300
Ой уже сонце над вербами	300
Уже сонце на причілку	301
Ой чиє ж то сіно?	301
Грабане, грабане	302
Чиняй, пане, ворота	302
По дорозі паутина	302

Купальські пісні

Купайло, Купайло!	307
На Івана на Купала	307
Проти Івана сонце іграло	308
Ходили дівочки коло Мариночки	308
Да купався Іван	309
У вишневім садочку	309
А ми рутоньку посієм	309
Ой на Купала-Купалочка	310
Маринка-купалочка	310
Купалочка скупалася	310

Хто не піде на Купайла	310
Зеленая дїбровонько	311
Молодая молодице	311
Ой молодая молодице	312
Запилала собітойка	312
Ой собітко, собітойко	312
Іване, Івашечку, не переходь же да доріжечки	313
Торох, торох да по дорозі	314
Іван-да-мар'я	314
Як пішла Ганна в Дунай по воду	315
Підем, дівки, на ягідки	316
Піду в садочок	317
Коло води-моря ходили дівочки	318
Ой ніхто там не бував	318
Посію я рожу	320
Ой за нашим садом	321
Іване, Івашеньку, та не грай конем	322
Рожа	324
Ой стояла тополя	325
Та ходила дівчинька по межі	326
Купала наша, Купала	327
Ой на Купайла на Івана	327
Гусята, качата	327
Ой ти, зелена дубровкойо	328
Ой на городі катран родить	329
Ой у лісі, на горбочку	329
Ой летіла горлиця через сад	329
Ой шаріла вишенька, шаріла	330
Тобі, Оленко, тут бути	330
А горобчик та синьчку любив	330
Чом ти, місяцю, не сяеш?	330
На городі чорнобиль	331
Сіяла зірочка, сіяла	331
За городом огонь горить	332
На горі жито	332
Ходив дворянин та й по городочку	333
Ой в городі вишня	333
Чом ти, барвінку, не стелишся	333
Помагай-бі, Миколо	334
Ой ходила Ганнуся по полю	334
Ой лісом, лісом, доріжкою	334
Ой ти, Ганнусю	335
Шумить, гуде, дощ буде	335

Ой нема Ганнусі найгіршої муки	335
Покладу я кладку	335
Ой ти, Оксано, не стій, не стій	336
Ой купалочка скупалася	336
Сонце сходить, грає	337
Ой ти, Петруню, ой ти, серце	337
Ой у полі при долині гіркий дим	338
Ой в городі, ой в холоді	338
Перегороджу тинком річку	339
А плавала кладочка під млином	339
У городечку верба, верба	339
Ой чие то жито	340
Ой казала мене мати за маляра дати	340
Ой у бору сосонка стояла	341
Та ходить дівка над водою	341
Ой лугом, лугом вода йде	341
Не куй, зозуле, на ліщині	342
Ой хто в тому лісі стукає-гукає	342
Ходили дівочки коло Мариночки	343
Ой ішли дівочки і по ягодочки	344
Вітрець віє, повіває	345

Жартівливі та сатиричні купальські пісні

На Купалу огонь крешуть	352
Долішняне, горішняне	352
Чий ти, Захарку?	352
А летіло помело	353
А на Яна, на Янонька	354
По Купала ходила	354
На Купайла була	354
Ой ходить коник попід гречкою	354
А в борку, на клинку	355

Жнивварські пісні

Пісні на ниві на початку і під час жнив	359
А вже ворон кряче	368
Ой вже сонце котиться	369
Ой у чужого господаря	369
У чужого прикажчика	370
Таки я палю, ріжу	370

А вже сонце котиться	371
Закотилось сонечко	371
Уже сонечко закотилося	372
Ой добраніч, широкее поле	372
Утомлені жінці	373
Ой як жінці на порог	373
Там, на горойці	373
А вже сонце за двір зайшло	374
Сонейко, чи було ти в бога в наймах	376
Од куреня до куреня	376
Ой вже вечір вечоріє	376
Прошу тебе, отамане	377
У нашого віта	377
Бодай пану у дворі страшно	378
А в неділеньку рано-пораненьку	378

Пісні при дожинках і збиванні вінка 380

Задзвеніли стодоли	388
Ой чиє то поле	388
Ой чиє ж то поле заспівало стоя?	389
Ой чия то борода	389
Сидить ведмідь на копі	390
Оце тобі, борода	391
Наш хазяїн молодий	391
Кружали жінці, кружали	391
Добрая була нива	392
Маяло житечко, маяло	392

Пісні жінців з вінком по дорозі з ниви до двору господаря 394

Ой наш господар-виноград	399
------------------------------------	-----

Пісні перед двором, у дворі і в хаті господаря 400

Всі парубойки з дівками	411
Ой літала перепілка по полю	411
Соловейко на маківці весь мак подзьобав	412
Наша пані пишна за ворота вийшла	413
Сором, панойку, сором	413

Колядки та щедрівки

1. Колядки та щедрівки господарю і родині

Ой наш братчику, сїдай коло нас	417
Ци ти дома, гречний пане?	418
Ой долів, долів, долів луженьки	418
Зозуленька сива, ряба	419
У цьому дворку як у вінку	419
Піду я крутим бережком	420
Чи дома, дома господарейко?	420
Ци дома, дома господаренько?	421
Чи дома, дома пан господар?	422
В нашого газди нова світлонька	422
В нашого пана три соколоньки	423
Поза столове сидять панове	424
У господаря плужок найранше вийшов	424
Ой в чистім полі там плужок оре	425
Надлетіла ластівочка	425
Щедрик, щедрик, щедрівочка	426
Шумить, гуде, дубровою йде	426
Чи дома, дома сей пан господар?	427
Ой господарю, господаречку	428
Гой ти, наш пане, пане (Іване)	428
Ой в чистім полі та на Дунаю	429
Ой наш панонько господаренько	430
Ой ходили та блудили та коляднички	431
А в пана Івана золота верба	432
Стоїт же, стоїт нова світлонька	432

2. Колядки та щедрівки господині

Ой серед села нова світлонька	434
Ой у нашої господиненьки	435
Ой ясна, ясна на небі зоря	436
Сподівалася господинонька	437
А в нових сінях, а в будованих	438
Ой сіни мої мурованії	438
Ой серед села світлонька нова	439
Стоїть ми, стоїть світлонька нова	440
А в лузі, в лузі, а в калиновім	441
На горі, горі, при монастирі	442
Ци дома, дома хороша вдова?	443
Що коло моста калинового	443

3. Колядки та щедрівки парубкові

Пас Іваненко стадо вороненьке	446
Ставить Івасейко нову світлоюку	447
Стоїть світлонька горіхова	447
Пішов же Івасьо в чужую сторону	448
Ой на горі там дзвін дзвонить	448
Гой лісом, лісом та й перед бором	449
Іхав Павлечко через густий лісок	449
Плаває по воді золотий човнок	450
Ой панич гордий, молодець Павлусь	451
Рано, рано куроньки піли	451
Стоїть яворець тонкий, високий	452
А в Романівці, в славному городі	453
Ой шумить, гудить зелен-дубина	454
Ой поза луги, поза луженьки	454
Ой в ліску, ліску, на жовтім піску	455
Ой там, за горою та за кам'яною	455
Ой у полі при дорозі	456
Поза лісом, лісом темненьким	456
Ой славен козак да старший Павло	457
Ой в Львові, Львові та й на торгу	457
Що в полі, в полі, близько дорозі	458
Й а в чистім полі, й а в болонійку	458
А в сіночку на ганочку	459
Чи дома, дома молодець Бориско?	459
Ой орле, орле	460
За горою не дзвін дзвонить	460
Славен, славен город Чернігов	461
Прилетіло три соколойки	462
Займив молодець коня до води	463
Під дубиною під зеленою	463

4. Колядки та щедрівки дівчині

Ой вийди, вийди, гречная панно	464
Ой хвалилася біла береза	465
Ой заперлася Анна	465
Там, на горойці на високойці	466
Прилетів сокіл із Києва та на двір	467
По долу, долу яра пшениця	467
Поза вороти трава-мурава	468
Що у полі стояла береза	469
По горі, горі павоньки ходять	469

Ой у городі, у частоколі	470
Там, за лісом за темненьким	470
Ой в ліску, в ліску	472
Дівка Параска надіялася	472
А в лужку, в лужку а в калиновім	473
В місті, місточку, на барвіночку	474
Ой лісом, лісом та дубиною	474
А в чистім полі стоїть грушенька	475

5. Поколядь

Поколядь господарю	476
Поколядь господині	478
Поколядь парубкові	478
Поколядь дівчині	480

6. Пародії на релігійні колядки і щедрівки

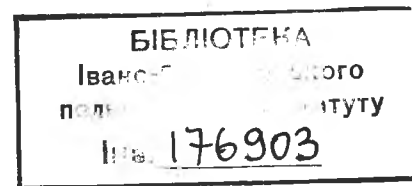
Бог предвічний	481
Ой на річці на Йордані	483

7. Гумористичні колядки та щедрівки

8. Дитячі колядки і щедрики	490
Коза	495
Маланка	497
Твої воли	499

Примітки 501

Короткий словник малозрозумілих слів	547
--	-----

ДЕРЖАВНЕ ВИДАВНИЦТВО
ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ УКРАЇНИ

*Відкрито передплату
на такі багатотомні видання:*

МИХАЙЛО СТАРИЦЬКИЙ
(1840—1904)

ЗІБРАННЯ ТВОРІВ У ВОСЬМИ ТОМАХ

Короткий зміст томів:

ТОМ 1

Оригінальні поезії, переспіви та поетичні переклади.

ТОМ 2

Оригінальні драматичні твори:

«Не судилось», «Ой не ходи, Грицю, та й на вечорниці», «Богдан Хмельницький», «В темряві», «Талан», «Маруся Богуславка», «Оборона Буші», «Остання ніч», «Чарівний сон», «Розбите серце», «По-модному», «Як ковбаса та чарка, то минеться й сварка».

ТОМ 3

Інсценізація та сценічні редакції:

*«Різдвяна ніч», «Сорочинський ярмарок», «Тарас Бульба», «Ніч під Івана Купала», «Лиха доля», «Зимовий вечір», «Юрко Довбуш», «Чорноморці», «За двома зайцями», «Крути, та не пере-
кручуй».*

ТОМ 4

«Перед бурей». Роман.

ТОМ 5

«Буря». Роман.

ТОМ 6

«У пристани». Роман. «Облога Буші». Повість.

УКРАИНСКИЕ НАРОДНЫЕ ПЕСНИ
Календарно-обрядовая лирика
(На украинском языке)

*

Редактор *І. М. Сінокіп*
Художники *О. І. Юнак, В. Д. Фатальчук*
Художній редактор *М. П. Вуєк*
Технічний редактор *Л. М. Мосейчук*
Коректори *Н. Н. Падалка, О. Т. Супруненко*

*

Здано на виробництво 20/І 1961 р.
Підписано до друку 12/І 1962 р.
Формат паперу 84 × 108^{1/32}. Фізичн. друк. арк. 17,875.
Умовн. друк. арк. 30,03. Обліково-видавн. арк. 26,881.
Ціна 87 коп. Замовлення 320. Тираж 12 000.

*

Держлітвидав України.
Київ, Володимирська, 42.

*

Надруковано з матриць 4-ї поліграффабрики на Книжково-журнальній фабриці Головополіграфвидаву Міністерства культури УРСР. Київ, вул. Воровського, 24.

ТОМ 7

«Кармалюк». Роман.

ТОМ 8

Оповідання. Вибрані листи.

Томи в ледериновій оправі.
Орієнтовна вартість усього видання 11 крб.

ЛЕСЯ УКРАЇНКА
(1871—1913)

ТВОРИ В ДЕСЯТИ ТОМАХ

ТОМ 1

Поезії.

ТОМ 2

Поєми. Поетичні переклади.

ТОМИ 3, 4, 5, 6

Драматичні твори.

ТОМ 7

Прозові художні твори.

ТОМ 8

Літературно-критичні та публіцистичні статті.

ТОМИ 9, 10

Листи.

Томи в ледериновій оправі.
Орієнтовна вартість усього видання 8 крб. 60 коп.

*Передплату приймають: в обласних центрах
магазини передплати, бібліотечні колекції,
магазини обласних центрів, усі книжкові
кооперації.*

176903

НБ ПНУС

176903